Sfântul cuvios Nicodim de la Tismana
(26 decembrie)

În a doua zi de Crăciun, Biserica Ortodoxă Română face pomenirea Sfântului Nicodim de la Tismana, considerat părintele monahismului românesc. Acesta s-a născut în jurul anului 1320, în Macedonia. Sfetnic apropiat al domnitorului Mircea cel bătrân, cuviosul Nicodim de la Tismana este promotorul rugăciunii isihaste pe aceste meleaguri. Rolul său a fost providențial pentru consolidarea credinței ortodoxe în fața ofensivei romano-catolice. Cu toate că este unul din cei mai mari ctitori de lăcașuri sfinte din țara noastră, Sfântul Nicodim a rămas emblematic pentru viața Mănăstirii Tismana care-l prăznuiește în fiecare an la data de 26 decembrie.

Index

Evanghelia şi Apostolul zilei 4

În această lună (decembrie), ziua a douăzeci şi şasea - Pomenirea prea cuviosului şi de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Nicodim sfinţitul şi arhimandritul, cel din Lavra Sfintei mânăstiri Tismana (Minei)..... 6
Canon de rugăciune către Sfântul cuvios Nicodim cel sfinţit de la Tismana .. 35
Acatistul Sfântului Nicodim de la Tismana 47
Rugăciune 56
Acatistul Sfântului cuvios Nicodim cel sfinţit..... 58
Paraclisul Sfântului Nicodim de la Tismana 67
Imnografie 77
Vieţile Sfinţilor - Pomenirea cuviosului părintelui nostru Nicodim cel sfinţit de la Tismana 79
Sfântul Nicodim de la Tismana - drumul spre sfinţenie..... 83
Sinaxar - Pomenirea Sfântului prea cuviosului părintelui nostru Nicodim, arhimandritul din lavra Sfintei Mănăstiri Tismana 84
Iulian Dumitraşcu - Calendar Ortodox - Soborul Maicii Domnului; Sfântul cuvios Nicodim cel sfinţit de la Tismana; Sfântul Eftimie, mărturisitorul 87
Proloagele din 26 decembrie..... 91
Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu - Sfântul Nicodim de la Tismana..... 98
Pr. prof. dr. Viorel Ioniţă - Cuviosul Nicodim de la Tismana – Viaţa şi nevoinţele 120
Sfinţi români din sec. XIV-XV – Sfântul Nicodim de la Tismana († 1406) 126
Arhimandrit Ioanichie Bălan - Cuvioşii Sofronie, Pimen şi Siluan - ucenici ai cuviosului Nicodim cel sfinţit 132
Arhimandrit Ioanichie Bălan - Nicodim de la Tismana, Sfântul făcător de minuni 134
Arhimandrit Ioanichie Bălan - Sfântul Nicodim de la Tismana, întemeietorul Mănăstirilor Vodiţa, Tismana şi Prislop 136
Cuviosul Nicodim cel sfinţit de la Tismana..... 139
Pomenirea Sfântului prea cuviosului părintelui nostru Nicodim sfinţitul şi arhimandritul din Lavra Sfintei Mănăstiri Tismanei..... 146
Părintele Cleopa Ilie – Predică a doua zi de Crăciun - Sfântul Nicodim de la Tismana 169
Părintele Vasile Vasilache - Predică la Sfântul Nicodim de la Tismana despre valoarea Bibliei 173
Preot Nicolae Tănase - Să fim fericiţi de Naşterea Domnului - Sfântul Nicodim de la Tismana şi puterea rugăciunii 183
Sfântul cuvios Nicodim de la Tismana - cuvânt al Înaltpreasfinţitului părinte Calinic 187

Drd. Stelian Gomboş - Sfântul Nicodim de la Tismana - Model al rugăciunii lui Iisus în lumea post - modernă şi impactul acesteia asupra vieţii secularizate de astăzi 191
Din minunile Sfântului Nicodim cel sfinţit de la Tismana (1310-1406) 201
Călătorind prin ţara Sfântului Nicodim de la Tismana 201
Prof. Nicu Tomoniu - Unde s-a născut Nicodim?Am aflat după şase secole! 204
Prof. Nicolae N. Tomoniu - Viaţa cuviosului Nicodim în Serbia - Satele Sfântului Nicodim în Serbia 215
Înfiinţarea Mitropoliei româneşti - Şase secole de la întemeierea bisericii ortodoxe româneşti neatârnate 228
Mânăstiri şi biserici construite de Sfântul Nicodim de la Tismana în Ţara Românească 233
Mănăstirea Tismana 247
Mănăstirea Tismana 247
Viaţa şi minunile Sfântului Nicodim în pictura Sfintei Mănăstiri Tismana 332
Mănăstirea Tismana, ctitoria Sfântului Nicodim - galerie foto 338
Paraclisul cuviosului Nicodim cel sfinţit de la Tismana (CD audio) 392
Icoane 397

Evanghelia şi Apostolul zilei

Evanghelia

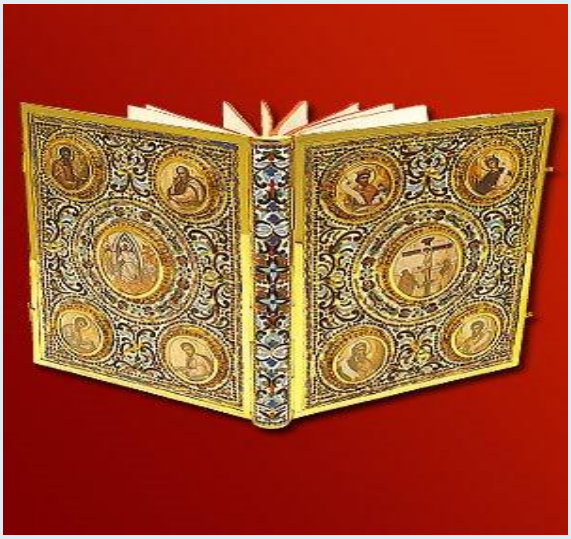

Matei 11, 27-30

27. Toate Mi-au fost date de către Tatăl Meu şi nimeni nu cunoaşte pe Fiul, decât numai Tatăl, nici pe Tatăl nu-L cunoaşte nimeni, decât numai Fiul şi cel căruia va voi Fiul să-i descopere.
28. Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi.
29. Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre.
30. Căci jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară.

Apostol

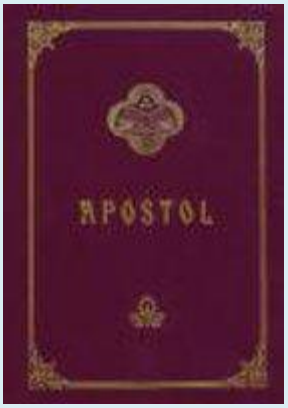

Epistola către Galateni a Sfântului apostol Pavel

Galateni 5, 22-26; 6, 1-2

Fraţilor,
22. Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credinţa,
23. Blândeţea, înfrânarea, curăţia; împotriva unora ca acestea nu este lege.
24. Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele.
25. Dacă trăim în Duhul, în Duhul să şi umblăm.
26. Să nu fim iubitori de mărire deşartă, supărându-ne unii pe alţii şi pizmuindu-ne unii pe alţii.
1. Fraţilor, chiar de va cădea un om în vreo greşeală, voi cei duhovniceşti îndreptaţi-l, pe unul ca acesta cu duhul blândeţii, luând seama la tine însuţi, ca să nu cazi şi tu în ispită.
2. Purtaţi-vă sarcinile unii altora şi aşa veţi împlini legea lui Hristos.

În această lună (decembrie), ziua a douăzeci şi şasea - Pomenirea prea cuviosului şi de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Nicodim sfinţitul şi arhimandritul, cel din Lavra Sfintei mânăstiri Tismana (Minei)

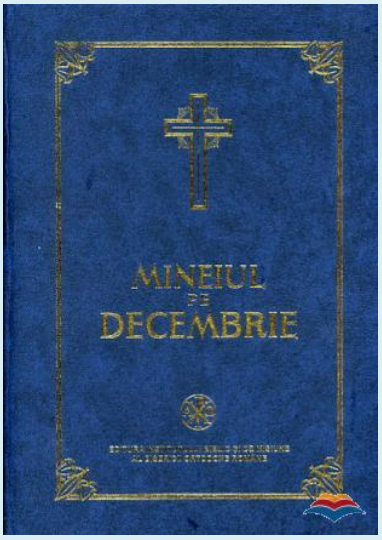

Se cuvine a şti că: Slujba prea cuviosului părintelui nostru Nicodim de la Tismana se găsea, până la anul 1846, numai în filade osebite, scrise de mână sau tipărite. În anul acesta tipărindu-se la Mănăstirea Neamţ o nouă ediţie a Mineiului pe decembrie, slujba aceasta a fost introdusă în acest Minei, la ziua de 26, pentru ca, unde se va prăznui Sfântul Nicodim, cei ce vor avea evlavie, să-i cânte slujba aşa cum se găseşte aici. Seara să se facă priveghere după obicei.

Asemenea se cuvine a şti că: De se va întâmpla să cadă pomenirea Sfântului Nicodim, Duminica, slujba lui se va muta în altă zi, când va voi cel mai mare. Unde este hramul sfântului sau unde se găsesc moaştele lui, se va cânta împreună cu slujba Învierii şi cu a dumnezeieştilor părinţi. Aşa arată Tipicul cel mare, tipărit la Iaşi în 1816, (în capetele cele pentru hramuri), cap. 18, pag.792.

La Vecernia mică

Se pun **stihirile** sfântului pe 4, glasul 1:

Podobie: Prea lăudaţilor mucenici...

Sosit-a, purtătorule de Dumnezeu, praznicul tău cel mai luminat decât soarele, care străluceşte pe cei ce vin la tine cu credinţă şi cu nemurirea îi umple de bună mireasmă şi izvorăşte sufletelor tămăduiri, prea cuvioase, sfinţite Nicodim, rugătorule pentru sufletele noastre.

Patimile trupului cele simţitoare biruindu-le cu zăbalele înfrânării, lucrătorule de minuni, sfinţite Nicodim, şi râvna celor fără de trup pe pământ arătând, toate

poftele trupeşti le-ai supus Duhului. Drept aceea sălăşluind acum în locaşurile cereşti, roagă-te pentru sufletele noastre.

Fericite, sfinţite Nicodim, punând temelie faptelor bune, te-ai dezbrăcat de omul cel vechi împreună cu poftele lui şi te-ai îmbrăcat în Hristos cu adevărat. Drept aceea ai şi mustrat taberele cele multe ale vrăjmaşilor, îndreptător călugărilor fiind. Roagă-te, să se mântuiască sufletele noastre.

Ca într-o cămară plină de lumină ai sihăstrit prin pustietăţi, o prea sfinţite! Şi într-însa ai pus ca pe nişte slugi într-armate faptelor tale, prea cuvioase, ca să oprească taberele patimilor. Şi ai intrat în cămara de mire cea dumnezeiască, fericite Nicodim, şi stai acum cu îndrăzneală înaintea Mirelui tău şi Dumnezeului nostru, îndulcindu-te de frumuseţea Lui. Pe Acesta roagă-L să lumineze sufletele noastre.

Slavă..., glasul al 8-lea

Mulţimile călugărilor să lăudăm pe sfinţitul Nicodim, că luând toată într-armarea crucii, a rănit cu rană de moarte pe stăpânul lumii, şi a stricat ca pe o pânză de păianjen cursele lui şi cu dureri pustniceşti a trecut marea cea sărată a vieţii veacului acestuia, ajungând la limanul cel ceresc. Pentru aceasta se roagă pentru noi şi pentru toată lavra sa, ca să vieţuim în pace şi să se mântuiască sufletele noastre.

Şi acum..., a praznicului, acelaşi glas

Alcătuire a lui Ioan Monahul: Uimitoare taină se săvârşeşte astăzi: firea se înnoieşte şi Dumnezeu Se face om, rămânând ceea ce era şi ceea ce nu era a luat, nesuferind nici amestecare, nici despărţire.

La Stihoavnă

Se pun **stihirile** sfântului, glasul al 2-lea:

Podobia: Casa Eufratului, cetate sfântă, a proorocilor mărire; împodobeşte-ţi casa, întru care Cel Dumnezeiesc se naşte.

Să ne adunăm, cetele părinţilor monahi, la pomenirea dumnezeiescului şi înţeleptului Nicodim, lăudând pe Dumnezeu, cel ce l-a prea mărit, cu faceri de minuni.

Stih: Cinstită este înaintea Domnului, moartea cuviosului Său.

Pe toţi cei ce aleargă din suflet către dumnezeiescul tău locaş, prea fericite, scapă-i din nevoi, de Dumnezeu înţelepţite, sfinţite Nicodim.

Stih: Fericit bărbatul care se teme de Domnul.

Adunarea cea cinstită a părinţilor monahi, împreună cu ucenicii tăi adunându-ne, sfinţite Nicodim, toţi ne apropiem de cinstita raclă a sfinţitelor tale moaşte, şi sărutându-le, luăm izbăvire sufletească.

Slavă..., glasul al 5-lea

Să lăudăm toţi pe sfinţitul Nicodim, cel ce bărbăteşte şi vitejeşte a sihăstrit prin pustietăţi; care a adunat şi această turmă în cinstita sa lavră şi cu dragoste a ridicat casa Domnului, întru pomenirea cinstitei Adormiri a Născătoarei de Dumnezeu, şi pe toate le-a închinat ei, căreia i se şi roagă pentru noi, ca ea să roage pe Sfânta Treime să dăruiască mântuire tuturor, celor ce cu credinţă săvârşim astăzi sfinţită pomenirea lui.

Şi acum..., a prazniculuі, glasul al 8-lea

Alcătuire a lui Ioan Monahul: Doamne, în Betleem ai venit; în peşteră Te-ai sălăşluit Cel ce ai cerul scaun; în iesle ai fost culcat Cel ce eşti înconjurat de oştile îngereşti; împreună cu păstorii Te-ai smerit, ca să mântuieşti, ca un milostiv, neamul nostru, slavă Ţie!

Acum slobozeşte... Sfinte Dumnezeule..., şi după Tatăl nostru..., se cântă troparul sfântului; Slavă... Şi acum…, al prazniculuі. (Caută-le mai departe la Vecernia mare) şi otpustul.

La Vecernia mare

După obişnuitul Psalm, se citeşte Fericit bărbatul..., starea întâi. La Doamne, strigat-am..., se pun stihirile pe 8; 4 ale prazniculuі şi 4 ale sfântului.

Stihirile prazniculuі, glasul al 2-lea:

Veniţi să ne bucurăm de Domnul, această taină de acum spunând, peretele cel din mijloc al zidului s-a stricat; sabia cea de foc dă dosul, şi Heruvimul se depărtează de la Pomul vieţii, şi eu desfătării Raiului mă împărtăşesc. Din care am fost lepădat pentru neascultare. Că Chipul cel neschimbat al Tatălui, Chipul Fiinţei lui celei de-a pururea, chipul robului primeşte, ieşind din Maică ce nu ştie de nuntă, nesuferind schimbare; că ceea ce a fost a rămas, Dumnezeu fiind adevărat; şi ceea ce n-a fost a luat, Om făcându-Se pentru iubirea de oameni.

Acestuia să strigăm: Cela ce Te-ai născut din Fecioară Dumnezeule, miluieşte-ne pe noi.

A lui Anatolie

Domnul Iisus născându-Se din curata Fecioară, s-au luminat toate; că păstorii zicând cu fluierele, şi magii închinându-se, îngerii cântând. Irod s-a tulburat; că Dumnezeu cu trup S-a arătat, Mântuitorul sufletelor noastre.

Împărăţia Ta, Hristoase Dumnezeule, Împărăţia tuturor veacurilor, şi Stăpânirea Ta întru tot neamul şi neamul; Cel ce Te-ai întrupat din Duhul Sfânt, şi din pururea Fecioara Maria, Te-ai făcut Om. Lumină ne-a strălucit nouă Hristoase Dumnezeule venirea Ta; lumina cea din lumină, strălucirea Tatălui; toată făptura ai luminat, toată suflarea Te laudă pe Tine chipul slavei Tatălui. Cela ce eşti şi mai-nainte ai fost, şi ai strălucit din Fecioară, Dumnezeule miluieşte-ne pe noi.

Ce vom aduce Ţie, Hristoase? Că Te-ai arătat pe pământ ca un om pentru noi; că fiecare din făpturile cele făcute de Tine, mulţumire aduce Ţie. Îngerii lauda, cerurile steaua, magii daruri, păstorii minunea, pământul peştera, pustiul ieslea; iar noi pe Maica Fecioara. Dumnezeule, cela ce eşti mai-nainte de veci, miluieşte-ne pe noi.

Stihirile sfântului, glasul al 4-lea:

Următor lui Ilie cu obiceiurile fiind, ai slujit lui Hristos cu dreaptă credinţă şi prin pustietăţi locuind, jertfelnice dumnezeieşti ai ridicat, părinte Nicodim, şi privegheri pline de lacrimi săvârşind, ai întărit lavra ta Tismana cu rugăciunile tale. Pentru aceasta roagă-te lui Hristos Dumnezeu să mântuiască, pentru tine, sufletele noastre.

Moştenitorule al lui Hristos, slujitorul Domnului, prea sfinţite Nicodim, după cum îţi este numele aşa ţi-a fost şi viaţa; că împreună cu cărunteţile a strălucit şi cunoştinţa ta; şi luminarea feţei adeverea blândeţile tale; Viaţa ta este mărită şi adormirea ta este cu sfinţii. Pentru aceasta ne rugăm ţie: Roagă-te lui Hristos Dumnezeu pentru mântuirea sufletelor noastre.

Valurile lumeşti lepădându-le, ai adus viaţa ta curată lui Hristos, urmând toată fapta cea bună şi întărindu-te în credinţa cea dreaptă, prea cuvioase. Deci acum, împreună cu Dânsul, te cinstim, părinte Nicodim, temeiul părinţilor şi lauda monahilor, din cinstită lavra ta Tismana, roagă-te pentru sufletele noastre.

Viaţa ta strălucind luminat pe pământ, de Dumnezeu înţelepţite Nicodim, te-ai suit la ceruri, în lumina tuturor sfinţilor. Şi aici întru bunătăţi locuind, ai luat împreună cu Hristos moştenirea acolo, cu care petreci, bucurându-te. Pentru aceea, prea cuvioase părinte, roagă-L acum neîncetat, să păzească în pace netulburată cinstita şi prea slăvita ta lavră Tismana. Şi lumii să dăruiască mântuire şi sufletelor noastre mare milă.

Slavă..., glasul al 6-lea

Pe cel după chip păzindu-l nevătămat şi mintea punându-ţi stăpână peste patimile cele păgubitoare, te-ai suit spre Cel după asemănare, pe cât cu putinţă ţi-a fost. Că bărbăteşte, silindu-ţi firea, te-ai nevoit a supune partea cea rea celei mai bune, şi pe trup a-l face rob duhului. Pentru aceasta călugărilor te-ai arătat mai mare cetăţean pustiului, celor ce bine călătoresc povăţuitor, cu adevărat îndreptător de fapte bune. Şi acum dezlegându-se în ceruri oglinzile, fericite, curat priveşti Sfânta Treime, rugându-te fără mijlocire, pentru cei ce cu credinţă şi cu dragoste te cinstesc pe tine, prea cuvioase părinte, sfinţite Nicodim.

Şi acum..., a praznicului, acelaşi glas:

Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace! Că astăzi primeşte Betleemul pe Cel ce şade pururea împreună cu Tatăl. Astăzi îngerii slăvesc cu dumnezeiască cuviinţă pe Pruncul, Cel ce S-a născut. Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bună voire!

Vohod: Lumină lină a sfintei slave a Tatălui ceresc, celui fără de moarte, a Sfântului, Fericitului, Iisuse Hristoase, venind la apusul soarelui, văzând lumina cea de seară, lăudăm pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Dumnezeu; vrednic eşti în toată vremea a fi lăudat de glasuri cuvioase, Fiul lui Dumnezeu, cel ce dai viaţă, pentru aceasta lumea Te slăveşte.

Prochimenul praznicului, glasul al 7-lea: Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru...

Paremiile sfântului

Din Înţelepciunea lui Solomon, citire:
Sufletele drepţilor sunt în mâna lui Dumnezeu...
Drepţii în veac vor fi vii...
Dreptul de va ajunge să se sfârşească întru odihnă va fi...
(Caută-le în ziua de 5 decembrie, la Sfântul Sava).

De la înţelepciunea lui Solomon citire

Cap 3. Vers 1.

Sufletele drepţilor sunt în mâna lui Dumnezeu, şi nu se va atinge de dânsele munca. Părutu-s-a în ochii celor nepricepuţi a muri, şi s-a socotit pedepsire ieşirea lor şi mergerea de la noi sfărmare; iar ei sunt în pace. Că înaintea feţei oamenilor de vor lua şi muncă, nădejdea lor este plină de nemurire; şi puţin fiind pedepsiţi, cu mari faceri de bine se vor dărui: că Dumnezeu i-a ispitit pe dânşii şi i-a aflat luişi vrednici. Ca aurul în topitoare i-a lămurit pe ei, şi ca o jertfă de ardere întreagă i-a primit. Şi în vremea cercetării Sale vor străluci, şi ca scânteile pe paie vor fugi. Judeca-vor limbi şi vor stăpâni noroade, şi va împărăţi într-înşii Domnul în veci. Cei ce nădăjduiesc spre Dânsul vor înţelege adevărul, şi credincioşii în dragoste vor petrece cu Dânsul. Că dar şi milă este întru cuvioşii Lui, şi cercetare întru aleşii Lui.

De la înţelepciunea lui Solomon citire:

Cap. 5, Versul 16.

Drepţii în veci vor fi vii, şi întru Domnul plata lor, şi purtarea de grijă pentru dânşii de la Cel Preaînalt. Pentru aceasta vor lua împărăţia podoabei şi stema frumuseţii din mâna Domnului; că cu dreapta Sa va acoperi pe ei, şi cu braţul Său îi va apăra. Lua-va toată arma dragostea Lui, şi va într-arma făptura spre izbânda vrăjmaşilor, îmbrăca-se-va în zaua dreptăţii, şi-şi va pune luişi coif judecata cea nefăţarnică. Lua-va pavăză nebiruită sfinţenia, şi va ascuţi cumplită mânie întru sabie, şi va da război împreună cu dânsul lumea asupra celor fără de minte. Merge-vor drept nimeritoare săgeţile fulgerelor, şi ca dintr-un arc bine încordat ai norilor la ţintă vor lovi. Şi din mânia cea zvârlitoare plină de pietre se vor arunca grindine. Întări-se-va asupra lor apa mării şi râurile îi vor îneca de năprasnă. Sta-va împotriva lor Duhul puterii, şi ca un vifor va vântura pe ei, şi va pustii tot pământul fărădelegea, şi răutatea va răsturna scaunele puternicilor. Auziţi dar împăraţi şi înţelegeţi, învăţaţi-vă judecătorii marginilor pământului. Luaţi în urechi cei ce stăpâniţi mulţimi, şi cei ce vă trufiţi întru noroadele neamurilor. Că de la Domnul s-a dat vouă stăpânirea, şi puterea de la Cel Preaînalt

De la înţelepciunea lui Solomon citire:

Cap. 4, Vers 7.

Dreptul de va ajunge să se sfârşească întru odihnă va fi. Că bătrâneţile sunt cinstite, nu cele de mulţi ani, nici cele ce se numără cu numărul anilor. Şi căruntеţile sunt înţelepciunea oamenilor, şi vârsta bătrâneţilor viaţa nespurcată. Plăcut lui Dumnezeu făcându-se, l-a iubit, şi vieţuind între păcătoşi, s-a mutat. Răpitu-s-a, ca să nu schimbe răutatea mintea lui sau înşelăciunea să înşele

sufletul lui. Că râvna răutăţii întunecă cele bune, şi neînfrânarea poftei schimbă gândul cel fără răutate. Sfârşindu-se peste puţin, a plinit ani îndelungaţi; că plăcut era Domnului sufletul lui. Pentru aceea s-a grăbit a-l scoate pe dânsul din mijlocul răutăţii. Şi noroadele văzând, şi necunoscând, nici punând în gând una ca aceasta; că dar şi milă este întru cuvioşii Lui, şi cercetare întru aleşii Lui.

La Litie

Se pun **stihirile** sfântului, glasul 1:

Fericite părinte, cine va spune pătimirile tale, din sihăstrie? Şi cine va povesti nevoinţele tale? Luptele cu demonii şi petrecerea cea rea, lacrimile şi zdrobirea inimii, postirea şi golătatea, de ger şi de vânt chinuindu-te şi de soare arzându-le? Că în trup ca unul fără de trup ai trăit, şi acum veseleşti pe toţi credincioşii cu pomenirea ta, pentru care roagă-te lui Hristos, să-i izbăvească cu rugăciunile tale, de ispite celui viclean, prea cuvioase, sfinţite Nicodim.

Cele pământeşti pe toate le-ai lăsat; pe cele stricăcioase şi trecătoare nu le-ai băgat în seamă. Luminându-ţi sufletul cu poruncile lui Dumnezeu, Nicodim, împodobitu-te-ai cu strălucirile minţii şi în pustiu voind a te sălăşlui, pe Hristos cu totul l-ai iubit, care şi venind împreună cu Tatăl şi cu Duhul, locaş au făcut întru tine şi dar de vindecări şi de minuni ai luat, şi a mântui de duhurile cele viclene. Că pe tine Hristos Dumnezeu te-a mărit. Pe Acela roagă-L, prea cuvioase, să miluiască sufletele noastre.

Îndrăgostindu-te de petrecerea cea împreună cu îngerii şi de lumina vieţii celei de veci, ai fugit din lume; şi luând crucea cu bucurie, sfinţite Nicodim, ai urmat Celui ce s-a răstignit pentru tine, şi prin arătare de înger biruinţă ai purtat asupra demonilor, săvârşind uimitoare minuni; iar acum te veseleşti întru lumina sfinţilor. Pentru aceasta slăvim pomenirea ta şi ne rugăm: Roagă-te lui Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre.

Glasul al 2-lea: Prea cuvioase părinte Nicodim, nevoindu-te din pruncie cu osârdie spre fapte bune, te-ai făcut organ al Sfântului Duh. Şi de la Dânsul primind darul săvârşirii de minuni, ai îndemnat pe oameni să urască desfătările. Şi acum cu dumnezeiasca lumină fiind strălucit, mai curat luminează şi gândurile noastre, ale celor ce cu credinţă te lăudăm pe tine, şi cu dragoste ne închinăm sfintelor tale moaşte.

Glasul al 5-lea: Cuvioase părinte, sfinţite Nicodim, auzind glasul Evangheliei Domnului ai părăsit lumea; bogăţia şi slava drept nimic le-ai socotit. Pentru aceasta tuturor ai grăit: iubiţi pe Dumnezeu şi veţi afla dar veşnic; să nu cinstiţi nimic mai mult decât dragostea Lui. Că atunci când va veni întru slava Sa, să

aflaţi odihnă cu toţi sfinţii. Cu ale căror rugăciuni, Hristoase, păzeşte cinstita lavră Tismana, şi mântuieşte sufletele noastre.

Glasul al 3-lea: Cât este de îndumnezeită viaţa ta şi sfârşitul tău cu totul sfinţit, părinte Nicodim! Că la acesta adunându-se toată mulţimea călugărilor, împreună cu mulţimea a toată latura creştinilor dreptcredincioşi, în cinstita ta lavră Tismana, dacă te-au văzut în pat fără suflare, grăia cuvinte de jale: dă cuvântul cel de pe urmă slugilor tale, sfinte, şi învaţă unde laşi pe fiii tăi, părinte, pe care i-ai miluit cu adevărat, ca un tată milostiv şi iubitor de fii! Deci măcar că aici te acoperi în mormântul cel gătit de tine de mai înainte, în sfântă biserica lavrei tale, dar toţi te avem sus mijlocitor către Preasfânta Treime, şi rugător pentru mântuirea sufletelor noastre, ale celor ce cu dragoste te cinstim şi săvârşim pomenirea ta.

Slavă..., glasul al 5-lea

Să trâmbiţăm cu trâmbiţă de cântări şi cu glas de bucurie să cântăm, luminat prăznuind. Că darul Duhului Sfânt, cu glas mai frumos decât toată trâmbiţa ne cheamă pe toţi, spre lauda de pomenire cea de peste an a purtătorului de Dumnezeu părinte. Căpeteniile împreună cu mulţimea a toată latura credincioşilor să se adune împreună cu noi şi să lăudăm pe cel ce din pruncie până la sfârşitul pristăvirii sale s-a arătat slugă aleasă a lui Hristos Dumnezeu şi cu într-armarea dumnezeiescului Duh a biruit stăpâniile şi puterile Atotţiitorului lumii şi puterea focului, prin trecerea sa. Pentru aceasta păstorii şi învăţătorii împreună alergând, să laude pe păstorul şi îndreptătorul păstoriei turmei lui Hristos, celei alese cu adevărat, din cinstită lavra sa Tismana. Pustnicii să laude pe pustnicul Domnului; cei din lume pe împlinitorul legii; bolnavii pe doctorul şi tămăduitorul a tot felul de boli; cei cu duhuri necurate pe izgonitorul duhurilor celor rele; cei din primejdii pe izbăvitorul; cei din necazuri şi din supărări pe mângâietorul; cei bătrâni, neputincioşi şi slabi pe sprijinitorul şi ajutătorul şi cei săraci şi lipsiţi pe chivernisitorul lor; pe cel ce s-a făcut tuturor toate, ca să câştige pe toţi sau pe cei mai mulţi, şi lăudându-l să zicem: lauda cea mare a monahilor, prea minunate părinte, părtaşule al părinţilor, izvorâtorule de mir, sfinţite Nicodim, roagă pe Mântuitorul Hristos Dumnezeu, să păzească în pace netulburată cinstita şi prea mărita lavră a ta Tismana, şi lumii să dăruiască totdeauna pace şi mare milă, iar sufletelor noastre mântuire.

Şi acum..., acelaşi glas

Să trâmbiţăm cu trâmbiţă de cântări că necuprinsă este taina care s-a săvârşit astăzi în Betleem: Cel nevăzut Se vede, Cel fără de trup Se întrupează, Cuvântul ia chip omenesc, Cel ce este Se face ce nu a fost; Fecioara naşte în peşteră Prunc tânăr, pe Ziditorul firii; ieslea închipuieşte scaunul ceresc, animalele înseamnă

starea înainte a heruvimilor, păstorii se minunează, magii aduc daruri şi îngerii cântând, glăsuiesc: slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire! Fără schimbare este Emmanuel, cel mai înainte de veci, care a voit a Se naşte pentru mântuirea lumii; Iisus Hristos ieri şi astăzi, Acelaşi şi în veci.

La Stihoavnă

Se pun **stihirile** prea cuviosului, glasul al 8-lea:

Podobie: O, uimitoare minune...

Cinstită este cu adevărat înaintea Ta moartea cuviosului Tău, Hristoase; că iată, sluga Ta, cu darul Sfântului Tău Duh, din tinereţe a izvorât minuni, şi după moarte alungă toate bolile şi îndepărtează duhurile vicleniei, împotriva cărora încă fiind viu a tăbărât asupra lor până la sânge; iar sufletelor noastre le mijloceşte de la Tine mare milă.

Stih: Cinstită este înaintea Domnului, moartea cuviosului Lui.

Racla moaştelor tale, prea înţelepte, sfinţite Nicodim, izvor de minuni şi pârâu de daruri a arătat-o Domnul, oamenilor; căci vederea le-a dăruit şi toate bolile le-a tămăduit şi pe cei cuprinşi de duhuri necurate îi izbăveşte de puterea lor şi-i face cu minte întreagă; iar sufletelor este pricinuitor de mântuire.

Stih: Fericit bărbatul care se teme de Domnul, întru poruncile Lui va voi foarte.

Bucură-te, podoaba monahilor, steaua pustnicilor şi a sihaştrilor, lauda păstorilor şi locuitorule împreună cu cuvioşii, părinte sfinţite, Nicodim! Bucură-te, izvorul dragostei şi al curăţiei! Bucură-te, locaşul Preasfintei Treimi! Bucură-te, sfeşnic prea luminat al înţelepciunii! Bucură-te, îndreptătorule prea drepte al tuturor creştinilor, chip al bunătăţilor, stâlp însufleţit şi rugătorule pentru mântuirea sufletelor noastre.

Slavă..., glasul al 4-lea

Părinte, prea cuvioase sfinţite Nicodim, făcându-te dascăl şi povăţuitor spre mântuirea a toată lavra şi sihăstria ta Tismana, cu cuvinte şi cu fapte pe toţi ne-ai învăţat şi ne-ai îndreptat către lumina poruncilor lui Hristos. Pentru aceasta şi mutându-te către Iisus, după care doreai, să nu ne laşi săraci până în sfârşit; ci împreună cu noi stând cu duhul totdeauna, sfinte, şi nevăzut, învaţă-ne căile faptelor bune şi vrednici ne arată pe noi, cereştilor locaşuri. Că la arătarea lui Hristos bucurându-te, să zici către Dânsul: iată eu şi pruncii pe care mi i-ai dat,

Dumnezeule! Şi noi iarăşi să grăim: acesta este, Doamne, povăţuitorul mântuirii noastre şi doritorul părinte, pe care ni l-ai dat nouă, doctor sufletelor noastre. Cu care împreună învredniceşte-ne şi pe noi, Stăpâne, Hristoase Dumnezeule, să locuim în locaşurile Tale, cele pururea pline de lumină şi veşnice; ca să Te slăvim pe Tine împreună cu Părintele Tău cel fără de început şi cu Preasfântul Tău Duh, în veci. Amin!

Şi acum..., a prazniculuI, glasul al 8-lea

Alcătuire a lui Ioan Monahul: La Betleem au alergat împreună păstorii, vestind pe Păstorul cel Adevărat, care şade pe heruvimi şi în iesle a fost culcat, chip de prunc pentru noi luând; Doamne, slavă Ţie!

La binecuvântarea pâinilor

Troparul sfântului, glasul 1: Celui ce a răsărit din Fecioară, Mai-marelui păstorilor, ca o oaie de turmă ai urmat, părinte al nostru Nicodim. Cu postul, cu privegherea şi cu rugăciunile, te-ai făcut lucrător sfinţit de cele cereşti, tămăduind sufletele celor ce aleargă la tine cu credinţă. Pentru aceasta grăim: slavă Celui ce te-a prea slăvit pe tine; slavă Celui ce ţi-a dat ţie putere; slavă Celui ce a arătat tuturor prin tine îndreptare (de două ori).

Şi **Troparul** prazniculuI, glasul al 4-lea: Naşterea ta Hristoase Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii Lumina cunoştinţei; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învăţat, să se închine Ţie, Soarelui dreptăţii, şi să Te cunoască pe Tine Răsăritul cel de sus, Doamne slavă Ţie.

La Utrenie

La Dumnezeu este Domnul... se cântă troparul prazniculuI de două ori;

Slavă.., al sfântului; ***Şi acum...,*** al prazniculuI.

După Catisma întâia, se cântă **Sedealna**, glasul al 4-lea:

Podobie: Degrab ne întâmpină pe noi mai înainte până ce nu ne robim când vrăjmaşii Te hulesc pe Tine şi ne îngrozesc pe noi, Hristoase, Dumnezeul nostru, pierde cu Crucea Ta pe cei ce se luptă cu noi, ca să cunoască cât poate credinţa dreptmăritorilor, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Unule, Iubitorule de oameni.

Chemării Domnului tău ai urmat din pruncie şi lepădându-te de lume şi de toate cele frumoase şi dulci ale ei, prea fericite, sfinţite Nicodim, suferit-ai cu osârdie

toată greutatea pustiului, şi taberele demonilor bărbăteşte le-ai rănit. Pentru aceasta, totdeauna, lăudăm cu credinţă, prin cântări pomenirea ta.

Slavă..., glasul 1

Podobie: Mormântul Tău, Mântuitorule, ostaşii străjuindu-l, morţi s-au făcut de strălucirea îngerului ce s-a arătat, care a vestit femeilor Învierea. Pe Tine Te mărim, Pierzătorul stricăciunii, la Tine cădem, Cel ce ai înviat din mormânt la Unul Dumnezeul nostru.

Ca o stea luminoasă a călugărilor, ca o treaptă sfântă şi hotar al înfrânării pustnicilor şi oglindă luminoasă a socotinţei te-ai arătat, prea cuvioase. Pentru aceasta ne rugăm ţie: cere dezlegare de greşeli, pentru cei ce cu bucurie prăznuiesc astăzi sfântă pomenirea ta, prea fericite, sfinţite Nicodim.

Şi acum..., a praznicului, glasul 1

Podobie: Domnul Iisus născându-Se în Betleemul...

După Catisma a doua, se cântă **Sedealna**, glasul al 5-lea:

Podobie: Pe Cuvântul Cel împreună fără de început cu Tatăl şi cu Duhul, Carele S-a născut din Fecioară spre mântuirea noastră, să-L lăudăm, credincioşii, şi să I ne închinăm; că bine a voit a Se sui cu trupul pe Cruce şi moarte a răbda şi a scula pe cei morţi, întru slăvită Învierea Sa.

Pe pustnicul Domnului cu laude să-l cinstim, că a omorât toate bântuielile patimilor, cu adevărat, prin înfrânare şi prin multă răbdare, şi a ruşinat foarte pe vrăjmaşul cel împotrivă luptător şi toată trufia şi puterea lui a biruit. Iar acum se roagă Domnului să mântuiască sufletele noastre.

Slavă..., glasul al 4-lea

Podobie: Spăimântatu-s-a Iosif, lucru mai presus de fire văzând şi în minte a avut ploaia cea de pe lână, la zămislirea ta cea fără de sămânţă, de Dumnezeu Născătoare, rugul cel nears în foc, toiagul lui Aaron ce a odrăslit şi mărturisind logodnicul şi ocrotitorul tău preoţilor, a grăit: Fecioara naşte şi după naştere rămâne iarăşi fecioară.

Din pântece te-ai sfinţit cu adevărat, sfinţite Nicodim, şi pe pământ ca un înger ai vieţuit; că trupul ţi-ai omorât şi urmând după vrednicie vieţii îngereşti, Treimii te-ai arătat slujitor, fericite. Pentru aceasta şi spre urmarea dumnezeieştii tale vieţi cete de călugări ai împreunat totdeauna, de Dumnezeu pur-

tătorule, părintele nostru. Roagă-te lui Hristos, Dumnezeului nostru, iertare de păcate să dăruiască celor ce vieţuiesc în lavra ta Tismana şi celor ce cu dragoste prăznuiesc, astăzi, sfântă pomenirea ta.

Şi acum..., a praznicului, acelaşi glas

Podobie: Ce te minunezi Marie, ce te spăimântezi de lucrul ce este întru tine? Că pe Fiul cel fără de ani, sub ani L-am născut zice, zămislirea Celui ce S-a născut nedumerindu-o, fără bărbat sunt, şi cum voi naşte fiu? Naştere fără sămânţă cine a văzut? Dar unde vrea Dumnezeu, se biruieşte rânduiala firii, precum scrie. Hristos s-a născut din Fecioară, în Vitleemul Iudeei.

Apoi Polieleu şi Pripelile sfântului.

Pripeala: Fericimu-te pe tine prea cuvioase părinte Nicodime, şi cinstim sfântă pomenirea ta, îndreptătorul călugărilor, şi împreună vorbitorule cu îngerii.

Stihuri din Psalmii cei aleşi:

Aşteptând am aşteptat pe Domnul, şi a căutat spre mine, şi a auzit rugăciunea mea.

Altă **Pripeală:** Veniţi toate cetele călugărilor, să lăudăm pe Nicodim cel sfinţit, zicând: Pe îndreptătorul călugărilor.

Iată m-am îndelungat fugind, şi m-am sălăşluit în pustie.
Pentru cuvintele buzelor tale eu am păzit căi aspre.
Cântaţi Domnului toţi prea cuvioşii Lui şi vă mărturisiţi pomenirii sfinţeniei Lui. Lăuda-se-vor cuvioşii întru slavă, şi se vor bucura întru aşternuturile sale
Cinstită este înaintea Domnului, moartea cuvioşilor Lui.

Slavă...

Slavă Ţie, Treime Sfântă: Părinte, Cuvinte, şi Duhule Sfinte, zicând: Slavă Ţie Dumnezeule;

Şi acum...

Bucură-te, ceea ce eşti plină de dar, Marie, Domnul este cu tine, zicând: Şi prin tine cu noi.

Aliluia! (de trei ori)

După ectenia mică, se cântă **Sedealna** sfântului, glasul 1:

Podobie: Mormântul Tău, Mântuitorule, ostaşii străjuindu-l, morţi s-au făcut de strălucirea îngerului ce s-a arătat, care a vestit femeilor Învierea. Pe Tine Te mărim, Pierzătorul stricăciunii, la Tine cădem, cel ce ai înviat din mormânt la Unul Dumnezeul nostru.

Îngropat-ai toată săltarea patimilor cu omorârea trupului, sfinţite părinte Nicodim, şi viaţă fără sfârşit după moarte ai luat. Drept aceea, Biserica lui Hristos şi lavra ta Tismana prăznuiesc astăzi pomenirea ta cea vrednică de minunare, podoaba prea cuvioşilor şi lauda sihaştrilor.

Slavă..., glasul al 3-lea

Podobie: De frumuseţea fecioriei tale şi de prea luminată curăţia ta Gavriil mirându-se, a strigat ţie, Născătoare de Dumnezeu: Ce laudă vrednică voi aduce ţie? Sau cum te voi numi pe tine? Nu mă pricep şi mă minunez! Pentru aceasta, precum mi s-a poruncit, strig ţie: Bucură-te, ceea ce eşti plină de har.

Văzând îngerii frumuseţea sufletului tău cel prea sfinţit, pururea pomenite, au strigat cu veselie la ieşirea ta din trup: suie-te către Dumnezeu, după care ai dorit! Urcă-te, sfinţite Nicodim, la praznicul cel veşnic; şi lăsând cele de jos, suie-te sus şi te bucură împreună cu îngerii şi cu toţi sfinţii!

Şi acum..., a praznicului, glasul al 4-lea

Podobie: Spăimântatu-s-a Iosif, lucru mai presus de fire văzând şi în minte a avut ploaia cea de pe lână, la zămislirea ta cea fără de sămânţă, de Dumnezeu Născătoare, rugul cel nears în foc, toiagul lui Aaron ce a odrăslit şi mărturisind logodnicul şi ocrotitorul tău preoţilor, a grăit: Fecioara naşte şi după naştere rămâne iarăşi fecioară.

Cel neîncăput nicăierea, cum S-a încăput în pântece? Cel ce este în Sânurile Tatălui, cum stă în braţe de Maică ? Cu adevărat precum a ştiut, precum a voit, şi precum bine a tocmit. Că fără trup fiind, S-a întrupat de bunăvoie. Şi S-a făcut Cel ce era, ceea ce nu a fost, pentru noi, şi nelipsind de fire, S-a împărtăşit amestecării noastre; îndoit S-a născut Hristos, lumea cea de sus vrând să o plinească.

Apoi Antifonul întâi al glasului al 4-lea.

Prochimenul, glasului al 4-lea: Cinstită este înaintea Domnului, moartea cuviosului Lui.

Stih: Ce voi răsplăti Domnului, pentru toate câte mi-a dat mie?

Toată suflarea...

Evanghelia de la Luca (VI, 17-23): În vremea aceea a stat Iisus la loc şes... (caută vineri în săptămâna a 19-a după Rusalii)

Psalmul 50

1. Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta
2. Şi după mulţimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegea mea.
3. Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea şi de păcatul meu mă curăţeşte.
4. Că fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea.
5. Ţie unuia am greşit şi rău înaintea Ta am făcut, aşa încât drept eşti Tu întru cuvintele Tale şi biruitor când vei judeca Tu.
6. Că iată întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea.
7. Că iată adevărul ai iubit; cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Tale mi-ai arătat mie.
8. Stropi-mă-vei cu isop şi mă voi curăţi; spăla-mă-vei şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi.
9. Auzului meu vei da bucurie şi veselie; bucura-se-vor oasele mele cele smerite.
10. Întoarce faţa Ta de la păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le.
11. Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele.
12. Nu mă lepăda de la faţa Ta şi Duhul Tău cel sfânt nu-l lua de la mine.
13. Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale şi cu duh stăpânitor mă întăreşte.
14. Învăţa-voi pe cei fărădelege căile Tale şi cei necredincioşi la Tine se vor întoarce.
15. Izbăveşte-mă de vărsarea de sânge, Dumnezeule, Dumnezeul mântuirii mele; bucura-se-va limba mea de dreptatea Ta.
16. Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta.
17. Că de ai fi voit jertfă, Ţi-aş fi dat; arderile de tot nu le vei binevoi.
18. Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi.
19. Fă bine, Doamne, întru bună voirea Ta, Sionului şi să se zidească zidurile Ierusalimului.
20. Atunci vei binevoi jertfa dreptăţii, prinosul şi arderile de tot; atunci vor pune pe altarul Tău viţei.

Apoi ***Slavă...,*** glasul al 2-lea

Pentru rugăciunile prea cuviosului Tău Nicodim, Milostive, curăţeşte mulţimea greşealelor noastre.

Şi acum...

Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Milostive, curăţeşte mulţimea greşealelor noastre.

Stih: ***Miluieşte-ne Dumnezeule după mare mila Ta, şi după mulţimea îndurărilor Tale, curăţeşte fărădelegile noastre.***

Şi ***stihira*** aceasta, glasul al 6-lea: Prea cuvioase părinte Nicodim, osârduitor te-ai arătat lui Hristos şi de Dânsul întărit fiind, sfinţite, ai supus patimile trupeşti. Pentru aceasta în tot pământul a ieşit vestirea faptelor tale, şi în ceruri ai aflat plata ostenelilor tale. Taberele demonilor ai pierdut, cetele îngereşti ai ajuns, a căror viaţă fără de prihană o ai urmat. Îndrăznire având către Hristos Dumnezeu, de la care luând cununa răbdării, ţi-ai întărit cinstita şi prea lăudata lavra ta Tismana, în care cu credinţă se săvârşeşte astăzi sfântă pomenirea ta; mijloceşte celor ce vieţuiesc într-însa, prin sfintele tale rugăciuni, mântuire şi sufletelor noastre pace şi mare milă.

Canoanele - Se pun Canoanele praznicului: cel dintâi cu Irmosul pe 6, iar al doilea cu Irmosul pe 4 şi Canonul sfântului, pe 6.

Canonul sfântului

Cântarea 1-a, glasul 1

Irmos: Hristos Se naşte, slăviţi-L...

Cel ce ai luat viaţă nestricăcioasă şi fericită, prea cuvioase Nicodim, stând totdeauna înaintea lui Hristos, dă-ne nouă lumânare, sfinţite ca, bucurându-ne, să lăudăm prea mărită viaţa ta, că ai fost prea mărit.

Lumea urând, prea cinstite părinte Nicodim, toată fapta pustnicească ai iubit: întâi înfrânarea, apoi blândeţile şi nevoinţa cea grea, rugăciunile şi lacrimile şi privegherea cea de toată noaptea, înaintea lui Dumnezeu.

Slavă...

Desfătările lumeşti, cele arzătoare ca focul, le-ai stins cu roua ostenelilor pustniceşti; pentru aceea ţi-a răsărit soarele nepătimirii, lumina tămăduirilor şi raza cea neapusă a darurilor Duhului Sfânt, vrednicule de laudă, sfinţite Nicodim.

Şi acum..., a Născătoarei

Lucruri uimitoare s-au grăit despre tine în neam şi în neam, ceea ce ai primit pe Dumnezeu în pântecele tău şi ai rămas curată, Născătoare de Dumnezeu, Marie. Pentru aceasta toţi te cinstim pe tine, ocrotitoarea şi izbăvitoarea noastră, după Dumnezeu.

Catavasie: Hristos se naşte slăviţi-L, Hristos din ceruri întâmpinaţi-L, Hristos pe pământ, înălţaţi-vă. Cântaţi Domnului tot pământul, şi cu veselie lăudaţi-L noroade, că S-a proslăvit.

Irmoasele amânduror canoanelor.

Cântarea a 3-a

Irmos: Fiului celui născut...

La razele Domnului cu credinţă privind, cuvioase părinte, prea mărite şi de Dumnezeu înţelepţite Nicodim, cu lacrimi te-ai rugat să îţi ajungi dorirea. Pentru aceasta ai şi dobândit nădejdea, cu veselie.

Sufletul meu cel întunecat cu gânduri viclene, luminează-l, Iubitorule de oameni, Cuvinte, cu rugăciunile cuviosului Tău Nicodim, şi mă izbăveşte de întunericul cel neluminat, în ceasul judecăţii, Milostive.

Slavă...

Cu deşteptarea minţii frumuseţile cele cereşti întrezărind, nu te-ai înălţat nicidecum la vredniciile cele omeneşti, ci cu aripile umilinţei uşurându-te te-ai înălţat cu totul la cer, prea fericite sfinţite Nicodim.

Şi acum..., a Născătoarei

Arătatu-te-ai mai înaltă decât heruvimii şi decât serafimii, Născătoare de Dumnezeu; că tu, singură, pe Dumnezeu, Cel neîncăput, L-ai zămislit în pântece. Pentru aceasta toţi credincioşii cu cântări te fericim.

Catavasie: Fiului Celui născut fără stricare din Tatăl mai înainte de veci, şi mai pe urmă din Fecioară întrupat mai presus de fire, lui Hristos Dumnezeu să-i strigăm: Cela ce ai înălţat cornul nostru, Sfânt eşti Doamne.

Condacul şi icosul praznicului.

Apoi acest **Condac** al sfântului, glasul al 8-lea:

Podobie: Apărătoarei Doamne, pentru biruinţă, mulţumiri, izbă-vindu-ne din nevoi aducem ţie, Născătoare de Dumnezeu, noi robii tăi. Ci ca ceea ce ai stăpânire nebiruită, slobozeşte-ne din toate nevoile, ca să strigăm ţie: Bucură-te, mireasă pururea Fecioară!

Apărătorului nostru celui din multe nevoi şi primejdii, pentru izbăvirea şi tămăduirea a tot felul de boli cu lucrarea a multor minuni, cu darul Sfântului Duh, laude cu mulţumiri aducem ţie, sfinte, noi fiii tăi. Ci ca cel ce eşti mult-milostiv şi grabnic ajutător celor ce vin la tine cu credinţă, liberează-ne cu rugăciunile tale din toate nevoile şi de primejdia diavolească cea rea, ca să cântăm ţie: bucură-te, mare făcătorule de minuni, prea cuvioase părintele nostru Nicodim, sfinţite şi pururea mărite!

Icos: Înger pământesc şi om ceresc te-ai arătat şi ca un pom răsădit lângă apa înfrânării şi bine crescând, ai păstorit toată turma ta cu cuviosie şi cu blândeţe. Pentru aceasta noi, fiii tăi, cu lacrimi şi cu credinţă fierbinte grăim către tine, părinte, dintru adâncul inimii, cu sufletele smerite:
Bucură-te, vlăstar din părinte drept şi cinstitor de Dumnezeu şi stâlpare din maică bine credincioasă şi de neam împărătesc crescut şi ales!
Bucură-te, că iubind din pruncie pe Iisus Hristos, din tinereţe lumea ai părăsit şi ai defăimat-o, şi pe umerii tăi jugul cel bun ai luat şi sarcina cea uşoară!
Bucură-te, cel ce prin alegerea duhovnicescului tău părinte şi prin punerea sfinţitelor mâini ale arhiereului, preot sfinţit şi ales te-ai făcut lui Dumnezeu.
Bucură-te cel ce ai slujit cu dragoste fierbinte la Sfântul Jertfelnic şi Dumnezeu cu iubire a primit jertfa cea fără de sânge!
Bucură-te cetăţean cu totul înfrumuseţat al pustiului, unde sfinte locaşuri de obşte ai înălţat Stăpânului Hristos Dumnezeu!
Bucură-te, că ai adunat în aceste sfinte locaşuri mulţimi de călugări şi prin pilda smereniei tale, pe toţi către mântuire i-ai îndreptat!
Bucură-te, cel ce ai părăsit desfătările lumeşti şi prin aceasta toate săltările trupeşti cu totul le-ai veştejit!
Bucură-te, cel ce te-ai umplut de darul lacrimilor şi prin vărsarea acestora, locaş Sfântului Duh te-ai făcut!
Bucură-te, cel ce te-ai arătat prin darul Sfântului Duh mare făcător de minuni, încât oarecând intrând în foc, văpaia de tine nicidecum nu s-a apropiat!
Bucură-te, cel ce prin această minune pe căpetenie şi pe toţi cei ce priveau i-ai spăimântat şi la dreapta credinţă a lui Hristos Dumnezeu i-ai câştigat!
Bucură-te, cel ce te-ai arătat mare făcător de minuni şi după moarte, pentru toţi cei ce au venit cu credinţă către sfinţitele tale moaşte, cele izvorâtoare de mir!
Bucură-te, cel ce ne-ai vestit nouă slava Sfintei Treimi cu cucernicie; şi pe tine Stăpânul, Hristos Dumnezeu, te-a odihnit în lumina cea întreit strălucitoare, spre a te desfăta!

Bucură-te, mare făcătorule de minuni, prea cuvioase părintele nostru Nicodim sfinţite şi pururea lăudate!

Sedealna sfântului, glasul al 8-lea:

Podobie: Pe Înţelepciunea şi Cuvântul în pântecele tău zămislind fără ardere, Maica lui Dumnezeu, în chip de negrăit ai născut pe Cel ce a făcut toate şi în braţele tale ai avut pe Cel ce ţine toate şi la sân ai hrănit pe Cel ce hrăneşte lumea. Pentru aceasta, te rog pe tine, Preasfântă Fecioară, să mă izbăveşti de greşeli, când va fi să stau înaintea feţei Ziditorului meu, Stăpână Fecioară curată, atunci să-mi dăruieşti ajutorul tău, că pe tine te am nădejde eu, robul tău.

Arătatu-te-ai pe pământ ca un înger în trup şi ca un pom răsărit lângă apa înfrânării bine crescând ai fost, pustnicind. Pentru aceasta spălând întinăciunea cu curgerea lacrimilor tale, locaş dumnezeiesc te-ai făcut şi de minuni făcător, cel ce ai stins oarecând cu minunea ta văpaia focului, care nicidecum nu s-a atins de tine. Întru care Dumnezeu mărindu-te, ai luat de la Dânsul răsplătirea moştenirii celei de sus. Pe care acum neîncetat roagă-L să ne dea iertare de păcate nouă, celor ce prăznuim, cu dragoste sfântă pomenirea ta.

Slavă..., asemenea

Prăznuim cu credinţă strălucita şi luminata sărbătoare a pomenirii tale, adunându-ne astăzi în lavra ta Tismana. Chemăm împreună cu noi la veselie toată latura şi dănţuind duhovniceşte, ne bucurăm foarte, ca de o vistierie mare, de trupul tău cel purtător de osteneli, prea fericite părinte. Că lăsând viaţa ta cea stricăcioasă ai primit în cer pe cea nestricăcioasă; şi acolo, aflând mărire, minuni ai săvârşit, prea cuvioase, sfinţite Nicodim. Pentru aceasta roagă pe Hristos Dumnezeu să dăruiască iertare de păcate tuturor celor ce prăznuiesc cu dragoste sfântă pomenirea ta.

Şi acum..., a prazniculuI, glasul al 8-lea

Podobie: Porunca cea cu taină luându-o întru cunoştinţă, cel fără de trup în casa lui Iosif degrab a stătut înainte, zicând celeia ce nu ştie de nuntă: Cel ce a plecat cerurile cu pogorârea, încape fără de schimbare tot întru tine. Pe care şi văzându-l în pântecele tău luând chip de rob, mă spăimântez a striga ţie: Bucură-te, Mireasă care nu ştii de mire.

Să se bucure cerul, să se veselească pământul, că S-a născut pe pământ Mieluşelul lui Dumnezeu, dând izbăvire lumii. Cuvântul, Cel ce era în sânurile Tatălui, a ieşit din Fecioară fără de sămânţă; de care magii s-au înspăimântat, văzând că Se naşte în Betleem, ca un prunc, Acela pe care toate îl slăvesc.

Cântarea a 4-a

Irmos: Toiag din rădăcina lui Iesei...

Pe calea cea strâmtă ai umblat, prea cuvioase părinte, cu postul trupul ţi-ai topit, mai presus de fire; pentru aceasta adunarea vrăjmaşilor s-a minunat de răbdarea ta cea neclintită, sfinţite Nicodim. Iar cetele îngereşti au cântat: slavă puterii Tale, Doamne!

Pe Dumnezeu cel Bun şi Prea Îndurat, cu lacrimi, cu suspinuri şi cu inimă umilită L-ai căutat, sfinţite Nicodim. Pentru aceea, dobândindu-ţi dorirea, roagă-L, prea cuvioase părinte, să se milostivească spre sufletul meu cel dosădit, care a alunecat în adâncul răutăţilor.

Slavă...

Brazdele sufletului tău, stropindu-le cu pâraiele lacrimilor, sfinţite Nicodim, ai semănat cu adevărat sămânţa faptelor bune, pe care lucrând-o bine, cu ostenelile pustniceşti, ai secerat mănunchi, roduri strângând în jitniţele tale, prea fericite părinte!

Şi acum..., a Născătoarei

Tu eşti lauda creştinilor, ceea ce nu ştii de mire, ocrotitoare şi scăpare, zid şi liman. Că duci rugăciunile noastre către Fiul tău, prea nevinovată, şi izbăveşti din nevoi pe cei ce cu credinţă te mărturisesc cu adevărat Născătoare de Dumnezeu.

Catavasie: Toiag din rădăcina lui Iesei şi floare dintr-însul, Hristoase, din Fecioară ai odrăslit Cel lăudat, din muntele cel cu umbra deasă, venit-ai întrupându-Te din cea neispitită de bărbat, Cel fără de trup şi Dumnezeu, slavă puterii Tale, Doamne.

Cântarea a 5-a

Irmos: Dumnezeu fiind al păcii...

Înţelepţeşte chivernisindu-ţi simţirile trupului, turn de bunătăţi ai ajuns, prea fericite Nicodim; că mânie numai şarpelui ai arătat, iar dragostea toată ţi-ai întors-o către Stăpânul cel iubitor de oameni.

Sluga Ta, Doamne, prea fericitul, sfinţitul Nicodim, lepădând grija cea de multe feluri, mintea sa netulburată a făcut-o locaş Ţie. Că iubind fericitele fapte bune, s-a supus poruncilor Evangheliei Tale şi luând crucea Ta, a urmat Ţie, Stăpânului tuturor, bucurându-se.

Slavă...

Sfărâmat-ai cu armele smereniei cursele vrăjmaşului şi purtând arşiţa zilei, părinte, de bucuria Domnului te-ai învrednicit. Pentru aceasta înălţându-te, sfinţite prea cuvioase, te-ai făcut cetăţean ceresc.

Şi acum..., a Născătoarei

Însănătoşează, cu rugăciunile tale cele tari, rogu-mă ţie Născătoare de Dumnezeu, sufletul meu cel ticăloşit şi bolnav din pricina asupririlor lui Veliar, şi-mi trimite înmulţit darul tău de bucurie, Stăpână, prea curată Fecioară Marie.

Catavasie: Dumnezeu fiind păcii, Tată îndurărilor, pe Îngerul Sfatului Tău Celui Mare, dăruindu-ne pace L-ai trimis nouă. Deci povăţuiţi fiind la lumina cunoştinţei de Dumnezeu, de noapte mânecând, Te slăvim Iubitorule de oameni.

Cântarea a 6-a

Imos: Pe Iona ca pe un prunc...

N-au putut amăgi pe dumnezeiescul Tău slujitor, Hristoase, nici asupririle şarpelui, nici focul ispitelor nu l-a înfricoşat. Că vieţuind pe pământ viaţa întocmai cu a îngerilor, cu daruri dumnezeiesti l-ai împodobit, cu dreapta Ta, cea atotstăpânitoare.

Atrasu-te-a pe tine, sfinţite Nicodim, dragostea Stăpânului tuturor şi acum te odihneşti întru Hristos, prea fericite. Că dragoste curată câştigându-ţi cu înfrânarea şi cu rugăciunea, te-ai arătat oglindă neîntinată şi organ al Sfântului Duh, prea cuvioase părinte.

Slavă...

Primind înlăuntrul inimii tale raza cea luminoasă şi fără materie, sfinţite Nicodim, şi pierzând toată negura patimilor, te-ai luminat. Şi trecând peretele cel din mijloc, curat te desfătezi, prea fericite părinte, lângă Sfânta Treime, cea nezidită şi nedespărţită.

Şi acum..., a Născătoarei

Ceea ce în chip de negrăit ai născut pe Hristos, Dătătorul luminii, care S-a făcut trup, roagă-L, Curată, cu oştile cele îngereşti de sus, să-mi strălucească şi mie, celui acoperit de păcate, raza cea purtătoare de lumină.

Catavasie: Din pântece pe Iona ca pe un prunc l-a lepădat fiara mării, precum l-a primit, şi în Fecioară sălăşluindu-Se Cuvântul şi trup luând, a ieşit, păzindu-o nestricată. Că Cel ce nu a pătimit stricăciune, pe ceea ce L-a născut, a păzit-o nevătămată.

Condacul sfântului, glasul al 8-lea: Ca pe cel împreună râvnitor sfinţilor şi ca pe un părinte mare, toată lavra ta Tismana te cinsteşte pe tine cu credinţă, sfinţite Nicodim; pe care păzeşte-o cu rugăciunile tale, fericite, totdeauna nebiruită şi netulburată de toate nevoile, ca un părinte cuvios şi pururea lăudat.

Icos: Iubind poruncile lui Hristos cele dumnezeieşti, prea cuvioase, şi urând desfătarea acestei lumi, ai trecut către Dânsul cu grăbire şi te-ai făcut luminător, luminând marginile cu strălucire duhovnicească. Drept aceea, căzând înaintea ta, te rog: luminează ochii mei cei sufleteşti, ca să laud, sfinţite Nicodim, nevoinţele tale: postirea şi privegherea, lacrimile, chinurile şi omorârea trupului, pentru viaţa viitoare cea fericită; întru care acum desfătându-te, roagă-te pentru noi toţi, ca un părinte cuvios şi pururea lăudat.

Sinaxar

În această zi şi pomenirea Sfântului prea cuviosului părintelui nostru Nicodim, arhimandritul, din lavra Sfintei Mănăstiri Tismana.

Sfântul şi prea cuviosul părintele nostru Nicodim era de neam sloven, născut şi crescut în dreapta credinţă. După ce a primit sfântul şi îngerescul chip al călugăriei şi harul preoţiei, a pustnicit prin multe locuri, adunând la sine toată fapta cea bună prin iubire de osteneli şi alte petreceri îmbunătăţite.

Când a venit în părţile acestea ale Ţării Româneşti a trăit în multe trude şi osteneli sufleteşti şi a petrecut, cu neîncetate rugăciuni prin munţii pământului acestuia. Sfântul Nicodim a zidit multe altare lui Dumnezeu, precum se istoriseşte până în ziua de azi. Mai întâi pe apa Motrului, apoi Mănăstirea de la Vodiţa, pe numele Sfântului Antonie cel mare. Acolo a făcut chinovie de mulţi părinţi şi fraţi întru Hristos şi a vieţuit în acea mănăstire multă vreme, sfântul.

După aceea, prin descoperire dumnezeiască, a mers la locul ce se numeşte Tismana. Cu voia lui Dumnezeu, a zidit acolo, cu ale sale trude şi osteneli, altar dumnezeiesc şi locaş de viaţă de obşte. Mulţime mare de călugări s-a adunat acolo; iar Sfântul Nicodim vieţuia cu aceşti fraţi întru Hristos; le era chip şi

pildă de fapte bune, şi-i povăţuia pe calea mântuirii. Şi luând sfântul de la Dumnezeu harul facerii de minuni şi putere asupra duhurilor celor necurate, multe şi nenumărate minuni a făcut cât a trăit în viaţă. A alungat demoni şi a tămăduit toată boala şi toată neputinţa. Se spune că şi în foc a intrat şi a ieşit nevătămat; focul nu s-a atins nici de haine, nici de părul capului său. A mai făcut şi alte minuni şi nespuse lucruri cu puterea lui Hristos.

Şi aşa, ajungând cu sfinţenie până la adânci bătrâneţi, s-a mutat din viaţa aceasta vremelnică la viaţa cea cerească şi nepieritoare, întru această lună în douăzeci şi şase de zile.

Şi au fost îngropate cinstitele şi sfintele sale moaşte în sfânta şi dumnezeiasca sa mănăstire Tismana, unde se face slujba şi prăznuirea sa în toţi anii. Mormântul său sta întru pomenire până în ziua de azi, cu candelă neadormită.

După ce Dumnezeu a prea slăvit moaştele sale cu mireasmă dumnezeiască de bun miros, cu har izvorâtor de mir şi cu facere de minuni, au, fost scoase din mormânt şi puse în raclă şi aşezate înăuntru cu cinste în sfânta biserică, aşa ca şi moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul în sfânta Mănăstire Bistriţa.

După trecere de mulţi ani, un domn al ţării acesteia a vrut să ridice din Mănăstirea Tismana moaştele Sfântului Nicodim, să le ducă în Bucureşti, ca să fie acolo stătătoare. Dar n-a fost voia sfântului să se înstrăineze moaştele sale din locaşul său. Şi cu minune s-a făcut de a părăsit domnul acela gândul său şi lucrul cel neplăcut sfântului.

Că îndată s-a arătat în vedenie unuia din călugări şi i-a poruncit să spună stareţului să-i ascundă moaştele şi numai un deget să ia de la mâna lui şi să-l oprească pentru evlavia credincioşilor. Sfântul Nicodim s-a arătat în acelaşi chip şi stareţului; i-a dat ca şi fratelui aceeaşi poruncă. Încredinţându-se dar stareţul, a luat un deget de la mâna sfântului şi mir de la moaştele sale. Degetul şi sfântul mir, pus într-un vas de cositor, împreună cu o cruce de plumb ce o purta sfântul la gât, se află în sfânta mănăstire până în ziua de azi, ca odoare duhovniceşti cinstite şi de mult preţ. Din sfântul mir nimeni n-are voie să ia; se îngăduie să se sărute vasul şi se umplu toţi de nespusă mireasmă duhovnicească. Ascunzându-se dar în acest chip moaştele sfântului, de care se ştia numai din stareţ în stareţ şi unul din fraţii mănăstirii. Iar mai pe urmă, din întâmplările vremilor celor cu multe robii, au rămas moaştele sfântului de tot tăinuite şi neştiute de nimeni până în ziua de azi. Poate că aşa a fost voia sfântului.

Cele mai sus numite sfinte şi cinstite odoare sunt îndestulătoare pentru mângâierea părinţilor mănăstirii şi a celorlalţi locuitori creştini. Ele fac şi acum multe şi nenumărate minuni. Duhurile necurate din oameni se alungă cu

chemarea numelui sfântului; vindecări de multe feluri de boli se dăruiesc celor ce năzuiesc şi aleargă cu credinţă la ajutorul sfântului; pământul şi ţara aceasta se păzeşte cu rugăciunile şi ajutorul Sfântului Nicodim de multe nevoi; iar sfânta şi dumnezeiasca Mănăstire Tismana, care ţine şi are comoară de mult preţ sfintele sale moaşte, este păzită şi apărată totdeauna, cu grabnica lui folosinţă, de multe bântuieli ale văzuţilor şi nevăzuţilor vrăjmaşi.

În urma hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ziua de 28 octombrie 1955, în catedrala Mitropoliei Olteniei din Craiova s-a oficiat sfânta slujbă a Sfântului Nicodim, ca început al săvârşirii de atunci înainte, a slujbei Sfântului Nicodim în toate bisericile din Biserica Ortodoxa Română.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi. Amin.

Cântarea a 7-a

Irmos: Tinerii în dreapta credinţă...

Omorându-ţi desfătările trupeşti şi mânia înfrânându-ţi, sfinţite Nicodim, ai primit răsplătirea moştenirii celei de sus, prea fericite părinte. Şi îmbrăcându-te întru omorârea patimilor ai mers la viaţa cea fără de sfârşit, unde acum cu bucurie cânţi: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Călătorind pe cărarea cea dreaptă a faptelor bune şi neabătându-te în lături, prea cuvioase părinte, te-ai sălăşluit în cetatea cea nestricăcioasă a Edenului, unde acum cânţi cu veselie: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Slavă...

Vestind slava Preasfintei Treimi cu cucernicie, prea fericite părinte, te-ai odihnit întru lumina cea întreit strălucitoare, sfinţite Nicodim, unde acum cu bucurie cânţi: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Şi acum..., a Născătoarei

Toiag din rădăcina lui Iesei eşti Fecioară prea fericită, care din floare ai adus Rodul cel de mântuire pentru toţi cei ce cântă cu credinţă Fiului tău: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Catavasie: Tinerii în buna credinţă fiind crescuţi, păgânească poruncă nebă-gându-o în seamă, de groaza focului nu s-au spăimântat, ci în mijlocul văpăii stând au cântat: Dumnezeul părinţilor bine eşti cuvântat.

Cântarea a 8-a

Irmos: Cuptorul cel răcoritor...

Cel ce te-ai luminat cu fulgerele cele fără de materie ale Luminii celei neapuse, sfinţite Nicodim, scoate dintru întunericul necazurilor pe cei supăraţi de păcate şi povăţuieşte la lumina veseliei pe cel ce cântă: binecuvântaţi pe Dumnezeu în veci.

Ziditorul patimilor a zidit cumplit pe spatele meu fărădelegea, Mântuitorule, şi nu pot eu, robul Tău, să privesc la Tine. Ci, pentru rugăciunile cuviosului Tău Nicodim, Milostive, milostiveşte-Te spre mine păcătosul, şi mă mântuieşte.

Binecuvântăm pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Dumnezeu!

Ca un râvnitor al lui Hristos şi slugă credincioasă şi împărţitor al tainelor Lui, îndreptător adevărat arătându-te, sfinţite Nicodim, ne rugăm ţie: tămăduieşte patimile sufletelor şi ale trupurilor noastre, ca să te lăudăm în veci.

Şi acum..., a Născătoarei

Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, roagă pe Hristos Fiul tău şi Dumnezeul nostru, să izbăvească pe cei supăraţi de cumplite greşeli şi de amăgirile şarpelui, şi care cântă: binecuvântaţi pe Dumnezeu în veci.

Catavasie:

Să lăudăm, bine să cuvântăm şi să ne închinăm Domnului cântându-I şi prea înălţându-L pe Dânsul întru toţi vecii.

Cuptorul cel răcorit a închipuit chipul minunii celei mai presus de fire, că nu a ars pe tinerii pe care i-a primit, precum nici focul Dumnezeirii pântecele Fecioarei în care a intrat. Pentru aceasta cântând să strigăm: Bine să cuvânteze toată făptura pe Domnul, şi să-L prea înalţe pe Dânsul întru toţi vecii.

La **Cântarea a 9-a** nu se cântă: Ceea ce eşti mai cinstită..., ci se cântă stihirile cu irmoasele Canonului Praznicului, ca şi în ziua de 25 decembrie.

Irmos: Taină minunată văd...

Cel ce eşti împreună cu sfintele cete ale tuturor sfinţilor, sfinţite Nicodim, şi împodobit cu dumnezeiască frumuseţe, prea cuvioase părinte, ţie ne rugăm:

roagă totdeauna pe Hristos Dumnezeu, cel împodobit mai presus decât toată frumuseţea să împodobească inimile noastre cu dumnezeiescul Său har.

Ca cel ce eşti cu adevărat crin cu bun miros al raiului celui înţelegător, fericite părinte, veseleşte tot sufletul cu rugăciunile tale, sfinţite Nicodim, şi alungă întinăciunea patimilor mele, sănătate şi har dăruindu-mi mie, prea cuvioase.

Slavă...

Adunarea celor ce vieţuiesc în cinstita şi mărita ta lavră bucurându-se, te laudă şi totdeauna te fericeşte, sfinţite Nicodim, căci cu povăţuirea Stăpânului tuturor ai ajuns la limanul vieţii, prea cuvioase părinte, şi te rogi lui Hristos Dumnezeu să ne dea şi nouă limanuri de mântuire şi mare milă.

Şi acum..., a Născătoarei

Milostiveşte-Te, Doamne, milostiveşte-Te, când vei veni să judeci. Ci, pentru rugăciunile pururea Fecioarei Maria, care Te-a născut pe Tine, Hristoase Dumnezeule şi ale tuturor sfinţilor, să nu mă osândeşti pe mine atunci la foc, nici cu mânia Ta să mă certi.

Catavasie: Taină străină văd şi prea slăvită, Cer fiind peştera, scaun de Heruvimi Fecioara, ieslea sălăşluirea, întru care S-a culcat Cel neîncăput, Hristos Dumnezeu, pe care lăudându-L Îl mărim.

Catavasiile cu stihirile lor

Luminânda praznicului: Cercetatu-ne-a pe noi de sus Mântuitorul nostru, Răsăritul răsăriturilor, şi cei dintru întuneric şi din umbră am aflat adevărul; că din Fecioară S-a născut Domnul.

Alta, a sfântului: Înflorit-ai, părinte, ca finicul, precum zice David, că ai fost locaş al Preasfântului Duh, şi mărit te-ai arătat lumii. Nu înceta dar a te ruga pentru noi, care cinstim cu credinţă prea cinstită pomenirea ta, cuvioase părinte Nicodim.

Slavă...

Podobie: Cu duhul stând bătrânul...

Prea cinstită pomenirea ta a sosit astăzi, prea cuvioase părinte, în cinstita şi mărita ta lavră Tismana; şi cei ce vieţuiesc într-însa împreună cu noi, chemând la veselie mulţimea a toată latura credincioşilor, spre dănţuire cu cântări, grăim

către toţi: adunaţi-vă, luminat să prăznuim duhovniceşte sărbătoarea de veselie şi sfinţită, lăudând şi mărind cu psalmi şi cu cântări pe sfinţitul Nicodim, părintele nostru, cel ce se roagă Stăpânului Hristos pentru mântuirea sufletelor noastre.

Şi acum..., iarăşi a prazncului.

La Laude

Se pun stihirile pe 6 : 3 ale prazncului şi 3 ale sfântului.

Stihirile prazncului, glasul al 4-lea:

Veseliţi-vă drepţilor, ceruri bucuraţi-vă, săltaţi munţi, Hristos născându-Se, Fecioara şade asemănându-se Heruvimilor, purtând în braţe pe Dumnezeu Cuvântul întrupat; păstorii slăvesc pe Cel născut, magii aduc Stăpânului daruri; îngerii cântând, zic: Cela ce eşti neajuns, Doamne slavă Ţie!

De Dumnezeu Născătoare Fecioară, ceea ce ai născut pe Mântuitorul, pierdut-ai blestemul cel dintâi al Evei; că Maică ai fost bunei voinţe a Tatălui, purtând în braţe pe Dumnezeu Cuvântul întrupat. Taina nu suferă ispitire, numai cu credinţă toţi o slăvim, strigând cu tine şi zicând: Negrăite Doamne, slavă Ţie!

Veniţi să lăudăm pe Maica Mântuitorului, care după naştere iarăşi s-a arătat Fecioară. Bucură-te, cetate însufleţită a Împăratului şi Dumnezeu întru care Hristos sălăşluindu-Se, mântuire a lucrat. Cu Gavriil să lăudăm, cu păstorii să slăvim, strigând: De Dumnezeu Născătoare, roagă-te Celui ce S-a întrupat din tine, să ne mântuiască pe noi.

Stihirile sfântului, glasul al 6-lea, însuşi glasul:

De Dumnezeu purtătorule, prea fericite Nicodim, toată înţelepciunea trupească ai supus-o duhului; şi întărindu-te cu suferinţele postirii, te-ai arătat strălucind ca aurul lămurit în foc şi te-ai făcut locaş Preasfântului Duh, adunând mulţimea călugărilor; şi cu învăţăturile tale i-ai chemat la înălţimea faptelor bune, ca pe o scară ce suie la cer. Adu-ţi aminte de noi, cei ce cinstim pururea sfinţită pomenirea ta şi te rugăm să se mântuiască sufletele noastre.

Strălucit-a astăzi prea luminata şi întru tot cinstita pomenirea ta, prea mărite Nicodim, chemând adunarea cea multă cu numărul a pustnicilor şi cuvioşilor şi pe îngeri, împreună cu oamenii, către lauda Celui în Treime închinat, Hristos Dumnezeul nostru. Năzuind deci, către sfinţita raclă a moaştelor tale, primim

din destul daruri de tămăduiri şi prea slăvim pe Hristos, Mântuitorul sufletelor noastre, Cel ce te-a încununat pe tine.

De Dumnezeu purtătorule, prea fericite părinte, tu, precum zice proorocul, cu lacrimi ai udat pământul şi n-ai dat somn ochilor tăi, nici genelor tale dormitare, arătând dorul inimii către Hristos, pe care L-ai iubit. Drept aceea te-ai făcut pildă călugărilor şi ai săvârşit tot felul de fapte bune. Pentru aceasta te fericim, slăvind pe Cel ce te-a prea slăvit.

Slavă..., glasul al 8-lea

Pe cel ce este podoaba călugărilor şi lauda sihaştrilor, pe izvorul minunilor şi mijlocitorul cel neînfruntat către Dumnezeu, pe sfinţitul Nicodim, adunându-ne, iubitorilor de praznic, să-l lăudăm cu laude şi cântări, zicând:
Bucură-te, îndreptătorule al călugărilor, închipuitorul şi izvorul desăvârşit al vieţii sihăstreşti!
Bucură-te, luminătorul cel prea luminat, care luminezi pe toţi cu luminile bunătăţilor!
Bucură-te, mângâietorule celor din nevoi, fierbinte ocrotitor al celor din primejdii, tămăduitorul a tot felul de boli şi alungătorul duhurilor celor necurate, pentru toţi cei ce aleargă la tine cu credinţă!
Bucură-te, cel ce cu trecerea ta prin foc, pe toţi cei ce priveau i-ai înspăimântat şi pe cei rău slăvitori, către credinţa cea adevărată i-ai îndreptat. Pentru aceasta ne rugăm ţie, prea cuvioase părinte, nu înceta a te ruga Mântuitorului nostru, Hristos Dumnezeu, pentru cei ce vieţuiesc în cinstită lavra ta şi pentru toţi credincioşii, care cinstesc cu laude şi cu cântări prea sfântă adormirea ta, ca să câştige mântuire şi mare milă.

Şi acum..., a praznicului, glasul al 6-lea

Astăzi Firea cea nevăzută se împreună din Fecioara cu oamenii. Astăzi Fiinţa cea nemărginită Se înfaşă în Betleem cu scutece. Astăzi Dumnezeu aduce prin stea pe magi la închinare, mai înainte vestind, prin aur şi prin smirnă şi tămâie, îngroparea Sa cea de trei zile. Aceluia cântăm: Cel ce Te-ai întrupat din Fecioară, Hristoase Dumnezeule, mântuieşte sufletele noastre.

Doxologia mare, troparele, ecteniile şi otpustul.

La Liturghie

Se cântă Antifoanele ca în prima zi a Praznicului Naşterii Domnului. După Câţi în Hristos v-aţi botezat...,

Prochimen, glasul al 7-lea: Cinstită este înaintea Domnului, moartea cuvioşilor Lui.

Stih: Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie.

Apostolul din Epistola către Galateni (V, 22 - VI, 2): Fraţilor, roada Duhului este...

Aliluia, glasul al 8-lea: Scoală, Doamne, şi vino la odihna Ta.

Stih: Ascultă fiică şi vezi şi pleacă urechea ta şi uită pe poporul tău şi casa părinţilor tăi.

Galateni 5, 22-26; 6, 1-2

Fraţilor,
22. Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credinţa,
23. Blândeţea, înfrânarea, curăţia; împotriva unora ca acestea nu este lege.
24. Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele.
25. Dacă trăim în Duhul, în Duhul să şi umblăm.
26. Să nu fim iubitori de mărire deşartă, supărându-ne unii pe alţii şi pizmuindu-ne unii pe alţii.
1. Fraţilor, chiar de va cădea un om în vreo greşeală, voi cei duhovniceşti îndreptaţi-l, pe unul ca acesta cu duhul blândeţii, luând seama la tine însuţi, ca să nu cazi şi tu în ispită.
2. Purtaţi-vă sarcinile unii altora şi aşa veţi împlini legea lui Hristos.

Evanghelia de la Matei (IX, 27-30): Zis-a Domnul ucenicilor Săi: toate-Mi sunt date de către Tatăl Meu…, (caută joi în săptămâna a 4-a după Rusalii).

Matei 11, 27-30
27. Toate Mi-au fost date de către Tatăl Meu şi nimeni nu cunoaşte pe Fiul, decât numai Tatăl, nici pe Tatăl nu-L cunoaşte nimeni, decât numai Fiul şi cel căruia va voi Fiul să-i descopere.
28. Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi.
29. Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre.
30. Căci jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară.

Chinonicul praznicului şi al sfântului: Întru pomenire veşnică va fi dreptul, de auzul rău nu se va teme.

Sursa: Mineiul (lunile iulie-decembrie), Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2001

Canon de rugăciune către Sfântul cuvios Nicodim cel sfinţit de la Tismana

Troparul Sfântului cuvios Nicodim cel sfinţit de la Tismana, glasul 1: Celui ce a Răsărit din Fecioara, Mai Marelui Păstorilor, ca o oaie de turmă ai urmat, părinte al nostru Sfinte Nicodim. Cu postul, cu privegherea şi cu rugăciunile, te-ai făcut lucrător sfinţit de cele cereşti, tămăduind sufletele celor ce aleargă la tine cu credinţă. Pentru aceasta strigăm: Slavă Celui ce te-a prea slăvit pe tine; Slavă Celui ce ţi-a dat ţie putere; Slavă Celui ce a arătat tuturor prin tine îndreptare.

Cântarea 1

Irmos: Hristos Se naşte, slăviţi-L...

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cel ce ai luat viaţă nestricăcioasă şi fericită, prea cuvioase Nicodim, stând totdeauna înaintea lui Hristos, dă-ne nouă luminare, sfinţite; ca, bucurându-ne, să lăudăm prea mărită viaţa ta; că ai fost prea mărit.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cele lumeşti urând, prea cinstite părinte Nicodim, toată fapta pustnicească ai iubit: întâi înfrânarea, apoi blândeţile şi nevoinţa cea grea, rugăciunile şi lacrimile şi privegherea cea de toată noaptea, înaintea lui Dumnezeu.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Desfătările lumeşti, cele arzătoare ca focul, le-ai stins cu roua ostenelilor pustniceşti; pentru aceea ţi-a răsărit soarele nepătimirii, lumina tămăduirilor şi raza cea neapusă a darurilor Duhului Sfânt, vrednicule de laudă, prea sfinţite Nicodim.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Lucruri uimitoare s-au grăit despre tine în neam şi în neam, ceea ce ai primit pe Dumnezeu în pântecele tău şi ai rămas curată, Născătoare de Dumnezeu, Marie. Pentru aceasta toţi te cinstim pe tine, ocrotitoarea şi izbăvitoarea noastră, după Dumnezeu.

Catavasie: Hristos Se naşte, slăviţi-L! Hristos din ceruri, întâmpinaţi-L! Hristos pe pământ, înălţaţi-vă! Cântaţi Domnului tot pământul şi cu veselie lăudaţi-L popoare, că S-a prea slăvit.

Catavasie: Minune făcând a mântuit pe popor, Stăpânul, uscând oarecând valul mării. Şi din Fecioară născându-Se, ne-a deschis calea spre ceruri. Pe Cel de o Fiinţă cu Tatăl şi cu noi oamenii Îl slăvim.

Cântarea a 3-a

Irmos: Fiului Celui Născut...

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

La razele Domnului cu credinţă privind, cuvioase părinte, prea mărite şi de Dumnezeu înţelepţite Nicodim, cu lacrimi te-ai rugat să îţi ajungi dorirea. Pentru aceasta ai şi dobândit nădejdea, cu veselie.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Sufletul meu cel întunecat cu gânduri viclene luminează-l, Iubitorule de oameni, Cuvinte, cu rugăciunile prea cuviosului Tău Nicodim şi mă izbăveşte de întunericul cel neluminat, în ceasul judecăţii, Milostive.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Cu deşteptarea minţii frumuseţile cele cereşti întrezărind, nu te-ai înălţat nicidecum la vredniciile cele omeneşti, ci, cu aripile umilinţei uşurându-te, te-ai înălţat cu totul la cer, prea fericite sfinţite Nicodim.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Arătatu-te-ai mai înaltă decât Heruvimii şi decât Serafimii, Născătoare de Dumnezeu; că tu, singură, pe Dumnezeu, Cel Neîncăput, L-ai zămislit în pântece. Pentru aceasta toţi credincioşii cu cântări te fericim.

Catavasie: Fiului, Celui Născut fără stricăciune din Tatăl mai înainte de veci şi mai pe urmă din Fecioară Întrupat fără sămânţă, lui Hristos Dumnezeu să-I strigăm: Cel ce ai înălţat fruntea noastră, Sfânt eşti, Doamne!

Catavasie: Vino spre cântarea robilor Tăi, Bunule, smerind sprânceana înălţată a vrăjmaşului; păzind, fericite Atotvăzătorule, pe cântăreţi mai presus de păcat, întăriţi neclintit pe temeiul credinţei.

Cântarea a 4-a

Irmos: Toiag din rădăcina lui Iesei...

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Pe calea cea strâmtă ai umblat, prea cuvioase părinte, cu postul trupul ţi-ai topit, mai presus de fire; pentru aceasta adunarea vrăjmaşilor s-a minunat de răbdarea ta cea neclintită, sfinţite Nicodim. Iar Cetele îngereşti au strigat: Slavă Puterii Tale, Doamne!

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Pe Dumnezeu Cel Bun şi Preaîndurat, cu lacrimi, cu suspinuri şi cu inimă umilită L-ai căutat, sfinţite Nicodim. Pentru aceea, dobândindu-ţi dorirea, roagă-L, prea cuvioase părinte, să se milostivească spre sufletul meu cel dosădit, care a alunecat în adâncul răutăţilor.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Brazdele sufletului tău, stropindu-le cu pâraiele lacrimilor, sfinţite Nicodim, ai semănat cu adevărat sămânţa faptelor bune, pe care lucrând-o bine, cu ostenelile pustniceşti, ai secerat mănunchi, roduri strângând în jitniţele tale, prea fericite părinte!

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Tu eşti lauda creştinilor, ceea ce nu ştii de mire, ocrotitoare şi scăpare, zid şi liman. Că duci rugăciunile noastre către Fiul tău, prea nevinovată şi izbăveşti

din nevoi pe cei ce cu credinţă te mărturisesc cu adevărat Născătoare de Dumnezeu.

Catavasie: Toiag din rădăcina lui Iesei şi floare dintr-însul, Hristoase, din Fecioară ai odrăslit, Cel Lăudat, din muntele cel cu umbra deasă. Venit-ai, Întrupându-Te din cea neispitită de bărbat, Cel fără de trup şi Dumnezeu. Slavă puterii Tale, Doamne!

Catavasie: Înnoirea neamului omenesc de demult cântând proorocul Avacum, mai înainte a vestit-o, învrednicindu-se în chip de negrăit a-i vedea Întruchiparea; că Prunc Tânăr din muntele Fecioarei a ieşit Cuvântul, spre înnoirea popoarelor.

Cântarea a 5-a

Irmos: Dumnezeu fiind al păcii...

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Înţelepţeşte chivernisindu-ţi simţirile trupului, turn de bunătăţi ai ajuns, prea fericite Nicodim; că mânie numai şarpelui ai arătat, iar dragostea toată ţi-ai întors-o către Stăpânul cel Iubitor de oameni.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Sluga Ta, Doamne, prea fericitul, sfinţitul Nicodim, lepădând grija cea de multe feluri, mintea sa netulburată a făcut-o locaş Ţie. Că, iubind fericitele fapte bune, s-a supus poruncilor Evangheliei Tale şi luând Crucea Ta, a urmat Ţie, Stăpânului tuturor, bucurându-se.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Sfărâmat-ai cu armele smereniei cursele vrăjmaşului şi purtând arşiţa zilei, părinte, de bucuria Domnului te-ai învrednicit. Pentru aceasta înălţându-te, sfinţite prea cuvioase, te-ai făcut cetăţean ceresc.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Însănătoşează, cu rugăciunile tale cele tari, rogu-mă ţie, Născătoare de Dumnezeu, sufletul meu cel ticăloşit şi bolnav din pricina asupririlor lui veliar şi-mi trimite înmulţit darul tău de bucurie, Stăpână, prea curată Fecioară Marie.

Catavasie: Dumnezeu fiind al păcii, Tată al îndurărilor, ai trimis nouă pe Îngerul Sfatului Tău Celui Mare, dăruindu-ne pace; deci povăţuiţi fiind la lumina cunoştinţei de Dumnezeu, de noapte mânecând, Te slăvim pe Tine, Iubitorule de oameni.

Catavasie: Din noaptea lucrurilor întunecatei rătăciri, Curăţire eşti, Hristoase, nouă celor ce cântăm acum Ţie cântare cu priveghere, ca unui Făcător de bine; să vii dăruindu-ne şi cărare lesnicioasă, pe care umblând, vom afla laudă.

Cântarea a 6-a

Irmos: Pe Iona ca pe un prunc...

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

N-au putut amăgi pe dumnezeiescul Tău slujitor, Hristoase, nici asupririle şarpelui, nici focul ispitelor nu l-a înfricoşat. Că vieţuind pe pământ viaţă întocmai cu a îngerilor, cu daruri dumnezeieşti l-ai împodobit, cu dreapta Ta, cea Atotstăpânitoare.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Atrasu-te-a pe tine, sfinţite Nicodim, dragostea Stăpânului tuturor şi acum te odihneşti întru Hristos, prea fericite. Că dragoste curată câştigându-ţi cu înfrânarea şi cu rugăciunea, te-ai arătat oglindă neîntinată şi organ al Sfântului Duh, prea cuvioase părinte.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Primind înlăuntrul inimii tale Raza cea luminoasă şi fără materie, prea sfinţite Nicodim şi pierzând toată negura patimilor, te-ai luminat. Şi trecând peretele cel din mijloc, curat te desfătezi, prea fericite părinte, lângă Sfânta Treime, cea Nezidită şi Nedespărţită.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Ceea ce în chip de negrăit ai născut pe Hristos, Dătătorul luminii, care S-a făcut Trup, roagă-L, curată, cu Oştile cele îngereşti de sus, să-mi strălucească şi mie, celui acoperit de păcate, Raza cea purtătoare de lumină.

Catavasie: Din pântece pe Iona, ca pe un prunc, l-a lepădat fiara mării, precum l-a primit. Iar Cuvântul în Fecioară Sălăşluindu-Se şi Trup luând, a ieşit lăsând-

o nestricată; că Cel ce n-a pătimit stricăciune, pe ceea ce L-a născut a păzit-o nevătămată.

Catavasie: Petrecând Iona în adâncurile mării, se ruga să vină valul şi să-l aline. Iar eu, rănit fiind cu a tiranului săgeată, pe Hristos, Pierzătorul celor răi, Îl chem degrab să vină spre a mea alinare.

Condac, glasul al 8-lea:

Podobie: Apărătoare Doamnă, mulţumiri pentru biruinţă, izbăvindu-ne din nevoi aducem ţie, Născătoare de Dumnezeu, noi robii tăi. Ci ca ceea ce ai stăpânire nebiruită, slobozeşte-ne pe noi dintru toate nevoile, ca să strigăm ţie: Bucură-te Mireasă, pururea Fecioară!

Apărătorului nostru celui din multe nevoi şi primejdii, pentru izbăvirea şi tămăduirea a tot felul de boli cu lucrarea multor minuni, cu darul Sfântului Duh, laude cu mulţumiri aducem ţie, sfinte, noi fiii tăi. Ci, ca cel ce eşti mult milostiv şi grabnic ajutător celor ce vin la tine cu credinţă, eliberează-ne cu rugăciunile tale din toate nevoile şi de primejdia diavolească cea rea; ca să strigăm ţie: bucură-te, mare făcătorule de minuni, prea cuvioase părintele nostru Nicodim, sfinţite şi pururea mărite!

Condac, glasul al 8-lea: Ca pe cel împreună râvnitor sfinţilor şi ca pe un părinte mare, toată lavra ta, Tismana, te cinsteşte pe tine cu credinţă, sfinţite Nicodim; pe care păzeşte-o cu rugăciunile tale, fericite, totdeauna nebiruită şi netulburată de toate nevoile, ca un părinte cuvios şi pururea lăudat.

Cântarea a 7-a

Irmos: Tinerii în dreapta credinţă...

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Omorându-ţi desfătările trupeşti şi mânia înfrânându-ţi sfinţite Nicodim, ai primit răsplătirea moştenirii celei de sus, prea fericite părinte. Şi îmbrăcându-te întru omorârea patimilor, ai mers la Viaţa cea fără de sfârşit, unde acum cu bucurie cânţi: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Călătorind pe cărarea cea dreaptă a faptelor bune şi neabătându-te în lături, prea cuvioase părinte, te-ai sălăşluit în Cetatea cea nestricăcioasă a Edenului, unde acum cânţi cu veselie: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Vestind Slava Preasfintei Treimi cu cucernicie, prea fericite părinte, te-ai odihnit întru Lumina cea Întreit Strălucitoare, sfinţite Nicodim, unde acum cu bucurie cânţi: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Toiag din rădăcina lui Iesei eşti, Fecioară prea fericită, care din Floare ai adus Rodul cel de mântuire pentru toţi cei ce strigă cu credinţă Fiului tău: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Catavasie: Tinerii în dreapta credinţă fiind crescuţi, păgânească poruncă nebăgând-o în seamă, de groaza focului nu s-au înspăimântat; ci, în mijlocul văpăii stând, au cântat: Dumnezeul părinţilor, bine eşti cuvântat.

Catavasie: De dragostea Împăratului a toate fiind aprinşi tinerii, batjocorit-au păgâna limbă cea hulitoare, a tiranului celui ce se mânia fără măsură; de la aceia s-a îndepărtat focul cel mult, de la cei ce grăiau Stăpânului: în veci bine eşti cuvântat.

Cântarea a 8-a

Irmos: Cuptorul cel răcoritor...

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cel ce te-ai luminat cu Fulgerele cele fără de materie ale Luminii celei neapuse, sfinţite Nicodim, scoate dintru întunericul necazurilor pe cei supăraţi de păcate şi povăţuieşte la lumina Veseliei pe cei ce cântă: Binecuvântaţi pe Dumnezeu în veci.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Ziditorul patimilor a zidit cumplit pe spatele meu fărădelegea, Mântuitorule şi nu pot eu, robul Tău, să privesc la Tine. Ci, pentru rugăciunile cuviosului Tău Nicodim, Milostive, milostiveşte-Te spre mine, păcătosul şi mă mântuieşte.

Binecuvântăm pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Domnul!

Ca un râvnitor al lui Hristos şi slugă credincioasă şi împărţitor al Tainelor Lui, îndreptător adevărat arătându-te, Sfinţite Nicodim, ne rugăm ţie: tămăduieşte patimile sufletelor şi trupurilor noastre, ca să te lăudăm în veci.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, roagă pe Hristos, Fiul tău şi Dumnezeul nostru, să izbăvească pe cei supăraţi de cumplite greşeli şi de amăgirile şarpelui şi care cântă: Binecuvântaţi pe Dumnezeu în veci.

Catavasie: Cuptorul cel răcorit a închipuit Chipul Minunii celei mai presus de fire; că nu a ars pe tinerii pe care i-a primit, precum nici Focul Dumnezeirii pântecele Fecioarei, în care a intrat. Pentru aceasta, cântând, să strigăm: să binecuvânteze toată făptura pe Domnul şi să-L prea înalţe întru toţi vecii.

Catavasie: Tinerii, cei nearşi de foc în Legea Veche, au închipuit pântecele cel nears al Fecioarei, care mai presus de fire a născut, pecetluită fiind şi amândouă lucrând o facere de minuni, pe popoare la cântare le ridică Darul.

Cântarea a 9-a

Irmos: Taină uimitoare văd...

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cel ce eşti împreună cu sfintele Cete ale tuturor sfinţilor, sfinţite Nicodim şi împodobit cu dumnezeiască frumuseţe, prea cuvioase părinte, ţie ne rugăm: roagă totdeauna pe Hristos Dumnezeu, cel Împodobit mai presus decât toată frumuseţea, să împodobească inimile noastre cu dumnezeiescul Său har.

Stih: ***Sfinte cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Ca cel ce eşti cu adevărat crin cu bun miros al Raiului celui înţelegător, fericite părinte, veseleşte tot sufletul cu rugăciunile tale, sfinţite Nicodim şi alungă întinăciunea patimilor mele; sănătate şi har dăruindu-mi mie, prea cuvioase.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Adunarea celor ce vieţuiesc în cinstita şi mărita ta lavră bucurându-se, te laudă şi totdeauna te fericeşte, sfinţite Nicodim, căci cu povăţuirea Stăpânului tuturor ai ajuns la limanul vieţii, prea cuvioase părinte şi te rogi lui Hristos Dumnezeu să ne dea şi nouă limanuri de mântuire şi mare milă.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Milostiveşte-Te, Doamne, milostiveşte-Te, când vei veni să judeci. Ci, pentru rugăciunile pururea Fecioarei Maria, care Te-a născut pe Tine, Hristoase Dumnezeule şi ale tuturor Sfinţilor, să nu mă osândeşti pe mine atunci la foc, nici cu mânia Ta să mă cerţi.

La Cântarea a 9-a

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, pe cea mai cinstită şi mai mărită decât Oştile cele de sus, pe Fecioara prea curată, de Dumnezeu Născătoarea.***

Irmosul: Taină minunată şi neobişnuită văd, cer fiind peştera, Scaun de Heruvimi Fecioara, ieslea sălăşluire, întru care S-a culcat Cel Neîncăput, Hristos Dumnezeu, pe care lăudându-L Îl slăvim.

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, pe Dumnezeu, Cel ce S-a născut cu Trup din Fecioară.***

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, pe Împăratul, Cel ce S-a născut în peşteră din Fecioară.***

Troparul: Minunata mergere a Stelei celei noi şi neobişnuite, de curând ivită, înaintea căreia se plecau cerurile, văzând-o magii, au mărturisit pe Hristos Împăratul Născut pe pământ, în Betleem, spre mântuirea noastră.

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, pe Dumnezeu, Căruia I S-au închinat magii.***

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, pe Cel ce a fost vestit de Stea magilor.***

Troparul: Magii întrebând: unde este Pruncul Împărat, Cel de curând Născut, a Cărui Stea s-a arătat, că am venit să ne închinăm Lui, s-a mâniat Irod şi s-a tulburat, semeţindu-se luptătorul împotriva lui Dumnezeu, a omorî pe Hristos.

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, pe prea curata Fecioară şi Singura de Dumnezeu Născătoarea, care a născut pe Hristos Împăratul.***

Stih: ***Magii şi păstorii au venit să se închine lui Hristos, celui ce S-a născut în cetatea Betleemului.***

Troparul: Cunoscut-a cu dinadinsul Irod vremea Stelei, prin ale cărei povăţuiri s-au închinat magii în Betleem lui Hristos, cu daruri şi de Înger fiind povăţuiţi către ţara lor, au lăsat batjocorit pe cumplitul ucigător de prunci.

Stih: ***Astăzi Fecioara naşte pe Stăpânul înăuntru, în peşteră!***

Irmosul: Mai lesne este, Fecioară, pentru noi să iubim tăcerea, căci este lucru neprimejdios, decât a împleti din dragoste cântări cu osârdie alcătuite, căci este lucru anevoios. Ci, o, Maică, pe cât binevoieşti dă-ne şi nouă această putere.

Stih: ***Astăzi Stăpânul Se naşte ca un Prunc din Fecioară.***

Stih: ***Astăzi păstorii văd pe Mântuitorul în scutece înfăşat şi în iesle culcat.***

Stih: ***Astăzi Stăpânul Cel Nepipăit în scutece Se înfaşă ca un Prunc.***

Stih: ***Astăzi toată zidirea se bucură şi se veseleşte, că Hristos S-a născut din Tânăra Fecioară.***

Troparul: Chipurile cele nelămurite şi umbrele văzându-le sfârşite, o, Maică prea curată a Cuvântului, cel ce S-a arătat de curând din uşă încuiată şi socotind a fi El Lumina adevărului, după vrednicie binecuvântăm pântecele tău.

Stih: ***Puterile cereşti vestesc lumii pe Mântuitorul, Domnul şi Stăpânul, cel ce S-a născut.***

În loc de Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, Stăpânirea Dumnezeirii celei în Trei Ipostasuri şi Nedespărţită.***

În loc de Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei).

Stih: ***Măreşte, suflete al meu, pe Cel ce ne-a izbăvit pe noi din blestem.***

Troparul: Dorul dobândindu-şi şi învrednicindu-se de venirea lui Hristos, poporul cel plăcut lui Hristos se roagă acum, cu lacrimi, să-i dai, prea curată Fecioară şi harul naşterii celei de a doua, cel de viaţă făcător, ca să se închine Strălucirii tale.

Catavasie: Taină minunată şi neobişnuită văd, cer fiind peştera, Scaun de Heruvimi Fecioara, ieslea sălăşluire, întru care S-a culcat Cel Neîncăput, Hristos Dumnezeu, pe care, lăudându-L Îl slăvim.

Catavasie: Mai lesne este, Fecioară, pentru noi să iubim tăcerea, căci este lucru neprimejdios, decât a împleti din dragoste cântări cu osârdie alcătuite, căci este lucru anevoios. Ci, o, Maică, pe cât binevoieşti dă-ne şi nouă această putere.

Sedelna, glasul al 8-lea. **Podobie:** Pe Înţelepciunea şi Cuvântul în pântecele tău zămislind fără ardere, Maica lui Dumnezeu, în chip de negrăit ai născut pe Cel ce a făcut toate şi în braţele tale ai avut pe Cel ce ţine toate şi la sân ai hrănit pe Cel ce hrăneşte lumea. Pentru aceasta, te rog pe tine, Preasfântă Fecioară, să mă izbăveşti de greşeli, când va fi să stau înaintea feţei Ziditorului meu, Stăpână Fecioară curată, atunci să-mi dăruieşti ajutorul tău, că pe tine te am nădejde eu, robul tău.

Arătatu-te-ai pe pământ ca un înger în trup şi ca un pom răsădit lângă apa înfrânării bine crescând ai fost, pustnicind. Pentru aceasta, spălând întinăciunea cu curgerea lacrimilor tale, locaş dumnezeiesc te-ai făcut şi de minuni făcător, cel ce ai stins oarecând cu minunea ta văpaia focului, care nicidecum nu s-a atins de tine. Întru care Dumnezeu mărindu-te, ai luat de la Dânsul răsplătirea moştenirii celei de sus. Pe care acum, neîncetat, roagă-L să ne dea iertare de păcate nouă, celor ce prăznuim, cu dragoste sfântă pomenirea ta.

Sedelna, glasul al 8-lea. **Podobie:** Pe Înţelepciunea şi Cuvântul în pântecele tău zămislind fără ardere, Maica lui Dumnezeu, în chip de negrăit ai născut pe Cel ce a făcut toate şi în braţele tale ai avut pe Cel ce ţine toate şi la sân ai hrănit pe Cel ce hrăneşte lumea. Pentru aceasta, te rog pe tine, Preasfântă Fecioară, să mă izbăveşti de greşeli, când va fi să stau înaintea feţei Ziditorului meu, Stăpână Fecioară curată, atunci să-mi dăruieşti ajutorul tău, că pe tine te am nădejde eu, robul tău.

Prăznuim cu credinţă strălucita şi luminata sărbătoare a pomenirii tale, adunându-ne astăzi în Lavra ta Tismana. Chemăm împreună cu noi la veselie toată latura şi dănţuind duhovniceşte, ne bucurăm foarte, ca de o vistierie mare, de trupul tău cel purtător de osteneli, prea fericite părinte. Că lăsând viaţa ta cea stricăcioasă ai primit în cer pe cea nestricăcioasă şi acolo, aflând mărire, minuni ai săvârşit, prea cuvioase, sfinţite Nicodim. Pentru aceasta roagă pe Hristos Dumnezeu să dăruiască iertare de păcate tuturor celor ce prăznuiesc cu dragoste sfântă pomenirea ta.

Sedelna Praznicului Naşterii Domnului (Crăciunului), glasul al 8-lea. **Podobie:** Porunca cea cu taină luând-o întru cunoştinţă, cel fără de trup, în casa lui Iosif degrab a stătut înainte, zicând celei ce nu ştia de nuntă: Cel ce a plecat cu pogorârea cerurile încape, fără schimbare, tot întru tine. Pe care şi văzându-L în pântecele Tău, luând chip de rob, mă spăimântez a striga către tine: Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară.

Să se bucure cerul, să se veselească pământul, că S-a născut pe pământ Mieluşelul lui Dumnezeu, dând izbăvire lumii. Cuvântul, cel ce era în Sânurile

Tatălui, a ieşit din Fecioară fără de sămânţă; de care magii s-au înspăimântat, văzând că Se naşte în Betleem, ca un Prunc, Acela pe care toate Îl slăvesc.

Acatistul Sfântului Nicodim de la Tismana

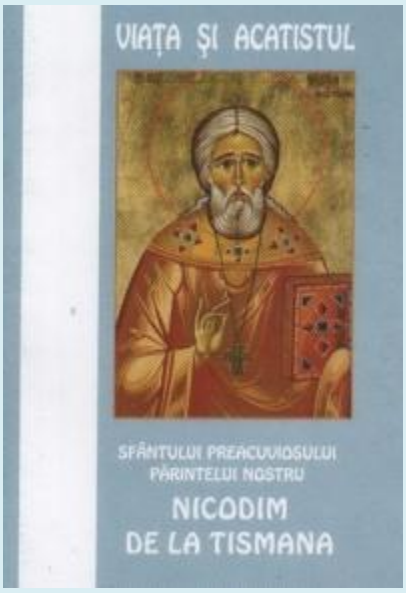

Rugăciunile începătoare

În numele Tatălui, şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.

Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !
Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !
Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, care pretutindenea eşti, şi toate le implineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi te sălăşluieşte întru noi, şi ne curăţeşte pe noi de toată intinăciunea, şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.
Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.
Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluieşte-ne pe noi;
Doamne, curăţeşte păcatele noastre;
Stăpâne, iartă fărădelegile noastre;
Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru numele Tău.

Doamne, miluieşte !
Doamne, miluieşte !

Doamne, miluieşte !

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Tatăl nostru, care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta precum în cer aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă astăzi. Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău. Că a Ta este Împărăţia şi puterea şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Miluieşte-ne pe noi, Doamne, miluieşte-ne pe noi, că nepricepându-ne de nici un răspuns, această rugăciune aducem Ţie, ca unui Stăpân, noi, păcătoşii robii Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Doamne, miluieşte-ne pe noi, că întru Tine am nădăjduit; nu Te mânia pe noi foarte, nici pomeni fărădelegile noastre, ci caută şi acum ca un Milostiv şi ne izbăveşte pe noi de vrăjmaşii noştri, că Tu eşti Dumnezeul nostru şi noi suntem poporul Tău, toţi lucrul mâinilor Tale şi numele Tău chemăm.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Uşa milostivirii deschide-o nouă,binecuvântată Născătoare de Dumnezeu, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine, ci să ne mântuim prin tine din nevoi, că tu eşti mântuirea neamului creştinesc.

Crezul

Cred Într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atoţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor celor văzute şi nevăzute.
Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, care din Tatăl S-a născut, mai înainte de toţi vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, Născut, nu făcut, Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin care toate s-au făcut.
Care pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire.S-a pogorât din ceruri Şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara Şi S-a făcut om.
Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Pilat din Pont, Şi a pătimit şi S-a îngropat. Şi a înviat a treia zi după Scripturi .
Şi S-a suit la ceruri şi Şade de-a dreapta Tatălui. Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morţii, A cărui Împărăţie nu va avea sfârşit.
Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viaţă Făcătorul, care din Tatăl purcede,

Cela ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, care a grăit prin prooroci.
Întru-una Sfântă Sobornicească şi apostolească Biserică,
Mărturisesc un botez întru iertarea păcatelor,
Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie. Amin !

Condacul 1

Arătătorului nostru de cele cereşti şi grabnic folositor, cele de laudă aducem ţie noi robii tăi, ca unui mare ocrotitor; şi ca cela ce ai îndrăzneală către Domnul, izbăveşte-ne pe noi dintru toate nevoile, ca să cântăm ţie: ***Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!***

Icosul 1

Îngerii din ceruri te laudă pe tine, prea cuvioase părinte, minunându-se de viaţa ta cea mai presus de fire; iar mulţimea călugărilor, lacrimi de bucurie îţi aduc ţie, cântându-ţi unele ca acestea:
Bucură-te, a îngerilor mirare;
Bucură-te, a demonilor pierzare;
Bucură-te, desfătarea Raiului;
Bucură-te, îngere al darului;
Bucură-te, a cuvioşilor cunună;
Bucură-te, a sufletelor noastre duhovnicească arvună;
Bucură-te, a Lavrei tale ocrotitor;
Bucură-te, al monahilor îndrumător;
Bucură-te, cerească lumină;
Bucură-te, a nevoitorilor odihnă;
Bucură-te, vas de Duhul Sfânt purtător;
Bucură-te, al pustnicilor veselitor;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul 2

Râvnitor al vieţii îngereşti din copilărie te-ai arătat, părinte Nicodime; şi mergând în Sfântul Munte, te-ai dedat la cele mai aspre nevoinţe monahiceşti, încât se mirau toţi sihaştrii Athosului de văpaia dragostei dumnezeieşti ce ardea întru tine, şi slăvind pe Dumnezeu, cântau: ***Aliluia!***

Icosul 2

Lavra Hilandarului se veseleşte primind la sine odrasla prea binecuvântată, din os domnesc crescută şi în care Duhul lui Dumnezeu se odihneşte; iar noi uimiţi de puterea harului ce luminează întru tine, părinte, cântăm cu bucurie unele ca acestea:
Bucură-te, lauda Sfântului Munte;
Bucură-te, de Dumnezeu prea luminată minte;

Bucură-te, iubitorul sfintelor nevoinţe;
Bucură-te, râvnitorul dumnezeieştilor ştiinţe;
Bucură-te, a Basarabilor lumină;
Bucură-te, inimă, de bucuriile Duhului plină;
Bucură-te, tămâia cea cu bun miros;
Bucură-te, a noastră dăruire celor de folos;
Bucură-te, împreună cu a ta rudenie după trup, Sava cel sfinţit;
Bucură-te, că în sfânta lui lavră bine te-ai nevoit;
Bucură-te, cela ce ai fost om ceresc;
Bucură-te, cela ce eşti înger pământesc;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul 3

Întâistătător al marilor lavre athonite fiind, prea cuvioase părinte, chip al nevoinţelor duhovniceşti te-ai arătat; iar noi pe tine ocrotitor având-te, cântăm Domnului cu bucurie: ***Aliluia!***

Icosul 3

Chemare de la Dumnezeu având, sfinte, să vii în patria ta şi să ridici vetre de lumină duhovnicească după rânduiala Sfântului Munte Athos, grădina Maicii Domnului cea binecuvântată, n-ai zăbovit a o împlini, prea cuvioase; şi acum mulţimile călugărilor, chip al nevoinţelor monahiceşti, pe tine având-te, laude ca acestea îţi aduc neîncetat, grăind aşa:
Bucură-te, a monahilor lumină;
Bucură-te, a noastră mângâiere, care orice durere alină;
Bucură-te, dulce ostenitor;
Bucură-te, al darurilor dumnezeieşti cuprinzător;
Bucură-te, orânduitorul vieţii monahiceşti;
Bucură-te, cela ce pe pustnici îi întăreşti;
Bucură-te, părinte, al oropsiţilor ajutător;
Bucură-te, al duhurilor necurate izgonitor;
Bucură-te, purtătorule de Dumnezeu;
Bucură-te, ocrotitorul nostru de orice rău;
Bucură-te, prea blândule păstor;
Bucură-te, al Ortodoxiei apărător;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul 4

Când marele Antonie ţi-a poruncit să treci în Ţara Românească, n-ai zăbovit, sfinte, şi haina întinzând-o peste ale Dunării valuri, ai trecut, părinte, pe ţărmul românesc, cântând lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 4

La Orăştie trecând în Ţara Românească, pentru a ridica sfânta mănăstire, te-ai sârguit părinte, iar Vlaicu Vodă ţi-a împlinit dorirea, zicând către tine întru umilinţă unele ca acestea:
Bucură-te, înger binevestitor;
Bucură-te, al orânduielii monasticeşti începător;
Bucură-te, că valurile Dunării te-au ascultat;
Bucură-te, că marele Antonie, patronul tău, te-a binecuvântat;
Bucură-te, a Basarabilor bucurie;
Bucură-te, că ei, rudenie după trup vor să te ştie;
Bucură-te, că Ungro-Vlahia se veseleşte;
Bucură-te, că fiu prea iubit pe tine te primeşte;
Bucură-te, că la Vodiţa aşezare de sihaştri ai ridicat;
Bucură-te, că truda ta Dumnezeu o a binecuvântat;
Bucură-te, a Banatului lumină;
Bucură-te, că ai tăi fii duhovniceşti întru adâncă smerenie lui Dumnezeu se închină;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul 5

Cum cerbul însetat aleargă spre izvoarele apelor, aşa sufletul tău, părinte, prin dumnezeiasca chemare a alergat la Cascada Apelor Cristaline şi în peşteră sălăşluindu-te, cu îngerii împreună cântai lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 5

După ce ai izgonit din peşteră balaurul ce te ameninţa, părinte, patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi ai petrecut în neîncetată rugăciune, ca Dumnezeu să-ţi descopere voinţa Sa, unde să ridici marea lavră închinată prea curatei Sale Maici şi împlinindu-ţi dorirea, cu bucurie îţi cântăm unele ca acestea:
Bucură-te, cela ce în peşteră te-ai nevoit;
Bucură-te, că cererile tale s-au împlinit;
Bucură-te, iubitorule de sfinte nevoinţe;
Bucură-te, cunoscătorul înaltelor ştiinţe;
Bucură-te, aşezătorule de cele dumnezeieşti;
Bucură-te, îndrumătorul cetelor monahiceşti;
Bucură-te, cela ce te-ai suit la înălţime;
Bucură-te, mângâietorul inimilor creştine;
Bucură-te, iubitorul Sfintelor lui Dumnezeu locaşuri;
Bucură-te, cela ce pregăteşti ale Duhului sălaşuri;
Bucură-te, părinte, al nostru învăţător;
Bucură-te, al dumnezeieştilor Daruri cuprinzător;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul 6

Stând pe o piatră la rugăciune trei zile şi trei nopţi, părinte, o dumnezeiască lumină te-a cuprins şi ca un stâlp de foc, de la cer şi până la pământ s-a făcut, din care Domnul ţi-a poruncit ca pe acel loc jertfelnic să ridici; şi luminat de raza Duhului Sfânt fiind, cu lacrimi de bucurie cântai lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 6

Mulţime de ucenici adunând, părinte, la Tismana mare lavră ai ridicat, unde, zi şi noapte, rugăciuni neîncetate se înălţau la Dumnezeul îndurărilor, care săvârşea prin tine lucruri mari şi prea slăvite; iar noi, fiii tăi, întru căldura Duhului îţi cântăm unele ca acestea:
Bucură-te, părinte, al nostru îndrumător;
Bucură-te, cel către Domnul pentru noi, fierbinte rugător;
Bucură-te, vistierie a rugăciunii celei de taină cuprinzătoare;
Bucură-te, a Duhului Sfânt plăcută aşezare;
Bucură-te, a noastră mângâiere;
Bucură-te, în rugăciuni neîncetată veghere;
Bucură-te, cela ce de darul lacrimilor te-ai umplut;
Bucură-te, că prin vărsarea acestora, locaş Sfântului Duh te-ai făcut;
Bucură-te, al monahilor păstor;
Bucură-te, al creştinilor ocrotitor;
Bucură-te, a Valahiei lumină;
Bucură-te, liră, de duhovnicească viersuire plină;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul 7

Prin sfinţenia vieţii tale, părinte, de mari daruri te-ai învrednicit; că şi duhurile necurate, din cei cuprinşi de ele le izgoneai; şi la credinţa ortodoxă pe mulţi i-ai adus, prea cuvioase; pentru care şi cu bucurie te lăudăm pe tine, cântând lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 7

Când împăratul Sigismund a alergat la tine, părinte, cerând îndurarea ta pentru fiica lui, care era chinuită rău de duhul necurat din copilăria ei, şi văzând-o izbăvită şi cu totul sănătoasă prin mijlocirea ta către Domnul, cu lacrimi de recunoştinţă îţi cântăm unele ca acestea:
Bucură-te, părinte al mângâierii;
Bucură-te, al inimilor credincioase alinătorul durerii;
Bucură-te, izbăvitorul celor ce aleargă la tine;
Bucură-te, doctoria duhovnicească a sufletelor creştine;
Bucură-te, a lui Sigismund mirare;
Bucură-te, a lui Mircea prea luminoasă stare;
Bucură-te, că Sigismund te-a ascultat;
Bucură-te, că el prin apa botezului s-a luminat;

Bucură-te, propovăduitorul Ortodoxiei;
Bucură-te, risipitorul ereziei;
Bucură-te, iubitorul pravilelor sfinte;
Bucură-te, propovăduitorul dreptei credinţe;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul 8

Firea focului ai biruit, părinte, că în mijlocul jerateculuí stând ca la două ceasuri şi mai mult, nevătămat ai rămas, prea fericite; şi împreună cu ucenicul tău, în mijlocul flăcărilor fiind, cântai lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 8

În mare uimire fiind Sigismund cu Mircea, şi mulţimile credincioşilor care erau de faţă văzându-te stând în mijlocul flăcărilor fără a te vătăma, părinte, prea mărind puterea lui Dumnezeu cea mare, care te ocrotea, îţi cântau unele ca acestea:
Bucură-te, cela ce depăşeşti legile firii;
Bucură-te, cel plin de harul dumnezeirii;
Bucură-te, că firea focului ţi s-a supus;
Bucură-te, că în mijlocul văpăilor stând, cu duhul erai sus;
Bucură-te, minte dumnezeiască;
Bucură-te, înger în fire omenească;
Bucură-te, că orice minte copleşeşti;
Bucură-te, că pe cei ce ispitesc, îi umileşti;
Bucură-te, că toţi au rămas fără de glas;
Bucură-te, părinte, de focul dragostei creştine ars;
Bucură-te, a Duhului Sfânt iubire;
Bucură-te, a sfintei tale lavre, mărire;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul 9

Sosind vremea trecerii tale din această viaţă, către Domnul, prea cuvioase părinte, mai înainte ai fost înştiinţat. Şi pentru ultima dată coborând din peşteră în Sfânta lavră, la prea luminatul praznic al Naşterii Domnului împreună cu ucenicii tăi cântai Dumnezeiescului Prunc: ***Aliluia!***

Icosul 9

Întristare mare i-a cuprins pe toţi, părinte, auzind despre trecerea ta din această viaţă; dar încredinţându-i că vei mijloci înaintea lui Dumnezeu pentru ei şi pentru toţi acei care vor cere ajutorul tău în necazurile lor, de bucurie îţi cântau unele ca acestea:
Bucură-te, al lavrei tale mijlocitor;
Bucură-te, al tuturor celor ce aleargă la tine dulce mângâietor;
Bucură-te, hrană duhovnicească;

Bucură-te, a noastră tărie sufletească;
Bucură-te, al Tismanei înger păzitor;
Bucură-te, al monahilor dulce îndrumător;
Bucură-te, corabie duhovnicească;
Bucură-te, liman sigur celor ce vor să se mântuiască;
Bucură-te, a noastră binecuvântare;
Bucură-te, a sufletelor obidite scăpare;
Bucură-te, far purtător de-a Duhului lumină;
Bucură-te, îngerească minte, de înţelepciune dumnezeiască plină;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul 10

Văzând prea slăvita mutarea prea cuviosului părintelui nostru Nicodim cel sfinţit de la pământ la cer, şi noi să ne înstrăinăm de lumea cea deşartă şi la cele dumnezeieşti să ne suim, ca împreună cu dânsul să cântăm lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 10

Veniţi credincioşilor, să lăudăm pe cel minunat între sfinţi, pe povăţuitorul monahilor şi lauda credincioşilor, pe cel din lavra Tismanei şi a Gorjului cunună, pe marele între cuvioşi Nicodim, şi cu un glas să-i cântăm cântare de bucurie, aşa:
Bucură-te, cela ce în căile Domnului ne eşti îndrumător;
Bucură-te, ai celor neştiutori învăţător;
Bucură-te, a Raiului desfătare;
Bucură-te, stea, de dumnezeiască lumină purtătoare;
Bucură-te, că din pruncie pe Hristos iubind, lumea o ai defăimat;
Bucură-te, că pe umerii tăi jugul cel bun şi sarcina cea uşoară a Domnului ai luat;
Bucură-te, izgonitorul duhurilor necurate şi grabnic ajutător al celor bântuiţi;
Bucură-te, izbăvitorul copilei îndrăcite şi bucuria cea negrăită a credincioşilor ei părinţi;
Bucură-te, al creştinilor grabnic sprijinitor;
Bucură-te, al sufletelor celor scârbite mângâietor;
Bucură-te, a oropsiţilor îmbărbătare;
Bucură-te, izbăvitorul nostru de a lui lucifer pierzare;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul 11

Niciodată nu vom înceta a spune minunile tale, părinte Nicodime, că toate bolile tămăduieşti şi pe toţi care cer ajutorul tău cel bogat în milă, din necazuri îi izbăveşti. Pentru aceasta cu bucurie lăudându-te, cântăm lui Dumnezeu, celui ce te-a proslăvit pe tine: ***Aliluia!***

Icosul 11

Spre tine totdeauna nădăjduind, te fericim, prea cuvioase părinte Nicodime, că ai împodobit cununa vieţii duhovniceşti prin dumnezeiasca ta sfinţenie, care peste veacuri pilduieşte sufletelor dornice de Dumnezeu; şi bucurându-ne, noi robii tăi, cu evlavie te prea mărim şi, lăudându-te, îţi cântăm unele ca acestea:

Bucură-te, mărgăritarul cel de mult preţ, întărirea vieţii duhovniceşti;
Bucură-te, a cuvioşilor cunună şi ocrotitorul Ţării Româneşti;
Bucură-te, cela ce cu prea cuvioşii şi cu toţi sfinţii eşti împreună-vieţuitor;
Bucură-te, al dumnezeieştii slave moştenitor;
Bucură-te, buna conglăsuire a celor credincioşi;
Bucură-te, creştere aleasă, celor evlavioşi;
Bucură-te, că prin sfinţenia vieţii tale pe toţi i-ai umplut de evlavie;
Bucură-te, lucrătorul rugăciunii celei de taină, care este a Duhului Sabie;
Bucură-te, cela ce sabia nevăzuţilor vrăjmaşi o ai sfărâmat;
Bucură-te, că duhovnicească ta moştenire lui Dumnezeu o ai închinat;
Bucură-te, candelă aprinsă a sfintelor nevoinţe;
Bucură-te, că toţi credincioşii aleargă la tine cu credinţă;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul 12

Minunându-ne de dumnezeiescul har, care lucrează puteri prea slăvite prin sfintele tale moaşte, părinte Nicodime, şi gândind la razele strălucirii cu care Dumnezeu te-a împodobit, de bucurie negrăită cântăm noi credincioşii Făcătorului de bine: ***Aliluia!***

Icosul 12

Chip al înstrăinării te-ai făcut, părinte, şi de dumnezeiescul har umplându-te pe toţi i-ai luminat, iar noi prin tine, de duhovnicească mireasmă umplându-ne, îţi cântăm unele ca acestea:

Bucură-te, părinte;
Bucură-te, arhimandrite;
Bucură-te, a Darului sălăşluire;
Bucură-te, a Duhului Sfânt iubire;
Bucură-te, luceafăr prea slăvit;
Bucură-te, de Domnul prea mărit;
Bucură-te, prea cuvioase părinte;
Bucură-te, îţi spunem, prin sfinte simţăminte;
Bucură-te, al nostru bun păstor;
Bucură-te, al săracilor părtinitor;
Bucură-te, a celor năpăstuiţi scăpare;
Bucură-te, a rătăciţilor luminare;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul 13 (de trei ori)
O, prea fericite părinte Nicodime, primind a noastră umilă rugăciune, mijloceşte nouă mila Celui Preaînalt, şi izbăvindu-ne din toată ispita, scoate-ne din chinul ce va să fie, pe toţi cei ce te lăudăm pe tine şi cântăm lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Apoi se zice iarăşi:

Icosul întâi
Îngerii din ceruri te laudă pe tine, prea cuvioase părinte, minunându-se de viaţa ta cea mai presus de fire; iar mulţimea călugărilor, lacrimi de bucurie îţi aduc ţie, cântându-ţi unele ca acestea:
Bucură-te, a îngerilor mirare;
Bucură-te, a demonilor pierzare;
Bucură-te, desfătarea Raiului;
Bucură-te, îngere al darului;
Bucură-te, a cuvioşilor cunună;
Bucură-te, a sufletelor noastre duhovnicească arvună;
Bucură-te, a Lavrei tale ocrotitor;
Bucură-te, al monahilor îndrumător;
Bucură-te, cerească lumină;
Bucură-te, a nevoitorilor odihnă;
Bucură-te, vas de Duhul Sfânt purtător;
Bucură-te, al pustnicilor veselitor;
Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!

Condacul întâi
Arătătorului nostru de cele cereşti şi grabnic folositor, cele de laudă aducem ţie noi robii tăi, ca unui mare ocrotitor; ci ca cela ce ai îndrăzneală către Domnul, izbăveşte-ne pe noi dintru toate nevoile, ca să cântăm ţie: ***Bucură-te, părinte Nicodime, făcătorule de minuni!***

După care se citeşte această

Rugăciune

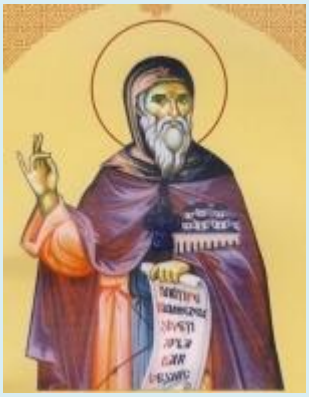

Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, primind a noastră umilă rugăciune, mijloceşte nouă mila Celui Preaînalt. Izbăveşte-ne cu folosinţa ta, prea fericite, de relele ce vin asupra noastră, ca neîncetat să te slăvim pe tine. Ştii neputinţa firii noastre, dar şi credinţa o vezi şi suspinurile auzi; nu ne lăsa, părinte, când alergăm la tine.

Roagă-te Stăpânului, pentru noi nevrednicii, să ierte greşalele noastre şi să ne dea dragoste curată şi putere a face tot binele, spre slava Preasfântului Său nume.

Pe tine te cerem şi ţie ne rugăm: ajută-ne, părinte, că, deşi am greşit din ispita celui rău, dar cu inima zdrobită la tine alergăm să ne ocroteşti de săgeata cea ucigătoare a vrăjmaşului nostru diavol, care răneşte de moarte sufletele noastre.

Cum ai miluit pe toţi care au alergat la tine cu credinţă, tămăduindu-i de neputinţele lor şi pe fata chinuită de duhul necurat ai izbăvit-o, aşa şi pe noi, părinte, ne izbăveşte de neputinţele noastre sufleteşti şi trupeşti, şi prin mijlocirea ta fiind mântuiţi, slavă, mulţumită şi închinăciune totdeauna să înălţăm: Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Amin!

Acatistul Sfântului cuvios Nicodim cel sfinţit

prăznuire la 26 decembrie

Sfântul Nicodim cel sfinţit de la Tismana, Ţara Românească, este cunoscut ca întemeietorul Mânăstirilor Vodiţa, Tismana şi Prislop şi, mai mult, ucenicii săi extind locaşurile monahale, de se poate spune că se începe o adevărată „avalanşă de aşezăminte călugăreşti”.

Rolul Sfântului Nicodim a fost mare, că împreună cu Mircea cel bătrân a „întărit tradiţia strămoşească” şi a repus-o în valoare, conjunctura istorică fiind de distrugere tocmai a credinţei pământeşti. Expansiunea ungurească şi a catolicismului, mai ales în Ardeal, constituia un pericol direct pentru „sufletul românesc”.

Sfântul Nicodim este „sfântul de suflet şi de inimă” al Olteniei de sud, şi cinstirea românească monahală în general.

După obişnuitul început se zice:

Tropar (glas 1) „Celui ce a răsărit din Fecioară, mai-Marelui păstorilor, ca o oaie de turmă ai urmat, Sfinte părintele nostru Nicodim. Cu postul, cu privegherea şi cu rugăciunile te-ai făcut lucrător sfinţit de cele cereşti, tămăduind sufletele celor ce aleargă la tine cu credinţă. Pentru aceasta grăim: Slavă Celui ce te-a prea slăvit pe tine, slavă Celui ce ţi-a dat ţie putere, slavă Celui ce a arătat tuturor prin tine îndreptare”.

Troparul Învierii, al Născătoarei de Dumnezeu „Gavriil zicând ţie, Fecioară: «Bucură-te...” (Glasul 1)

Doamne miluieşte (de 3 ori).

Slavă… Şi acum…

Psalmul 50, apoi:

Condacul 1

PreaSfântul Duh este întodeauna ca taină peste toate şi în chipurile cele alese în nenumărate virtuţi se sălăşluieşte şi se descoperă şi se face izvor de necontenită sfinţenie, precum în tine, sfinte cel de mare cinstire: ***Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului PreaSfânt!***

Icosul 1

Multe sunt darurile dumnezeieşti ce se revarsă peste lume, dar în chipuri deosebite strălucesc în aleşii care le oglindesc cu propriile daruri de înfrumuseţare, pe care ca prinos ei înşuşi le aduc la altarul cel prea sfânt.

Bucură-te, alesul tainei chipului Sfântului Duh;
Bucură-te, oglindă a celor de sus;
Bucură-te, fiul ales al neamului strămoşesc;
Bucură-te, cel în care însuşi chipul Sfântului Duh s-a pecetluit;
Bucură-te, că virtutea de duh ai primit;
Bucură-te, că Duhul Sfânt a intrat în adâncul tău curat;
Bucură-te, că aşa sălăşluire de duh te-ai făcut;
Bucură-te, că spre lucrarea Sa ai fost rânduit;
Bucură-te, că în darurile Sale te-ai îmbrăcat;
Bucură-te, că în taina Sa ai crescut;
Bucură-te, rod în chipul Duhului Sfânt;
Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

Condacul al 2-lea

Prin Hristos firea de făpturi avem, în totodată cu unirea dumnezeiască, iar prin Sfântul Duh, viaţa şi creşterea ei, şi aşa fiecare, în propriul răspuns, chipul acestor împliniri trebuie să-l rodim, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 2-lea

La zămislirea noastră, însuşi Duhul Sfânt revarsă un dar pe care El ca Dumnezeu îl ştie cât ne este de potrivit şi lucrător, şi ţie, Sfinte Nicodime, mare dar ţi s-a dat, după măsura ta.

Bucură-te, că ai crescut darul dumnezeiesc;
Bucură-te, pământ bun al seminţei celei bune;
Bucură-te, că ai răsărit cu putere de duh;
Bucură-te, că te-ai făcut pom mare;
Bucură-te, că rod mult ai dat;

Bucură-te, că, aşa, la tine mulţi au alergat;
Bucură-te, că te-ai făcut piatră de altar a lui Hristos;
Bucură-te, că ai devenit chip al închinării:
Bucură-te, chipul revărsării de credincioşie;
Bucură-te, izvor de sfinţenie;
Bucură-te, izvorâre de duhovnicie;
Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

Condacul al 3-lea

Povăţuit în taină de Duhul PreaSfânt, din tinereţe la Muntele Athos ai plecat, unde chipul monahicesc ai luat şi chiar întâi stătător ai ajuns, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 3-lea

Ca un fiu vrednic al neamului şi pământului românesc nu puteai fi despărţit de înrudirea părinţilor strămoşeşti, şi aşa te-ai întors îmbogăţit, ca şi mai multă roadă să arăţi.
Bucură-te, tinereţe luminată;
Bucură-te, alegerea celor duhovniceşti;
Bucură-te, alergarea spre Hristos;
Bucură-te, nevoinţă ce preface firea;
Bucură-te, nevoinţă ce deschide cele din adânc;
Bucură-te, postire de mâncare, pentru stăpânirea trupului;
Bucură-te, postire de minte, pentru stăpânirea sufletului;
Bucură-te, postire de simţire, pentru stăpânirea inimii;
Bucură-te, postire de vederea celor lumeşti;
Bucură-te, că aşa se deschide vederea de duh;
Bucură-te, închinarea, uşa iubirii de Dumnezeu;
Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

Condacul al 4-lea

Iubirea de Dumnezeu a făpturii nu poate fi decât în închinarea de altar, în icoana peste „prăpastia de netrecut” dintre Dumnezeu şi lume, de unde râvna ta pentru Biserica lui Hristos, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 4-lea

Chip de revărsarea Sfântului Duh fiind, din tine cu adevărat iubirea de Dumnezeu curgea în taină peste tot pe unde treceai, şi tu însuţi, ca un altar viu, pe Hristos neîncetat L-ai vestit.
Bucură-te, că ai fost rânduit spre slujba altarului;
Bucură-te, că bun slujitor te-ai arătat;

Bucură-te, râvnitorul Liturghiei lui Hristos;
Bucură-te, Liturghia revărsării Sfântului Duh;
Bucură-te, bucuria Liturghiei iubirii dumnezeieşti;
Bucură-te, împlinirea în trupul lui Hristos;
Bucură-te, al acestor taine mult trăitor;
Bucură-te, că prin acestea darurile sfinte le-ai primit;
Bucură-te, că izvor de daruri aşa te-ai făcut;
Bucură-te, că mai înainte de moarte veşnicia ai gustat;
Bucură-te, că şi stricăciunea în nestricăciune ai prefăcut;
Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

Condacul al 5-lea

Smerit cum ai fost de la început tot aşa ai vrut să rămâi, că neştiut între pietre trupul ţi l-ai lăsat în apele râului Lom, până când sfintele tale moaşte Dumnezeu ţi le-a descoperit să fie în lucrarea Sa pentru lume, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 5-lea

Iubirea ta cea mare de Dumnezeu ţi-a crescut şi iubirea pentru făptura Sa, că din fiul cel mic ai devenit chipul cel mare de sfânt părinte.
Bucură-te, iubire de Dumnezeu cu iubire de făptură în unire;
Bucură-te, taină la care toţi trebuie să ajungă;
Bucură-te, taină pe care prin osteneli ai câştigat-o;
Bucură-te, taină care de însuşi Hristos ţi s-a dăruit;
Bucură-te, drumul vieţii împlinit;
Bucură-te, calea vieţii deschisă până la cer;
Bucură-te, calea pământească trecută peste hotar;
Bucură-te, firea omenească înduhovnicită;
Bucură-te, firea omenească unită cu cele „peste fire”;
Bucură-te, suflet mai tare ca trupul;
Bucură-te, trup mai tare decât carnea;
Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

Condacul al 6-lea

Ca un părinte de mare cinste, în Ţara Românească te-ai întors, şi însuşi domnitorul ţi s-a închinat şi povăţuitor de taină te-a luat, că darul lui Dumnezeu în tine a văzut, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 6-lea

Însuşi marele sfânt Antonie ţi-a poruncit în aceste ţinuturi peste Dunăre să vii şi ca un Ilie pe apă ai trecut, de s-a minunat ucenicul tău, încredinţându-se astfel şi mai mult de chemarea ta.

Bucură-te, înger îndeosebi trimis;
Bucură-te, de Sfântul Antonie cel mare călăuzit;
Bucură-te, că dar de duhovnicie ai adus;
Bucură-te, că în pământ bun l-ai sădit;
Bucură-te, că repede a crescut;
Bucură-te, că repede şi roade a făcut;
Bucură-te, că ai izvorât duh de viaţă peste tot;
Bucură-te, că ai aprins focul credinţei străbune;
Bucură-te, că în făclia de neam Lumina ai înălţat;
Bucură-te, că toate mormintele părinţilor ai luminat;
Bucură-te, că te-ai făcut reînvierea moştenirii sfinte;
Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

Condacul al 7-lea

Pe unde poposeai, altare lui Hristos înălţai, precum la Vodiţa, Prislop şi Tismana şi încă nenumărate Sihăstrii, unde deja pustnici de taină erau, care prin tine şi mai mult s-au întărit, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 7-lea

Te-au primit toţi ca pe un trimis al lui Hristos, ca pe un trimis al Sfântului Duh, ca să aperi credinţa străbună de vrăjmaşii cei de pe ascuns.
Bucură-te, a Ţării Valahiei lumină;
Bucură-te, al Basarabilor binecuvântător;
Bucură-te, înger trimis la „vremuri grele”;
Bucură-te, fiu al pământului dreptcredincios;
Bucură-te, că prin tine virtutea s-a arătat;
Bucură-te, că bărbăţia străbună ai dezvăluit;
Bucură-te, că duh de tărie ai insuflat;
Bucură-te, că la lucrarea sfântă pe mulţi i-ai chemat;
Bucură-te, omul cel înţelept;
Bucură-te, omul cu priceperea de sus;
Bucură-te, sfinţenia din nou răsărită;
Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

Condacul al 8-lea

Cu multă cinstire în tot Muntele Athos şi de asemenea în împrejurimi, toţi ca pe un mare părinte şi iscusit duhovnic te-au luat, ca ajutător în nevoile încurcate ale lumii, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 8-lea

Serbia şi Bulgaria, ţările învecinate, sprijinitor te-au rugat să le fii, că la Constan-tinopol ai mers şi pacea între biserici ai făcut, ca aşa să se poată sta în faţa vrăjmăşiilor ce din toate părţile ameninţau dreapta credinţă.
Bucură-te, părinte de iscusită duhovnicie;
Bucură-te, slujitorul dreptei credinţe creştine;
Bucură-te, că şi dezbinările ai oprit;
Bucură-te, că certurile ai împăcat;
Bucură-te, că adunarea bisericii ai întărit;
Bucură-te, avva şi sfetnic de lume;
Bucură-te, monah şi povăţuitor al oamenilor;
Bucură-te, pustnic şi mare dregător;
Bucură-te, omul întreg al lui Dumnezeu;
Bucură-te, lucrare întreagă a celor sfinte;
Bucură-te, împlinitorul celor orânduite;
Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

Condacul al 9-lea

Dorul dumnezeiesc după linişte te-a dus din loc în loc şi aşa plaiurile româneşti ai colindat, până ce „stâlp de foc luminos” ţi s-a arătat, unde Mânăstire să ridici, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 9-lea

Aşa, Tismana ca Lavră de monahi ai clădit, unde lauda lui Hristos să fie ziua şi noaptea, unde izvor de Duh PreaSfânt să fie pentru urmaşi, care fără oprire iubirea de Dumnezeu să crească.
Bucură-te, fiu de cinste al pământului românesc;
Bucură-te, fiu vrednic, ce se face şi el părinte;
Bucură-te, că duhovnicia neamului ai strălucit;
Bucură-te, că din „vopselele străbune” ai zugrăvit-o;
Bucură-te, că înrudirea strămoşească ai crescut;
Bucură-te, că duhovnicia moştenirii sfinte ai rodit;
Bucură-te, că şi mai mult ai înmulţit-o;
Bucură-te, că plămada urmaşilor ai rămas;
Bucură-te, că prefacerea tot mai bună ai lăsat;
Bucură-te, că „oprirea” păcatului ai transmis;
Bucură-te, că binecuvântarea de avvă ne-ai dăruit;
Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

Condacul al 10-lea

Domnitorul Ţării, Mircea cel bătrân, te avea sfetnic şi împreună, la „răscrucea de vremi şi schimbări”, cele sfinte aţi pus înainte, ca vrăjmăşiile viclene să nu distrugă dreapta credinţă şi cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 10-lea

Cu minuni, darul cel sfânt ţi s-a arătat, că şi în foc ai intrat şi cărbuni aprinşi în veşminte ai ţinut fără să te arzi, ceea ce a înspăimântat pe cei străini şi aşa credinţa neamului ai întărit.
Bucură-te, icoană de închinat a duhovniciei româneşti;
Bucură-te, izvor de daruri al PreaSfântului Duh;
Bucură-te, înger omenesc crescut pe pământ;
Bucură-te, şi sfinţenie de Înger ceresc;
Bucură-te, revărsare dumnezeiască peste lume;
Bucură-te, al acestei ţări „hotar” de dreaptă credinţă;
Bucură-te, că opreşti pe toţi vrăjmaşii vicleni;
Bucură-te, că vădeşti pe toţi „lupii răpitori”;
Bucură-te, veghetor neadormit;
Bucură-te, păstor de adevărată credincioşie;
Bucură-te, păstorul iubitor al lui Hristos:
Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

Condacul al 11-lea

Dorinţa ta era însă viaţa duhovnicească monahală, încât adesea te retrăgeai în peşteri şi sihăstrii, unde cu Domnul petreceai, în Iubirea cea mare, pe care din tinereţe ai crescut-o, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 11-lea

La Tismana, în Peştera de sus, loc de nevoinţă ai avut şi pe şarpele din ea l-ai scos şi aşa doar Sâmbăta, Duminica şi la Sărbători coborai, ca împreună cu ceilalţi să slujeşti.
Bucură-te, iubire de Dumnezeu, de nimic împuţinată;
Bucură-te, iubire şi de făptura Sa;
Bucură-te, rugător şi pentru lume;
Bucură-te, rugător pentru mântuirea veşniciei;
Bucură-te, rugătorul cel mare al monahismului românesc;
Bucură-te, că avem şi din sfintele tale moaşte;
Bucură-te, că deşi stau „ascunse”, comoară le ştim;
Bucură-te, şi părintele nevoilor noastre;
Bucură-te, tămăduitor şi ajutător;
Bucură-te, alungarea duhurilor necurate;
Bucură-te, oprirea patimilor ascunse din noi;

Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

Condacul al 12-lea

Sfinte părinte Nicodime, ai rămas numele monahismului acestui neam şi pământ românesc, că prin tine a reînviat şi aşa te-ai făcut icoana sa duhovnicească pentru toţi urmaşii, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 12-lea

Sfinţenia acestui neam şi pământ în tine s-a adunat şi aşa prin tine străluceşte şi izvor nesecat s-a făcut, din care şi noi ne întărim şi creştem noi roduri.
Bucură-te, iscusitul nostru povăţuitor;
Bucură-te, dascălul monahismului;
Bucură-te, învăţătorul dreptei credinţe;
Bucură-te, păstrătorul Ortodoxiei creştine;
Bucură-te, şi bucuria noastră, a celor de „jos”;
Bucură-te, mângâierea noastră, a celor neputincioşi;
Bucură-te, braţe iubitoare pentru noi, cei în necaz;
Bucură-te, ascultătorul plângerilor noastre;
Bucură-te, sfântul la care nădăjduim;
Bucură-te, sfântul milostiv al lui Dumnezeu;
Bucură-te, nume de închinare părintească;
Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

Condacul al 13-lea (de trei ori)

Proslăvit la Cer, fiul acestui neam şi pământ ai rămas, şi aşa, nedespărţit ne eşti, nume şi părinte mare între Sfinţii noştri Părinţi, prin care şi noi nădăjduim să trecem prin toate nevoile şi îndeosebi să ne păstrăm credinţa curată, în cântarea de:
Aliluia!

Se citeşte apoi din nou:

Icosul 1

Multe sunt darurile dumnezeieşti ce se revarsă peste lume, dar în chipuri deosebite strălucesc în aleşii care le oglindesc cu propriile daruri de înfrumuseţare, pe care ca prinos ei înşuşi le aduc la altarul cel prea sfânt.
Bucură-te, alesul tainei chipului Sfântului Duh;
Bucură-te, oglindă a celor de sus;
Bucură-te, fiul ales al neamului strămoşesc;
Bucură-te, cel în care însuşi chipul Sfântului Duh s-a pecetluit;
Bucură-te, că virtutea de duh ai primit;

Bucură-te, că Duhul Sfânt a intrat în adâncul tău curat;
Bucură-te, că aşa sălăşluire de duh te-ai făcut;
Bucură-te, că spre lucrarea Sa ai fost rânduit;
Bucură-te, că în darurile Sale te-ai îmbrăcat;
Bucură-te, că în taina Sa ai crescut;
Bucură-te, rod în chipul Duhului Sfânt;
Bucură-te, Sfinte cuvioase părinte Nicodime, izvorul revărsării Duhului Prea-Sfânt!

(Extras din cartea: Imnografie / Ieromonah Ghelasie Gheorghe. - Bucureşti: Platytera, 2016)

Paraclisul Sfântului Nicodim de la Tismana

https://archive.org/details/paraclis_nicodimtismana_dec26

https://www2.slideshare.net/steaemy1/paraclis-nicodimtismana-dec26

https://www.academia.edu/44834115/Paraclisul_Sf%C3%A2ntului_Nicodim_de_la_Tismana

***

Acest paraclis al Sfântului Nicodim este reprodus după a doua sa ediţie, tipărită în 1857 la Bucureşti de Sfântul ierarh Calinic. S-a păstrat aproape integral topica frazei limbii "vechilor cazanii" a cărei exactitate şi conciziune în exprimare are savoarea ei deosebită pentru toţi dreptslăvitorii creştini care o cunosc şi o iubesc.

Tropar: Celui ce a răsărit din Fecioara, mai Marelui Păstorilor, ai urmat ca o oaie de turmă, părintele nostru Nicodime, cu postul, cu privegherea şi cu rugăciunile, făcându-te lucrător sfinţit de cele cereşti, tămăduieşti sufletele celor ce aleargă la tine cu credinţă; pentru aceasta, strigăm: Slavă Celui ce te-a proslăvit pe tine, Slavă Celui ce ţi-a dat ţie putere, Slavă Celui ce a arătat tuturor, prin tine, îndreptare.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Gavriil zicând ţie: Fecioară, bucură-te, împreună cu glasul S-a întrupat Stăpânul tuturor întru tine, sicriul cel sfânt, precum a zis dreptul David. Arătatu-te-ai mai desfătată decât cerurile, ceea ce ai purtat pe Făcătorul tău. Slavă Celui ce S-a sălăşluit întru tine, Slavă Celui ce a ieşit din tine, Slavă Celui ce ne-a slobozit pe noi prin naşterea Ta.

Apoi:

Psalmul 50

1. Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta
2. Şi după mulţimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegea mea.
3. Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea şi de păcatul meu mă curăţeşte.
4. Că fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea.
5. Ţie unuia am greşit şi rău înaintea Ta am făcut, aşa încât drept eşti Tu întru cuvintele Tale şi biruitor când vei judeca Tu.
6. Că iată întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea.
7. Că iată adevărul ai iubit; cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Tale mi-ai arătat mie.
8. Stropi-mă-vei cu isop şi mă voi curăţi; spăla-mă-vei şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi.
9. Auzului meu vei da bucurie şi veselie; bucura-se-vor oasele mele cele smerite.
10. Întoarce faţa Ta de la păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le.
11. Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele.
12. Nu mă lepăda de la faţa Ta şi Duhul Tău cel sfânt nu-l lua de la mine.
13. Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale şi cu duh stăpânitor mă întăreşte.
14. Învăţa-voi pe cei fărădelege căile Tale şi cei necredincioşi la Tine se vor întoarce.
15. Izbăveşte-mă de vărsarea de sânge, Dumnezeule, Dumnezeul mântuirii mele; bucura-se-va limba mea de dreptatea Ta.
16. Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta.
17. Că de ai fi voit jertfă, Ţi-aş fi dat; arderile de tot nu le vei binevoi.
18. Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi.
19. Fă bine, Doamne, întru bună voirea Ta, Sionului şi să se zidească zidurile Ierusalimului.
20. Atunci vei binevoi jertfa dreptăţii, prinosul şi arderile de tot; atunci vor pune pe altarul Tău viţei.

Peasna I

Irmos: Apa trecând-o ca pe uscat şi din răutatea Egiptului scăpând israeliteanul, striga: Izbăvitorului şi Dumnezeului nostru să-I cântăm.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu obiceiuri bune din tinereţe înfrumuseţându-te, te-ai lipit de Hristos, omorând patimile trupeşti cu înfrînarea şi la viaţă te-ai mutat, prea cuvioase.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cuvintelor şi legilor lui Dumnezeu împlinitor fiind, te-ai umplut, prea înţelepte părinte, de daruri şi de minuni dumnezeieşti şi la toţi ai slobozit străluciri din destul.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Cu tăria lui Hristos întărindu-te, ai surpat stăpânirea vrăjmaşului şi ai luat cinste, prea cuvioase, lauda cea de biruinţă cu strălucirea minunilor.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Patimile trupului şi umbletele cele necuviincioase ale minţii mele potoleşte-le, te rog, Fecioară, şi mă îndreptează pe mine, cel rătăcit cu mintea.

Peasna a 3-a

Irmos: Doamne, cel ce ai făcut cele de deasupra crugului ceresc şi ai zidit Biserica, Tu pe mine mă întăreşte întru dragostea Ta; că Tu eşti marginea doririlor şi credincioşilor întărire, Unule iubitorule de oameni.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu totul năzuind la Atotstăpânitorul, cuvioase părinte prea înţelepte, ai scăpat de toată răutatea diavolească.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu înălţarea smereniei înfrumuseţându-te, ai surpat la pământ pe cel mult lăudăros, prin faptele tale cele alese.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Cu trupul fiind îmbrăcat, părinte prea înţelepte, ai smerit grumazul cel semeţ al necuratului prin smerenia cuvintelor tale.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

În pântecele tău, Prea nevinovată, întrupându-Se Ziditorul, S-a sălăşluit spre facerea de bine a celor ce cu credinţă te laudă pe tine.

Catavasie:

Mântuieşte din nevoi pe robii Tăi, Născătoare de Dumnezeu şi părinte Nicodime, că noi, după Dumnezeu, la voi scăpăm toţi, ca şi către cei ce sunteţi calzi folositori şi grabnici ajutători.

Înţelepciunea trupească cu pătimiri o ai supus şi dând rob pe cel rău celui mai bun, părinte prea slăvite Nicodime, prin postiri ai zdrobit meşteşugurile diavolului şi ai strălucit în lume ca raza soarelui, cu strălucirile faptelor tale celor bune; pentru aceasta te lăudăm pe tine.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Fecioară de Dumnezeu născătoare, zid nebiruit eşti nouă, creştinilor, căci către tine scăpând rămânem nevătămaţi şi, iar greşind, pe tine te avem rugătoare; pentru aceea, cu mulţumită strigăm ţie: Bucură-te, cea plină de dar, Domnul este cu tine!

Peasna a 4-a

Irmos: Auzit-am, Doamne, taina rânduielii Tale, înţeles-am lucrurile Tale şi am prea slăvit Dumnezeirea Ta.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Făcând, prea slăvite, sufletul tău lăcaş Sfântului Duh, te-ai făcut moştean Împărăţiei celei de sus, împreună cu Puterile cereşti.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Patimile cele cu multe dureri totdeauna le tămăduieşti, ale celor ce se apropie de tine, că ai luat dar de la Dumnezeu, prea cuvioase, a lucra semne şi minuni.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Cu frumoasă creştere ai crescut în casa lui Dumnezeu, părinte, fiind cu fapte bune înfrumuseţat, şi cu rodurile minunilor plin de bună mireasmă.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Duhovnicească ţarină, ca într-o brazdă ai răsărit spic de Dumnezeul tuturor, care hrăneşte toate, ceea ce eşti pururea Fecioară.

Peasna a 5-a

Irmos: Luminează-ne pe noi, Doamne, cu poruncile Tale şi cu braţul Tău cel înalt, pacea Ta dă-ne-o nouă, Iubitorule de oameni.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu minte curată vezi, prea slăvite, frumuseţea cea nespusă a lui Hristos, Dumnezeului nostru, al tuturor.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Ca Ilie în căruţă te-ai suit, părinte, la cer prin faptele cele bune ale tale, cu duhul fiind îndreptat.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Topindu-ţi trupul tău cu înfrânarea şi cu curăţia, părinte, ai ajuns la lărgime în lăcaşurile cele de sus.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Tămăduieşte întunecarea minţii mele celei bolnave, ceea ce ai născut pe Hristos Tămăduitorul, Stăpână cu totul nevinovată.

Peasna a 6-a

Irmos: Rugăciunea mea voi înălţa către Domnul şi Lui voi spune scârbele mele: că s-a umplut sufletul meu de răutăţi şi viaţa mea s-a apropiat de iad şi ca Iona mă rog: Dumnezeule, din stricăciune scoate-mă.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Omorându-s-a vicleanul balaur, prin sfintele tale rugăciuni, de Dumnezeu fericite, şi din răutatea lui se izbăvesc cei ce cer semne de la tine, că eşti plăcut lui Dumnezeu, prea luminate, fiind cunoscut de credincios.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu plugul osârdiei ogorând sufletul tău, sfinte părinte, ai aruncat într-însul înţelepţeşte fapte bune, seminţele cele mult roditoare şi ai secerat din destul spice de multe feluri de tămăduiri.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Cu tăria Duhului, părinte, îmbărbătându-te, ai surpat stăpânirea şi puterea vrăjmaşului şi ai luat cinste, lauda cea de biruinţă, prea cuvioase, cu strălucirea minunilor.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Domnul fiind cu tine, precum ai voit, prea curată Fecioară, ne-a izbăvit pe toţi din înşelăciunea vicleanului, prin mijlocirea ta. Drept aceea, acum după datorie te fericim neamurile neamurilor.

Catavasia:

Mântuieşte de nevoi pe robii tăi, Născătoare de Dumnezeu, că toţi, după Dumnezeu, la tine scăpăm, ca şi către un zid nestricat şi folositor.

Caută cu milostivire, cu totul lăudată, Născătoare de Dumnezeu, spre necazul cel cumplit al trupului meu şi vindecă durerea sufletului meu.

Condacul sfântului: Ca cel împreună râvnitor sfinţilor şi ca pe un părinte mai mare, toată lavra ta cu credinţă te cinsteşte pe tine, sfinţite Nicodime, pe care cu rugăciunile tale păzeşte-o, fericite, totdeauna nebiruită de toate nevoile şi neclătită, ca un cuvios şi pururea părinte slăvit.

Prochimen (glas 4): Cinstită este înaintea Domnului, moartea cuviosului Lui.

Stih: Ce vom răsplăti Domnului pentru toate câte ne-a dat nouă...?

Toată suflarea să laude pe Domnul...

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Pentru rugăciunile prea cuviosului Tău Nicodim, Milostive, curăţeşte mulţimea greşalelor noastre.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Milostive, curăţeşte mulţimea greşalelor noastre.

Stih: ***Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta şi după mulţimea îndurărilor Tale, curăţeşte mulţimea greşalelor noastre.***

Stihira glas 6: Dumnezeiescul dar umbrează peste racla moaştelor tale, Sfinte Nicodime: pentru aceasta şi la mireasma mirului minunilor tale alergăm, tămăduire de boale luând; ci, părinte cuvioase, roagă pe Hristos Dumnezeu, pentru sufletele noastre.

Peasna a 7-a

Irmos: Tinerii cei ce merseră din Iudeea în Babilon oarecând, cu credinţa Treimii, văpaia cuptorului o au călcat, cântând: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Trecând, cuvioase părinte, cu minte tare nevoinţele pustniceşti prin dumnezeiasca smerenie, ai smerit mintea cea prea trufaşă, cântând: bine eşti cuvântat, Dumnezeul părinţilor noştri.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Frumoasă creştere ai crescut, părinte, în casa lui Dumnezeu; fiind înfrumuseţat cu fapte bune şi cu rodurile minunilor ai dat bună mireasmă.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Luminându-ţi inima ta, te-ai făcut mai mare sfinţitului sobor de părinţi, dovedind şi învăţând şi pe toţi adunând la voia lui Dumnezeu, cântând: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Prunc nou născând, pe Cuvântul cel fără de început, Fecioară, ne-ai înnoit pe noi, cei învechiţi cu păcatele şi ne-ai întărit a cânta: bine eşti cuvântat, Dumnezeul părinţilor noştri.

Peasna a 8-a

Irmos: Pe Împăratul ceresc, pe carele Îl laudă oştile îngereşti, lăudaţi-L şi-L prea înălţaţi întru toţi vecii.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Îngereşte ai vieţuit, părinte, moştenitorule al dumnezeieştilor locaşuri, pentru aceasta împreună cu îngerii dănţuieşte duhul tău.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Fără de întoarcere călătorind, părinte înţelepte şi vrednicule de minuni, pe cărările cele dumnezeieşti, carele duc la ceruri, de tot te-ai abătut de la cele ce duc la rău.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Cu darul ce s-a sălăşluit în sufletul tău, părinte, se izgonesc duhurile cele necurate, carele cu vicleşug vieţuiesc în oameni.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Apă nedeşertată eşti, Fecioară, dintru care, bând toţi, ne umplem de dar, sfinţindu-ne sufletele şi trupurile.

Să lăudăm bine să cuvântăm şi să ne închinăm Domnului, cântându-I si prea înălţându-L pe Dânsul întru toţi vecii.

De Dumnezeu grăitorii tineri, în cuptor călcând văpaia focului, au cântat: Binecuvântaţi toate lucrurile Domnului pe Domnul.

Peasna a 9-a

Irmos: Cu adevărat, Născătoare de Dumnezeu, te mărturisim pe tine, Fecioară curată, cei mântuiţi prin tine, cu cetele celor fără de trupuri slăvindu-te.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Tămăduire din destul izvorăşte sicriul tău cel cinstit prin duhul lui Dumnezeu, şi patimile cele de multă vreme ale celor ce vin la tine le vindecă, părinte; şi izgoneşte viclenele duhuri cele cumplite şi îndeamnă pe credincioşi să laude luminatele nevoinţele tale.

Stih: ***Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Ca un soare mare ai răsărit nouă cu mărirea nevoinţelor tale şi ai strălucit toate marginile pământului, de Dumnezeu înţelepţite şi, murind, ai trecut din lumină către lumina cea strălucitoare; drept aceea strigăm ţie: Luminează cugetele noastre, prea cuvioase părinte Nicodime.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Înflorit-ai în văile pustniceşti, prea cuvioase părintele nostru, ca un trandafir cu bun miros; şi ca un crin ai umplut de mireasmă ştiinţele credincioşilor cu faptele bune şi cu minunile. Drept aceea, cuvioase, depărtează de la noi patimile cele cu împuţiciune.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Luminează, Fecioară curată, inima mea, ceea ce totdeauna se tânguieşte cu călcarea poruncilor şi cu multe tulburări ale vieţii şi nu mă lăsa să fiu de bucurie vrăjmaşilor, ca să te slăvesc pe tine şi cu dragoste să te cânt, prea lăudată.

Cuvine-se cu adevărat să te fericim pe tine Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită şi prea nevinovată şi Maica Dumnezeului nostru. Ceea ce eşti mai cinstită decât Heruvimii şi mai slăvită fără de asemănare decât Serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim.

Apoi **stihirile** acestea:

Peste crugurile cereşti zburând cu bunătăţile prin dumnezeiasca faptă bună, prea fericite părinte, ai intrat în nor, cuvioase; prin carele cu adevărat, nu în vorbe întunecate, ci în darul lui Dumnezeu te-ai arătat, strălucire luând.

Cu bunătăţile luminându-ţi sufletul şi mintea, la Cer te-ai mutat, la Împărăţia lui Hristos, Nicodime cel de trei ori fericite, aducându-I Lui mănunchele ostene-

lilor tale; şi întru pustnici arătându-te ca un luminător, cu hrana cea nepieritoare te desfătezi.

Treimea cea de o fiinţă cu adevărat şi fără de început, lăcaş Duhului întru tine puind, luminător prea luminat te-ai arătat, de Dumnezeu purtătorule Nicodime şi, trecând toate cele pământeşti, în Ceruri lăcaş ţi-ai aflat.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Tinde mâinile tale către Dumnezeu pentru slugile tale, de Dumnezeu purtătorule sfinţite Nicodime şi te roagă pentru dânşii: să se izbăvească de greşelile cele multe şi de scârba şi mânia cea viitoare.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Ochiul inimii mele îl ridic către tine, Stăpână: nu trece puţina mea suspinare, ci în ceasul când va judeca Fiul tău lumea, fii mie acoperământ şi ajutătoare.

Amin!

Realizat după “Viaţa, Acatistul şi Paraclisul Sfântului prea cuviosului şi de Dumnezeu purtătorului părintelui Nostru Nicodim cel sfinţit, arhimandritul lavrei Tismana, făcătorul de minuni - tipărită cu binecuvântarea I.P.S. sale Dr. Nestor Vornicescu arhiepiscop al Craiovei şi mitropolit al Olteniei, 1997, Sfânta Mănăstire Tismana.

Titlu în original: Cinstitul paraclis al prea cuviosului părintelui nostru Nicodim sfințitul, cel din Lavra Sfintei Mănăstiri a Tismanei.

Sursa:
http://sfintiromani.ro/ro/pagina/327/decembrie_nicodim_de_la_tismana_acatistul.html

Imnografie

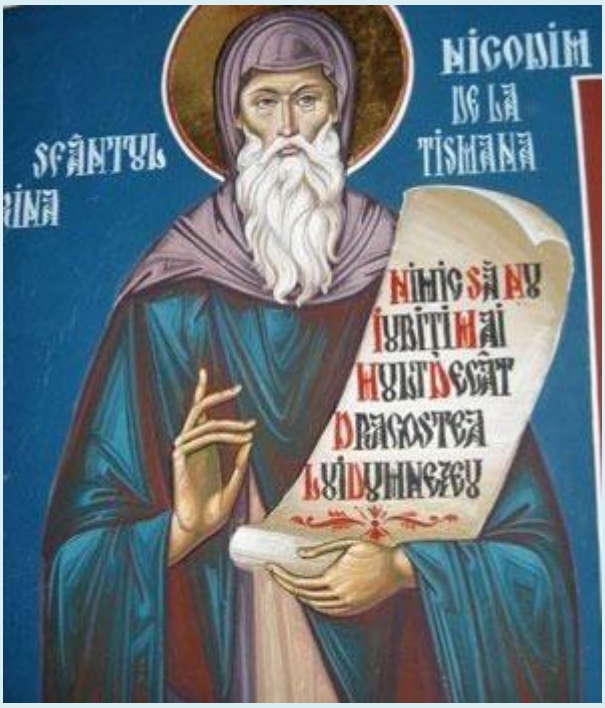

Troparul Sfântului cuvios Nicodim de la Tismana: Celui ce a răsărit din Fecioara, mai-marelui păstorilor, ca o oaie de turmă ai urmat, părintele nostru Nicodim. Cu postul, cu privegherea şi cu rugăciunile, te-ai făcut lucrător sfinţit de cele cereşti, tămăduind sufletele celor ce aleargă la tine cu credinţă. Pentru aceasta grăim: slavă Celui ce te-a prea slăvit pe tine; slavă Celui ce ţi-a dat ţie putere; slavă Celui ce a arătat tuturor prin tine îndreptare.

Condacul Sfântului cuvios Nicodim de la Tismana: Ca pe cel împreună-râvnitor sfinţilor şi ca pe un părinte mare, toată lavra ta Tismana te cinsteşte pe tine cu credinţă, Sfinte Nicodim, pe care păzeşte-o cu rugăciunile tale, fericite, totdeauna nebiruită şi netulburată de toate nevoile, ca un părinte cuvios şi pururea lăudat.

Condacul Sfântului cuvios Nicodim de la Tismana: Apărătorului nostru celui din multe nevoi şi primejdii, pentru izbăvirea şi tămăduirea a tot felul de boli cu lucrarea multor minuni, cu darul Sfântului Duh, laude cu mulţumiri aducem ţie, sfinte, noi fiii tăi. Ci, ca cel ce eşti mult milostiv şi grabnic ajutător celor ce vin la tine cu credinţă, eliberează-ne cu rugăciunile tale din toate nevoile şi de primejdia diavolească cea rea; ca să strigăm ţie: bucură-te, mare făcătorule de minuni, prea cuvioase părintele nostru Nicodim, sfinţite şi pururea mărite!

Sinaxr - Sfântul cuvios Nicodim cel sfinţit de la Tismana - 26 decembrie:
https://www.youtube.com/watch?v=KxwVG4EGP7k

SFINȚII ZILEI
S-A DEDICAT, ÎNCĂ DIN TINEREȚE, RIGORII VIEȚII MONASTICE ȘI S-A STABILIT LA MĂNĂSTIREA HILANDAR DIN SFÂNTUL MUNTE ATHOS.
SFÂNTUL CUVIOS NICODIM CEL SFINȚIT DE LA TISMANA
26 DECEMBRIE

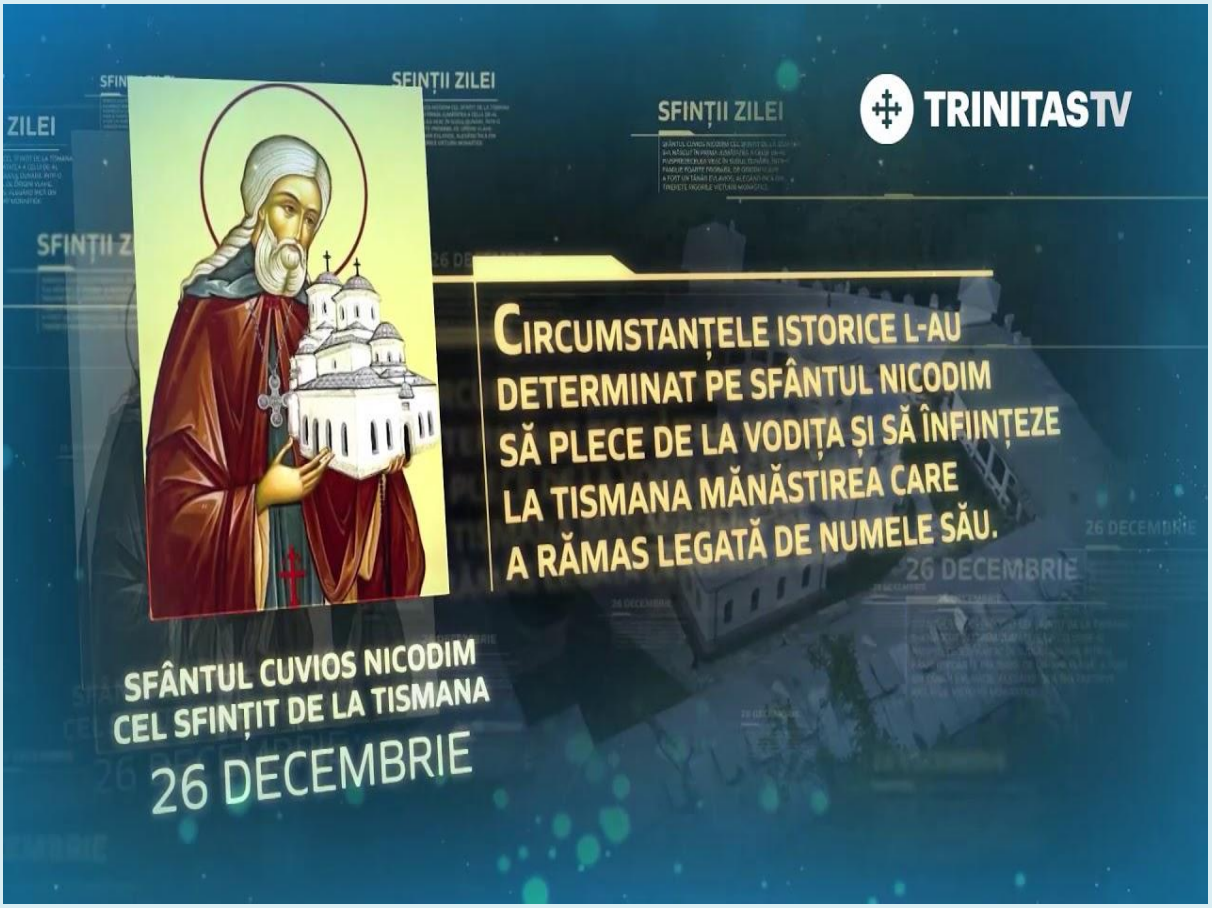
SFINȚII ZILEI
TRINITASTV
CIRCUMSTANȚELE ISTORICE L-AU DETERMINAT PE SFÂNTUL NICODIM SĂ PLECE DE LA VODIȚA ȘI SĂ ÎNFIINȚEZE LA TISMANA MĂNĂSTIREA CARE A RĂMAS LEGATĂ DE NUMELE SĂU.
SFÂNTUL CUVIOS NICODIM CEL SFINȚIT DE LA TISMANA
26 DECEMBRIE

Vieţile Sfinţilor - Pomenirea cuviosului părintelui nostru Nicodim cel sfinţit de la Tismana

Sfântul prea cuviosul părintele nostru Nicodim cel sfinţit era de neam macedo-român, născut din părinţi binecredincioşi la Prilep, în sudul Serbiei, în anul 1320, fiind înrudit cu familia despotului Lazăr şi a domnului Ţării Româneşti, Nicolae Alexandru Basarab. După ce învaţă carte în patria sa, ***este chemat de Hristos la nevoinţa vieţii monahale în Mănăstirea Hilandar din Muntele Athos, unde primeşte îngerescul chip,*** ajungând mai târziu egumen al acestei lavre şi chiar proto-epistat în conducerea Sfântului Munte.

Ajungând la Athos, în muntele Maicii Domnului, cuviosul Nicodim s-a nevoit mai întâi în obşte, apoi singur într-o peşteră în preajma Mănăstirii Hilandar, răbdând grele ispite de la diavol. Însă, fiind umbrit de darul lui Hristos, în puţină vreme s-a curăţit de patimi, a deprins lucrarea cea dumnezeiască a sfintei rugăciuni şi s-a învrednicit de darul mai înainte-vederii şi al facerii de minuni, ajungând vestit în tot Muntele.

Ca egumen al Mănăstirii Hilandar, cuviosul Nicodim a adunat în obştea sa până la o sută de călugări atoniţi, greci, sârbi, macedoneni, români şi bulgari, deprinzându-i pe toţi frica de Dumnezeu şi hrănindu-i cu învăţăturile Sfintei Scripturi. Căci era dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, adânc teolog şi părinte

duhovnicesc pentru mulţi. Pentru aceea nu puţini sihaştri, călugări de chinovii şi egumeni veneau la el pentru sfat şi cuvânt de folos.

Pentru cinstea de care se bucura peste tot, la rugămintea cneazului Lazăr, cuviosul Nicodim a mijlocit la Constantinopol, împreună cu ucenicii săi Isaia şi Partenie, împăcarea Bisericii Ortodoxe Sârbe cu Patriarhia ecumenică. Deci, văzând patriarhul şi împăratul smerenia şi înţelepciunea cuviosului şi cucerindu-se de sfinţenia vieţii sale, îndată a ridicat anatema dată asupra Bisericii Sârbe, spre lauda lui Hristos şi bucuria creştinilor. Aşa înţelegea el să împlinească Evanghelia şi să ajute la mântuirea semenilor săi.

În urma unei descoperiri dumnezeieşti, Sfântul Nicodim vine din Muntele Athos cu mai mulţi ucenici în sudul Dunării, aproape de Vidin, unde întemeiază două mici aşezări monahale: Vratna şi Mănăstiriţa.

Iar în anul 1364 trece în Ţara Românească şi se aşează pe valea râului Vodiţa, unde exista o mică sihăstrie întemeiată de călugări vlahi. Aici, cuviosul Nicodim, cu ajutorul domnitorilor Vlaicu Vodă (1364-1377) şi Radu (1377-1384) şi a sihaştrilor din partea locului, zideşte chilii şi biserică de piatră cu hramul Sfântul Antonie cel mare, pe care o sfinţeşte în anul 1369. Mănăstirea Vodiţa a fost înzestrată apoi cu danii şi întărită prin hrisov domnesc ca "după moartea lui chir Nicodim să nu fie volnic a pune în locul acela stareţ nici domnul, nici arhiereul, nici alt careva; ci cum va zice chir Nicodim şi cum va aşeza, aşa să ţină călugării care sunt acolo şi ei singuri să-şi pună stareţ".

Pe valea pârâului Tismana, unde se nevoiau încă de la începutul secolului XIV mai mulţi sihaştri în jurul unei mici biserici de lemn cu hramul Adormirea Maicii Domnului, cuviosul Nicodim a înălţat, de asemenea, la locul numit "Cascade", Mănăstirea voievodală Tismana, cu acelaşi hram, cu ajutorul domnitorului Ţării Româneşti Radu I şi Dan I, între anii 1377-1378. Aici, marele stareţ formează o obşte renumită de zeci de călugări, ajută la menţinerea în continuare a vieţii isihaste pe valea Tismanei şi pune rânduiala călugărească de chinovie, după tradiţia Muntelui Athos. Apoi, adunând în jurul său câţiva călugări minuaţi, a întemeiat la Mănăstirea Tismana o vestită şcoală de caligrafi şi copişti de cărţi bisericeşti, renumită în toată peninsula Balcanică. De aici Cuviosul Nicodim conducea toate mănăstirile organizate de el şi întreţinea corespondenţă cu egumeni şi ucenici din Athos, din Serbia şi din Ţara Românească, precum şi cu patriarhul Eftimie al Târnovei, dovedindu-se un mare teolog şi părinte duhovnicesc.

Sfântul Nicodim, luând de la Dumnezeu darul facerii de minuni şi putere asupra duhurilor necurate, a făcut multe şi nenumărate minuni, cât a trăit în viaţă, izgonind diavolii din oameni şi tămăduind toată boala şi toată

neputinţa. Se zice că a intrat şi în foc şi a ieşit nevătămat, încât nici chiar de haine şi nici de părul capului nu s-a atins focul. Apoi a făcut alte minuni şi nespuse lucruri cu puterea lui Hristos.

La bătrâneţe, Sfântul Nicodim încredinţează grija celor două mănăstiri, Vodiţa şi Tismana, ucenicului său, ieromonahul Agaton, iar el se retrage la mai aspră nevoinţă în peştera de deasupra mănăstirii, ce se păstrează până astăzi. Acolo se nevoia cuviosul toată săptămâna în post, în priveghere de toată noaptea şi în neîncetată rugăciune. ***Numai Duminica şi la praznice cobora din peşteră în Mănăstirea Tismana şi săvârşea Sfânta Liturghie. Apoi vindeca pe cei bolnavi care veneau la dânsul, mânca la trapeză cu părinţii, sfătuia şi mângâia pe toţi cu cuvinte de folos şi se urca din nou la peşteră.***

Numele Sfântului Nicodim de la Tismana se făcuse cunoscut până dincolo de hotarele Ţării Româneşti, pentru sfinţenia vieţii sale şi darul vindecării a tot felul de boli. În tradiţia mănăstirii se spune că unii bolnavi se vindecau numai cât ajungeau la Tismana. Alţii se tămăduiau cu rugăciunea şi binecuvântarea Cuviosului, s-au numai cât se atingeau de rasa lui. Printre cei vindecaţi de Sfântul Nicodim se numără şi fiica regelui Sigismund, care era bolnavă de epilepsie.

La sfârşitul secolului al XIV-lea, Sfântul Nicodim, împreună cu câţiva ucenici, întemeiază pe valea Jiului Mănăstirea Vişina, cu hramul Sfânta Treime, în locul unei sihăstrii mai vechi. Iar în anul 1400 întemeiază Mănăstirea Prislop, numită şi Silvaşul de Sus, în ţinutul Hunedoarei, cu acelaşi hram, fiind ajutat de domnitorul Mircea cel bătrân. În această mănăstire s-a nevoit Cuviosul câţiva ani, unde a şi scris cu mâna sa un Evangheliar slavon (1404-1405), care se păstrează până astăzi.

Ajungând la adânci bătrâneţi cu sfinţenie, Sfântul Nicodim de la Tismana s-a mutat din această viaţă vremelnică, la viaţa cerească şi nepieritoare, în ziua de douăzeci şi şase decembrie, anul mântuirii 1406, fiind plâns de toţi ucenicii săi.

Sfintele sale moaşte s-au îngropat cu multă plângere în biserica Mănăstirii Tismana, în mormântul dinainte pregătit, cum se vede până astăzi, unde se face în tot anul prăznuirea lui. După ce Dumnezeu i-a proslăvit moaştele cu mireasmă dumnezeiască de bun miros şi cu dar izvorâtor de mir şi cu facere de minuni, au fost scoase şi puse în raclă, fiind aşezate cu cinste în biserica zidită de el, ca şi moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul, în Sfânta Mănăstire Bistriţa.

După trecere de mulţi ani, un domn al Ţării Româneşti, a voit să ridice din Mănăstirea Tismana moaştele Sfântului Nicodim şi să le ducă în oraşul Bucureşti. Dar, nefiind voia sfântului să se înstrăineze moaştele din locaşul său, a făcut minune, încât a părăsit domnul acela lucrul neplăcut sfântului. După aceea s-a arătat în vedenie unuia din călugări, poruncindu-i să spună egumenului ca să-i ascundă moaştele şi numai un deget să-i ia de la mână pentru evlavia locuitorilor. În acest chip s-a arătat Sfântul Nicodim şi egumenului, poruncindu-i, asemenea, să-i facă precum îi spusese şi fratelui aceluia. Încredinţându-se egumenul, a luat un deget de la mâna sfântului şi mir de la moaştele sale şi au fost puse într-un vas de cositor, împreună cu o cruce mare de plumb, pe care o purta sfântul la grumaz; şi se află în sfânta Mănăstire Tismana până în ziua de astăzi, ca podoabe duhovniceşti cinstite şi de mare preţ. Însă din sfântul mir nu este îngăduit nimănui a lua măcar cât de puţin, fără numai vasul a-l săruta şi a se umple de bunămireasmă duhovnicească.

În acest chip fiind ascunderea moaştelor sfântului, multă vreme se ştia taina numai de către egumen şi de unul din fraţii mănăstirii. Mai pe urmă, din pricina multor răzmeriţe şi robii, au rămas moaştele sfântului tăinuite de tot şi neştiute de nimeni, până în ziua de astăzi. Poate că aşa a fost voia sfântului, cu toate că se găsesc cele mai sus numite sfinte odoare, spre mângâierea părinţilor mănăstirii şi a celorlalţi locuitori creştini, prin care şi acum se fac multe şi nenumărate minuni. Duhurile cele necurate din oameni se izgonesc cu chemarea numelui sfântului şi vindecări de multe feluri de boli se dăruiesc celor ce năzuiesc şi aleargă cu credinţă la ajutorul lui.

Şi ţara aceasta, cu rugăciunile şi cu ajutorul Sfântului Nicodim, de multe nevoi se păzeşte şi se izbăveşte.

Apoi şi Sfânta Mănăstire Tismana, care are în sine comoară de mare preţ a sfintelor sale moaşte, de multe primejdii şi bântuieli ale văzuţilor şi nevăzuţilor vrăjmaşi este păzită şi apărată totdeauna cu grabnică şi călduroasă folosinţa sa.

Pentru ale cărui rugăciuni, Hristoase, Dumnezeule, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi. Amin.

Sfântul Nicodim de la Tismana - drumul spre sfințenie

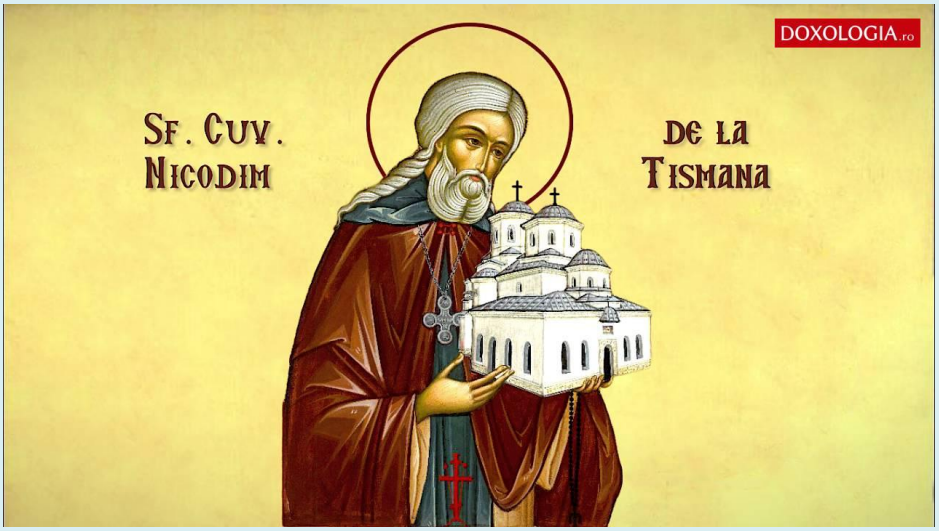

Sfântul Nicodim a fost unul dintre cei mai mari duhovnici din Muntele Athos și Țara Românească, făcător de minuni și iscusit duhovnic, ctitor de mănăstiri și mijlocitor la Dumnezeu, pentru cei bolnavi și necăjiți.

A trăit între anii 1320 și 1406. S-a născut în Serbia, fiind macedo-român și, după o vreme în care a învățat carte, și-a părăsit patria, mergând în Muntele Athos, la Mănăstirea Hilandar, unde Dumnezeu îl chemase să ia chip îngeresc. A ajuns egumen al mănăstirii și, după un timp, s-a retras într-o peșteră din apropiere, războindu-se cu diavolul. Nu doar s-a despătimit, ci a primit daruri mari de la Dumnezeu: era înainte văzător și tămăduitor, deprinsese rugăciunea lui Iisus și era mare duhovnic pentru mulți din Muntele Athos, izgonea duhurile rele și nici măcar focul nu îl putea vătăma.

El a reușit, cu înțelepciunea sa, să împace Biserica Ortodoxă Sârbă cu Patriarhia Ecumenică și, în urma unei descoperiri dumnezeiești, a plecat din Muntele Athos și a venit la sud de Dunăre. Aici a pus bazele celor două așezăminte monahale Vratna și Mănăstirița, iar odată ajuns în Țara Românească a înălțat Mănăstirile Vodița, Tismana, Vișina și Prislop.

Bătrân fiind, după îndelungate nevoințe într-o peșteră situată deasupra Mănăstirii Tismana, s-a mutat la viața cea veșnică, iar sfintele sale moaște izvorau mir și împlineau cererile celor ce se rugau cu inimă fierbinte.

Sfântul nu a vrut ca moaștele sale să fie mutate de la Tismana, așa că s-a arătat egumenului și unui ucenic, spunându-le să păstreze doar un deget și puțin mir, pentru închinare, iar restul trupului să îl ascundă. Din voia Sfântului, acesta a rămas ascuns până astăzi, căci taina nu a mai fost deslușită.

Sinaxar - Pomenirea Sfântului prea cuviosului părintelui nostru Nicodim, arhimandritul din lavra Sfintei Mănăstiri Tismana

Tot în această zi (26 decembrie) şi pomenirea Sfântului prea cuviosului părintelui nostru Nicodim, arhimandritul din lavra Sfintei Mănăstiri Tismana.

Sfântul şi prea cuviosul părintele nostru Nicodim era de neam sloven, născut şi crescut în dreapta credinţă. După ce a primit sfântul şi îngerescul chip al călugăriei şi harul preoţiei, a pustnicit prin multe locuri, adunând la sine toată fapta cea bună prin iubire de osteneli şi alte petreceri îmbunătăţite.

Tot când a venit în părţile acestea ale Ţării Româneşti a trăit în multe trude şi osteneli sufleteşti şi a petrecut cu neîncetate rugăciuni prin munţii pământului acestuia. Sfântul Nicodim a zidit multe altare lui Dumnezeu, precum se istoriseşte până în ziua de azi. ***Mai întâi pe apa Motrului, apoi Mănăstirea de la Vodiţa, pe numele Sfântului Antonie cel mare.*** Acolo a făcut chinovie de mulţi părinţi şi fraţi întru Hristos şi a vieţuit în acea mănăstire multă vreme, sfântul.

După aceea, prin descoperire dumnezeiască, a mers la locul ce se numeşte Tismana. Cu voia lui Dumnezeu, a zidit acolo, cu ale sale trude şi osteneli, altar dumnezeiesc şi locaş de viaţă de obşte. Mulţime mare de călugări s-a adunat acolo; iar Sfântul Nicodim vieţuia cu aceşti fraţi întru Hristos; le era chip şi pildă de fapte bune, şi-i povăţuia pe calea mântuirii. Şi luând sfântul de la Dumnezeu harul facerii de minuni şi putere asupra duhurilor celor necurate,

multe şi nenumărate minuni a făcut cât a trăit în viaţă. A alungat demoni şi a tămăduit toată boala şi toată neputinţa. Se spune că şi în foc a intrat şi a ieşit nevătămat; focul nu s-a atins nici de haine, nici de părul capului său. A mai făcut şi alte minuni şi nespuse lucruri cu puterea lui Hristos.

Şi aşa, ajungând cu sfinţenie până la adânci bătrâneţi, s-a mutat din viaţa aceasta vremelnică la viaţa cea cerească şi nepieritoare. Întru această lună în douăzeci şi şase de zile. Şi au fost îngropate cinstitele şi sfintele sale moaşte în sfânta şi dumnezeiasca sa mănăstire Tismana, unde se face slujba şi prăznuirea sa în toţi anii. Mormântul său stă întru pomenire până în ziua de azi, cu candela neadormită.

După ce Dumnezeu a prea slăvit moaştele sale cu mireasma dumnezeiască de bun miros, cu har izvorâtor de mir şi cu facere de minuni, au fost scoase din mormânt şi puse în raclă şi aşezate înăuntru cu cinste în sfânta biserică, aşa ca şi moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul în sfânta Mănăstire Bistriţa. După trecere de mulţi ani, un domn al ţării acesteia a vrut să ridice din Mănăstirea Tismana moaştele Sfântului Nicodim, să le ducă în Bucureşti, ca să fie acolo stătătoare. Dar n-a fost voia sfântului să se înstrăineze moaştele sale din locaşul său. Şi cu minune s-a făcut de a părăsit domnul acela gândul său şi lucrul cel neplăcut sfântului. Că îndată s-a arătat în vedenie unuia din călugări şi i-a poruncit să spună stareţului să-i ascundă moaştele şi numai un deget să ia de la mâna lui şi să-l oprească pentru evlavia credincioşilor. Sfântul Nicodim s-a arătat în acelaşi chip şi stareţului; i-a dat ca şi fratelui aceeaşi poruncă. Încredinţându-se dar stareţul, a luat un deget de la mâna sfântului şi mir de la moaştele sale. Degetul şi sfântul mir, pus într-un vas de cositor, împreună cu o cruce de plumb ce o purta sfântul la gât, se află în sfânta mănăstire până în ziua de azi, ca odoare duhovniceşti cinstite şi de mult preţ. Din sfântul mir nimeni n-are voie să ia; se îngăduie să se sărute vasul şi se umplu toţi de nespusă mireasmă duhovnicească.

Ascunzându-se dar în acest chip moaştele sfântului, de care se ştia numai din stareţ în stareţ şi unul din fraţii mănăstirii. Iar mai pe urmă, din întâmplările vremilor celor cu multe robii, au rămas moaştele sfântului de tot tăinuite şi neştiute de nimeni până în ziua de azi. Poate că aşa a fost voia sfântului. Cele mai sus numite sfinte şi cinstite odoare sunt îndestulătoare pentru mângâierea părinţilor mănăstirii şi a celorlalţi locuitori creştini. Ele fac şi acum multe şi nenumărate minuni. Duhurile necurate din oameni se alungă cu chemarea numelui sfântului; vindecări de multe feluri de boli se dăruiesc celor ce năzuiesc şi aleargă cu credinţă la ajutorul sfântului; ***pământul şi ţara aceasta se păzeşte cu rugăciunile şi ajutorul Sfântului Nicodim de multe nevoi; iar sfânta şi dumnezeiasca Mănăstire Tismana, care ţine şi are comoară de mult preţ***

sfintele sale moaşte, este păzită şi apărată totdeauna, cu grabnica lui folosinţă, de multe bântuieli ale văzuţilor şi nevăzuţilor vrăjmaşi.

În urma hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ziua de 28 octombrie 1955, în catedrala Mitropoliei Olteniei din Craiova s-a oficiat sfânta slujbă a Sfântului Nicodim, ca început al săvârşirii de atunci înainte, a slujbei Sfântului Nicodim în toate bisericile din Biserica Ortodoxă Română.

Iulian Dumitraşcu - Calendar Ortodox - Soborul Maicii Domnului; Sfântul cuvios Nicodim cel sfinţit de la Tismana; Sfântul Eftimie, mărturisitorul

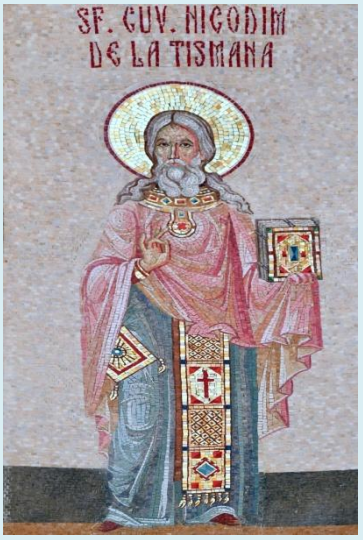

1. Soborul Maicii Domnului - Biserica a rânduit ca astăzi, a doua zi după Crăciun, să fie pomenită Maica Domnului împreună cu soborul celor care o cinstesc pe ea. Cinstirea deosebită pe care o aducem Macii Domnului este foarte importantă deoarece Maica Domnului reprezintă iubirea milostivă, smerită, ocrotitoare şi a devenit icoană vie a Bisericii.

Fecioara Maria este Maica Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi ocrotitoarea tuturor creştinilor, precum şi a familiei creştine.

2. Sfântul cuvios Nicodim cel sfinţit era de neam macedo-român. S-a născut la Prilep, în sudul Serbiei, prin anul 1320, fiind înrudit cu domnitorul Ţării Româneşti, Nicolae Alexandru Basarab (1352-1364) şi cu Sfântul cneaz Lazăr al Serbiei (1371-1389). De mic copil, Nicodim a învăţat citirea Sfintelor Scripturi şi s-a umplut de râvnă pentru slujirea lui Hristos.

Iar când părinţii săi au dorit să-l aşeze în dregătorii, după avuţia şi rangul ce aveau, Nicodim s-a lepădat de toată averea părintească şi de toată slava lumii acesteia. Îmbrăcat în haine sărăcăcioase, a fugit din casa părintească, s-a dus la Sfântul Munte Athos şi, intrând în Mănăstirea Hilandar, după trei ani de ucenicie s-a învrednicit a fi tuns în monahism, apoi a fost hirotonit diacon şi, după o vreme, preot. După aceea s-a întors în Serbia, unde a întemeiat două mănăstiri şi o biserică de mir.

Prin anul 1369 Sfântul Nicodim a ajuns în Ţara Românească, trecând Dunărea în chip minunat. Aici s-a aşezat cu binecuvântarea Sfântului Iachint, mitropolitul de atunci al Ţării Româneşti, şi a întemeiat mănăstirile Motru şi Vodiţa.

În anul 1375 Sfântul Nicodim a făcut parte din solia care a mers la Patriarhia din Constantinopol cu scopul de a o împăca cu Biserica Serbiei, în urma unor neînţelegeri. Sfântul patriarh Filotei al Constantinopolului (1354-1355; 1364-1376) l-a preţuit foarte mult pe Sfântul Nicodim, l-a hirotesit arhimandrit şi i-a dăruit atât cârja sa patriarhală, cât şi trei părticele de sfinte moaşte. S-a întors în Ţara Românească unde, prin descoperire dumnezeiască, a întemeiat Mănăstirea Tismana, în anul 1378.

Aici s-a aşezat cuviosul Nicodim cu câţiva dintre ucenicii săi, dar numărul celor ce veneau să slujească lui Hristos, sub povăţuirea şi îndrumarea vrednicului stareţ, sporea fără încetare. Pe toţi îi învăţa cu blândeţe şi-i călăuzea spre împlinirea voii lui Dumnezeu. Sfântul Nicodim a fost un mare întemeietor şi îndrumător al vieţii monahale la noi, după rânduielile Sfântului Munte Athos, iar ucenicii lui sunt cei ce au ctitorit, cu ajutor de la binecredincioşii domni şi voievozi români, cele dintâi mari mănăstiri de obşte în Ţara Românească, mănăstiri care au avut şi rolul de a stăvili prozelitismul catolic.

De-a lungul timpului, Mănăstirea Tismana s-a bucurat de sprijinul domnitorilor Radu I (1377-1383), Dan I (1383–1386) şi Mircea cel bătrân (1386–1418), al căror duhovnic a fost cuviosul Nicodim. Între 1399 şi 1405 s-a retras la Mănăstirea Prislop din Transilvania, iar în 1406 s-a întors în Ţara Românească.

La puţin timp după aceea, Sfântul Nicodim s-a întâlnit la Tismana cu Mircea cel bătrân, care-l numeşte „rugătorul domniei mele, părintele Nicodim”, iar în noiembrie, la Severin, a participat la întâlnirea cu regele Sigismund al Ungariei (1385-1437), pe care l-a uimit prin darul facerii de minuni.

Sfântul Nicodim a corespondat cu Sfântul Eftimie, patriarhul Târnovei (1375-1393), pentru apărarea dreptei credinţe împotriva ereziei bogomililor.

Sfântul Nicodim a trecut la Domnul în 26 decembrie 1406 şi a fost înmormântat în pridvorul bisericii mari a Mănăstirii Tismana.

Moaştele sale s-au păstrat un timp la Tismana, iar apoi au fost ascunse într-un loc necunoscut, din pricina vitregiei vremurilor. A rămas la Tismana doar un deget, cel arătător de la mâna dreaptă, alături de crucea sa de plumb, pe care o purta la piept. Sfinţenia vieţii sale şi minunile săvârşite atât în timpul vieţii, cât şi după adormirea sa, prin moaştele sale, au făcut ca arhimandritul Nicodim să fie cinstit ca sfânt îndată după trecerea sa la cele veşnice.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în anul 1955, a generalizat cinstirea cuviosului Nicodim în toată Patriarhia Română, el fiind socotit ca înnoitor al monahismului românesc de obşte şi ca ocrotitor al Olteniei.

Tropar, glasul 1: Celui ce a Răsărit din Fecioara, mai Marelui Păstorilor, ca o oaie de turmă ai urmat, părinte al nostru Sfinte Nicodim. Cu postul, cu privegherea şi cu rugăciunile, te-ai făcut lucrător sfinţit de cele cereşti, tămăduind sufletele celor ce aleargă la tine cu credinţă. Pentru aceasta strigăm: Slavă Celui ce te-a prea slăvit pe tine; Slavă Celui ce ţi-a dat ţie putere; Slavă Celui ce a arătat tuturor prin tine îndreptare.

3. Sfântul Eftimie, mărturisitorul a trăit pe vremea împăraților Constantin și Irina. Mai întâi a strălucit ca o stea în viața călugărească, apoi a fost făcut arhiereu. La Sinodul al VII-lea de la Nicea a zdrobit cu putere pe eretici.

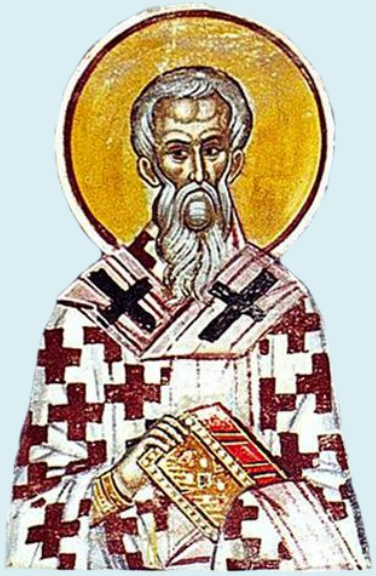

Când Nichifor s-a urcat pe tronul împărătesc și a început să trăiască nelegiuit, sfântul l-a mustrat. Atunci împăratul l-a surghiunit în Apus împreună cu alți episcopi ortodocși. De atunci și până la pătimirea sa ca mărturisitor, timp de 29 de ani, fericitul nu și-a mai văzut mitropolia.

Tropar, glasul 4: Îndreptător credinţei şi chip blândeţelor, învăţător înfrânării te-a arătat pe tine, turmei tale, adevărul lucrurilor. Pentru aceasta ai dobândit cu smerenia cele înalte şi cu sărăcia cele bogate; părinte ierarhe Eftimie, roagă pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre.

Când s-au schimbat împărații și a venit pe tron Leon cel cu nume de fiară, sfântul a fost chemat din surghin. Împăratul l-a întrebat de se închină sfintelor icoane. Sfântul, fiind plin de râvnă, l-a dat anatemei pe împărat. Acesta, mâniindu-se, l-a surghiunit din nou în Ason.

După ce Leon a fost ucis, noul împărat l-a chemat din Ason și i-a cerut să se lepede de sfintele icoane.

Iar Sfântul Eftimie, râvnind pentru Hristos a zis cu glas mare: „Dacă cineva nu se închină Domnului nostru Iisus Hristos zugrăvit în icoană, anatema să fie!”

Pentru aceasta sfântul a fost bătut, surghiunit și închis în temniță. Bătându-l cumplit cu vine de bou, a mai trăit puțin și și-a dat sufletul în mâinile Domnului.

Proloagele din 26 decembrie

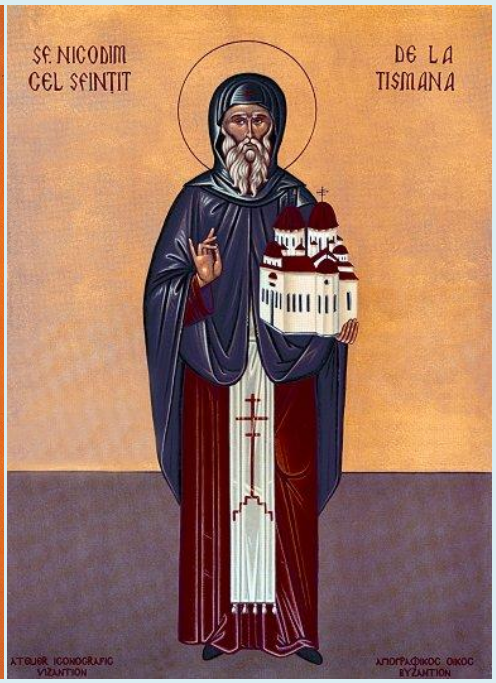

Luna decembrie în 26 de zile: Soborul prea curatei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu.

În ziua de astăzi, 26 decembrie, prăznuim sărbătoarea cu numele de "Soborul Maicii Domnului." Cuvânt bisericesc, "sobor" însemnează "adunare de oameni" şi în împrejurarea de acum el vrea să spună două lucruri:

- ✓ *întâi, cuvântul acesta este o chemare către cei credincioşi, să ne adunăm astăzi, în cinstea Maicii Domnului, aici pe pământ; dar,*
- ✓ *pe de altă parte, cuvântul "sobor" ne aduce aminte că Maica Domnului se află prea slăvită, fără de asemănare, în mijlocul tuturor Sfinţilor fericiţi din ceruri şi că, aşa fiind, adunarea noastră de astăzi, de pe pământ este, de fapt, o împreună prăznuire a noastră cu cetele tuturor Sfinţilor şi Îngerilor din ceruri.*

Adunarea cea cerească, adică, se uneşte, astăzi, cu adunarea noastră pământească, la cinstirea Maicii Domnului. Şi, este drept să fie aşa, după ce am prăznuit ieri Taina în care Maica Domnului este aceea care uneşte pe veci toată omenirea cu Dumnezeu, născând ca mamă pe Domnul Hristos, adică pe Dumnezeu Cel întrupat şi ascuns într-un prunc de om.

E ca şi când Maica Domnului, privind la Domnul Iisus, în primul rând, şi apoi la noi toţi, cei credincioşi, "fraţi mai mici" ai Domnului, care-i aducem această cinstire, ar spune astăzi, către Tatăl ceresc, cuvântul acesta de fericită şi adâncă

mulţumire, de la apostolul din ajunul Crăciunului; "Iată, Doamne, eu şi toţi pruncii pe care mi I-ai dat, fii binecuvântat în veci! Amin."

"Apărătoare Doamnă, pentru biruinţă, mulţumiri, izbăvindu-ne din nevoi, aducem ţie, Născătoare de Dumnezeu, noi, robii tăi. Ci, ca ceea ce ai stăpânire nebiruită, izbăveşte-ne pe noi din toate nevoile, ca să strigăm ţie: "Bucură-te, Maică, pururea Fecioară."

Întru această zi (26 decembrie), pomenirea Sfântului prea cuviosului părintelui nostru Nicodim cel sfinţit, arhimandritul, din Lavra Sfintei Mănăstiri Tismana († 1406).

Într-această zi, în care se prăznuieşte Soborul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, sfânta noastră Biserică a orânduit să se facă prăznuirea cuviosului Nicodim cel sfinţit de la Tismana, Sfântul care a trăit pe pământ românesc şi s-a nevoit a întemeia cele dintâi aşezări călugăreşti din părţile acestea (1370).

Cuviosul Nicodim s-a născut în satul Prilep şi se trăgea dintr-o familie de aromâni. Isteţ de minte de mic copil, Nicodim a învăţat citirea Sfintelor Scripturi şi s-a umplut de râvnă pentru slujirea lui Hristos. Iar când părinţii săi au început a cugeta să-l aşeze în dregătorii, după avuţia şi rangul ce aveau, Nicodim s-a lepădat de toată averea părintească şi de toată slava lumii acesteia. Îmbrăcat în haine sărăcăcioase, a fugit într-ascuns din casa părintească şi s-a dus la Sfântul Munte, unde, după trei ani de ucenicie, s-a învrednicit a fi tuns călugăr într-o mânăstire de acolo.

Dovedindu-se adânc cunoscător al dumnezeieştilor învăţături, smerit şi evlavios, în puţină vreme a ajuns diacon, apoi egumen şi stareţ al acelei mânăstiri. Plin de dragoste pentru poporul său, Nicodim a mijlocit împăcarea între scaunul patriarhal din Constantinopol şi Biserica sârbească şi, ascultând rugămintea cneazului Lazăr, a părăsit Sfântul Munte şi a venit în ţara sa.

Repede ducându-se vestea despre evlavia şi smerenia sa, preoţii şi credincioşii voiau să-l înalţe patriarh al Bisericii sârbeşti, dar Sfântul s-a socotit pe sine nevrednic de asemenea cinste.

În timpul domniei voievodului român Vlaicu, Sfântul a trecut Dunărea şi, venind în Ţara Românească, a zidit mănăstirea Vodiţa, cea dintâi aşezare mănăstirească temeinică şi cu bună rânduială din ţara noastră, despre care s-au păstrat dovezi şi hrisoave. După oarecare trecere de vreme, Sfântul a părăsit ctitoria lui de la Vodiţa, unde a lăsat stareţ pe un ucenic al său, anume Agaton, a

mers prin munţi în sus şi, ajungând la locul unde apa Tismanei cade cu zgomot de la înălţime, a ridicat acolo o mânăstire mai mare şi mai trainică.

Aici s-a aşezat Cuviosul Nicodim, cu câţiva din ucenicii săi, dar numărul acelor ce veneau să slujească lui Hristos, sub povăţuirea şi îndrumarea vredniculuistareţ, sporea fără încetare. Pe toţi îi învăţa cu blândeţe şi-i călăuzea spre împlinirea voii lui Dumnezeu.

Sfântul Nicodim a fost un mare întemeietor şi îndrumător al vieţii monahale la noi, după rânduielile de la Athos, iar ucenicii lui sunt cei ce au ctitorit cu ajutor de la binecredincioşii domni şi voievozi români, cele dintâi mânăstiri mari în Ţara Românească.

Vremea însă, când a venit la noi Sfântul Nicodim, era o vreme de mari frământări în lumea mânăstirilor ortodoxe. Miezul frământărilor era Muntele Athos, tocmai locul de unde venise Sfântul Nicodim. Este vorba de marea frământare pentru "rugăciunea minţii." Sfântul venea la noi, între altele, tocmai pentru că a găsit aici un loc de linişte şi singurătate, prielnic lucrării duhovniceşti a rugăciunii. Dar Sfântul Nicodim şi mănăstirile zidite de el, după tipicul din Sfântul Munte, au luat parte şi la nevoile duhovniceşti ale creştinilor din această ţară.

Schimbul de scrisori, de curând descoperit, dintre Sfântul Nicodim şi marele Patriarh bulgar Eftimie de la Târnova şi întrebările pe care stareţul Tismanei le pune marelui Patriarh, ni-l arată pe Sfântul Nicodim dornic să se înarmeze cu acele cunoştinţe trebuitoare în lupta împotrivă rătăcirii bogomililor, sectă din Bulgaria, care tocmai trecuse în Ţara Românească şi bântuia ţara.

El şi mănăstirea lui erau ca o obşte de apostoli ai dreptei credinţe. Plin de dragoste pentru popor, Sfântul s-a nevoit întru învăţarea tuturor şi pentru lucrarea treburilor bisericeşti în preajma mănăstirii sale. A trăit şi a lucrat pe pământul românesc sub patru domnitori: Vlaicu, Radu, Dan şi Mircea, fiind cinstit şi preţuit, după cuviinţă, de toţi patru.

Scriitorul, din vremea lui, a cărţii Viaţa lui Isaia de la Hilandar, vede în Sfântul Nicodim, pe "bărbatul cinstit şi sfânt, tare în cărţi şi mai tare la judecată, în cuvinte şi răspunsuri, întemeietor de mânăstiri, puternic la rugăciune şi luptător pentru dreaptă credinţă".

Pe lângă frumoasa mânăstire Tismana, care e ctitoria lui, de la Sfântul Nicodim ne-a rămas şi o Evanghelie, numită Tetravanghelul lui Nicodim de la Tismana, scrisă în limba slavonă, chiar de mâna Sfântului.

A adormit cu pace în Domnul la anul 1406, la 26 de zile ale lunii decembrie, petrecut cu jale de călugări şi de mulţime de credincioşi. Şi a fost îngropat în mormântul pe care singur şi-l pregătise în mănăstirea sa Tismana. După oarecare vreme, dovedindu-se că trupul său a rămas nestricăcios, a fost scos din mormânt şi aşezat cu cinste într-o raclă din biserica mănăstirii. Din pricina tulburărilor şi vitregiei trecutelor vremi, sfintele lui moaşte au fost ascunse apoi în locuri tainice, pe care nu le ştia decât stareţul mănăstirii; cu timpul însă li s-a pierdut urma şi au rămas într-un loc, pe care numai unul Dumnezeu îl mai ştie.

Pentru dragostea lui către Domnul şi pentru toată slujirea şi osteneala lui întru slava Bisericii Ortodoxe, dreptcredincioşii din ţara noastră cinstesc pe Sfântul Nicodim cu multă evlavie, ca pe unul din marii îndrumători ai noştri pe calea mântuirii.

Cu ale cărui rugăciuni, Doamne miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi. Amin.

Întru această zi, cuvânt că nu se cuvine a crede clevetirile.

A fost, într-o cetate, un episcop temător de Dumnezeu, care nu primea pe cei ce cleveteau. Deci, la acesta venind, nişte oameni neştiutori, au clevetit pe două femei cunoscute, că fac desfrânare, într-ascuns de bărbaţii lor.

Iar episcopul, măcar că era silit de dânşii, n-a voit să le vădească pe ele, că avea episcopul darul de a cunoaşte sufletele, după faţa fiecăruia. Deci, mai întâi stând, s-a rugat lui Dumnezeu, vrând să se încredinţeze de aceasta cu adevărat şi, făcându-se Liturghie, s-au împărtăşit toţi cu Sfintele Taine.

Şi vedea episcopul feţele celor care se apropiau acolo şi le cunoştea cu ce păcat este vinovat fiecare. Că feţele păcătoşilor, unele erau îngălbenite, ale altora,

înfocate, iar ale altora mohorâte şi înnegrite, pe când ale unora din ei, se arătau albe şi luminate şi ceea ce primeau în gură le lumina tot trupul, iar pe alţii ca focul îi ardea. Şi a venit rândul femeilor ca să ia Sfânta Împărtăşanie şi vedea episcopul cum sunt şi acelea cu sufletul. Şi vedea feţele lor, că la unele se făceau negre şi aprinse, iar la altele rumene şi albe. Şi au venit şi acele femei, pe care le clevetiseră la episcop, şi le-a văzut pe ele că aveau ochii luminaţi şi cinstiţi şi hainele albe şi amândouă, primind Tainele lui Hristos, s-au luminat ca soarele.

Deci, s-a rugat lui Dumnezeu episcopul ca să-i arate lui, prin descoperire, starea lor cu adevărat. Şi stând înaintea lui, îngerul Domnului i-a poruncit să-l întrebe despre oricine va vrea.

Iar episcopul a întrebat, mai întâi, despre acele două femei, dacă este adevărată clevetirea cea despre ele, sau este minciună. Şi a răspuns îngerul: "Adevărată este vorba ce ai auzit despre dânsele, de la început."

Zis-a episcopul: Atunci cum de erau ele luminate la faţă şi, albe la îmbrăcăminte, la primirea Tainelor lui Hristos?"

Şi a răspuns Îngerul: "Pentru că, venindu-şi în simţirea şi cunoştinţa acelor fapte, cu lacrimi şi cu suspinuri, cu milostenie la săraci şi prin mărturisirea curată, s-au întors la Dumnezeu şi s-au făgăduit că nu vor mai cădea de acum întru acel fel de greşeală şi au primit de la Dumnezeu iertare. Şi de păcate fiind iertate, vieţuiesc de acum întru curăţie şi întru dreptate."

Deci, minunându-se, episcopul a zis: "Neasemănat este lucrul femeilor acestora, că, iată, nu numai de păcate le-a iertat, ci şi de atât de mare dar le-a învrednicit pe ele."

Iar la aceasta, i-a zis îngerul: "Te minunezi de aceasta cu dreptate, că om eşti. Însă Stăpânul nostru şi al vostru, Dumnezeu adevărat fiind, Bunul şi Iubitorul de oameni, pe cei ce încetează de la păcate şi prin mărturisire cad la Dânsul cu credinţă, nu numai că nu-i trimite la osândă, ci încă îi invredniceşte de cinste. Că aşa a iubit Dumnezeu toată lumea, încât şi pe Unul născut Fiul Său L-a dat pentru noi. Că de vreme ce atunci, mai înainte de împăcare, când eram vrăjmaşi, El a voit a muri, după împăcare, ne va ierta, de ne vom întoarce la Dumnezeu şi de ne vom îndepărta de păcate; şi El va izbăvi de osândă şi ne va dărui desfătarea bunătăţilor celor gătite de Dânsul. Deci, iată, să cunoşti acum şi tu, că nici un păcat de acelea mari şi necurate nu biruieşte iubirea de oameni a lui Dumnezeu, numai de şi-ar şterge cineva păcatele sale prin pocăinţă. Că ştie, Iubitorul de oameni Dumnezeu, slăbiciunea neamului omenesc şi tăria poftelor şi puterea răutăţilor diavolului, şi pe cei ce cad îi iartă, ca pe nişte fii. Le cere

însă, îndreptarea cea spre mântuire, îndelung răbdându-i şi pe cei ce se căiesc şi se roagă, ca pe nişte neputincioşi, îi iartă şi de la chinuri îi slobozeşte şi le dă bunătăţile cele gătite drepţilor."

Iarăşi, a zis episcopul către înger: "Spune-mi, rogu-mă, şi înţelesul feţelor; în ce fel de păcate petrece fiecare faţă, ca şi de aceasta să avem înştiinţare".

Grăit-a lui îngerul: "Cei ce au feţele luminate şi albe, întru curăţie şi dreptate petrec şi blânzi şi milostivi sunt. Iar cei ce au feţele negre şi gălbicioase sunt lucrători de desfrânare şi necurăţie. Iar cei ce se arată mohorâţi şi înfocaţi, în clevetiri şi în nedreptate petrec, iubesc defăimarea şi ucigaşi vicleni sunt".

Şi iarăşi a zis îngerul către episcop: "Să le ajuţi lor, de iubeşti mântuirea lor, că pentru aceasta rânduit eşti. Deci, pe cât îţi stă ţie în putere, roagă-te pentru dânşii, ca să se întoarcă la Dumnezeu de la păcatele lor şi plată vei avea multă şi te vei asemăna cu Stăpânul tău, Cela ce, pentru viaţa şi mântuirea oamenilor, din Cer S-a pogorât şi de bună voie a primit a vieţui dimpreună cu noi pe pământ".

Întru această zi, cuvânt al Sfântului Ioan Gură de Aur, despre împărtăşire şi despre milostenie.

Auziţi şi învăţaţi cât de bun este Dumnezeul nostru, că şi cu trupul Său ne hrăneşte pe noi, şi nici sângele Său nu-l cruţă, când avem noi trebuinţă. Iar tu, nici pâine nu dai pentru Dânsul, nici un pahar de apă măcar. Tu, care atât de mari daruri iei, tu te zgârceşti la lucrurile proaste. Dacă nu voieşti să mori pentru Hristos, crezi oare că fără de moarte vei rămâne? Iată, cele într-o zi fără de voie urmează să le laşi, pe acestea de bună voie, pentru Dumnezeu, nu le dai. Au doară, nu sunt mari şi grele lucrurile acestea, că Dumnezeu pe Fiul Său L-a dat pentru tine, iar tu nici pâine nu dai pentru El? Pentru tine S-a răstignit, iar tu treci cu vederea şi a da şi a milui. Şi ce este mai amar decât această fărădelege? Că toate pietrele făcându-le El pentru tine, tu eşti mai tare decât piatra? Atât de mari pricini sunt, silindu-te pe tine, şi tu petreci în zgârcenie.
Că, dacă nu dai pentru Cel ce a pătimit pentru tine, miluieşte măcar pentru îndurare: pentru cei legaţi să te umileşti, pentru cei bolnavi să te pleci. Iar dacă nici acestea nu te fac pe tine iubitor de oameni, ca să poţi da cu lesnire, apoi adu-ţi aminte de Hristos, Cel ce a zis: "Nu cer, zice El, de la tine lucru mare, ci numai pâine şi cuvinte de mângâiere. Nu-ţi zic ţie: "Izbăveşte-Mă pe Mine de sărăcie, sau dă-Mi Mie bogăţie. Ci puţină pâine cer, pentru mângâierea de foame." De voi cădea în temniţă, nu te silesc pe tine să Mă slobozesti din legături şi să Mă scoţi afară. Ci te rog ca să Mă cercetezi acolo şi să Mă vezi între cei legaţi. Pot, pentru aceste cercetări, şi plată să-ţi dau şi în veacul ce vine să te încununez. Că Eu voiesc şi poftesc să-ţi fiu ţie dator şi să-ţi dau o mică

pricină de încununare. Pentru aceea, ajută-Mă şi Mă hrăneşte, că umblu pe la toţi, cerşind şi, înaintea uşilor stând, îmi întind mâna Mea şi doresc să fiu hrănit de tine. Mă bucur, drept aceea, că înaintea a toată lumea te voi lăuda pe tine, când toţi vor auzi şi te voi arată pe tine hrănitorul Meu.

Iar Eu, de vreme ce vă iubesc foarte mult pe voi, pentru aceea vă învăţ să fiţi, adică, milostivi şi să spuneţi şi altora cele grăite de Mine. Iar, de nu veţi fi râvnitori acestora, nici pe alţii nu veţi învăţa, ruşinaţi veţi fi în ziua judecăţii şi de la faţa Mea lepădaţi. Faceţi, drept aceea, toate acestea şi Eu voi mărturisi toate cele făcute de voi, cu mare laudă şi nu Mă voi ruşina a zice: "Gol am fost, şi voi M-aţi îmbrăcat, flămând am fost, şi voi M-aţi hrănit." Dar, mai vârtos, Mă bucur că, prin acestea toate, moştenitori vieţii şi Împărăţiei cereşti vă faceţi."

Deci, acestea gândindu-le iubiţilor, să căutăm prin milostenie a câştiga mântuirea noastră şi bunătăţile cele veşnice, întru Hristos Iisus, Domnul nostru, a căruia este slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor! Amin.

Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu - Sfântul Nicodim de la Tismana

Viaţa monahală la români începe încă din primele veacuri creştine. În alte pagini ale acestei cărţi, am înfăţişat strădaniile duhovniceşti ale cuvioşilor monahi daco-romani Ioan Casian şi cuviosul Gherman, care s-au născut şi s-au călugărit în fosta provincie Sciţia Mică în secolul IV.

Mulţi arheologi şi teologi socotesc că la Basarabi (Murfatlar), lângă Constanţa, ar fi fost o aşezare sihăstrească, ale cărei începuturi le aşează în aceeaşi perioadă. În jurul anului 1000 se ridicase o mănăstire de rit răsăritean în cetatea Morisena de pe Mureş (azi Cenad, jud. Timiş). În părţile Sălajului, Buzăului şi Argeşului s-au descoperit urmele unor străvechi aşezări monahale, cu bisericuţe şi chilii săpate în stâncă. Multe numiri de localităţi de pe întreg cuprinsul ţării (Călugăreni, Valea Călugărească, Poiana Călugăriţei, Chilia, Chilii, Mănăstirea, Mănăstioara, Schitu şi altele), arată că acolo existau aşezări călugăreşti, de multe ori dinainte de întemeierea statelor medievale româneşti.

În veacul al XIV-lea a apărut în Biserica Ortodoxă - îndeosebi la Muntele Athos, în Grecia de azi - o mişcare de renaştere teologică-spirituală, numită isihasm (de la cuvântul grecesc isihia = linişte), care cerea retragerea totală a călugărului de lume, meditaţie în tăcere şi rostirea neîncetată a "rugăciunii lui Iisus" sau "a inimii": "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul". Cei mai de seamă reprezentanţi ai acestei mişcări au fost Grigorie Palama, Nicolae Cabasila şi Simeon, toţi trei arhiepiscopi ai Tesalonicului, Grigorie Sinaitul şi alţii.

De la Muntele Athos, spiritualitatea isihastă s-a răspândit şi în mănăstirile din Bulgaria, Serbia, Rusia şi ţările româneşti. ***Unul din reprezentanţii de frunte ai isihasmului pe pământul românesc a fost Sfântul Nicodim de la Tismana.*** Cine a fost acesta? Ştirile care le avem în legătură cu originea, copilăria, tinereţea şi întreaga viaţă a lui Nicodim până la venirea lui în Ţara Românească sunt foarte sărace. Mulţi istorici l-au socotit ca fiind grec de neam, sau grec după tată şi sârb după mamă, chiar înrudit cu cneazul Lazăr al Serbiei. Alţii, între care şi marele cărturar Nicolae Iorga, susţin că se trăgea dintr-o familie de macedo-români din jurul oraşului Prilep, din Macedonia. Aşa se explică de ce a venit în părţile noastre şi s-a arătat atât de mult legat sufleteşte de poporul român. Cunoscând câţiva călugări de la Muntele Athos, a plecat cu ei în ascuns, renunţând la toate bogăţiile şi măririle care l-ar fi aşteptat în ţara lui. S-a oprit la mănăstirea Hilandar, unde egumenul l-a primit ca "frate".

Noul ucenic al Athosului învaţă aici temeinic limbile greacă şi slavonă, dar culege şi multe învăţături din scrierile Sfinţilor Părinţi şi ale scriitorilor bisericeşti. Credinţa lui jertfelnică, dragostea lui faţă de toţi, râvna spre cele bune şi folositoare, smerenia, posturile şi rugăciunea neîncetată, l-au făcut cunoscut tuturor, încât la vremea cuvenită, după trei ani de ucenicie, a primit îngerescul chip al călugăriei, primind numele Nicodim. A fost hirotonit ierodiacon, iar la scurt timp preot ieromonah. Preţuit de toţi, după trecerea la cele veşnice a egumenului, soborul mănăstirii l-a ales în fruntea obştii călugăreşti de la Hilandar. S-a dovedit şi în această slujire un neîntrecut gospodar şi bun îndrumător al călugărilor, ostenind zi şi noapte alături de ei, în posturi şi rugăciuni, în copierea de manuscrise şi alte îndeletniciri potrivite cinului călugăresc.

Dorind însă o viaţă mai liniştită, cuviosul Nicodim a plecat în ascuns de la Muntele Athos şi a venit în regiunea Cladova, la locul numit Şaina, în apropiere de Dunăre (în faţa oraşului Drobeta, Turnu Severin de azi). Împreună cu ucenicii care s-au strâns în jurul lui, a ridicat acolo o bisericuţă cu hramul Sfânta Treime.

Tradiţia populară sârbească îi atribuie şi întemeierea mănăstirilor Vratna şi Mănăstiriţa, în regiunea Craina. Dar la scurt timp, această regiune a fost ocupată, pentru câţiva ani, de regele Ungariei Ludovic cel mare, începându-se de îndată şi o puternică lucrare de răspândire a catolicismului, dusă de călugări franciscani. În aceste împrejurări, cuviosul Nicodim a trecut în ţinuturile învecinate din nordul Dunării, pe pământ românesc. Aici a ridicat o altă mănăstire, la Vodiţa, probabil pe locul unei aşezări sihăstreşti mai vechi, ca un centru de apărare ortodoxă la frontiera cu statul maghiar catolic.

Cea mai veche menţiune despre prezenţa lui Nicodim în Ţara Românească se face într-un hrisov al domnitorului Vladislav (Vlaicu) Vodă din anul 1372, prin care oferea o seamă de danii mănăstirii Vodiţa, zidită şi zugrăvită din îndemnul lui Nicodim, "cu munca sa şi a fraţilor" şi cu cheltuiala domnitorului. Prin acest hrisov, mănăstirea era înzestrată cu mai multe sate, veşminte şi vase liturgice, scutită de anumite dări către domnie. Se rânduia apoi ca mănăstirea să devină o "samovlastie", adică o ctitorie de sine stătătoare, scoasă de sub orice putere din afară, fiind condusă numai prin propriul ei sobor, rânduială folosită la Athos, pe care cuviosul Nicodim a adus-o şi în Ţara Românească. În timpul şederii la Vodiţa, Nicodim a făcut parte dintr-o solie trimisă la Constantinopol pentru a mijloci o împăcare între Biserica Ortodoxă Sârbă şi Patriarhia ecumenică, între care existau anumite neînţelegeri.

Patriarhul Filotei a acordat atunci cuviosului Nicodim rangul de arhimandrit, cu dreptul de a sfinţi biserici, precum şi părticele din moaştele Sfinţilor Ignatie Teoforul, Ioan Gură de Aur şi ale mucenicului Teofil, care se păstrează până azi, ca odoare de mare preţ, la mănăstirea Tismana.

Cuviosul Nicodim nu a putut rămâne prea mult în liniştea mănăstiri Vodiţa. Încă înainte de anul 1376, ţinutul Severinului, în care era situată şi mănăstirea, a fost ocupat de regatul maghiar. În aceste împrejurări, a pornit în căutarea unui loc mai potrivit pentru a ridica un nou aşezământ de viaţă călugărească. Acest loc a fost găsit în părţile de nord ale Olteniei, pe valea râului Tismana, la poalele munţilor. Se pare că, datorită felului în care şi-a îndeplinit misiunea încredinţată la Constantinopol, s-a bucurat acum şi de anumite ajutoare materiale din partea cneazului Lazăr al Serbiei. Lucrările de zidire au durat mai mulţi ani, sub domnitorii Radu I (C. 1377-c.1383) şi Dan I (c.1383-1386), care au şi oferit o seamă de danii.

Un fapt îmbucurător a fost acela că prin anii 1383-1384 Severinul a reintrat în stăpânirea Ţării Româneşti. Cuviosul Nicodim a putut astfel să preia şi conducerea mănăstirii Vodiţa. În felul acesta, a cârmuit cu vrednicie amândouă mănăstirile, până la moarte. Tradiţia îi mai atribuie şi ridicarea primelor aşezări mănăstireşti de la Topolniţa (lângă Vodiţa), Cosustea - Crivelnic, Gura Motrului

şi Visina, toate în Oltenia, precum şi Prislopul, în Ţara Haţegului. Adevărul este ca acestea au fost ctitorite de ucenici de-ai săi, dar în ele s-au ţinut aceleaşi rânduieli de viaţă monahală pe care le-a introdus el la Vodiţa şi Tismana.

Cuviosul Nicodim a fost sfetnic devotat al domnitorului Mircea cel bătrân (1386-1418), care a făcut mai multe danii în bani şi moşii celor două mănăstiri.

Avem şi câteva ştiri privitoare la activitatea culturală-teologică a lui Nicodim. Este vorba de o corespondenţa pe care a purtat-o cu ultimul patriarh de la Târnovo, din Bulgaria, Sfântul Eftimie, pe care unii istorici îl socotesc "vlah" sud-dunărean. Era un teolog cunoscut şi foarte apreciat în ţările ortodoxe, încât mulţi ierarhi şi teologi îi cereau lămuriri în felurite probleme dogmatice şi morale. S-au păstrat două scrisori ale acestui patriarh către Nicodim de la Tismana: în prima îi răspunde la şase întrebări pe care i le-a pus în legătură cu îngerii, iar în a doua îi dădea lămuriri cu privire la curăţia morală a celor ce doreau să primească Taina Preoţiei. Din cercetarea întrebărilor puse de cuviosul Nicodim reiese că el n-a fost numai un bun organizator al vieţii călugăreşti, ci şi un temeinic cunoscător al Sfintei Scripturi, un călugăr dornic să cunoască şi să adâncească felurite probleme teologice.

Prin anii 1404-1405, cuviosul Nicodim a caligrafiat pe pergament un frumos Tetraevanghel în limba slavă bisericească, fiind primul manuscris cu dată sigură scris pe teritoriul ţării noastre. Este un manuscris de o mare frumuseţe artistică, cu multe podoabe (frontispicii, iniţiale, titluri cu litere aurite), cu o ferecătură în argint, pe care sunt redate Răstignirea şi Învierea Domnului. Se crede că acest frumos manuscris a fost copiat la mănăstirea Prislop, din părţile Haţegului, unde se retrăsese, în dorinţa de a trăi în şi mai mare singurătate.

Încă din timpul vieţii, cuviosul Nicodim a fost învrednicit de Dumnezeu cu darul facerii de minuni. Se ştie de trecerea lui şi a ierodiaconului său, îmbrăcaţi în odăjdii, prin foc, fără ca acesta să se atingă de ei; de vindecarea unei tinere, rudă cu regele Sigismund al Ungariei, stăpânită de un duh necurat şi de alte fapte minunate. Pentru toate acestea, dreptcredincioşii creştini l-au socotit ca "sfânt" încă din timpul vieţii.

Pentru ultima oară este pomenit în viaţă la 23 noiembrie 1406, la Tismana, când Mircea Vodă cel Bătrân a dat un nou hrisov mănăstirii şi "părintelui şi rugătorului domniei mele, popii Nicodim". Peste o lună, la 26 decembrie 1406, cuviosul Nicodim a fost chemat de Domnul la Sine.

A fost îngropat în mormântul dinainte pregătit în apropierea bisericii mănăstirii Tismana, care se vede şi azi. Îndată după moarte, la mormântul său s-au petrecut fapte minunate, mai ales vindecări de boli, semn că Dumnezeu îl învrednicise cu

cununile sfinţeniei. Cuvioşii călugări din obştea Tismanei le-au scos şi le-au pus într-o raclă, care a fost aşezată cu cinste în biserica mănăstirii.

Tradiţia spune că, după mai mulţi ani, fiind în primejdie de a fi luate, Sfântul Nicodim s-a arătat în vis unui călugăr, apoi egumenului, poruncindu-le să-i ascundă moaştele, lăsând numai un deget de la mână pentru mângâierea credincioşilor. Ele au fost ascunse în locuri tainice, dar cu timpul li s-a pierdut urma, încât astăzi nu se ştie unde sunt. La mănăstirea Tismana se mai păstrează doar degetul de care am pomenit şi câteva obiecte care i-au aparţinut: o cruce de plumb, un epitrahil şi o bederniţă.

Pentru viaţa sa îmbunătăţită, ca şi pentru minunile sale şi multele sale osteneli intru slujirea lui Dumnezeu şi a credincioşilor, Sfântul Nicodim este prăznuit cu evlavie în fiecare an la 26 decembrie, a doua zi de Crăciun, când este şi sărbătoarea numită Soborul Maicii Domnului.

Slujba lui apare, la această dată, aproape în toate Mineiele pe luna decembrie, care s-au tipărit în limba română. Anumiţi imnografi au alcătuit apoi Acatistul şi Paraclisul Sfântului Nicodim. Chipul său este zugrăvit în multe biserici româneşti, mai ales din Oltenia.

Sfântul Nicodim rămâne, îndeosebi pentru noi, credincioşii români, ca o adevărată pildă de trăire duhovnicească, ca un mare apărător al credinţei ortodoxe, ca un înnoitor al vieţii călugăreşti pe pământ românesc. Pentru toate acestea, se cuvine să-l cinstim şi să cercetăm mănăstirile ctitorite de el la Vodiţa şi mai ales la Tismana şi să-l rugăm:

“Sfinte prea cuvioase părinte Nicodime, primind a noastră umilă rugăciune, mijloceşte nouă milă Celui prea înalt. Izbăveşte-ne cu folosinţa ta, prea fericite, de relele ce vin asupra noastră, ca neîncetat să te slăvim. Roagă-te Stăpânului pentru noi nevrednicii, să ierte greşalele noastre şi să ne dea dragoste curată şi putere a face tot binele spre slava prea Sfântului Său nume”. (Din rugăciunea de la Acatistul Sfântului Nicodim).

Sfântul Nicodim cel sfinţit

Cea mai veche relatare păstrată a vieţii Sfântului Nicodim ne-o dă într-o formă rezumată Paul de Alep în 1654. El relatează tradiţia păstrată înTismana, la două veacuri şi jumătate de la moartea Sfântului.

În afară de racla de argint de la Tismana din 1671, ce redă episoade din viaţa cuviosului, a mai existat o viaţă aghiografică în slavoneşte scrisă de ucenicii sfântului, dar care s-a pierdut şi pe care o citează ieromonahul Ştefan în biografia Sfântului Nicodim, scrisă de el în 1838.

La 1767 ieşea din tiparniţa de la Râmnic, «Slujba Osebită» a cuviosului Nicodim sfinţitul, în care este cuprinsă şi o biografie elogiu a acestuia, scrisă de Partenie, episcopul Râmnicului.

Nu este prea lămurită nici problema obârşiei sfântului, dar majoritatea istoricilor nu pun la îndoială faptul că mama cuviosului era de neam valah - ba încă de neam voievodal - fiind fiica lui Basarab I şi soră cu mama Sfântului cneaz Lazăr (Iosif Bobulescu, Haşdeu, Bălaşa). Autorii nu se pun însă de acord cu locul naşterii lui; unii – vrednici de crezare - înclinând spre Perlepe (în vechiul pomelnic al stareţilor Tismanei figurează sub numele de „Popa Nicodim Perlepeanu”), alţii dând ca sigur Prilepul kosovoar, de lângă Mănăstirea Vsoki Decani, iar alţii între care şi Nicolae Iorga înclină spre o coborâre din aromânii din Prilep afirmând între altele că Sfântul Nicodim „a fost atras în Ţara noastră prin unele legături de rudenie.” Academicianul sârb Djordjie Sp. Radojicic precizează că Sfântul Nicodim şi cneazul Lazăr „ruda sa”, erau valahi din Prilepac - cetate aproape de Novo Brado, iar nu din Prilep. Iar despre tatăl acestui „bărbat literat, orator şi cu viaţă sfântă” (Ilarion Ruvarăţ) se spune că

„era grec, de fel din oraşul Kastoria” (Paul de Alep la 1654) şi că l-a crescut pe Sfântul Nicodim „după obiceiul creştinesc, întru buna pedepsire şi temere de Dumnezeu”.

Anul naşterii sfântului este 1310

Anul naşterii sfântului este 1310 iar călugării Tismanei spuneau că sfântul s-a nevoit 96 de ani în astă lume, şi a trecut la cele veşnice după sărbătoarea Naşterii Domnului din 1406 la 26 decembrie. Judecând după faptul că viaţa sa lumească nu şi-a petrecut-o printre sârbii vărului său Lazăr, nici printre elinii Kastoriei, nici măcar printre sfinţii aghioriţi, e limpede că sfântul a trăit şi s-a nevoit printre cei de neam cu el, printre românii Ungro-Vlahiei.

Şi încă din „tânără vârstă a prunciei sale, dat a fost de părinţii lui la învăţătura cărţi”.Când a ajuns să înveţe Sfintele Scripturi s-a pătruns de ele cu tot sufletul şi s-a hotărât să-i slujească lui Dumnezeu. Mergând împreună cu părinţii deseori la Biserică şi ascultând Sfintele Scripturi, a început a odrăsli într-însul gândul de a se face monah şi se ruga lui Dumnezeu să-l învrednicească spre aceasta.

Venind câţiva monahi sârbi de la mânăstirea sârbească Hilandaru din Sfântul Munte al Athonului în Serbia pentru oarecare trebuinţă mănăstirească, a mers Sfântul pe ascuns la dânşii unde erau găzduiţi şi mărturisindu-le dorinţa ce avea, i-a întrebat despre mânăstirile Sfântului Munte, rugându-i să-l ia cu dânşii. Atunci Sfântul s-a îmbrăcat în haine sărace şi pe ascuns a fugit din casa părinţilor săi şi s-a dus la Mănăstirea Hilandaru din Sfântul Munte.

A primit marele şi îngerescul chip şi numele de Nicodim la 1338

Iar pentru marea sa smerenie şi ascultare către toţi a primit marele şi îngerescul chip şi numele de Nicodim la 1338, iar în 1341 a fost hirotonit ierodiacon, şi după 2 ani ieromonah.

Şi a învăţat Sfântul deplin Scriptura, stăpânind limbile slavonă şi greacă, iniţiindu-se în artele athonite: caligrafie, pictură, zidărie, arhitectură, argintărie şi dogărit. Iar murind egumenul, a fost ales egumen şi stareţ al acestei mănăstiri de tot soborul.

In 1341 a fost hirotonit ierodiacon

Dar Maica Domnului, a dat poruncă Sfântului în vis, să meargă în Ţara Românească, şi la locul numit „Cascade” să ridice o mare lavră în cinstea Ei.

Maica Domnului, a dat poruncă Sfântului în vis

Călăuzit fiind de dumnezeiescul glas, cuviosul Nicodim îşi îndreaptă paşii spre pământuri necunoscute, unde avea să ridice cea mai frumoasă şi mai trainică dintre ctitoriile sale.

Şi s-a oprit mai întâi din pribegie în ţinutul sârbesc al Kladovei (populat în proporţie de 95% de vlahi), la Krajina, unde a şi ctitorit două mănăstiri Vratna şi Mănăstiriţa.

Bogdan Petriceicu Haşdeu spunea: „în districtul sârbesc al Krajinei, se află o bisericuţă numită Mănăstiritza, a cărui fundaţiune, poporul de acolo o atribuie unui Sfânt Nicodim. Deasupra uşii altarului se află o veche inscripţie din care se mai putea citi până mai deunăzi cuvântul: Radu-Vodă. Sfântul Nicodim, şezuse la Cladova de unde cunoscuse pe Radu Negru ca Ban al Severinului, căci au zidit amândoi o bisericuţă: „Mănăstiritza”.

N-a vieţuit mult în aceste locuri, pentru că „într-o zi de sărbătoare adormind sfântul în timp ce se ruga, i s-a arătat în vis Sfântul Antonie cel mare, spunându-i să treacă Dunărea în Ţara Românească şi în locul numit „Cascade” să zidească o mănăstire care să nu fie alta mai mare şi mai frumoasă.

Sfântului Nicodim i s-a arătat în vis Sfântul Antonie cel mare

Sfântul Nicodim amintindu-şi că această poruncă a mai avut-o şi când era în Sfântul Munte, s-a hotărât să o împlinească. S-a dus la satul Tachia care este în marginea Dunării, în faţa Orşovei şi făcându-şi de trei ori cruce a întins rasa peste valuri şi a trecut Dunărea pe ea ca şi pe o luntre la Vârciorova, în patria mamei sale în acest pământ al Ungro-Vlahiei.

A căutat în dreapta, a căutat în stânga şi părându-i-se că a găsit locul visat s-a apucat şi în 40 de zile a fost terminată şi sfinţită mănăstirea Vodiţa şi i-a pus hramul Sfântul Antonie şi a rânduit a fi chinovie de părinţi cu viaţă de obşte; în alte 40 de zile a sădit 4 pogoane de vie la locul numit „Sfânta", în munte deasupra mănăstirii şi aşa a făcut Sfântul olane să vină vinul pe ele, să se verse în vasele din pivniţa mânăstirii."

Era prin 1371 când s-a născut Vodiţa, prima mănăstire zidită de Sfântul Nicodim în Valahia, închinată Sfântului Antonie cel mare. Aşadar Vladislav Voievod „ascultând pe cinstitul între călugări Nicodim, de asemenea şi cu cheltuială şi cu daruri de la domnia mea, iar cu munca lui Kir Nicodim şi a fraţilor lui, am zidit şi am zugrăvit…".

Deşi sfântul a văzut cu duhul ce soartă vor avea ţinuturile sârbeşti, vine în Ţara Românească, nu pentru înfricoşarea de Semilună, ci pentru a stăvilii penetrarea ungurilor catolici în Valahia. Se ştie că în acele vremuri Banatul de Severin, ba era în stăpânirea Basarabilor, ba în mâinile lui Ludovic (mai târziu Sigismund) de Luxemburg. Şi chiar doamna Clara, soţia voievodului muntean, care era catolică, favoriza propaganda iezuită în Ţara Românească.

Aşa a apărut Vodiţa, primul bastion al apărării ortodoxe în faţa catolicilor. Însă popa Nicodim trebuia să zidească mănăstire lângă „Cascade", aşa că l-a pus pe ieromonahul Agaton egumen al Vodiţei, iar el a purces în sus pe Motru şi Jiu în căutarea locului pentru noua mănăstire.

Şi mergând prin pustietăţile pământului acestuia al Băniei Severinului ajunge la locul unde se varsă Motru în Jiu, căci pe acele vremuri, foarte mari pustietăţi erau în părţile acestea. Şi găsind aici un deal cu izvoare de apă şi socotind că

acela poate fi locul, s-a sălăşluit aici, până când l-a rugat în 1375, cneazul Lazăr, ruda sa, să-l ajute în tratativele cu Patriarhia de Constantinopol, pentru ridicarea anatemei ce fusese aruncată încă din 1346 de către patriarhul bizantin Calist pe vremea ţarului Ştefan Duşan asupra nou înfiinţatei Patriarhii sârbe.

Viaţa lui Isaia de la Hilandar, ne spune că, patriarhul ecumenic a dăruit conducătorilor delegaţiei numeroase daruri. Ţinând cont de inestimabila valoare a Sfintelor Moaşte aduse de Sfântul Nicodim cu acest prilej, (Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Ignatie Teoforul şi Sfântul Mucenic Teofil, ce se păstrează şi astăzi la Mănăstirea Tismana), cât şi de faptul că a primit rangul de arhimandrit şi dreptul de a sfinţi biserici alături de bastonul păstoresc al patriarhului, suntem îndreptăţiţi să credem că Sfântul Nicodim a fost conducătorul delegaţiei, deşi izvoarele sârbeşti atribuie lui Isaia acest rol. Ilarion Ruvarăţ scrie în 1888: „Bătrânul athonit Isaia călători pe la sfârşitul anului 1374 la Constantinopol, după însărcinarea prinţului Serbiei Lazăr şi a patriahului sârbesc…el luă afară de alţii şi pe ieromonahul Nicodim cu sine…, bărbat literat, orator şi cu viaţa sfântă". Există şi un izvor literar sârbesc, după care începutul împăcării sârbilor cu grecii „a fost pus la cale întâi de popa Nicodim" (V. Sl. Kiselcov)

Ţarii sârbi vor înzestra mănăstirile Sfântului Nicodim cu danii şi metocuri, dăruindu-le şi zece sate în Serbia. Cneazul Lazăr l-a voit pe Sfântul Nicodim chiar Patriarh al Serbiei, dar acesta a refuzat şi s-a întors pe meleagurile noastre în căutarea „Cascadelor", unde să zidească locaş Maicii Domnului.

În spatele neostoitului colind al Sfântului Nicodim prin munţi şi sate, pentru a găsi locul de la „Cascade" se ascunde lucrarea sa misionară.

Ajungând la poalele munţilor, pe malul drept al Jiului, pe o stâncă a ridicat din piatră Mănăstirea Vişina. Înştiinţat că nici acesta nu-i locul hotărât, merge după poruncă spre apus şi ajunge la Aninoasa, unde va înălţa şi aici Jertfelnic lui Dumnezeu.

Bogdan Petriceicu Haşdeu notează în „Istoria critică” atunci când se referă la modul caracteristic în care şi-a desfăşurat activitatea de întemeietor Sfântul Nicodim: « … mergând în munţii Olteniei şi căutând printre stânci şi peşteri un loc mai potrivit singurătăţii traiului monahal, a clădit succesiv chilii, schituri şi mănăstiri pe Jiu, pe Motru, pe Vodiţa până ce s-a stabilit definitiv la Tismana».

Purtându-şi la gât crucea de plumb de jumătate de oca, ca semn al promisiunii făcute Preacuratei, Sfântul Nicodim a ajuns şi în satul Groşani. Trăgând la casa unui creştin, noaptea s-a deşteptat în plânsetele unui copil al gazdei, pe care îl bătea tatăl său, căci pierduse porcii în munţi. Printre altele, copilul spunea că i-a pierdut la „pişători”. Auzind, acest cuvânt, Sfântul s-a umplut de bucurie. Acesta era numele locului pe care-l căuta, rostit în gura unui copil. Poate că vocea lui lăuntrică i-l şoptise de mai multe ori dar cuvântul nu îndrăznise să urce până în auz. Sfântul a înţeles că, prin gura imnografului bizantin, Dumnezeu nu s-a sfiit să spună că-şi făcuse tron din mitra Fecioarei. Adevărurile cele mai ascunse se rostesc numai printr-o sacră impudoare şi poate tocmai de aceea ele continuă să rămână tăinuite, atâta vreme cât omul nu va îndrăzni în cuvânt.

Locul numit „Cascade”

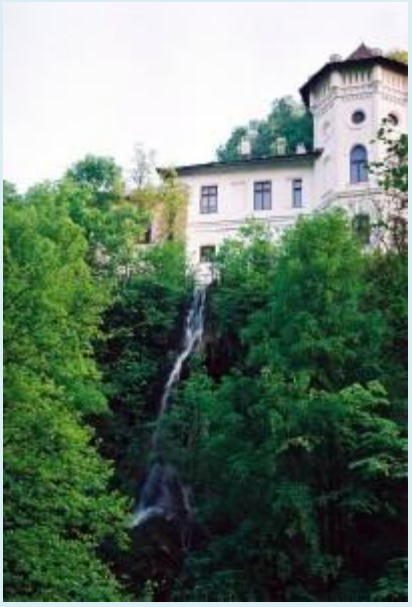

A doua zi a pornit Sfântul Nicodim însoţit de copil prin munţi. Copilul obosit şi flămând, nu mai putea merge. La porunca Sfântului, punând copilul piciorul său peste piciorul Sfântului îi dispărea şi foamea şi oboseala; şi prinzând putere au mers până spre amiază, când au găsit şi porcii, şi locul numit „Cascade”, unde curge apă multă, ce ţâşneşte de prin peşterile munţilor şi care cade de la o înălţime foarte mare în albia râului ce curge pe la poalele muntelui, unde torentul de apă se sparge şi se preface într-o spumă fumurie. Acest copil a făcut

parte mai târziu din obştea Tismanei - diaconul Antonie (el a fost ucenicul cu care Sfântul Nicodim va sta în foc.)

În marginea podişului, sub masivul muntos, se deschidea o peşteră adâncă prin care curgea un izvor de apă. La o mare înălţime se afla o altă peşteră micuţă. Cuviosul Nicodim s-a urcat la acea peşteră, însă îi iese în cale un şarpe, năpustindu-se spre el. A făcut semnul Sfintei Cruci spre şarpe cu crucea de plumb ce o purta la gât, şi acesta a ieşit din grotă, s-a izbit de stâncă şi a plesnit.

Spre pomenirea acestei minuni făcute cu rugăciunea Sfântului, s-a închipuit acel şarpe, în piatra de deasupra intrării în peşteră. Astăzi se mai văd cu greu pe stâncă urmele formei de balaur, căci pe măsură ce scade credinţa în lume se şterg şi urmele minunilor.

Sfântul Nicodim a făcut să piară şarpele, întruchiparea geniului răului. Element al peşterilor cabirice şi mitraice, şarpele trebuia să ia parte la aducerea jertfelor, dar rugăciunea Sfântului, face ca locul să devină curat, pentru a putea ridica aici jertfelnic lui Dumnezeu.

Coborând sfântul din peşteră a stat 3 zile în picioare la rugăciune, iar a treia zi, pe la miezul nopţii, s-a pogorât lumină din cer peste Sfăntul şi s-a făcut ca un stâlp de foc şi glas din lumină zicându-i: ***„Aici să-Mi înalţi jertfelnic în cinstea Adormirii Maicii Mele cu adunare de monahi. Darul Meu şi mila Mea şi a Maicii Mele, prin rugăciunile Tale nu va lipsi dintru acest lăcaş până la sfârşit şi iată că-Ţi dau Ţie putere peste toate duhurile necurate şi să tămăduieşti cu darul Meu toate bolile şi toate neputinţele din oamenii cari vor veni la Tine în locaşul acesta cu credinţă”.***

Va zidi aici la Tismana pe platou, mai întâi din lemn de tisă şi apoi din piatră prima mare lavră a Ţării Româneşti, samovlastie de sine stătătoare, neputând fi vreodată închinată ca metoc, cu drept de a-şi alege stareţ şi singură a se ocârmui.

Voievozii ctitori – din pridvor

Tismana a fost ridicată cu sprijinul domnitorilor valahi Radu I şi a fiilor săi Dan I şi Mircea cel bătrân şi sfinţită în anul 1377.

Şi a zis sfântul către ucenicii săi: ***„Tot sufletul ce va veni aici la Sfânta Mănăstire pentru mântuire, va afla odihnă şi spăşenie sufletească în veci”.***

Dar cuviosul Nicodim a fost nu numai un desăvârşit organizator al vieţii monahale în ţara noastră, şi un vajnic luptător pentru apărarea dreptei credinţe ci şi un om de vastă cultură şi un înţelept. „Bărbat cinstit şi sfânt, tare în cărţi şi mai tare în judecată şi cuvinte şi răspunsuri” - astfel îl caracteriza „Viaţa lui Isaia de la Hilandar” , iar un alt izvor sârbesc, „Viaţa patriarhului Efrem”, îl numeşte „înţeleptul bărbat, popa Nicodim”.

El a înfiinţat la Mănăstirea Tismana o şcoală de caligrafie de copişti de cărţi bisericeşti, renumită în Peninsula Balcanică. Cultura românească, patronată de Biserică a luat naştere datorită apariţiei primelor mănăstiri din ţară, unde existau şcoli de copişti, pictură şi gravură.

Mănăstirile devin focare nu numai de rugăciune, ci şi de cultură, adăpostind în chiliile lor călugări instruiţi şi biblioteci imense. Manuscrisele de care s-au folosit preoţii şi călugării la sfintele slujbe până la intrarea în uz a tiparului, au fost truda acestor călugări uneori necunoscuţi de istorie.

Despre acest colectiv de călugări, Nicolae Iorga aduce cuvinte de caldă preţuire”… şi străinul…cel care ar fi pătruns unde cătăgăii zugrăveau şi scriau şi ar fi văzut blândul chip al lui Nicodim şi al ucenicilor săi, ar fi plecat profund impresionat, şi de caracterul sfinţeniei şi de caracterul cultural al ocupaţiei călugărilor”.

Iar atunci când forţele fizice ale îndelung-ostenitorului „popa Nicodim” secau, când puterea mâinilor şi a trupului său se epuiza, El a scris pe pragul de apus al

vieţii sale un Tetraevangheliar primul manuscris miniat cunoscut până acum din Ţara Românească.

Operă ce s-a dovedit a nu fi supusă nici eroziunii timpului, nici controversei specialiştilor, ea nu s-a putut risipi în vremelnicia împrejurărilor precum zidurile atâtor mănăstiri.

Sfântul a avut darul facerii de minuni încă din timpul vieţii

Mircea cel bătrân în 1406, plănuieşte o alianţă contra turcilor cu regele ungar Sigismund de Luxemburg, fiind un moment prielnic de înlăturare a pericolului turcesc. În drum spre Severin se opresc în Tismana. Sigismund era însoţit de o fată - o rudenie de-a sa - bolnavă de epilepsie, pe care sfântul o vindecă prin rugăciune.

În cinstea celor veniţi se va da şi un mare ospăţ dar aflând Sigismund că în mănăstire nu se serveşte carne ci numai peşte ordonă să-i fie adusă carne de porc pe un taler acoperit. Sfântul este chemat să binecuvânteze masa şi spre surprinderea tuturor după binecuvântare pe masă se află numai peşte.

Sigismund i cere cuviosului Nicodim proba focului

Clericii se temeau ca împăratul să nu se convertească la credinţa ortodoxă. Ei îl silesc pe Sigismund să-i ceară cuviosului Nicodim proba focului. A poruncit atunci sfântul să se facă un foc mare în faţa bisericii; el s-a îmbrăcat cu veşmintele, s-a rugat fierbinte lui Dumnezeu împreună cu diaconul său Antonie, cu cădelniţă şi tămâie, cu Crucea şi Sfânta Evanghelie în mână şi au stat în foc fără să se vatăme.

Abia când Sfântul a luat în mână un cărbune aprins, şi l-a atins de epitrahilul său, acesta a ars în acel loc, vizibil şi astăzi în tezaurul mănăstirii Tismana .

Din tradiţie aflăm că „Sigismund s-a cutremurat atât de tare, încât a dăruit Sfântului brâul său” şi o cădelniţă din aur, fiind cea mai veche cădelniţă ce se păstrează.

Cădelniţă din aur

Dar cea mai concludentă mărturie privind convertirea lui Sigismund, este însăşi afirmaţia sa ,,şi aşa eu am lăsat credinţa mea”; apoi zice „şi cu credinţa mea am primit şi toate să fie ale lor slobode cum au fost şi mai înainte vreme… şi în urma lor care vor fi locuitori într-acele sfinte locuri, întru aceea orânduială şi pentru a lor slujbă şi bună credinţă, bună legea lor să petreacă şi legea lor să-şi ţie.”

Alianţa de mai târziu a regelui ungar cu sultanul Mahomed la 1420 şi împrejurările în care Sigismund numeşte în 1433 într-o relatare pe care o face papii Eusebiu dreapta credinţă „schismatică”, nu le ştim; să fie o afirmaţie gratuită, impusă de situaţia politică a vremii sau să fi uitat regele covârşitoarele minuni ale Sfântului Nicodim…nu ştim. Nu trebuie redusă la nivelul fabulaţiei, de legendă, acea situaţie cu totul neobişnuită în epocă: preţuirea deosebită acordată de un rege catolic, Sigismund, monahului ortodox, care i-a demonstrat fără sorţi de tăgadă, nemăsurata putere a credinţei sale.

Dar, ştiut este şi faptul că, Sfântul Nicodim, în „goana” lui după isihie, către sfârşitul vieţii sale, după ce Tismana ajunge mănăstire „cu foarte mulţi vieţuitori”, a pornit într-un „prislop” pustiu în munţii Haţegului în „Ţara Ungurească”, unde a zidit o bisericuţă asemeni Vodiţei.

Retragerea Sfântului Nicodim, isihia în care a petrecut cei „patru-cinci ani mai bine”, de la sfârşitul vieţii sale, fie că a fost peştera de la Tismana, fie că a fost Prislopul Haţegului, este după tradiţie un fapt asupra căruia nu încape nici o îndoială.

Însemnarea de la sfârşitul Tetraevanghelului Sfântului Nicodim face mărturisire despre chinuitoarea năzuinţă („gonenie”) după linişte, „mai aproape de sihăstrie decât de chinovie” pe care sfetnicul a patru domni o va fi căutat în ultimi ani ai vieţii sale.

Tradiţia îi atribuie acestui mare sfânt al ortodoxiei, pe lângă mănăstirile Gura Motrului, Aninoasa, Vişina, Prislop şi multe alte biserici, iar unele dintre ele în mod sigur au fost zidite de ucenicii lui direcţi, cum sunt de pildă bisericile din Cosuştea (numită şi Crivelnic), dintre satele Firiz şi Ilovăţ (Mehedinţi), Valea Mănăstirii, Ponoare, etc. Biserica din satul Jidoştiţa (judeţul Mehedinţi), sat care a aparţinut multă vreme mănăstirii Tismana, este atribuită tot cuviosului Nicodim. Până nu demult se afla aici „Piatra bisericii” pusă de Sfântul Nicodim „întemeietorul Vodiţei de peste deal”, după cum ne spun locuitorii acestor meleaguri.

Cuviosul Nicodim „sfetnicul lui Mircea întru cele dumnezeieşti” care „îl lua adesea pe Sfântul Nicodim cu dânsul” şi-l numea într-un hrisov din 1406 „părintele şi rugătorul domniei mele” va fi fost şi cel care l-a sfătuit să ctitorească Cozia. Târnosirea mănăstirii a fost făcută de însuşi Sfântul Nicodim al cărui chip este zugrăvit în partea de sud a pronaosului – şi tot el s-a ocupat de organizarea şi rânduiala ei. Kir Gavriil ieromonahul, un ucenic al său este cel dintâi stareţ cunoscut aici.

Fiind foarte bătrân şi slăbit de puteri, Sfântul Nicodim încredinţează grija celor două mănăstiri, Tismana şi Vodiţa ucenicului său ieromonahul Agaton, retrăgându-se în peşteră.

Marele avva al Lavrei Tismana, în vârstă de 96 de ani, a fost înmormântat cu multă plângere şi mare cinste după rânduiala marelui şi îngerescului chip.

După trecerea din viaţa aceasta vremelnică la cea veşnică Sfintele sale moaşte s-au umplut de bună mireasmă.

Marele avva al Lavrei Tismana, în vârstă de 96 de ani, a fost înmormântat cu multă plângere şi mare cinste după rânduiala marelui şi îngerescului chip, apoi sfântul lui trup a fost aşezat în mormântul din pridvorul bisericii, pe care şi-l săpase din timpul vieţii; şi azi veghează o candelă neadormită.

Mormântul Sfântului Nicodim

La şapte ani, fiind deshumat, trupul lui care colindase atât, a fost găsit „neputrezit"; a fost aşezat într-o raclă în biserică şi a fost canonizat probabil de Patriarhia de Constantinopol, căci Basarab cel tânăr Ţepeluş ce refăcuse Cetatea Bucureştilor şi voia să o împodobească cu sfinte moaşte, vorbea deja despre Sfântul Nicodim într-un hrisov din 2 aprilie 1480. N-a fost însă voia sfântului căci arătându-se în vis unui călugăr i-a spus să ascundă Sfintele moaşte şi numai degetul arătător să îl păstreze spre amintirea vieţuirii sale şi mângâierea fraţilor; şi în timp ce se închina acel călugăr degetul arătător s-a desprins de la mâna sfântului.

Moaştele Sfântului Nicodim

Trupul sfântului a fost ascuns sub pardoseala bisericii până în secolul XVII; taina se păstra din stareţ în stareţ, însă din păcate acum ne-a rămas cu totul ascunsă.

Trupul sfântului a fost ascuns sub pardoseala bisericii până în secolul XVII. Au rămas doar un deget, un Tetraevangheliar, o viaţă sfântă, demnă de urmat, primele mănăstiri ale Valahiei, dar mai ales „rânduiala şi datina Sfântului Nicodim”, adică samovlastia, cenobitismul şi conducerea unitară, măsuri care au fost aduse de Cuviosul din Athos şi care nu existau în Ţara Românească la acea vreme.

Viaţa de obşte nu era proprie Valahiei şi nici auto guvernarea samovlastiei, dar după Sfântul Nicodim aceste rânduieli se vor impune în toate mănăstirile mari.

A mai rămas şi preţuirea „ca de la sfânt la sfânt”, a ierarhului Calinic de la Cernica, care i-a tipărit slujba Paraclisului la 1857 şi i-a lăudat „tăria

duhovnicească, pe care a primit-o de la Duhul Sfânt, mărimea nevoinţelor şi înţelepciunea trupească pe care a supus-o cu pătimiri şi postiri, strălucind în lume ca un soare înfrumuseţat cu fapte bune şi cu rodurile minunilor pline de bună mireasmă”.

Din lucrarea lui P.P Panaitescu „Mircea cel bătrân”, desprindem o minunată imagine a Sfântului: „de mult căpătase el nimb de sfinţenie şi umblând printre oamenii vremii, ei i se închinau ca unui sfânt… care în viaţă fiind era pus în rând cu părinţii bisericii din lumea cealaltă”.

O icoană de Ev mediu, „o mare figură a orientului ortodox”.

Dacă prin organizarea vieţii monahale şi receptarea doctrinei isihaste a dus la solidaritatea ortodoxă, cu mari urmări culturale şi spirituale, sub epitrahilul şi la inima lui de ieromonah isihast, şi-a găsit pacea tot sufletul însetat de Dumnezeu, căci mai presus de toate, el a ştiut să iubească şi a iubit mult poporul în mijlocul căruia a trăit.

Deşi nu sunt multe izvoare, trăsăturile vieţii de sfinţenie ale Cuviosului Nicodim de la Tismana, sunt consemnate în câteva documente româneşti şi străine, care îl percepeau ca „sfânt”.

Pr. prof. dr. Viorel Ioniţă - Cuviosul Nicodim de la Tismana – Viaţa şi nevoinţele

În ceata celor care prin fapta şi cuvânt au îmbogăţit spiritualitatea românească se numără şi cuviosul Nicodim cel sfinţit de la Tismana, reprezentant de seamă al vechii noastre culturi bisericeşti din secolul al XIV-lea şi de la începutul celui următor (1).

Valah de neam (2), din sudul Dunării, născut în prima jumătate a veacului al XIV-lea la o dată greu de stabilit cu exactitate, (cuviosul Nicodim a simţit încă din fragedă tinereţe chemare spre viaţa duhovnicească. Luând legătură cu monahii de la Muntele Athos, a plecat cu aceştia în taină, lansând bogăţiile şi măririle ce-l aşteptau, „ca să se înalţe întru smerenie, prin pustniceşti nevoinţe, spre totala slujire a lui Hristos” (3).

Pe la jumătatea secolului al XIV-lea, când tânărul Nicodim se stabilea la mănăstirea Hilandar, Sfântul Munte era centrul spiritualităţii ortodoxe. Doctrina isihastă, formulată la Athos, a dus la „o solidaritate ortodoxă cu mari urmări spirituale şi culturale” (4). Nu se ştie dacă tânărul Nicodim îl va fi cunoscut pe Sfântul (Grigorie Sinaitul (1346), unul dintre reprezentanţii de seamă ai practicii isihaste; este însă foarte probabil că, la Athos, el a cunoscut alţi tineri nevoitori spre o viaţă îmbunătăţită, între care amintim pe Eftimie, viitorul patriarh de Târnovo, şi pe Ciprian, viitorul mitropolit al Kievului, cu care Cuviosul Nicodim va păstra legături prieteneşti. Pe lângă faptul că aici a învăţat limbile slavonă şi greacă, el şi-a însuşit la Sfântul Munte o profundă cultură teologică,

ce se va reflecta în preocupările sale de mai târziu. Tot în această oază duhovnicească, Nicodim „adunase la sine toată buna faptă, nevoindu-se prin nevoinţa cea bună cu postirile cele din fiecare zi, cu stările cele în privegheri de toată noaptea, cu rugăciuni neîncetate şi cu toate relele pătimiri, care se cuvin vieţuirii monahiceşti celei adevărate şi lui Dumnezeu plăcute şi pentru cea a sa adâncă smerenie, supunere şi ascultare către toţi, cu trupul şi cu sufletul, şi după ispitirea şi cercarea de trei ani a primit sfântul şi marele îngeresc chip” (5).

Hirotonit apoi ieromonah, şi pentru ale lui prea mari şi îmbunătăţite fapte, Cuviosul Nicodim este ales egumen al mănăstirii Hilandar. El însă dorea liniştea pustietăţii, de aceea pleacă pe ascuns de la Sfântul Munte şi se aşază mai întâi la sudul Dunării, în regiunea Cladovei, la locul numit Saina (6). Acolo a organizat o comunitate de călugări şi a înălţat o biserică mică, de zid, cu hramul Preasfintei Treimi. De aici, Cuviosul Nicodim trece în nordul Dunării, unde începe un nou capitol al vieţii şi activităţii sale, mai important şi mai bine cunoscut. Plecarea lui din sudul Dunării în jurul anului 1366 a fost sigur determinată de faptul că la acea dată regele Ludovic cel Mare al Ungariei a ocupat teritorii din unele părţi dunărene, transformându-le într-un „Banat al Bulgariei” şi favorizând aici o puternică propagandă de catolicizare (7). Că nevoitorul nostru n-a plecat în altă parte, la vreme de restrişte, ci la nordul Dunării, constituie o dovadă în plus a originii sale valahe.

La venirea Cuviosului Nicodim pe pământul românesc, monahismul era aici de mult încetăţenit. Cercetările din ultimii ani au evidenţiat prezenţa lui la români încă din primul mileniu al erei creştine (8). Hotărârea sinodală, data de Patriarhia Ecumenică la 1359, prevedea ca pe noul mitropolit „toţi clericii din acea ţară şi toţi cei sfinţiţi călugări şi laici să-l respecte şi să i se supună lui” (9). În acest context apare şi Cuviosul Nicodim în Ţara Românească, organizând mai întâi comunitatea monahală de la mănăstirea Vodiţa, cu munca sa şi a „fraţilor” săi, cu cheltuiala şi daniile principelui domnitor Vladislav-Vlaicu Vodă (1364-1377) (10).

Biserica acestei mănăstiri a fost sfinţită de către Cuviosul Nicodim în anul 1372, iar la anul 1374 (11) a fost emis hrisovul prin care domnitorul afirma că „ascultând pe cinstitul între călugări Nicodim, de asemenea şi cu cheltuiala şi daruri de la domnia mea şi cu munca lui Nicodim şi a fraţilor lui, am zidit şi am zugrăvit această biserică”. Acest document este nu numai prima mărturie despre prezenţa şi începutul activităţii Cuviosului Nicodim în Ţara Românească, ci reflectă, în acelaşi timp, caracterul activităţii sale, anume de a fi colaborator al voievozilor, nu numai ctitor ci şi chivernisitor al averilor mănăstirilor întemeiate de ei. Astfel, un istoric român avea dreptate să remarce că „epoca lui Nicodim înseamnă mai mult sfârşitul unei evoluţii istorice a vieţii româneşti în Ţara Românească decât începutul ei”. Mănăstirea Vodiţa şi apoi Tismana sunt

primele mănăstiri care au trecut sub oblăduirea domnului: mănăstirile şi averea lor au intrat sub protecţia domniei, devenind la rândul lor un sprijin al suzeranităţii domneşti în faţa boierimii cu domenii autonome (12). Aşadar, Cuviosul Nicodim nu este întemeietorul, ci reorganizatorul monahismului românesc. Cu vasta sa cultură teologică de factură isihastă, dar mai ales hotărât să atingă un nivel duhovnicesc cât mai înalt, el dă un impuls nou monahismului de la nordul Dunării, unde, în mod sigur, isihasmul pătrunsese înaintea lui (13).

Scurtă vreme după întemeierea Vodiţei, Banatul Severinului este recucerit de către unguri la sfârşitul anului 1375, ceea ce a dus la risipirea, pentru un timp, a comunităţii monahale de aici şi la înfiinţarea mănăstirii Tismana, de care Cuviosul Nicodim şi-a legat numele pentru totdeauna.

În această perioadă însă rîvnitorul monah era sustras de la dulceaţa contemplaţiei duhovniceşti şi însărcinat să îndeplinească importantă misiune la Constantinopol. De mai mulţi ani, Biserica Sârbă, care se declarase autocefală, stătea sub anatema Patriarhiei Ecumenice. Cneazul Lazăr, care după tradiţie ar fi fost rudă a Cuviosului Nicodim, a trimis la Constantinopol o delegaţie pentru a mijloci împăcarea dintre cele două Biserici. Se pare că Nicodim a fost conducătorul acelei delegaţii, întrucât el stăpânea atât limba sârbă, cât şi pe cea greacă. În acel timp, păstorea pentru a doua oară Patriarhul Ecumenic Filotei Kokinos, care a acordat Cuviosului Nicodim rangul de arhimandrit şi dreptul de a sfinţi biserici, ca şi trei părticele din moaştele Sfântului Ioan Gură de Aur, ale Sfântului Ignatie Teoforul şi ale Sfântului Mucenic Teofil, rămase odoare de preţ ale mănăstirii Tismana până astăzi. Contribuţia mărinimoasă a cneazului Lazăr la ctitoria Vodiţei şi a Tismanei este considerată de unii istorici ca recompensă pentru intervenţia fructuoasă a Cuviosului Nicodim la împăcarea dintre Biserica Sârbă şi Patriarhia Ecumenică.

Sub cârmuirea plină de har şi înţelepciune a marelui stareţ, mănăstirea Tismana a avut o situaţie de continuă prosperitate, beneficiind şi de un privilegiu deosebit: obştea monahală de aici era independentă - era o „samovlastie” (14).

Rânduiala şi datina aceasta, care se stabileşte în aşezămintele întemeiate de sfântul cuvios şi se păstrează multă vreme după moartea sa, se concentrează în trei caracteristici organizatorice :

- samovlastia sau statutul juridic şi canonic de autocârmuire, comunitatea respectivă singură având cădere să-şi pună cârmuitor;

- modul de viaţă comunitar sau chinovial;
- conducerea unitară a celor două vechi mănăstiri oltene.

În afară de Vodiţa şi de Tismana, mai multe aşezăminte monahale româneşti revendică pe Cuviosul Nicodim drept ctitor al lor, cum sunt: Gura Motrului, Vişina (15), apoi mănăstirea Prislop din părţile Haţegului, iar după tradiţie, chiar în Moldova ar fi ajuns ucenici ai Cuviosului de la Tismana. Această tradiţie este ecoul influenţei puternice culturale şi spirituale pe care a exercitat-o „cea mai slăvită dintre ctitoriile Olteniei" (16) asupra monahismului românesc.

Pe lângă calităţile sale de desăvârşit organizator al vieţii monahale în ţara noastră, de apărător al dreptei-credinţe, Cuviosul Nicodim a fost şi un om de o aleasă cultură teologică. În acest sens este citată corespondenţa stareţului de la Tismana cu ultimul patriarh al Târnovei, Sfântul Eftimie, „personalitate impresionantă, cu adânci izvoare de cultură religioasă câştigată la Constantinopol, şi mai ales în meditaţiile singuratice de la Muntele Athos" (17). Din acest schimb epistolar ni s-au păstrat două scrisori de răspuns, adresate de către patriarh Cuviosului de la Tismana. În prima, eruditul ierarh răspunde la şase întrebări dogmatice: despre sfinţii îngeri, despre existenţa răului în lume, despre Sfânta Cruce, despre întrupare şi despre suflet; din a doua scrisoare s-a păstrat numai o întrebare şi un răspuns cu privire la curăţia morală a celor ce vor să se preoţească (18). Această corespondenţă arată, dincolo de exaltarea curăţiei morale a cinului preoţesc, temeinice cunoştinţe teologice, mergând până la aprofundarea subtilităţilor de gândire ale unor scrieri ca, de pildă, Ierarhia cerească a lui Pseudo-Dionisie Areopagitul, fiind primul cititor de la noi, cunoscut până acum, al acestor adânci opere patristice (19).

De la Cuviosul Nicodim a rămas şi vestitul Tetraevanghel, capodoperă de caligrafie, copiat în anul 1404-1405; în limba slavă bisericească de redacţie sârbă, fiind primul manuscris cu dată sigură, executat pe teritoriul patriei noastre. Dincolo de sufletul isihast din care a rezultat această operă, de o reală măiestrie artistică sunt frontispiciile fiecărei Evanghelii, ca şi ferecătura manuscrisului, care prezintă pe cele două feţe Răstignirea şi Învierea. Pe una din file se află vestita însemnare: „Această Sfântă Evanghelie a scris-o popa Nicodim în Ţara Ungurească, în anul cel al şaselea al prigonirii lui, iar de la începutul firii socotim 6000 şi nouă sute şi 13". Această însemnare a suscitat „multe interpretări", pornindu-se mai ales de la cuvântul „prigonire". S-a afirmat astfel că luminatul monah ar fi intrat în conflict cu Mircea cel Bătrân, sau poate cu mitropolitul Atanasie din Severin, ceea ce ar fi dus la prigonirea lui Nicodim, poate chiar la exilarea sa în Transilvania. Un alt cercetător vede aici năzuinţa după isihie (20), deci o retragere de bună voie a cuviosului, în singurătate. Ştefan Ieromonahul, un autor de dată târzie, dar care consemnează o veche tradiţia arată că Sfîntul Nicodim şi-a petrecut ultimii ani în permanentă retragere în peştera „care este deasupra de mănăstire, în piatră, care peşteră o avea gătită de mai înainte, de când venise aici pentru trebuinţa liniştii sale... şi suindu-se, s-a dat pre sine spre linişte desăvârşită, petrecând uneori cu unul:

Dumnezeu prin post şi privegheri de toată noaptea". De acolo cobora numai Duminica şi la praznice împărăteşti şi „slujea cu părinţii în sobor de se împărtăşea cu Preasfintele şi de-viaţă-făcătoare Taine ale Mântuitorului nostru Iisus Hristos... ".

Simţind apoi, prin descoperire dumnezeiască, apropierea mutării sale către Domnul, cuviosul nostru a coborât între fraţi, s-a împărtăşit împreună cu ei şi le-a dat sfaturi duhovniceşti, trecând apoi la cele veşnice în ziua de 26 decembrie 1406 şi fiind înmormântat la Tismana. Prin viaţa plină de sfinţeniei şi prin rugăciunile sale, Cuviosul Nicodim a săvârşit încă din timpul petrecerii sale pământeşti o serie de fapte minunate, cum au fost: trecerea prin foc fără să fie vătămat, vindecarea unei rudenii a regelui Sigismund al Ungariei şi alte fapte minunate care au continuat a se petrece la mormântul său, fapte pentru care poporul l-a cinstit ca pe un sfânt. Prăznuirea lui se săvârşeşte în ziua morţii sale, adică la 26 decembrie.

În anul 1955, prin hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, s-a generalizat cultul Sfântului Nicodim de la Tismana în toată ţara noastră. Evlavia pe care acest neobosit râvnitor de la Tismana a inspirat-o credincioşilor din Biserica noastră o arată paraclisul şi câteva acatiste care îl cin-stesc după cuviinţă.

Activitatea de aproape patru decenii, depusă pe pământul românesc de către Cuviosul Nicodim cel Sfinţit de la Tismana, „a reprezentat o piatră de temelie întru apărarea şi consolidarea Ortodoxiei, a creat epocă în cultura medievală românească şi începuturile unei tradiţii de unde au purces noi etape de înflorire şi continuă rodire în veacurile viitoare..." (21). O dată cu aceste valori, nevoinţa sa pe calea desăvârşirii evanghelice luminează şi astăzi sufletele adevăraţilor închinători ai Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Sursa: Patriarhia Bisericii Ortodoxe Române, Sfinţi români şi apărători ai Legii strămoşeşti, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 1987, p. 299-305, Cuviosul Nicodim cel Sfinţit.

Sfinţi români din sec. XIV-XV – Sfântul Nicodim de la Tismana († 1406)

a. Viaţa

Cuviosul Nicodim cel sfinţit era de neam macedo-român, născut la Prilep, în sudul Serbiei, prin anul 1320, fiind înrudit cu familia despotului Lazăr şi a domnului Ţării Româneşti, Nicolae Alexandru-Basarab.

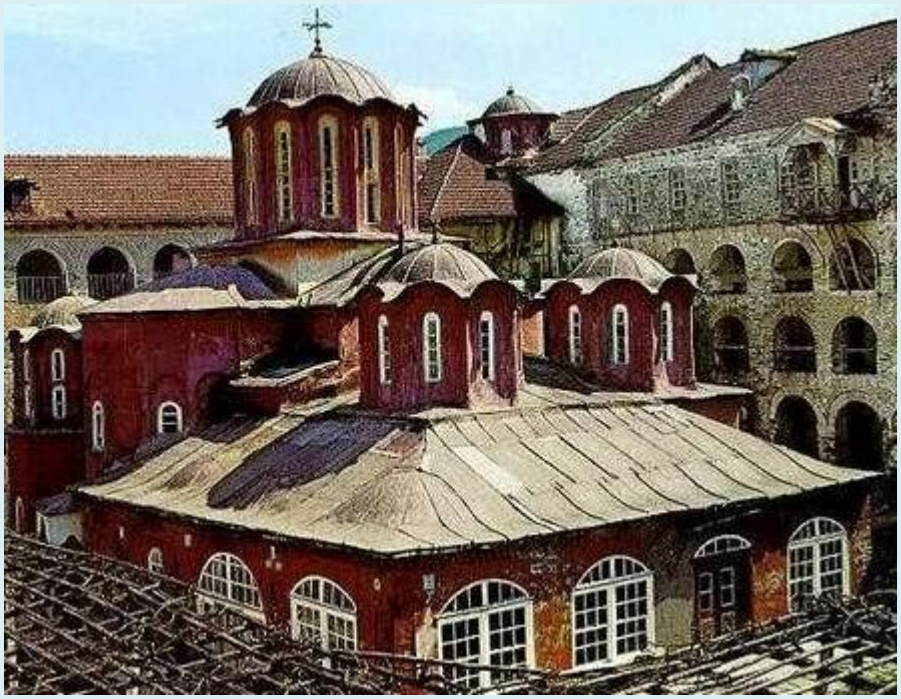

Mănăstirea Cutulmuş de la Sfântul Munte Athos

Vlaicu Vodă a donat bogat mănăstirea, care la vremea aceea avea atât de mulţi călugări români încât toţi se temeau că Sfântul Munte va ajunge pe mâna românilor. Primii ani de şcoală Nicodim îi face aici.

După ce învaţă carte, se duce din tinereţe în Muntele Athos şi se călugăreşte în Mănăstirea Hilandar, unde mai târziu ajunge egumen şi chiar protoepistat în conducerea Sfântului Munte.

Mănăstirea Hilandaru

După anul 1365 vine în Ţara Românească şi întemeiază, cu ajutorul lui Vlaicu Vodă (1364-1377) şi Radu I (1377-1383), Mănăstirile Vodiţa (1369) şi Tismana (ante 1377). Mai întemeiază la sudul Dunării două mici aşezări monahale, Vratna şi Mânăstiriţa; în Oltenia - Gura Motrului şi Vişina, iar în Ţara Haţegului întemeiază Mănăstirea Prislop (la sfârşitul secolului al XIV-lea), unde a scris şi un Evangheliar slavon (1404-1405).

Biserica Ortodoxă îl prăznuieşte la 26 decembrie, ziua mutării sale la cele veşnice.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

Ajungând la Athos, în Muntele Maicii Domnului, cuviosul Nicodim s-a nevoit mai întâi în obşte, apoi singur într-o peşteră în preajma Mănăstirii Hilandar, răbdând grele ispite de la diavoli. Însă, fiind umbrit de darul lui Hristos, în puţină vreme s-a curăţit de patimi, a deprins lucrarea cea dumnezeiască a sfintei rugăciuni şi s-a învrednicit de darul mai înainte vederii şi al facerii de minuni, ajungând vestit în tot muntele.

Ca egumen al marii lavre Hilandar, cuviosul Nicodim a adunat în obştea sa până la o sută de călugări atoniţi, greci, sârbi, macedoneni, români şi bulgari, deprinzându-i pe toţi cu frica de Dumnezeu şi hrănindu-i cu învăţăturile Sfintei Scripturi, fiind dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, adânc teolog şi părinte

duhovnicesc luminat. Pentru aceea nu puţini sihaştri, călugări de chinovii şi egumeni veneau la el pentru sfat şi cuvânt de folos.

Pentru cinstea de care se bucura peste tot, la rugămintea cneazului Lazăr, Cuviosul Nicodim a mijlocit la Constantinopol, împreună cu ucenicii săi, Isaia şi Partenie, împăcarea Bisericii Ortodoxe Sârbe cu Patriarhia Ecumenică. Deci, văzând patriarhul şi împăratul smerenia şi înţelepciunea cuviosului şi cucerindu-se de sfinţenia vieţii sale, îndată a ridicat anatema dată asupra Bisericii Sârbe, spre lauda lui Hristos şi bucuria creştinilor. Aşa înţelegea el să împlinească Evanghelia şi să ajute la mântuirea semenilor săi.

Fiind în sudul Dunării, în urma unei descoperiri dumnezeieşti, vine în Ţara Românească şi se aşează pe valea râului Vodiţa, unde exista o mică sihăstrie întemeiată de călugări vlahi. Aici, cuviosul Nicodim, cu ajutorul domnitorului Vladislav-Vlaicu Vodă şi al sihaştrilor din partea locului, zideşte chilii şi biserica de piatră cu hramul „Sfântul Antonie cel mare", pe care o sfinţeşte în anul 1369. Mănăstirea Vodiţa a fost înzestrată apoi cu danii şi întărită prin hrisov domnesc ca „după moartea lui chir Nicodim să nu fie volnic a pune în locul acela stareţ nici domnul, nici arhiereul, nici alt careva; ci cum va zice chir Nicodim şi cum va aşeza, aşa să ţină călugării care sunt acolo şi ei singuri să-şi pună stareţ".

Pe valea pârâului Tismana, unde se nevoiau încă de la începutul secolului XIV mai mulţi sihaştri în jurul unei mici biserici de lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", cuviosul Nicodim a înălţat, de asemenea, la locul numit „Cascade", Mănăstirea voievodală Tismana, cu acelaşi hram, cu ajutorul domnitorului Ţării Româneşti şi al cneazului Lazăr. Marele stareţ formează aici o obşte renumită de călugări, ajută la menţinerea în continuare a vieţii isihaste şi pune rânduială călugărească de chinovie, după tradiţia Muntelui Athos.

Sub aceste flori din curtea Mănăstirii Tismana
la 1,4 m adâncime, s-au găsit urmele vechii biserici

Adunând în jurul său câţiva călugări luminaţi, a întemeiat la Mănăstirea Tismana o vestită şcoală de caligrafi şi copişti de cărţi bisericeşti, renumită în toată Peninsula Balcanică. De aici, cuviosul Nicodim conducea duhovniceşte toate mănăstirile organizate de el şi întreţinea corespondenţă cu egumeni şi ucenici din Athos, din Serbia şi din Ţara Românească, precum şi cu patriarhul Eftimie al Târnovei, dovedindu-se un mare teolog şi părinte duhovnicesc.

La bătrâneţe, cuviosul Nicodim încredinţează grija celor două Mănăstiri, Vodiţa şi Tismana, ucenicului său, ieromonahul Agaton, iar el se retrage în peştera de deasupra mănăstirii, ce se păstrează până astăzi. Acolo petrecea cuviosul toată săptămâna în post, în priveghere şi neîncetată rugăciune, iar Duminica cobora în

mănăstire, săvârşea Sfânta Liturghie şi vindeca pe cei bolnavi. Apoi mânca la trapeză cu părinţii, mângâia pe toţi cu cuvinte de folos şi iar se urca la peşteră.

Peştera Sfântului Nicodim

Pentru sfinţenia vieţii sale, cuviosul Nicodim se învrednicise de la Dumnezeu de darul izgonirii duhurilor necurate şi al vindecării suferinţelor omeneşti. De aceea, numele lui se făcuse cunoscut până dincolo de hotarele Ţării Româneşti şi mulţi alergau la ajutorul lui. Se spune în tradiţia mănăstirii că unii bolnavi se vindecau numai cât ajungeau la Tismana. Alţii se tămăduiau cu rugăciunea şi binecuvântarea cuviosului, sau numai cât se atingeau de rasa lui. Printre cei vindecaţi de Sfântul Nicodim se numără şi fiica regelui Sigismund, care era bolnavă de epilepsie.

Crucea lui Nicodim

Ajungând la bătrâneţe, cuviosul Nicodim cel Sfinţit de la Tismana, binecuvântându-şi ucenicii, şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, la 26 decembrie 1406, iar sfintele sale moaşte au fost aşezate în mormântul pregătit de el în biserică. Datorită vitregiei vremurilor, mai târziu moaştele sale au fost aşezate la un loc tăinuit. O mică parte din ele s-au dus în Macedonia, iar degetul arătător de la mâna dreaptă se păstrează în biserica Mănăstirii Tismana.

Sfinte prea cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

Arhimandrit Ioanichie Bălan - Cuvioşii Sofronie, Pimen şi Siluan - ucenici ai cuviosului Nicodim cel sfinţit

Mănăstirea Neamţ (Foto: Silviu Cluci)

Cuvioşii Sofronie, Pimen şi Siluan, de la Mănăstirea Neamţ (secolele XIV-XV)

Aceşti trei cuvioşi erau de loc din Ţara Moldovei, iar cu metania din Muntele Athos. Căci, fiind chemaţi de Hristos, s-au făcut călugări din tinereţe şi au ajuns sihaştri vestiţi într-una dintre sihăstriile Athosului. Apoi, auzind de cuviosul Nicodim cel sfinţit, i s-au făcut ucenici, ostenindu-se împreună câţiva ani la Mănăstirea Hilandar.

Prin anul 1365, venind cuviosul Nicodim în Ţara Românească, au venit şi cuvioşii Sofronie, Pimen şi Siluan în Moldova şi au intrat în obştea Mănăstirii Neamţ, sub ascultarea stareţului Ciprian. Şi erau toţi călugări desăvârşiţi şi duhovnici iubitori de Hristos, sihăstrind mai mulţi ani în pădurile seculare din jurul marii lavre şi formând numeroşi ucenici.

Pentru sfinţenia vieţii lor, aceşti cuvioşi părinţi s-au învrednicit a fi şi egumeni ai Mănăstirii Neamţ, spre sfârşitul secolului al XlV-lea.

Astfel, cuviosul Sofronie a păstorit obştea Mănăstirii Neamţ între anii 1392-1393, sub domnia lui Roman I Muşat, considerat de unele pomelnice ctitoreşti ca „primul stareţ al Mănăstirii Neamţ”.

Ieroschimonahul Pimen a condus această lavră între anii 1393-1400, contribuind mult la înnoirea mănăstirii.

Iar cuviosul Siluan a fost egumen la Neamţ între 1400-1402, continuând activitatea duhovnicească a înaintaşilor săi.

Cuvioşii Sofronie, Pimen şi Siluan, săvârşind bine călătoria acestei vieţi şi lăsând în urmă peste o sută de ucenici, s-au strămutat la cele veşnice, dându-şi sufletele în mâinile Domnului.

(Arhimandrit Ioanichie Bălan, Patericul românesc, Editura Mănăstirea Sihăstria, pp. 89-90)

Arhimandrit Ioanichie Bălan - Nicodim de la Tismana, Sfântul făcător de minuni

La bătrâneţe, cuviosul Nicodim încredinţează grija celor două Mănăstiri, Vodiţa şi Tismana, ucenicului său, ieromonahul Agaton, iar el se retrage în peştera de deasupra mănăstirii, ce se păstrează până astăzi. Acolo petrecea cuviosul toată săptămâna în post, în priveghere şi neîncetată rugăciune, iar Duminica cobora în mănăstire, săvârşea Sfânta Liturghie şi vindeca pe cei bolnavi. Apoi mânca la trapeză cu părinţii, mângâia pe toţi cu cuvinte de folos, şi iar se urca la peşteră.

Pentru sfinţenia vieţii sale, cuviosul Nicodim se învrednicise de la Dumnezeu de darul izgonirii duhurilor necurate şi al vindecării suferinţelor omeneşti. De aceea, numele lui se făcuse cunoscut până dincolo de hotarele Ţării Româneşti şi mulţi alergau la ajutorul lui.

Se spune în tradiţia mănăstirii că unii bolnavi se vindecau numai cât ajungeau la Tismana. Alţii se tămăduiau cu rugăciunea şi binecuvântarea cuviosului, sau numai cât se atingeau de rasa lui.

Printre cei vindecaţi de Sfântul Nicodim se numără şi fiica regelui Sigismund, care era bolnavă de epilepsie.

Ajungând la bătrâneţe, cuviosul Nicodim cel sfinţit de la Tismana, bine-cuvântându-şi ucenicii, şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, la 26 decembrie 1406, iar sfintele sale moaşte au fost aşezate în mormântul pregătit de el în biserică.

Datorită vitregiei vremurilor, mai târziu moaştele sale au fost aşezate la un loc tăinuit. O mică parte din ele s-au dus în Macedonia, iar degetul arătător de la mâna dreaptă se păstrează în biserica Mănăstirii Tismana.

Sfinte prea cuvioase părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

(Arhimandrit Ioanichie Bălan, Patericul românesc, Editura Mănăstirea Sihăstria, p. 92)

Arhimandrit Ioanichie Bălan - Sfântul Nicodim de la Tismana, întemeietorul Mănăstirilor Vodiţa, Tismana şi Prislop

Sfântul Nicodim de la Tismana († 1406)

Cuviosul Nicodim cel sfinţit era de neam macedo-român, născut la Prilep, în sudul Serbiei, prin anul 1320, fiind înrudit cu familia despotului Lazăr şi a domnului Ţării Româneşti, Nicolae Alexandru-Basarab. După ce învaţă carte, se duce din tinereţe în Muntele Athos şi se călugăreşte în Mănăstirea Hilandar, unde mai târziu ajunge egumen şi chiar protoepistat în conducerea Sfântului Munte.

După anul 1365 vine în Ţara Românească şi întemeiază, cu ajutorul lui Vlaicu Vodă (1364-1377) şi Radu I (1377-1383), Mănăstirile Vodiţa (1369) şi Tismana (ante 1377). Mai întemeiază la sudul Dunării două mici aşezări monahale, Vratna şi Mânăstiriţa; în Oltenia - Gura Motrului şi Vişina, iar în Ţara Haţegului întemeiază Mănăstirea Prislop (la sfârşitul secolului XIV), unde a scris şi un Evangheliar slavon (1404-1405).

Biserica Ortodoxă îl prăznuieşte la 26 decembrie, ziua mutării sale la cele veşnice.

Ajungând la Athos, în Muntele Maicii Domnului, cuviosul Nicodim s-a nevoit mai întâi în obşte, apoi singur într-o peşteră în preajma Mănăstirii Hilandar, răbdând grele ispite de la diavoli. Însă, fiind umbrit de darul lui Hristos, în puţină vreme s-a curăţit de patimi, a deprins lucrarea cea dumnezeiască a sfintei rugăciuni şi s-a învrednicit de darul mai înainte-vederii şi al facerii de minuni, ajungând vestit în tot muntele.

Ca egumen al marii lavre Hilandar, cuviosul Nicodim a adunat în obştea sa până la o sută de călugări athoniţi, greci, sârbi, macedoneni, români şi bulgari, deprinzându-i pe toţi cu frica de Dumnezeu şi hrănindu-i cu învăţăturile Sfintei Scripturi, fiind dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, adânc teolog şi părinte duhovnicesc luminat. Pentru aceea, nu puţini sihaştri, călugări de chinovii şi egumeni veneau la el pentru sfat şi cuvânt de folos.

Pentru cinstea de care se bucura peste tot, la rugămintea cneazului Lazăr, cuviosul Nicodim a mijlocit la Constantinopol, împreună cu ucenicii săi, Isaia şi Partenie, împăcarea Bisericii Ortodoxe Sârbe cu Patriarhia Ecumenică. Deci, văzând patriarhul şi împăratul smerenia şi înţelepciunea cuviosului şi cucerindu-se de sfinţenia vieţii sale, îndată a ridicat anatema dată asupra Bisericii Sârbe, spre lauda lui Hristos şi bucuria creştinilor. Aşa înţelegea el să împlinească Evanghelia şi să ajute la mântuirea semenilor săi.

Fiind în sudul Dunării, în urma unei descoperiri dumnezeieşti, vine în Ţara Românească şi se aşază pe valea râului Vodiţa, unde exista o mică sihăstrie întemeiată de călugări vlahi. Aici, cuviosul Nicodim, cu ajutorul domnitorului Vladislav-Vlaicu Vodă şi al sihaştrilor din partea locului, zideşte chilii şi biserică de piatră cu hramul „Sfântul Antonie cel mare”, pe care o sfinţeşte în anul 1369.

Mănăstirea Vodiţa a fost înzestrată apoi cu danii şi întărită prin hrisov domnesc, ca „după moartea lui chir Nicodim să nu fie volnic a pune în locul acela stareţ nici domnul, nici arhiereul, nici alt careva; ci cum va zice chir Nicodim şi cum va aşeza, aşa să ţină călugării care sunt acolo şi ei singuri să-şi pună stareţ”.

Pe valea pârâului Tismana, unde se nevoiau încă de la începutul secolului XIV mai mulţi sihaştri în jurul unei mici biserici de lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, cuviosul Nicodim a înălţat, de asemenea, la locul numit „Cascade”, Mănăstirea voievodală Tismana, cu acelaşi hram, cu ajutorul domnitorului Ţării Româneşti şi al cneazului Lazăr. Marele stareţ formează aici o obşte renumită de călugări, ajută la menţinerea în continuare a vieţii isihaste şi pune rânduială călugărească de chinovie, după tradiţia Muntelui Athos.

Adunând în jurul său câţiva călugări luminaţi, a întemeiat la Mănăstirea Tismana o vestită şcoală de caligrafi şi copişti de cărţi bisericeşti, renumită în toată Peninsula Balcanică. De aici, cuviosul Nicodim conducea duhovniceşte toate mănăstirile organizate de el şi întreţinea corespondenţă cu egumeni şi ucenici din Athos, din Serbia şi din Ţara Românească, precum şi cu patriarhul Eftimie al Târnovei, dovedindu-se un mare teolog şi părinte duhovnicesc.

(Arhimandrit Ioanichie Bălan, Patericul românesc, Editura Mănăstirea Sihăstria, pp. 90-92)

Cuviosul Nicodim cel sfinţit de la Tismana

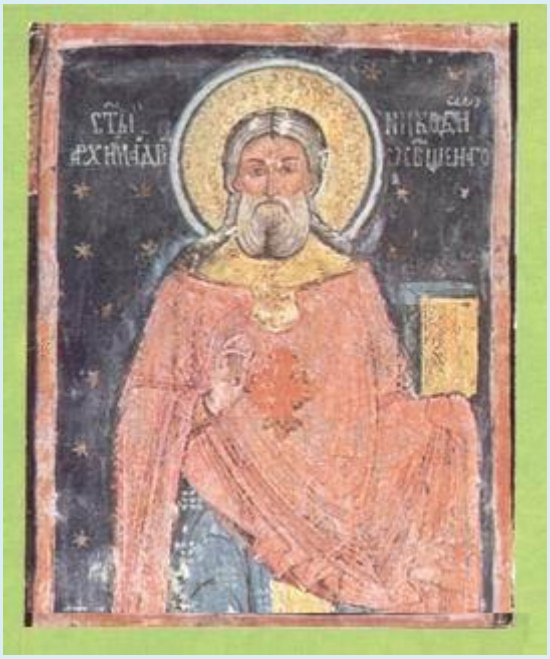

Cuviosul Nicodim cel sfinţit de la Tismana s-a născut în anul 1310 în cetatea Prilep, în sudul Dunării; din neamul valah, după mamă se înrudea cu domnitorii Basarab şi cneazul Lazăr al Serbiei.

Academicianul sârb Rodojicic a scris despre el în anul 1966, precizând că *"Nicodim şi Cneazul Lazăr, ruda sa, erau valahi din Prilepac; el făcea parte din vechii locuitorii ai teritoriului daco-roman, sud-dunărean, peste care au suprapus popoarele migratoare"*.

La 16 ani cuviosul Nicodim părăseşte în ascuns casa părintească şi ajunge la muntele Athos, stabilindu-se la Mănăstirea Hilandar. Datorită râvnei, inteligenţei şi înzestrării sale şi-a însuşit repede învăţăturile de aici, deprinzând limba slavonă şi greaca şi iniţiindu-se în artele athonite: caligrafie, pictură, argintărie, arhitectură, zidărire, dogărit, etc. Ajunge egumen la mănăstirea Hilandar, apoi Protos peste mănăstirile din Sfântul Munte.

La noi în ţară Sfântul Nicodim a venit prin descoperire dumnezeiască; în anul 1366 în puterea vârstei creatoare şi în plinătatea harului dumnezeiesc. Prin forţă şi cuvânt el a îmbogăţit spiritualitatea românească; activitatea de aproape patru decenii depusă pe pământ românesc i-a dovedit originea sa valahă. Cu călugării săi veniţi din Athos, acest Meşter Manole al sec. XIV-lea, ridică mănăstirile Vratna şi Mănăstiriţa (în Serbia), Vodiţa, Gura Motrului, Vişina, Aninoasa, Topolniţa, Tismana (în ţara Romanească), Prislop (în Transilvania); încă şi două biserici de sat în Mehedinţi: Coşuştea şi Jidoştiţa.

Sfântul Nicodim nu vine cu isihaismul în ţara noastră, căci existau destule peşteri cu pustnici prin munţii noştri. El vine cu mişcarea isihastă în monahismul cu viaţa de obşte, cu rânduieli de la Sfântul Munte Athos. Ucenicii Sfântului Nicodim au plecat apoi spre Muntenia, Moldova şi Ardeal unde au răspândit aceste reguli monahale ale duhovnicescului lor părinte.

Cuviosul Nicodim a fost solicitat să mijlocească pentru Serbia la Constantinopol, în anul 1375, pentru ridicarea anatemei, datorită conflictului dintre aceste biserici, din anul 1346. Patriarhul Filoftei al Constantinopolului l-a cinstit pe Sfintul Nicodim, i-a dăruit cârja sa, trei părticele de sfinte moaşte şi l-a făcut arhimandrit, Mănăstirea Tismana devenind "marea lavră" şi prima arhimandrie din ţară.

La Mănăstirea Tismana, cuviosul Nicodim a întemeiat vestita şcoală de caligrafi şi copişti de cărţi bisericeşti, în diverse limbi, prima şcoală de acest fel din ţară. El însuşi a caligrafiat şi a miniat un Tetraevanghel, pe pergament, în limba slavonă, pe care l-a terminat în anul 1405 şi pe care l-a ferecat cu coperţi de argint-aurit măestrit lucrate, o capodoperă a epocii. Este cea mai veche carte datată din ţara Românească, cu cea mai veche ferecătură şi se află la Muzeul Naţional de Istorie din Bucureşti. Pe ultima filă a scris urmatoarele: *"această Evanghelie s-au scris de popa Nicodim în ţara Ungurească, în anul al-6-lea al izgonirii lui, la anul de la facerea lumii 6913 (1405)."*

Nicolae Iorga aduce cuvinte de caldă preţuire pentru monahii Tismanei: *"...şi străinul...cel care ar fi pătruns unde cătăgăii zugrăveau şi scriau şi-ar fi văzut blândul chip al lui Nicodim şi al ucenicilor săi, ar fi plecat adânc impresionat, şi de caracterul sfinţeniei, şi de caracterul cultural al ocupaţiei călugărilor".*

Pentru Mănăstirea Tismana el a fost nu numai un ctitor cu gândul, cu voinţa şi credinţa lui, ci şi ctitor cu propriile sale mâini. Mâna care a ştiut să caligrafieze acel Tetraevanghel atât de elegant şi sobru, a ştiut să mânuiască şi mistria, cu multă dexteritate. Mâinile care au plantat zeci de hectare de castani comestibili care au făcut canale de aducţiune în Balta Bistreţ, pentru prinderea peştelui, care au construit acel butoi uriaş cu o capacitate de 36000 de oca - văzut de Paul de Alep în 1657 şi arsă de turci ulterior - din lemn de tisă, mâinile care au plantat

vii, mâinile care au binecuvântat poporul nostru mult încercat, de la domnitori până la robi - acele mâini ne vorbesc acum din icoană; dreapta, care ne binecuvântează şi stânga, care susţine Biserica Mănăstirii Tismana, pe care el ne-a dăruit-o.

In popor, Cuviosul Nicodim era socotit sfânt încă din viaţă; cu harul, blândeţea şi înţelepciunea sa a cucerit pe oameni, iar cu smerenia a alungat pe demoni. Mănăstirea Tismana fiind una din cele mai vechi şi mai mari ctitorii domneşti, încă de la început a fost înzestrată cu 4 sate, bălţi, livezi de nuci, etc, iar domeniile mănăstirii se bucurau de privilegiul imunităţii, acordat de domnitor. La fiecare schimbare de domn mănăstirea obţinea o nouă confirmare a stăpânirilor sale, cât şi privilegiul imunităţii.

Pe domeniul mănăstirii, alcătuit din 31 sate (plus 10 în Serbia) el era şi judecător al diferitelor pricini laice şi bisericeşti "după pravilă".

In anul 1406, Mircea cel bătrân încearcă o alianţă cu regele austro-ungar Sigismund de Luxemburg, pentru înlăturarea pericolului turcesc; această întrevedere a avut loc la Mănăstirea Tismana, în prezenţa Cuviosului Nicodim, când se stabileşte un plan de luptă împotriva Imperiului Otoman.

Cuviosul Nicodim s-a mutat la cele veşnice la 26 decembrie 1406, în vârsta de 96 ani şi a fost îngropat în mormântul din pridvorul bisericii, pe care şi l-a săpat dinainte.

După şapte ani l-au dezgropat şi din trupul neputrezit izvora sfânt mir şi a fost dus în biserică. Cea mai veche povestire a vieţii Cuviosului Nicodim, într-o formă rezumată ne-a dat-o Paul de Alep, în cartea sa " Note de călătorie" (1657).

Mulţi se vindecă de boli doar atingând
această raclă de argint cu moaştele Sfântului Nicodim

Căugării de la Tismana ne-au lăsat o mărturie figurată cu privire la ctitorul mănăstirilor: racla de argint, destinată să adăpostească sfintele moaşte (degetul

Sfântului Nicodim şi cele trei primite în dar de la Patriarhul Constantinopolului).

Dăruită Tismanei în anul 1671 de către ierodiaconul Nicodim şi egumenul Petronie, sfânta raclă prezintă mai multe episoade din viaţa sfântului: una din scene îl prezintă pe Sfântul cu ctitoria sa înaintea Maicii Domnului, iar celelalte figurează naşterea sa, botezul, hirotonia, anii învăţăturii şi " trecerea prin foc" în prezenţa craiului Mateiaş al Ungariei.

In anul 1767 în tiparniţa de la Râmnic apare o biografie elogiu a Sfântului Nicodim "Slujba osebită" a cuviosului Nicodim Sfinţitul, tipărită în zilele lui Alexandru Scarlat Ghica, cu osârdia şi cheltuiala episcopului Paternie al Râmnicului. Ştefan Ieromonahul publică în anul 1838 o biografie mai amplă a Sfântului Nicodim, bazându-se pe ştiri de provenienţă orală, izvoare documentare, elemente de folclor. Are însă multe exagerări în ce priveşte veneraţia Sfântului Nicodim şi strecoară o serie de inadvertenţe istorice ce au adus mari prejudicii istoricului mănăstirii.

B.P.Haşdeu ne scrie despre *"...Nicodim, pe care autorul anonim al Istoriei bulgare îl numără între sfinţi al 16-lea şi-l numeşte "Prilepianul" sau "Izvorâtorul de mir".*

În anul 1955 Biserica Ortodoxă Română a generalizat cultul Sfântului Nicodim cel sfinţit de la Tismana, la 26 decembrie, în vremea Mitropolitului Firmilian. Istoriei i-au trebuit aproape şase sute de ani până să-l recunoască sfânt, fiind în viaţă.

Sinaxarul Sfântului spune: *"...şi mormântul lui stă întru pomenire până în ziua de astăzi"*. Piatra de pe mormânt datează din anul 1844, cele anterioare ei au fost distruse de otomani şi de austrieci în căutare de comori. De jur împrejur este săpat în piatră condacul din Slujba Sfântului: *"Ca cel împreună râvnitor şi ca un părinte mai mare, toată lavra cu credinţa te cinsteşte pe tine, Sfinte Nicodime, pe care cu rugăciunile tale păzeşte-o, fericite, totdeauna nebiruită şi neclintită de toate nevoile, ca un cuvios şi pururea părinte slăvit"*, iar pe mijloc se află un amplu text de aleasă simţire şi recunoştinţă:

Mormântul Sfântului Nicodim
Foto: Nicu N. Tomoniu

Pe lespedea de pe mormânt scrie: *"În acest loc a fost înmormântat trupul Sfântului prea cuviosului părintelui nostru Nicodim arh(imandritul), începătorul din temelie acestui sfânt şi dumnezeiesc lăcaş, carele le-au înălţat şi zidit prin râvna şi cu ajutorul binecredincioşilor Radu V(oie)v(od) Negru şi al fiilor săi Dan voievod şi Mircea voievod. şi precum încă şi în urmă fiind multe şi nenumărate minuni a făcut acest sfânt, şi după mutare proslăvite fiind moaştele sale cu dar dumnezeesc, scoase dar au fost din acest mormânt şi în sicriu puse în sfânta biserică. Iar după trecerea a mulţi ani din întâmplările vremilor celor cu multă răzmiriţă şi cu robii care au fost pe acele vremi, părinţi aflaţi, din mănăstire au ridicat moaştele sfântului şi le-au tăinuit, singuri ştie unde, după vremi s-au scăpat de aici cu totul neştiute; iar acum se zice s-ar fi aflat în ţara Slavoniei, în mitropolia Munte Negru, iar aici pribeag sfântul au fost lăsat numai un deget de la mâna sfântului şi alte odoare spre evlavia iubitorilor de Hristos creştini care şi acum se află în sfânta mănăstire şi cu darul sfântului multe tămăduiri de boală se dăruiesc la ceia ce cu credinţa năzuesc. Spre ştiinţă s-a scris această pisanie în egumenia arhimandritului Spiridon, sub stăpânirea Măriei Sale prinţului domn George D. Bibescu voievod, fiind mitropolit a toată Ungrovlahia, prea sfinţitul d.d.Neofit 1843 iulie 7"*.

Acum o candelă neadormită veghează ziua şi noaptea acest loc unde s-au odihnit moaştele Sfântului Nicodim. Moaştele aflate în preajma mănăstirii, aşteaptă a fi descoperite din locul unde stau tăinuite de secole. El a fost reorganizatorul monahismului românesc şi a menţinut strânsele legături cu Ortodoxia din sudul Dunării şi îndeosebi, cu Muntele Athos. Sfântul Munte

ajunge şcoala întregului monahism ortodox s-a datorat în mare parte sprijinului primit cu multă dăruire de împăraţi, ţari, voievozi, despoţi, etc.

Activitatea desfăşurată de Sfântul Nicodim în sud-estul Europei, şi îndeosebi în ţara noastră, schimbă radical concluziile eronate privitoare la aşa zisele influenţe din afară. Cultura românească veche, în limba slavonă (sacră), este un produs al elementului etnic românesc din spaţiul vechii Dacii.

Din timp în timp, a avut şi schimbări de reciprocitate cu alte culturi. Din viaţa şi activitatea cuviosului Nicodim se desprinde că a fost un poliglot, miniaturist, caligraf, arhitect, meşter zidar şi dogar, distins diplomat, neîntrecut orator. Pe probleme de teologie a avut o bogată corespondenţă cu Eftimie Patriarhul Târnovei, din care s-au păstrat răspunsurile patriarhului, prin care îl sfătuia pe colaboratorul său valah să se ferească şi să ferească şi ţara sa de erezia bogomililor. Cuviosul Nicodim rămâne pentru posteritate un mare apărător al Ortodoxiei şi al strămunilor de pe aceste meleaguri.

De la înfiinţarea primei mănăstiri în ţara Românească din zid, de către Cuviosul Nicodim, Vodiţa, şi până la sfârşitul secolului al XIV-lea, pe tot cuprinsul ţării se aflau peste 20 de mănăstiri de piatră, înzestrate cu orânduiri bine stabilite şi cu daruri mari de la Domni, boieri şi credincioşi, fapte arătate în hrisoavele şi documentele vremii. S-a spus că această uimitoare înflorire a monahismului a contribuit impulsul creator ce l-a dat Sfântul Nicodim cu ucenicii săi. Călugării, urmaşii Sfântului Nicodim au scris adevărata istorie a Mănăstiri Tismana, cea nevăzută, care a fost scrisă cu lacrimile şi nevoinţele lor, numai de ei ştiute.

"...M-a dus Dumnezeu la această
mai sus zisă sfântă mănăstire,
de am văzut loc frumos şi minunat
şi, cu voia lui Dumnezeu, cum a
făcut Sfântul Nicodim această biserică
în loc frumos şi cu întărire şi stă
această sfântă biserică şi până acum
pentru Domnul Dumnezeu Iisus Hristos şi
pentru Sfântul Nicodim"

Dobrin Spătaru 13 feb. 1599.

(Pagină despre Sfântul Nicodim din broşura aflată în vânzare la mănăstire)

Pomenirea Sfântului prea cuviosului părintelui nostru Nicodim sfinţitul şi arhimandritul din Lavra Sfintei Mănăstiri Tismanei

În această lună a lui decembrie, în 26 de zile, pomenirea Sfântului prea cuviosului părintelui nostru Nicodim sfinţitul şi arhimandritul din Lavra Sfintei Mănăstiri Tismanei, ce au fost la leatul (1386).

Aşadar văzând sfântul, că s-a făcut adunare multă de monahi şi de fraţi în Hristos, pentru mântuire şi că face trebuinţă de biserică mai mare şi de mânăstire cu ogradă, pentru orânduiala monahicească, cu vieţuire de obşte, precum şi la mai sus zisa întâia mănăstire a sa Vodiţa, a făcut sobor cu sfatul de obşte cu cei întru Hristos fraţi şi fii ai lui monahi, au socotit, că acest zis lucru de mânăstire, nu se poate a se săvârşi numai prin osteneala şi truda lor, fără ajutorul stăpânitorului ţării aceştia.

Ci fiindcă mai sus zisul Domn Vladislav V.V. Ctitorul zisei mânăstiri Vodiţa, puţin mai trăind după isprăvirea zisei mânăstiri, fiind foarte bătrân s-a pristăvit către Domnul, şi neavând fii, ca după moartea Domniei lui să rămâie Domn în scaunul Domniei lui, a rămas Domn şi Clironom în locul său fratele său, Radu V.V. ce I se zicea Negru, carele era Domn peste Olt în cele 12 judeţe numai.

Şi atuncea, după ce a luat sub stăpânirea sa, numintul Radu Negru V.V. şi aceste 5 judeţe, ale Băniei Severinului, cu Ardealul şi Banatul, şi făcându-le tot o ţară cu cele 12 judeţe de peste Olt, a mers sfântul cu câţiva părinţi monahi ai săi la numitul Radu Negru V.V. ce era cu Domnia la târgul Argeşului. Şi precum răposatul întru fericire fratele său cel mai mare, Vladislav V.V., a ascultat pe sfântul cu bucurie de au înălţat mânăstirea de la Vodiţa, aşa şi acest prea bine-credincios Domn, Radu Negru V.V. a ascultat pe sfântul, de a trimis şi a înălţat din temelie acesta sfânta mânăstire Tismeana. Dar fiind bătrân şi scurtându-i-se viaţa, a răposat şi a rămas mânăstirea nesăvârşită cu toate lucrurile. Apoi, fiul său. Dan V.V. au săvârşit-o la leatul (6894-1386) octombre în 3.

După cum hrisovul său cel dă sfintei mănăstiri pentru întărire, arată zicând aşa: *Pentru că Eu carele întru Hristos D-zeu bine credinciosul Domn Io. Dan V.V. din mila lui D-zeu, Domn a toată ţara Românească, întru început de la D-zeu dăruindu-mi-se Domnia, am aflat în pământul Domniei mele, la locul ce se numeşce Tismeana, o mânăstire cu toate lucrurile nesăvârşită, pe care răposatul întru fericire blagocestivul Radu V.V. Părintele Domniei mele, din temelie a înălţat-o şi scurtându-i-se viaţa, nu s-a săvârşitu. Pe aceasta bine am voit domnia mea, precum şi Domnia lui, şi de aceasta îndemnatu-m-am, a înoi dar pomenirea Părintelui Domniei mele, şi drept sufletul meu cu hramul Prea Sfântei Stăpînei noastre Născătoarei de D-zeu şi pururea fecioarei Mariei, a zidi şi a întări cu toate adăugirile şi veniturile. Nu numai acestea, ci si câte a închinat Părintele meu mănăstirei, toate a le întemeia şi ale întări pentru mărirea Dumnezeului meu şi întru lauda şi cinstea Prea slăvitei stăpânii mele, Preacuratei Născătoarei de D-zeu; ca pe acesta s-o aflu întru viaţa Domniei mele, întărire şi ajutătoare şi întru înfricoşata ziua judecăţii vieţii vecinice mijlocitoare.*

După aceasta întăreşte grîul din sudu-Jaleş în tot anul câte patru sute kile şi lemnele de nuci toate din Dubăceşti, la rîul Jaleşului. Brânză şi caşcaval, miere şi ceară, aşternuturi pentru case, postavuri pentru îmbrăcămintea părinţilor. Acestea cu sumă de număr se da în tot anul din curtea Domniei.

Apoi întăreşte câte a închinat tatăl său mănăstirii, moşii, sate, bălţi, chiar şi ale mănăstirei Vodiţel cele mai sus arătate câte a închinat unchiul său, Vladislav V.V.

După aceasta întăreşte, ca să fie călugării înşişi stăpânitori în într-amândouă mănăstirile, şi nici să se strice orânduiala lui Nicodim (adică a sfântului). Şi că după moartea povăţuitorulul lor, altul nimenea să nu se amestece, ci însuşi călugării pe care-l vor voi, pe acela să-l puie povăţuitor, (adică stareţ,) loru-şi. Că precum s-a arătat mai sus, pentru mănăstirea Vodiţa ce cu blesteme mari şi legături, întăreşte Domnul Vladislav ctitorul, a nu se strica orînduiala şi

aşăzământul sfântului din mânăstire în veci; Asemenea s-a aşezat şi pentru această sfântă mănăstire Tismana, a nu se strica cinul şi orânduiala lui Nicodim (adică a sfântului), în veci.

Fericitul răposatul acesta Dan V.V. precum în hrisovul acesta al Domniei lui scrie încă mai cu groaznice blestemuri şi mai mari legături. Care aceste mile şi aşezăminte ale acestor două sfinte mânăstiri Vodiţa şi Tismana şi Marele Mircea V.V. fratele zisului Domn Dan, V.V. fiul lui Radu V.V. Negru, nu numai că le întăreşte, ci şi mai adaugă sate, moşii şi altele, precum în hrisovul Domniei lui cu leatul (1387) iunie 17 arată. Asemenea şi fiii acestora, Dan V.V. sin Dan.V.V. leatul (1424) august 3 .Vlad V.V. sin Mircea V.V. leatul (1439) cât şi alţi Domni în urmă, fii, nepoţi şi strănepoţi ai zişilor Domni. Nn numai că au întărit cele mai sus cu hrisovele Domniilor, ce le-a dat la sfintele mănăstiri acestea, ci au mai adăugat şi Domnia lor sate, moşii, bălţi, vămi şi alte mile şi acareturi. Iar aceste sfinte mănăstiri s-au făcut si cu ajutorul lui cneaz Lazăr, carele au fost Impărat Serbilor de mai sus zis. Insă nu numai că a ajutat cu dări de bani, ci şi metoace, adică sate cu moşiile lor în ţara sărbească, au închinat acestor sfinte mânăstiri, precum pe larg arată hrisovul lui Ştefan Despotul, fiul numitului cneaz Lazăr, carele au fost în urmă stăpânitorul Serbilor la anii de la facere (1396) în care hrisov scrie aşa: *"Cu mila atotputernicului D-zeu, Eu Ştefan cu credinţa blagocestivă, în cursul stăpînirii celor, ce au fost mai nainte despoţi cu multe păsuri, - au fost împresuraţi de limbi, oamenii cei mici şi cei mari împreună şi mânăstirile şi călugării cu toţi dimpreună erau cuprinşi în multe feluri de scârbe, precum eram şi eu. Iar când bine a vrut bunul D-zeu a mântui pe oamenii săi, care dintru strâmtorare la lărgime, şi din neputinţă la putere, şi din scârbă la veselie aduce, adus-au şi pe mine după bunătatea sa, dintru nevolnicie la volnicie slobodă, şi dintru mic la prea înălţat scaun. Atunci şi eu volnicie am dat mânăstirilor şi fieşcecăruia al său, ce s-a căzut să aibă. Intru carele si mânăstirile din ţara Românească, carele cu ajutorul fericitului părintelui meu s-a făcut, hramul Născătoarei de D-zeu la Tismana, şi al marelui Antonie la Vodiţa, metoacele, care avea întru stăpînirea împărăţiei mele, asemenea ca şi altele întru uitare şi pustiire s-au făcut, pe carele bine vru înălţimea mea, iarăşi ale face pe seama mai sus numitelor mânăstiri."*

Apoi dă volnicie, ca oricine din cei fugiţi din pricina răsmiriţilor, şi întorcându-se vor voi să locuiască în satele mânăstireşci, să fie slobozi şi nimenea din slujbaşi să nu-i oprească, fără numai pe aceia, care vor fi cu pricini făcători de rele, că acestora zice, că nu li se dă voie, cât şi altele mai zice şi întăreşte pentru satele mânăstireşti. Iar mai pe urmă zice aşa : *" toate acestea câte mai sus s-a zis, cu credinţa şi porunca împărăţiei mele, am întărit să fie neschimbate şi nemişcate întru viaţa lui Kir Popa Nicodim (adică sfântul,) aşa şi după moartea lui întru toţi anii vieţii împărăţiei mele. Iar după schimbarea împărăţiei mele, după porunca lui D-zeu pe care Dumnezeu după buna*

vrere va alege a fi ţiitorul scaunului meu, rog, să păzească acestea, ce mai sus s-au zis, ca şi el păcat să nu-şi câştige; şi pomana noastră să nu o stingă, întru acele mânăstiri în anul veacului." Care aceste ajutoare şi daruri de miluiri, de moşii şi de altele, după cum se cuprind în hrisoavele de mai sus arătate, ale binecredincioşilor întru fericire răposaţi Domni, şi ale lui Ştefan Despotul, ctitor sfintelor mânăstiri Vodiţa şi Tismana, le întăreşte şi Jicmond Impăratul Romei, şi Craiul Unguresc în hrisoavele seale, ce le-a dat acestor sfinte mânăstiri; unul la anii de la Cliristosu (1520).

Iar altul la anii (1529), întru care hrisoave scie aşa: *"Jicmond cu mila lui D-zeu Impăratul Romei şi Craiul Ungariei şi altor ţări Crai, pomenindu-le anume, apoi zice: Aceasta dau de ştire tuturor credincioşilor noştri, mai marilor Bisericilor şi stăpânitorilor, şi Şpanilor şi pârcălabilor şi altor cinstiţi oameni, şi a tot omul mare şi mic, care ţin de mine (şi altele) şi zice toţi să creadă şi să nu fie volnic a sta înpotriva poruncii aceştia pentru mănăstirea Popei lui Nicodim de la Tismana (adică sfântul), unde se prăznuieşte Adormirea Sfintei Fecioarei Maria.*

Iar în cel al doilea hrisov zice: *a nu sta împotriva mănăstiriior Popi lui Agaton, a sfântului Antonie la Vodiţa şi a prea Sfintei Născătoarei de D-zeu la Tismana".*

Apoi mai zice: *şi cu credinţa mea am primit orice au fost ale lor mai înainte vreme, şi acum să fie ale lor toate şi slobode, toate satele cu toate hotarele şi vama munţilor jumătate; de la Olteţ până la poarta de Fier şi vîrşiile la Dunărea şi virul tot de la iuţi şi skelea trecătoarea Dunării la Bistriţa, şi satele din ţara Sârbească, ce li-a închinat cneaz Lazăr, părintele lui Ştefan Despotul, toate să fie ale lor slobode şi veşnice de acum şi până în veac. Şi nimenea să nu le stea lor împotrivă ori pentru ce lucru; nici oamenilor lor nici a mărfilor; şi orice vor cumpăra şi ce vor vinde, au pe uscat au pe apă, şi pe unde vor umbla oamenii lor cu marfa lor nici într-un loc în ţara mea vamă, să nu dea, ci sa umble slobozi".*

Apoi iar zice: *"Toate să fie ale lor slobode, cum au fost şi mai înainte vreme, aşa să fie până în veci; toate ale mănăstirilor lui Popa Nicodim, adică sfântul şi a Popei lui Agaton, adică a Diadohului sfântului şi a călugărilor lor, şi in urma lor, care vor fi locuitori într-acele sfânte locuri, întru acea orânduială şi întru Hristos fraţi, care i-am luat noi, ca să-i hrănim şi să-i păzim pentru a lor slujbă şi bună credinţă, bună legea lor să petreacă şi legea lor să-şi ţie în Bisericile lor, şi nimenea să nu fie volnic a le sta împrotivă, au ai bântui pentru legea lor şi altele".*

Iar la sfârşit arată şi unde s-a dat hrisoavele. Cel dintâi zice, că s-a dat în mânăstirea Tismana, iar cel al doilea în Pojun. Care aceste întăriri ale lui Jicmond Impărat, întocmai le întăreşce şi iarăşi de la Hunada V. V. Ardealului în cartea sa la anii de la Hristos (1444).

Insă aceste perilepse de hrisove Domneşti şi Impărăteşti s-au scris, pentru ca să se ştie în ce vreme şi în ce zile de Domni şi Impăraţi a fost sfântul, şi de care Domni s-a înălţat întâi din temelie aceste sfinte mânăstiri. Al doilea ca să cunoaştem şi să ne minunăm de darul Prea milostivului, D-zeu, ce se revărsa prin sfântul în inimile bine credincioşilor Domni şi Impăraţi de atuncea, de le da rîvnă a asculta pe sfântul pentru înălţarea şi zidirea şi înfrumuseţarea sfintelor mânăstiri cu zugrăvituri şi cu altele prin Biserici. Pentru miluirea cu moşii, şi cu altele şi pentru întărirea a bunei rânduieli a tagmei monahiceşti, după cum va aşeza şi va orândui sfântul şi pentru credinţă şi lege, precum s-a zis mai sus, de a nu se strica în veci. Şi că într-o vreme ca aceia au fost aceste miluiri şi întăriri de aşezământuri ale acestor sfinte mânăstiri, când iarăşi împăraţii şi Domnii cei pravoslavnici începuse a fi împresuraţi de limbile cele păgâne, adică de agareni, turci şi de tătari, cu multe scârbe şi mari nevoi şi strâmtorări; precum de aceasta se dă înţelegere, din perilapsu de hrisov de mai sus a lui Ştefan Despotul.

Deci, după cea de tot săvârşire şi întemeiere întru toate a acestor sfinte mânăstiri Vodiţa şi Tismana, străbătând vestea în toate părţile în ţara aceasta şi peste munţi în Ardeal, şi într-alte părţi şi peste Dunărea în toată ţara Serbiei, şi în alte părţi pentru buna orânduială a tagmei monahiceşti, si a altor orânduieli, plăcute auzului omenesc, la carele dorea mântuirea din tot sufletul, precum s-a zis şi mai sus, foarte mulţi locuitori şi călugări cu viaţă înbunătăţită s-a adunat întru amândouă mânăstirile, cu care călugării şi fraţii în Hristos locuind Sfântul în Sfânta mânăstire Tismana ***;*** iar în sfânta mânăstire Vodiţa Ieromonahul Agaton, de mai sus zis. Şi vieţuind sfântul pe plăcere D-zeească, ca vieţuire de obştie, chip şi pildă de fapte bune, într-amândouă mânăstirile tuturor făcându-se, pe toţi la calea mântuirii povăţuindu-i, i-a îndreptat. Şi luând sfântul de la Dumnezeu dar de facere de minuni şi putere asupra duhurilor celor necurate, precum s-a zis mai sus, multe şi nenumărate minuni a făcut, cât a trăit în viaţă, izgonind dracii din oameni şi tămăduind tot felul de boale şi neputinţe.

Şi zic, că şi în foc a intrat şi a ieşit nevătămat, cât nici de hainele lui nici de părul capului lui nu s-a atins focul.

Era pentru intrarea în foc se zice aşa, că străbătând auzul prin toate părţile pentru darul lui D-zeu al facerilor de minuni, ce se făcea prin sfântul, a mers auzul şi vestirea până la Jicmond împăratul Romei şi Craiul Ungariei cel mai sus zis. Şi că acest împărat, având o fecioară o rudenie a sa de aproape, alţii zic că o fiică a lui, ce se bântuia de duh necurat şi multă vreme mai înainte prin

doftori şi prin alte meşteşuguri vrăjitoreşti cheltuia averea sa, şi n-a putut nimic de a se tămădui, apoi aducându-şi aminte de auzul şi vestirea minunilor lui D-zeu, ce se făcea prin sfântul, izgonirea duchurilor necurate din oameni şi tămăduirea a tot felul de boale şi neputinţe, s-a aprins cu râvnă, că nu numai cu auzul să audă, ci şi cu ochii să vadă, a trimis oameni împărăteşti, ca să aducă pe sfântul acolo la împărăţie, unde era rudenia sa cea bolnavă, ca să o tămăduiască de duhul cel necurat, ce o bântuia, iar sfântul, fiind atuncea bolnav şi nepututincios foarte pentru bătrâneţe, n-a putut merge pentru neputinţa slăbiciunii bătrâneţilor şi a boalei, ce era atuncea bolnav, din iconomia lui D-zeu.

Era trimişii întorcându-se, deşerţi la Impăratul şi spuindu'i de aceasta, că n-a putut veni, nu s-a mâniat asupra sfântului, ci mai cu râvnă şi cu durere aprinzându-se, ca să vadă pe sfântul, n-a socotit mărimea împărătească, şi depărtarea locului, şi osteneala drumului, ci luându-şi pe rudenia sa cea bolnavă, a venit la sfânta mânăstire Tismana, împreună şi cu alţii din cei mai credincioşi ai lui, domni boieri, căpitani, şi câţiva ostaşi.

Iar precum că a fost adevărată venirea în mânăstire a numitului împărat Jicmond, se dă adevărată încredinţare din zicerea de mai sus a perilipsului hrisovului său, că s-a dat în Tismeana nedând de ştire sfântului, pentru venirea lui la mânăstire, şi cum s-a apropiat, şi a dat de apa râului Tismenii, şi a început a intra pe valea sfintei mânăstiri, îndată şi duhul cel necurat din rudenia împăratului a început a striga, că nu poate de a mai merge de aici înainte, căci îl arde focul D-zeirii al darului Sfântului Duh, ce locuieşte în răul bătrân Nicodim de la Pişători. Şi aşa strigând duhul cel necurat şi scrişnind cu dinţii, făcând spume şi scuturându-o, o a trântit jos, şi lâsându-o ca pe o moartă a ieşit dintr-însa, pe care toţi cei ce era împreună cu ea, o socotea că a murit, ci nu după mult ceas s-a sculat sănătoasă, mulţumind şi slăvind pe Iisus Hristos, D-zeu cel adevărat, şi pe prea curata lui Maică, pururea fecioarei Maria, şi pe bătrânul Nicodim, ce prin rugăciunile lui zice, ca s-a mântuit de duhul cel necurat.

Şi văzând Impăratul şi cei împreună cu el această înfricoşată şi mare minune, pe toţi i-a cuprins frica şi spaima, şi mirându-se, zicea cu un glas toţi, cum dracul, când s-a apropiat de locaşul acelui om Nicodim, pe carele l-a numit rău bătrân, n-a putut merge mai mult, nici a mai locui în fecioară, dar când ar fi fost de faţă acel om, ce ar fi fost. Şi aşa înspăimântaţi pentru minune, şi cu bucurie pentru tămăduirea fecioarei, au mers în mânăstire, dar sfântul mai înainte cunoscând cu duhul tămăduirea şi izgonirea duhului cel necurat din fecioară, şi venirea împăratului în mânăstire, a poruncit preoţilor şi diaconilor de s-a îmbrăcat în sfintele odăjdii, asemine şi sfântul îmbrăcându-se, a luat sfânta Evanghelie, iar preoţii sfinte cruci, şi diaconii, lumini aprinse, şi cădelniţi cu tămâie în mâini, şi

fâcând litie, cu toţi părinţii şi fraţii ieromonahi, şi monahii, au ieşit înaintea împăratului, de l-au întâmpinat şi l-au primit în sfânta mânăstire, cu mare cinste.

Dar împăratul mai înainte până a nu intra în mânăstire, dăduse poruncă la toţi ai săi, ca nimenea să nu scoată grai din gură în mânăstire, pentru tămăduirea fecioarei de Duhul cel necurat. Deci a zis Sfântul către Împăratul, mai la urmă, după alte multe cuvinte duhovniceşci de mântuire: ***Să trăieşti întru mulţi ani împărate, şi te bucură, dând slavă şi mulţumită pe Milostivului D-zeu, cel atotputernic, şi crede din tot sufletul către Mântuitorul nostru Iisus Hristos, fiul lui Dumnezeu cel adevărat, şi precuratei Născătoarei de Dumnezeu, pururea fecioarei Mariei Maicei sale, stăpâna noastră cea prea milostivă, care a tămăduit şi-a izgonit pe dracul din fecioara rudenia ta.***

Şi auzind împăratul pe Sfântul mai nainte spuindu-i tămăduirea rudeniei sale, s-a mirat întru sine, zicând către ai săi, cum, nefiind de faţă şi nespuindu-i nimenea, ştie acesta cele ce s-au făcut nouă pe cale?

Minunea purceilor gătiţi

Apoi şezând Impăratul în mânăstire câteva zile, şi văzând tămăduirile bolnavilor, ce cu darul lui D-zeu se făcea prin sfântul, a voit să cerce pe sfântul, să vadă, poate face şi alte feluri de faceri de minuni, sau numai tămăduirile boalelor şi izgonirea duhurilor poate, care pentru întâia cercare se zice aşa, că aducând Impăratului atuncea aici în mânăstire oare şi cine, nişte purceluşi mici, nefiind de faţă Sfântul, i-a dat la bucătarul său să-i gătească, şi să-i pună acoperiţi pe masă, şi fiind atuncea şi sfântul cu împăratul la masă, a zis împăratul către Sfântul, blagosloveşce părinte aceste bucate de peşte păstrăv.

Era sfântul cunoscând cu duhul, că nu este peşte, ci carne, adică purcei gătiţi, a zis către Împăratul, ***să trăieşti Împărate la mulţi ani, eu cunosc, că nu este peşte, ci după cuvântul Impărăţiei tale, facă-se peşte, precum ai zis,*** şi blagoslovind sfântul, făcând semnul sfintei cruci deasupra acelor bucate, o minune, când le-au descoperit în toate s-a aflat peşte păstrăv, iar nu purcei, precum se pusese în tipsii.

Şi văzând împăratul şi toţi, ce era împreună cu dânsul o minune ca aceia, mirându-se stăteau înspăimântaţi. Iar sfântul, după acesta a făcut cuvânt către împăratul şi către cei împreună cu dânsul, pentru sfânta şi dreapta credinţă a creştinilor celor drept credincioşi, şi pentru darul facerilor de minuni, ce se dă de la D-zeu tuturor creştinilor, celor drept credincioşi, ce se tem de D-zeu, şi-l iubesc din tot sufletul, şi păzesc poruncile lui.

Atuncea împăratul a zis către sfântul aşa, eu părinte am auzit, că scrie prin scripturile voastre, că mulţi cu acea credinţă, precum înveţi tu, au intrat prin foc şi nu i-a vătămat nimic, cât nici de haine, nici de părul lor nu s-a atins focul, aceiaşi voiesc eu, ca să faci şi tu aşa, de a trece prin foc. De nu te va vătăma nici pe tine focul, precum pe aceia, apoi şi eu voi crede, precum şi voi credeţi, şi voi primi dreapta credinţă, şi orice-mi vei zice pentru credinţă te voi asculta, şi toate le voi face. Iar neputând a face aceasta, urgie şi pedeapsă mare va fi asupra ta, şi asupra tuturor celor ce locuiesc în mânăstirile tale, vrând Împăratul cu aceasta a doua oară ispitire şi a înfricoşa pe sfânt.

Iar sfântul de aceasta netemându-se, a zis către Împăratul, ca să-i dea soroc până a doua zi, şi dându-i-se a petrecut întru acea zi şi noapte în post, în privighere, şi în rugăciune către D-zeu şi către prea curata lui Maică, iar a doua zi sfântul puind nădejdea spre ajutorul darului facerilor de minuni al prea Milostivului D-zeu, a poruncit, să facă foc mare, în mijlocul mănăstirii înaintea sfintei biserici, şi făcându-se focul a intrat sfântul în Biserică în sfântul altar, şi s-a înbrăcat în sfintele veştminte cele preoteşti, asemenea a poruncit Ierodiaconului ucenicului său să se îmbrace în cele diaconeşti şi să ia cădelniţa cu tămâie, şi crucea în mână. Luând sfântul sfânta Evanghelie şi crucea în mână. Si mergend unde era focul făcut foarte mare, a poruncit diaconului să cădească focul de trei ori, înprejur şi căduidul a zis către sfântul: Blagosloveşte stăpâne. Iar sfântul blagoslovind, şi însemnând cruce de trei ori, asupra focului cu sfânta cruce, şi însemnându-se şi pe sine cu semnul sfintei cruci, a poruncit şi diaconului să vie după sine. Şi o minune, focul cel atâta de mare era asemenea celui din câmpul Deira de la Babilon. Cum sfântul cu piciorul în foc au păşit, văpaia focului în două s-a desfăcut, cale sfântului făcând, şi când în mijlocul văpăii era, mai mult decât un sfert de ceas şedea. Şi aşa împreună cu diaconul său, în numele Prea Sfintei Treimi, in trei rânduri intrând şi ieşind, a rămas nevătămat, încă nici de

haine, nici de părul capului lor nu s-a atins focul, care pe toţi cel ce de departe privea, îi dogorea şi-i ardea.

Sfântul Nicodim trecând prin foc. În stânga, Sigismund al Ungariei iar în dreapta, Mircea cel bătrân

Atuncea împăratul şi cu toţi al lui, ce era împreună cu el, văzând această mare şi înfricoşată minune, ce s-a făcut prin sfântul cu puterea lui D-zeu, cu darul Sfântului Duh, a căzut la picioarele sfântului, cerând iertăciune.

Iar sfântul cu duhul blăndeţelor iertându-l şi blagoslovindu-l mult l-a învăţat, pentru a numai ispiti puterea lui D-zeu şi darul Sfântului Duh al facerilor de minuni, care se face prin oamenii cei drept credincioşi, precum i s-a mai zis, pentru ca să nu le vie asupra, prin slobodirea D-zeiască, vreo pedepsă de duhuri necurate, mai rea, decât la fecioara cea tămăduită, care s-a zis mai sus.

Iar împăratul şi cei împreună cu dânsul, înspăimântându-se şi înfricoşindu-se pentru aceasta foarte, şi umilindu-se de învăţăturile sfântului cele duhovniceşti, a primit sfânta şi dreapta credinţă, şi prin punerea mâinilor sfântului, împăratul şi toţi cei împreună cu el, ai lui miniştri şi ceilalţi sfântului botez desăvârşit s-au învrednicit, şi zic unii că împăratului la sfântul botez numele de Matei i s-a pus; cu toate că în hrisoavele lui cele de la sfânta mânăstire, pentru întărirea moşielor, şi a satelor şi a altor dreptăţi, pentru credinţă, şi aşezământuri de ale sfintei mânăstiri, Jigmond se numeşte, precum s-a zis mai sus. In hrisov se scrie, că s-a dat în Tismana, se înţelege, că după facerile de minuni ale sfântului, şi după ce a primit împăratul sfântul botez, l-a dat sfintei mănăstiri. Iar într-alte istorii ale scrierii anilor împăraţilor Romei, Sigizmond îi zice.

Dar într-un sicriaş de argint, în carele este sfântul deget al sfântului, împreună cu alte sfinte părticele de sfinte Moaşte, ce s-au scris mai sus, în care sicriaş, este scris chipul sfântului în argint, cu toate, minunile sale, de la naştere până la

pristăvire. Adică Naşterea sfântului, sfântul botez, primirea cinului călugăriei, primirea hirotoniei diaconiei, şi a preoţiei, şederea cu împăratul la masă, trecerea prin foc, pristăvirea, adică îngroparea în mormânt. Iar la capul împăratului, unde şade cu sfântul la masă, este scris Matiaş Impăratul, şi acest sicriaş ieste făcut cu cheltuiala lui Nicodim Ierodiaconul, la anii de la facere (1601).

Se găseşte scris în condica mânăstirii Coziei un hrisov, cel dă acestei mănăstiri un Mateiaş, Craiul Ungariei de la Buda la anii de la Hristos, (1473), care se vede, că a fost cu mulţi ani mai în urma Sfântului aceasta. Iar sfântul după ducerea împăratului din mânăstire, şi alte multe nenumărate minuni a mai făcut, cât a mai trăit în viaţă cu puterea lui Hristos D-zeu. Şi fiind atuncea foarte bătrân, precum s-a zis şi mai sus, a voit, ca cealaltă rămăşiţă a vieţii sale să o petreacă în linişte, şi mai cu plăcere D-zeiască, a trimis de a chemat pe Ieromonahul Agaton, ce era orânduit purtător de grijă în locul său, la mânăstirea Vodiţii, şi i-a încredinţat şi sfânta mânăstirea aceasta Tismana, de a fi în locul său următor, şi purtător de grijă, adică Egumen peste amândouă sfintele mânăstiri, Vodiţa şi Tismana. (Şi această diadochie a părintelui Agaton, se adeverează întâi dintr-o carte fără leat a lui Marelui Mircea Voievod, feciorul Radului Voievod Negru, în care carte scrie către toţi locuitorii moşielor, acestor două sfinte mânăstiri, ce era daţi spre poşluşanic, zicându-le aşa, şi precum aţi avut întru cinste pe popa Nicodim, adică pe sfântul asemenea să cinstiţi, şi să ascultaţi pe popa Kir Agaton, cât ca pe fata mea aşijderea, şi toţi fraţii, adică Părinţii călugări din mânăstire. Intr-alt chip să nu cutezaţi a face, după porunca Domniei mele.

Şi mult învăţându-le pentru cele duhovniceşti, orânduieli ale sfintelor mânăstiri şi cum să se poarte cu părinţii, şi cu fraţii întru dragoste cu toţii, de la mic până la mare, şi cum să primească pe cei călători, şi pe cei bolnavi să-i caute, s-a suit în peştera cea mai de sus zisă, în care a găsit şarpele, care este deasupra de mânăstire în piatră, care peşteră o avea gătită de mai nainte, de când venise aici pentru trebuinţa liniştirii sale, precum se vede până astăzi cu zidire în faţă, căci adeseori şi mai înainte se suia şi se liniştea într-însa, şi suindu-se s-a dat pe sine spre linişte desăvârşită, petrecând numai cu unul D-zeu prin post şi privegheri de toată noaptea, şi în rugăciuni prin plecări de genunchi, şi vărsări de lacrimi necontenite, către prea milostivul Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pentru mântuirea sa şi a tuturor drept credincioşilor creştini, şi numai din Sâmbătă în Sâmbătă spre Duminecă şi la praznice împărăteşti, se pogora de era noaptea cu părinţii la utrenie, şi la privigheri de toată noaptea, şi a doua zi la slujba sfintei şi D-zeeştei liturgii, slujea cu părinţii sobor de se împărtăşa, cu prea sfintele şi de viaţă făcătoare taine ale Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi după săvârşirea sfintei D-zeeştei liturgii, pe mulţi din cei bolnavi şi neputincioşi, şi pe cei munciţi de duhuri necurate, ce se afla veniţi, în sfânta mănăstire, cu credinţă

pentru tămăduire prin punerea mâinilor, şi prin sfintele sale rugăciuni, îi tămăduia, iar alţii, ce venea mai cu credinţă, şi cu fierbinte dragoste către sfântul, numai cât se atingeau de îmbrăcămintele cele preoţeşti, când slujea Sfântul şi era cu sfintele daruri, la sfânta şi D-zeeasca liturgie la vohodul cel mare, se tămăduia de boalele şi neputinţele lor, iar după tămăduirea bolnavilor, intra Sfântul cu adunarea părinţilor la masa cea de obşte de mânca puţin din toate, ce se găsea puse pe masă, întru slava lui D-zeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, şi a prea Sfintei Stăpânei noastre Născătoarei de D-zeu pururea Fecioarei Mariei Maicii sale, şi după scularea de la masă, lua puţină pâine şi apă, şi degrab se suia la peşteră, şi aşa într-acest fel de liniştită viaţă, a petrecut ca la patru-cinci ani mai bine.

Apoi din descoperire D-zeească, cunoscând sfântul mai înainte, că i s-a apropiat sfânta şi fericita mutarea sa către Domnul, şi aproape fiind sfântul şi D-zeescul praznic al naşterii Domnului şi mântuitorului nostru Iisus Hristos, s-a pogorât din peşcetă în mânăstire şi a petrecut în post în priveghere, în rugăciune, în toată noaptea aceia a privigherii praznicului. Cu adunarea a tot soborul părinţilor în biserică, cât şi la sfânta şi D-zeeasca liturgie slujind cu soborul s-a înpărtăşit cu sfântul trup şi sânge al Domnului şi Mântuitorului nostru lisus Hristos. Iar după săvârşirea sfintei şi D-zeeştii liturgii, a mers la masa de obşte cu toată adunarea părinţilor şi a fraţilor din mânăstire şi acelor, ce se sihăstreau la linişte în pustietate, fiind că aşa era obiceiul, precum şi până astăzi vin cei de pe la schituri, duminicile, şi la praznicile cele mari împărăteşti, şi gustând foarte puţin din cele, ce se află la masa bucate, iar sculându-se de la masă, a făcut cuvântul pentru mântuire, învăţând pe toţi de obşte cu cuvinte duchovniceşti, cum să vieţuiască în mănăstire până în sfârşitul vieţii, întru unire şi dragoste unul cu altul, în smerenie duhovnicească, în supunere şi în ascultare, până la moarte ascultând pe mai marele lor, ca pe însuşi Hristos D-zeu şi nimic al său să voiască a fi şi toate de obşte, la toţi să fie, până la ac şi la aţă, şi mai vârtos să urmeze toţi aşezământului, ce l-a lăsat prin scris a se ţine nestrămutat, dacă cu adevărat voiesc a se mântui de vrăjmaşul dracul, şi după sfârşit a dobândi viaţa de veci.

Care acest aşezământ al sfântului, ce l-au făcut şi lăsat în scris mânăstirilor sale, Vodiţa şi Tismana, se adeverează mai întâi din hrisovele ctitoriceşti, precum s-a zis mai sus, adică nici să se strice cinul şi orânduiala lui Nicodim, adică a Sfântului, şi porunca Domniei mele adică a D-lor, care a întărit aşezământul sfântului. Iar mai pe urmă se adeverează mai pe larg din cărţile Patrierheşti, ce s-au făcut, cu mari legături şi afurisenie, din porunca Domnilor strănepoţi ai Domnilor ctitori de mai sus zişi şi de Mitropoliţii ţării. După ce s-a răpus de la mânăstire cartea cu aşezământul sfântului.

Ci după această învăţătură le-a arătat, că i s-a apropiat sfântul şi fericitul sfârşit al vieţii lui cele trecătoare din moarte la viaţă, care viaţă din pruncie până acum o a dorit, precum cerbul cel însetat de izvoarele apelor, aşa şi sfântul până l-a săvârşit. Apoi mergând în chilia sa de mai înainte egumenească, şi pe toţi la sine chemându-i de rând, câte pe unul, tuturor le-a dat părintească blagoslovenie, şi sărutarea cea mai de pe urmă şi întru aceeaşi războindu-se oareşice de boală, după firească datorie, a doua-zi în 26 zile ale lunii lui decembrie prin neîncetatele sale rugăciuni s-a dat sfântul său suflet, în prea sfinte mâinele prea doritului său stăpân, Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pe carele din pruncie dintru începutul vârstei sale cele tinere până la săvârşitul vieţii din tot sufletul l-a iubit.

Efectul răzmiriţelor asupra Mânăstirii Tismeana
Ascunderea moaştelor Sfântului * Furtul sicriului

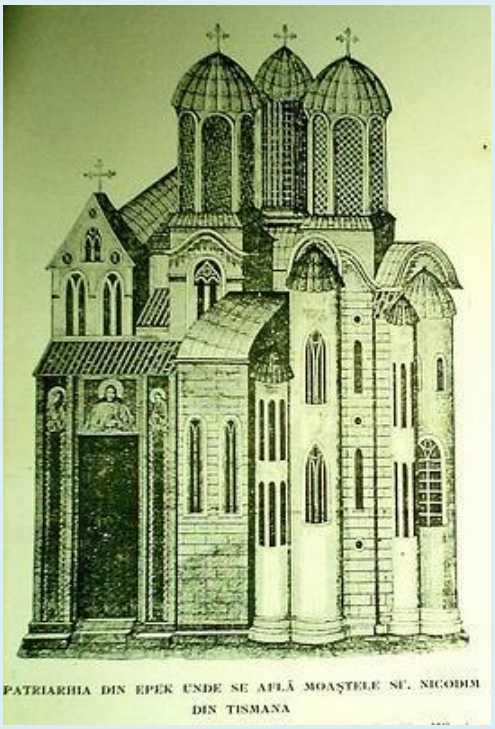

PATRIARHIA DIN EPEK UNDE SE AFLĂ MOAŞTELE SF. NICODIM DIN TISMANA

Patriarhia Ipek

Aici au dus pe ascuns călugării sârbi trupul lui Nicodim în vremea cât fraţii lor călugări români, se ascundeau pe Muntele Cioclovina din cauza războaielor dintre turci şi austrieci

Iar după sfânta sa mutare din viaţa aceasta vremelnică către viaţa cea veşnică din ceruri, s-a umplut sfinţitele sale moaşte de bună mireasmă, care a umplut văzduhul şi faţa de strălucire Dumnezeiască din darul prea Sfântului Duh ce era în sine. Apoi gătindu-se de fraţii ieromonahi după orânduiala mortului a tagmei

călugăreşti, s-au pus pe năsălie şi ducându-le în Biserica cea mare, 1-a pus înlăuntru în mijlocul sfintei Biserici, şi a stătut până ce a făcut ştire şi la cealaltă a sa sfântă mânăstire Vodiţa. Şi după ce toţi fraţii şi dumnezeieştii călugări, cei din sfintele lui aceste zise mânăstiri, Tismana şi Vodiţa şi cei din prin pustietăţi, s-a adunat şi de sărutarea cea mai de pe urmă prin atingerea buzelor sale, depre cinstitele şi sfinţite moaşte, toţi s-au învrednicit. Atunci prin cântări şi laude şi citiri D-zeeşti, precum la călugări este orânduit, cu mare cinste, prin tânguire şi plângere duchovnicească, s-au îngropat prea cinstitele şi sfinţitele lui moaşte în amvonul Bisericii celei mari, de-a drepta parte în mormântul, ce singur mai înainte şi-l gătise în sfânta şi D-zeeasca mânăstire a sa Tismana, unde şi soborul şi prăznuirea sa, în tot anul i-se făcea; şi mormântul său stă întru pomenire până în zi de astăzi, cu candela aprinsă neadormită, din care mormânt după ce D-zeu i-a proslăvit sfintele sale moaşte, şi după sfârşit cu neputrejune şi cu mireasmă D-zeească de bun miros şi cu dar de izvorâre de mir şi de faceri de minuni.

Scoase dar au fost sfintele sale moaşte din mormânt, şi în sicriu s-au pus şi în sfânta Biserică cea mare, cu mare cinste s-au aşezat, ca şi sfintele moaşte ale sfântului Grigorie Decapolitul, precum sunt acum în sfânta mânăstire Bistriţa.

Era după trecerea a mulţi ani, un Domn al ţării aceştia înţelegând de multele faceri de minuni ale sfintelor moaşte ale sfântului Nicodim, a vrut să le ridice din sfânta mânăstire Tismana, şi să le ducă în oraşul Bucureşti, ca să fie acolo stătătoare. Şi nefiind voia sfântului să se înstrăineze sfintele sale moaşte din sfântul său lăcaş, cu minune a făcut de s-a părăsit Domnul acela de acel sfat şi lucru neplăcut sfântului.

Ci însă zic unii că, acel Domn ce voia, ca să ridice sfintele moaşte ale sfântului ar fi fost Basarab V.V. cel tânăr ot liatu (1473), carele a fost fiu lui Basarab V.V. cel întăi ot liatul (1443) din carele s-a tras neamul Domnilor Basarabi. Şi acest Domn întâiul Basarab, au fost fiul lui a 2-lea Dan V.V. la liatul (1424), carele a fost fiu întâiului Dan V.V. liatul (1386), ce a fost fiu lui Radu V.V. Negru şi zic, că acel Basarab V.V. cel tânăr a început cu Domnia întâi în Bucureşti şi a făcut cetatea Bucureştilor, adică curtea Domnească cea veche, şi pentru că i s-a zis curţii celei vechi din vechime cetate, acesta se adeverează din hrisovul zisului Domn Basarab cel tânăr, căci scrie, că s-a dat mânăstirii Tismana cetatea Bucureşti.

Şi că acest Domn Basarab după ce a făcut cetatea Bucureştilor, adică Curtea-Veche şi Biserica Domnească dintr-însa, auzind de multe facerile de minuni, ce se făcea de D-zeescul dar prin sfinţitele moaşte ale sfântului, pentru aceasta voia să le ridice, şi să le aducă în Bucureşti, şi să le aşeze în Biserica sa cea Domnească cea din cetate, de a fi spre paza şi ajutorul cetăţii, şi spre ajutorul şi tămăduirea a tot felul de boale şi neputinţe a orăşenilor, precum şi strămoşul

său, Radu Negru Voievod a adus sfintele moaşte ale sfintei Filoftea, de le-a aşezat în Biserica sa cea domnească din oraşul Argeşului, care stau şi acum până astăzi.

Deci după ce cu minune a făcut sfântul de s-a părăsit acel Domn, de acel sfat şi neplăcut sfântului, de a ridica şi a înstăina, sfinţitele lui moaşte din sfântul său locaş, precum s-a zis mai sus, după aceia îndată s-a arătat în vedenie unuia din călugări din părinţii mânăstirii poruncindu-i, să spună Egumenului să i ascundă moaştele sale, şi numai un deget să i-a de la mâna sa să-l oprească pentru evlavia locuitorilor. Intr-acest chip s-a arătat sfântul Nicodim şi Egumenului, asemenea poruncindu-i, precum şi fratele îi spusese, să facă şi aşa încredinţându-se Egumenul, a luat un deget de la mâna sfântului cea dreaptă adică degetul cel aratător cel de lângă degetul cel mare şi mir de la sfintele sale moaşte, care deget şi sfântul mir într-un clondir de cositor, împreună şi o cruce mare de plumb, ce o purta sfântul la grumaz şi sfita, ce se zice, că a fost sfântul îmbrăcat cu ea, când a trecut prin foc, şi sfânta Evangelie cea scrisă de sfântul sloveneşte foarte frumos cu slove mari şi începuturile cu slove şi mai mari cu aur, pe piele subţire mevrană albă, iar la sfîrşitul sfintei Evangelii scrie aceste cuvinte.Această sfântă Evangelie a scris-o popa Nicodim în pământul Ungariei, în anul al şaselea al alungării lui, iar de la începutul lumii se socotesc (1405). Şi o cârjă de lemn îmbrăcată cu os alb, şi scrisă cu câteva slove greceşti pe os veche foarte, şi se zice, că a fost a sfântului, dăruită de Patriarhul Ţarigradului, împreună cu trei sfinte părticele de sfinte moaşte, precum s-a zis mai sus.

Se află în sfânta mânăstire Tismeana până în ziua de astăzi odoare duchovniceşti, cinstite şi de mult preţ, însă din sfântul mir nu a fost slobod nimănui a lua măcar cât de puţin, fără numai vasul al săruta, şi a se umple de bună şi nespusă mireasmă D-zească; care acest sfânt mir, ce-a fost păstrat din vechime, împreună cu celelalte odoare cu bună pază de sfânta mânăstire până la anii de la Hristos 1788 în Egumenia părintelui Ştefan Bistriţeanul; atuncea fiind răzmeriţa nemţilor cu turcii, a pus numitul Egumen, clondirul cu sfântul Mir, de mai sus zis, într-o peşteră din prejurul sfintei mănăstiri, împreună cu alte odoare de ale sfintei mănăstiri şi a fugit în ţara nemţească din pricina turcilor, căci îl speriase prin scrisori Mavrogeni V,V. şi Cara-Mustafa Dianul Saraskierul oştirilor turceşci, ce era atuncea dincoace de Olt, întru aceste cinci judeţe ale Băniei Severinului, prin care scrisori îi scria, că o să puie să-l radă şi să-i puie chiulaf în cap şi să-l spânzure în poarta mânăstirii, căci nu caută după poruncă cu cele trebuincioase pe ostaşii turci, ce erau orânduiţi în mănăstire spre ernatec şi pentru pază despre nemţi.

Era după ce s-a făcut pace, viind Egumenul din ţara nemţească, şi căutând în peşteră, n-au găsit clondirul cu sfântul Mir şi alte odoare, din cele ce pusese, şi de cine se luase nu se ştia.

Era mai în urmă după doi ani dovedindu-se, că nişte copii umblând cu caprele prin pădure pe la acel loc, au dat peste peşteră, şi întrând în peşteră să vadă ce este, a luat clondirul cu sfântul Mir al Sântului, şi altele, ce le-au mai plăcut din odoară, adică nişte inele vechi de aur şi de argint, ce din vechime se hărăzise de închinători la sfintele moaşte ale Sfântului după dovedire făcându-i-se mare certare acelor copii, cât şi părinţilor lor, au dat cele, ce s-au mai găsit la ei, iar clondirul cu sfântul Mir au zis, că căutând să vadă ce este în el, şi văzând sfântul Mir alb ca laptele, şi neştiind că este sfânt Mir, l-au mâncat, iar clondirul l-au topit, de s-au făcut ce le-a trebuit, pe la carele şi la teşile şi la altele, şi aşa sfânta mânăstire Tismana este acum lipsită de acest sfânt odor. Iar cele1alte numite sfinte odoare sunt până astăzi, precum s-a zis mai sus.

Deci întracesta-şi chip fiind ascunderea sfintelor moaşte ale Sfântului, multă vreme rămăsese de se ştia din Egumen în Egumen, şi de unul din fraţii călugări din mânăstire. Iar apoi mai în urmă, din întâmplările vremelor celor cu multe răzmiriţe şi robii, şi din pricina arderii şi a sfărâmării de tot şi a pustiirii sfintei mânăstiri, care a fost pustie mai mult de 30 de ani, au rămas sfintele moaşte ale sfântului de tot tăinuite, şi neştiute de nimeni până în ziua de astăzi. Poate că aşa a fost voia Sfântului pentru aceasta, cum şi pentru lipsirea Sântului mir din mânăstire, precum mai sus s-a zis. Măcar că din destul sunt cele mai sus numite sfinte şi cinstite odoare, spre mângâerea părinţilor mânăstirii şi acelora alţi locuitori creştini, prin carele şi acum se fac multe şi nenumărate minuni.

Duhurile cele necurate din oameni se izgonesc cu chemarea numelui sfântului, şi vindecări de multe feluri de boale se dăruiesc celor, ce năzuiesc cu credinţă către ajutorul sfântului.

Impreună şi pământul şi ţara aceasta cu rugăciunile şi ajutorul sfântului Nicodim de multe nevoi se păzeşte, şi se izbăveşte, precum şi această sfântă şi D-zeească mânăstire Tismana, care ţine şi are în sine comoara de mult preţ a sfintelor sale moaşte şi odoare, de mai sus arătate, de multe primejdii şi bântuieli ale văzuţilor vrăjmaşi este păzită şi apărată, totdeauna cu grabnica şi călduroasa folosinţă a sa.

Reconstrucţia aripii sudice mănăstirii

Iar sfânta mânăstire aceasta Tismana, că a fost cu adevărat după ascunderea sfintelor moaşte ale Sfântului, precum s-a zis mai sus, pustie mai mult de 30 de ani, arsă, Biserica cea mare sfărâmată până în pământ, clopotniţa şi zidirile prin prejur mai mult de jumătate, iar pe alocurea şi până în pământ de turci, şi de tătari, din întâmplările vremelor celor cu multe răzmeriţe şi robii. Şi din pricina aceasta a războaielor celor mari, ce aveau atuncea turcii, şi tătarii cu nemţii şi cu ungurii, şi cu Domnii ţărilor româneşti, mai toate sfintele mânăstiri şi biserici cele de dincoace de Olt ale băniei Severinului era pustii şi se arsese şi se stricase, unele de tot, altele pe jumătate, altele mai puţin, din pricina închiderii într'însele, a unor oştiri nemţeşti şi ungureşti, ce le zicea borlani.

Iar că au fost stricate şi pustii, precum s-au zis, acesta este cu adevărat, căci unele mânăstiri şi Biserici de atuncea şi până astăzi sunt pustii, stricate până în pământ, cât abia puţin ceva şi se cunoaşte din rămăşiţa zidirilor lor, şi numele şi pomenirea lor de tot s-a uitat, ce a fost pe la acele locuri, precum şi mânăstirea Vodiţa, ce mai sus zisă, că s-a făcut de Sfântul, cum şi mânăstirea Vişina, care a fost zidită subt munte, lîngă apa Jiului, între satele Porceni şi Bumbeşti, şi a fost înălţată de marele Mircea Voievod, fiiul lui Radu Negru Voievod, şi hramul al sfintei Biserici a fost Sfânta Treime, precum în hrisovele lor, ce sunt la Sfânta mânăstire Tismana arată; ci fiind acestea zise două sfinte mânăstiri, Vodiţa şi Vişina, aproape de drumurile cele mari, ce merg în ţara ungurească şi nemţească, adică mânăstirea Vodiţa de drumul ruşavei, iar mânăstirea Vişina de drumul Vulcanului, şi din pricina trecerii adeseori a oştirilor nemţeşti, ungureşti, turceşti, tătăreşti, pe aceste drumuri, nu s-au mai făcut aceste sfinte mânăstiri, iarăşi la loc de fericiţii Domni, strănepoţii fericiţilor Domni ctitori acestor sfinte mânăstiri.

Iar sfintele mânăstiri Tismana, Cozia, Bistriţa, Govora şi altele, fiind mai de lături, iarăşi s-a prefăcut de iznoavă la loc, după cum au fost făcute de fericiţii Domni de atuncea, strănepoţii fericiţilor Domnilor, ctitorilor celor vechi, însă prefacerea sfintei mănăstiri Tismana s-a început la anii facerii 7034 (1520) de

Radu V.V. cel frumos, şi scurtându-i-se viaţa, nu s-a săvârşit şi a stătut nesăvârşit peste 10 ani mai mult, până în Domnia fiului său, Mircea Voevod, şi la acest Mircea V.V. s-a săvârşit sfânta mânăstire de zidire la anii facerii (1542) precum se arată anii în piatră din stâlpii uşii Bisericii cei mari, afară în tindă jos, iar de zugrăvit s-a zugrăvit la anii de la facere (1566) în zilele lui Petru Voievod, fiul mai sus zisului Mircea V.V. cu cheltuiala vornicului Nidelco, şi de atuncea şi până astăzi stă sfânta Biserică aceasta neclătită, şi nestricată, fără de cât tâmpla s-a mai preînoit în două rânduri şi zugrăveala, iar zidirile împrejur odată. Căci s-a mai ars şi s-a stricat de turci cu salaori, zicând că este cetate, şi i-s-au luat porţile fiind îmbrăcate cu fier, în trecuta răzmeriţă a turcilor cu nemţii, la anii de la Hristos 1788.

Iar sfânta mânăstire a Bistriţii s-a preînnoit al doilea din temelie, de însuşi ctitorul său, întru fericire Banul Barbul Craiovescul, măcar că în spisanie în piatra deasupra uşii Bisericii cei mari a mânăstirii Bistriţii, care este din afară în tindă, ce s-au prefăcut al doilea mai de curând, scrie, că după ce a făcut Banul Barbul mânăstirea Bistriţa cea dintâi, şi mai trecând câţiva ani, s-a pus Domn Mihnea Voievod, ce i s-a fost zicând Dracea, şi acel Domn având pizmă şi mânie pe numitul Ban şi fiind cu turcii, a venit la mânăstire şi a pus de i-a dat foc şi o a stricat până în temelie mânăstirea cu Biserică cu tot; şi după, moartea numitului Domn iarăşi numitul Ban o a făcut aceasta, ce este acum, precum s-a zis şi mai sus. Dar noi la aceasta nu dăm crezământ, căci cum acel Domn fiind creştin drept şi credincios, pentru mânie şi pizmă să facă o faptă rea, păgânească ca acesta, să strice sfintele jertfelnice şi lăcaşurile cele D-zeeşti ci se înţelege că acel Domn fiind cu oştirile turceşti şi tătăreşti, şi când biruia turcii, mergea pe la mânăstirile la care era închise oştirile nemţeşti şi ungureşti, precum s-a zis mai sus, şi dacă îi biruia, de loc răutatea şi pizma păgânilor, ce este asupra Bisericii creştinilor şi asupra creştinilor, nefiindu-le voia a şti de Domn, le ardea şi le sfărâma, precum vedem până astăzi făcându-se de păgâni, cu slobozirea lui Dumnezeu, pentru păcatele noastre. Şi de aceia, pricina aceasta a arderii şi a sfărâmării mânăstirii Bistriţii a aruncat asupra zisului Domn de mai sus, şi a scris în spisanie, neştiind că pe acele vremi, când s-a ars şi s-a stricat mânăstirea Bistriţii, mai toate sfintele mânăstiri din aceste cinci judeţe s-au ars şi s-au stricat şi s-au pustiit, precum s-au zis mai sus, care; din pricina aceasta a mai sus ziselor războaie şi a arderilor şi a sfărâmărilor şi a pustiirilor sfintelor mânăstiri, a rămas sfintele moaşte ale Sfântului Nicodim de tot tăinuite şi neştiute de nimeni până acum, precum s-a zis şi mai sus.

Felonul cu care Sfântul Nicodim a trecut prin foc, a rămas la Tismana

FELONUL CU CARE, SPUNE TRADIȚIA, A TRECUT SF. NICODIM PRIN FOC.

Iar acum în trecuta răzmeriţă a doua a muscalilor cu turcii, la anii de la Hristos 1810, viind aici, în sfânta mănăstire Tismeana, un gospodar servesc din Cladova, anume Crăciun, fiiul lui gospodar Iovan, obar cneaz din Porecia, care dintru alte multe vorbe şi pentru facerea acestei zisei sfintei mănăstiri, cum s-a făcut prin strădania sfântului Nicodim prin descoperire D-zeească, precum s-a zis mai sus, şi pentru facerea de minuni ale Sfântului, şi pentru îngroparea în mormânt şi scoaterea din mormânt şi ascunderea şi tăinuirea sfintelor moaşte ale sfântului.

Atunci a răspuns numitul gospodar zicând: că sfintele moaşte ale sfântului Nicodim tot trupul întreg numai lipsa unui deget, sunt în ţara lor, în Serbia, cu bună seamă la o mânăstire, ce se zice Patrierchie de lângă oraşul Epec. Ci aceste cuvinte ale numitului gospodar erau de tot necrezute în sfânta mânăstirea noastră, aceasta Tismana, ţiindu-ne noi de cuvântul cel mai sus zis, că sunt ascunse şi tăinuite.

Iar acum al doilea, la anii de la Hristos 1823, august 15, la prăznuirea Adormirea Maicii D-lui Nostru Iisus Hristos, la praznicul hramului sfântei mânăstiri, a venit un părinte monah sârb, taxiot sfetagoreţ, de la sfânta mănăstire Hilindaru, cu numele Iacov şi ne-a spus, zicând: că viind el acum de la sfântul Munte, a dat prin ţara Serbiei şi mergând pe la câteva, mânăstiri de acolo, a mers şi pe la zisa mănăstire Patrierchie, şi a văzut în Biserica cea mare a acestei sfintei mânăstiri patru sicrie cu sfinte moaşte, trupuri întregi, puse înaintea sfântului altar, pe dinaintea sfintelor icoane celor împărăteşti, din care scrie unul cel dinaintea icoanei Domnului, zice, că se numea sfântul Nicodim, având la mâna dreaptă lipsă un deget, precum şi mai sus s-a zis şi sicriul împrejur sloveneşte, care pomeneşte şi de mânăstirea Tismana.

Apoi după această arătare a zisului monah svetagoreţ, tot întru acest an mergând noi Ştefan Ieromonac la sfânta mânăstire Cernica, ce este aproape de oraşul Bucureşti, pentru oareşicare trebuinţă, duhovnicească şi mergând şi pe la P. Arhimandritul Calinic, stareţul zisei sfintei mânăstiri, şi din vorbă în vorbă a venit cuvântul pentru sfintele moaşte ale sfântului, şi ne-a spus şi sfinţia sa, că în anul trecut după rebelie au venit aci la sfânta mânăstire Cernica, un preot sârb mirean cu alţi doi mireni sârbi spre închinare şi după închinare au mers şi pe la sfinţia sa pentru blagoslovenie, şi din vorbă în vorbă au spus şi ei sfinţiei sale tot asemenea pentru sfintele moaşte ale sfântului, că ele sunt în ţara lor în Serbia tot la zisa sfânta mânăstire Patriarchie, de lângă oraşul Epec şi tot aşa fără deget, precum s-au zis şi mai sus şi pentru aceste trei arătări a zişilor, am crezut şi noi părinţii călugări din sfânta mânăstire Tismana, că aşa va să fie cu adevărat, căci de ar fi tot aici ascunse şi tăinuite, precum se zice în trei sute şi mai bine de ani, de când s-au ascuns până acum, poate s-ar fi descoperit la vreunul din părinţii călugări ai sfintei mânăstiri, sau la altcineva, unde sunt ascunse. Ci se înţelege, că pentru acesta nu s-a descoperit până acum, unde sunt ascunse, fiindcă sunt cu adevărat în ţara Serbiei, precum s-a zis.

Iar de cine s-a dus acolo nu se ştie, fără decât zicea unii din părinţii cei bătrâni cu ştiinţă, din cei mai sus zişi ai mânăstirii, că pe acea vreme, pe când erau sfintele moaşte tot trupul întreg al Sfântului, de faţă în sfânta Biserică, cum şi după ascundere, erau în sfânta mânăstire aceasta a Tismanei mai mulţi părinţi călugări serbi, decât români. Şi că atuncea curând, nu după mulţi ani după ascunderea sfintelor moaşte ale sfântului a fost arderea şi pustiirea sfintelor mânăstiri, precum s-a zis mai sus şi că din pricina acesta a sfărâmării şi a pustiirii mănăstirii au fugit toţi părinţii serbi în ţara lor în Serbia. Şi părinţii călugării români aici prin pustia Cioclovinei prin văi şi prin peşteri, de frica turcilor şi a tătarilor. Şi zic, poate că atuncea vor fi luat sfintele moaşte ale sfântului, de unde a fost ascunse, pe ascuns de către zişii părinţi călugări români, şi le-au dus cu ei la zisa mânăstire Patrierchie, la care se zice, că sunt acum sfintele moaşte ale sfântului Nicodim de aici, de la sfânta mânăstire Tismana, şi acesta se înţelege, că cu adevărat aşa este, zic eu Ştefan Ieromonah, căci alţii străini n-a avut cine să ia sfintele moaşte de aici de la sfânta mânăstire, de unde era ascunse, şi să le ducă în Serbia, fără decât acei părinţi, zişi serbi, ca unii ce se vede, că au ştiut vreunul din ei unde au fost ascunse.

Sfintele moaşte păstrate azi în mănăstirea Tismana

Insă acum mai în urmă, unul din noii părinţi călugări de ai sfintei mânăstiri aceasta Tismana având multă dorire de a merge acolo la zisa mânăstire Patriarchie, din Serbia, spre închinare şi vederea sfintelor moaşte ale Sfântului, şi spre ştiinţa sfintei mânăstiri Tismana, de a se şti, de este cu adevărat acele sfintele moaşte ale sfântului Nicodim de aici, sau ale altui sfânt Nicodim, sunt acelea de la sfânta mânăstire Patriarchie, din care părinţi am fost şi eu unul Ştefan Ieromonahul, şi mergând prin Serbia până la oraşul Novipazar, ce este de ţinutul Bosniei, peste graniţa sârbească, după cum ţin sârbii acum cale de patru ceasuri. Şi aici fiind turcii răi nu ne-au lăsat să ne ducem înainte la zisa mânăstire Patrierchie, zicând că suntem spioni, şi ne-a pus la popreală, însă nu în temniţă, ci la un han în seama hangiului spre pază, ca când ne va cere, să ne dea, şi ne-a ţinut nouă săptămâni, cât ne speriasem, că nu vom scăpa cu viaţă, şi aşa prin mari rugăciuni întâi către Sfântul apoi, şi către neguţători creştini de acolo, care întâi prin ajutorul Sfântului, ce au luminat pe zişii neguţători, de a mers la turci, şi prin rugămintea lor în multe rânduri şi cheşuirea pentru noi, de a bea a voit turcii, de ne-au dat drumul, însă îndărăt în Serbia, iar nu înainte, la zisa mănăstire Patrierchie.

Dar fiind cu apropiere această mănăstire de zisul oraş Novi-Pazar, cale de patru ceasuri, cât şi altă mânăstire, ce-i zice Visoca Deciană, care şi această sfântă mănăstire are întregi sfinte moaşte ale sfântului Crai Ştefan, ctitorul acestei sfinte mănăstiri. Merg în toţi anii zişii creştini din Novi-pazar, pentru închinare, şi tămăduire la tot felul de boale la zisele sfintele mănăstiri, care şi aceştia, cu care am vorbit şi i-am întrebat pentru sfintele moaşte ale sfântului, asemenea ne-a spus, precum s-a zis mai sus, că sunt sfintele moaşte la zisa mânăstire Patrierchie, de se numeşce Sfântul Nicodim cu adevărat şi fără deget, cum şi ziua prăznuirii sfântului, în 26 decembrie, precum şi aici în mănăstirea sârbească. Şi dintr-aceste trei, adică, întâi potrivirea numelui sfântului Nicodim, a doua lipsirea degetului, a treia potrivirea zilei, în care se serbează, se înţelege,

că cu adevărat acelea sunt sfintele Moaşte ale sfântului Nicodim de aici, din sfânta mânăstire Tismana.

Iar cum şi în ce chip şi de unde sunt, şi cum s-au adus acolo la sfânta mânăstire, au zis că nu ştiu, cu toate că încă mai înainte până a nu merge noi în Serbia, nişte oameni de cinste servi mai de aproape, bătrâni şi cu ştiinţă din vechime, şi din vorbă în vorbă, pentru pricina neştiinţei ducerii sfintelor moaşte ale sfântului, cum s-a luat de aici, de la mănăstire, de unde au fost ascunse şi s-au dus în Serbia, şi că poate de părinţii călugări sârbi, ce au fost în vechime la această sfântă mânăstire, să fi le luat cu ei, când au fugit în Serbia, de frica răzmeriţilor celor mari de atunci şi a robiei de turci şi de tătari, atunci au răspuns zicând sârbii, că cu adevărat aşa este, că de acei zişi părinţi călugări sârbi s-au luat şi s-au dus sfintele moaşte ale Sfântului Nicodim în Serbia, dar însă nu atunci întâi, când au fugit, ci al doilea rând; căci întâi cercând n-au putut nici să se apropie, unde erau sfintele moaşte ascunse, pentru că a făcut minune Sfântul asupra lor, de i-a spăimântat, şi cu frică mare înspăimântaţi, s-au făcut de au fugit mai degrab în Serbia.

Apoi după câţiva ani auzind, că s-a tras înapoi oştirile turceşti şi tătăreşti şi că s-a mai linişit vremea aici în ţările acestea, iarăşi s-au întors înapoi zişii părinţi sârbi şi găsind sfânta mânăstire arsă şi sfărâmată, de tot pustie şi pe nimenea într-însa, căci părinţii români de se şi adunaseră, de pe unde erau risipiţi, dar fiind mânăstirea sfărâmată, precum s-a zis, toţi îşi făcuseră colibe la un loc de şedeau, aici mai aproape în pustia Cioclovinei, unde în urmă s-a făcut aici şi schit, care este şi acum. Iar zişii părinţi sârbi şi-au făcut colibe în mănăstire prin sfărâmările zidurilor, şi a şezut aşa câtăva vreme, apoi înţelegând şi văzând, că iarăşi vor să se înceapă aici în ţările acestea răzmeriţe şi războaie mari, ca şi mai înainte, între nemţi şi unguri cu turcii, şi cu tătarii, au făcut sfat între ei, ca iarăşi să se ducă în Serbia şi să mai cerce au doară vor putea să ia şi sfintele moaşte ale Sfântului, să le ducă în patria lor zicând: că aici nu este nădejde de a mai şedea, de a mai vieţui, cu atâtea răzmeriţe.

Dar mai înainte până a nu cerca, fiindu-le frică, ca să nu-i pătimescă vreo pedeapsă de la Sfântul mai rea decât cea întâi pentru obrăznicia lor, ce voiesc de a mai cerca, s-au pus toţi pe postire şi rugăciuni cu lacrimi, în privegheri de toată noaptea şi prin plecări de genunchi prin mare smerenie către Sfântul, şi aşa petrecând trei zile şi trei nopţi, nemâncând şi nebând nicicum, li s-a dat voie de sfântul prin descoperire, de-au luat sfintele moaşte ale sfntului, de unde erau ascunse, şi luându-le au plecat noaptea pe ascuns, şi au apucat pe valea cea dinaintea sfintei mănăstiri, adică cei zic acum şosea, printre munţi şi văi şi păduri, până ce au trecut chotarele moşiilor sfintei mănăstiri cele din prejur, pentru ca să nu afle zişii părinţi călugări români din pustia Cioclovinei, şi locuitorii poslușnici cei dimprejur ai sfintei mânăstiri şi aşa într-acest fel se zice,

că s-a luat şi s-a înstrăinat de la sfânta mânăstire aceasta Tismana sfintele moaşte ale sfântului Nicodim, de s-au dus în ţara Serbiei la zisa mânăstire Patriarchie, unde de atunci şi până acum sunt acolo nestrămutate, şi făcătoare de minuni şi tămăduitoare de tot felul de boale, precum şi când era aici la sfânta mânăstirea sa Tismana.

Pentru că spun unii din creştinii de acolo, că fiind acolo odată răsmeriţe foarte mari şi temându-se egumenii şi părinţii călugări, zisei mânăstiri Patriarchie şi toţi locuitorii creştini de acolo din oraşul Ipec, ca să nu se întâmple vreo batjocorire sau stricăciune de păgâni sfintelor moaşte, au ridicat pe cele zise trei sfinte moaşte, adică: zic ale sfântului Arsenie şi ale sfântului Maxim, Arhiepiscopii Serbiei şi le-au dus mai înlăuntru ţării Bosniei pe la alte mânăstiri mai sigure, unde nu era frică. Insă zic, că pe ale sfântului Sava, dând turcii peste ele, unde a fost duse, le-au luat şi le-au dus la vizeriul lor, ce era atuncea cu oştirile, şi viziriul acela a pus de le-a ars, până s-au făcut cenuşă, şi cenuşa s-a aruncat în văzduh. Iar pe ale sfântului Nicodim n-au putut să le mişce deloc. Iară mai pe urmă s-a arătat sfântul Egumenului, şi unora din călugării a zisei mânăstiri, zicându-le să ia sfintele moaşte, şi să le arunce în toaia cea mai adâncă a apei, ce curge pe lângă acea mânăstire şi aruncate fiind au stătut mulţi ani, şi când le-au scos le-au găsit zdravene, precum când le-au aruncat cu bună mireasmă, şi fără nici un fel de stricăciune întru toate, şi după scoatere s-au aşezat iarăşi la locul lor, şi stau până astăzi, precum s-a zis. Si acestea s-a scris ca să se ştie.

Întâi adică, pentru răpunerea sfântului mir al sfântului, al doilea, pentru arderea şi stricarea şi pustierea, şi prefacerea sfintei mănăstiri şi a sfintei Biserici, că nu este acum cea dintâi, care s-a făcut prin strădania Sfântului, de Radu Voievod Negru, mai înainte de anii de la facerea lumii (1386) căci această Biserică, ce este acum de la anul (1526) de Radu V.V. cel frumos şi s-a isprăvit de fiul acestuia, Mircea V.V. la anii (1542) după cum s-a zis mai sus, a treia pentru aflarea şi înstrăinarea, şi ducerea în Serbia a sfintelor moaşte a sfântului Nicodim, de la această sfântă mânăstire a sa Tismana, poate că şi pentru această zisă înstrăinare aşa a fost voia sfântului, cu slobozirea lui D-zeu, pentru multele greşeale, şi a păcatelor noastre şi se înţelege, că a cunoscut Sfântul mai înainte cu duhul, că o să se strice şi o să se calce în mânăstirile sale din nou cei din urmă călugări aşezământul şi orânduiala sa, cea cu vieţuirea de obşte, şi că pentru aceasta se vede, că a zis Sfântul către ucenicii săi, după isprăvirea de tot acestei sfintei mânăstiri Tismana: “fiilor, vedeţi ce bun, sfânt locaş şi îndemânatec pentru mântuire am înălţat cu ajutorul Mântuitorului nostru Iisus Hristos, şi a prea curatei Maicii sale, prin care tot sufletul, ce va veni aici la această sfântă mânăstire pentru mântuire, va afla odihnă şi spăşenie sufletească în veci”.

Iar în vremele cele mai din urmă, răi oameni, şi neascultători şi defăimători, şi călcători aşezământurilor şi orânduielelor părinteşti, cele pentru vieţuirea de obşte a tagmei monahiceşti vor veni şi vor locui aici, numindu-se monah numai cu chipul, iar nu cu faptele; care puţin zic, anevoie vor putea vreunul aş mântui sufletele făcându-şi voile lor.

Pentru sfintele rugăciuni ale sfântului Părintelui nostru Nicodim sfinţitul, Doamne Iisuse Hristoase D-zeul nostru miluește-ne şi ne mântuieşte pe noi, Amin.

(Extras din manuscrisul lui Ştefan Ieromonah)

Părintele Cleopa Ilie – Predică a doua zi de Crăciun - Sfântul Nicodim de la Tismana

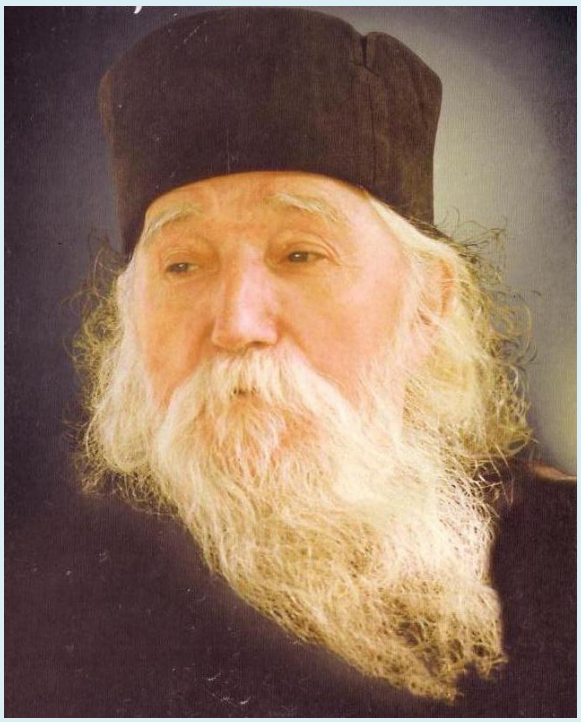

“ Astăzi este a doua zi de Crăciun. Naşterea Domnului veseleşte toată lumea creştină, căci astăzi Fiul lui Dumnezeu, Fiul Omului se naşte, ca să izbăvească neamul omenesc din robia diavolului şi a păcatului. Pentru aceea se bucură toată făptura de întruparea lui Hristos; pentru aceea îngerii cântă împreună cu oamenii şi toate Bisericile creştine saltă de veselie duhovnicească. Căci prin Hristos întrupat ne împăcăm din nou cu Dumnezeu, ne izbăvim de moarte, ne împărtăşim de darul Duhului Sfânt, primim prin botez harul mântuirii.

Astăzi a doua zi după Naşterea Domnului, prăznuim soborul Maicii Domnului. Astăzi lăudăm cu îngerii, nu numai pe Hristos care S-a născut pe pământ pentru noi, ci şi pe Fecioara Maria care L-a născut din Duhul Sfânt. Şi dacă se cuvine laudă unei fecioare că şi-a păzit trupul curat, apoi se cuvine laudă cât mai multă Fecioarei Maria, care a născut pe Fiul lui Dumnezeu fără de păcat. Şi dacă se cuvine laudă unei mame care naşte un copil pe lume, oare cu cât mai presus se cuvine laudă Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, care s-a învrednicit să nască, nu un om, nu un înger, ci pe Iisus Hristos, Mântuitorul lumii? Deci să lăudăm împreună pe Mântuitorul şi pe Maica Domnului, rugătoarea şi mijlocitoarea noastră înaintea Preasfintei Treimi.

Astăzi, la 26 decembrie , Biserica Ortodoxă mai cinsteşte pe cuviosul Nicodim cel sfinţit de la Tismana, un mare organizator al monahismului românesc în nordul Olteniei din secolul XIV. Iată, pe scurt viaţa lui.

Sfântul Nicodim de la Tismana era de neam macedo-român. El s-a născut la Prilep, în nordul Serbiei, prin anul 1320, într-o familie aleasă de părinţi credincioşi, care erau rude cu Stăpânitorii Serbiei. După ce a învăţat carte în patria sa, a intrat de tânăr în cinul călugăresc, la mănăstirea Hilandar din Sfântul Munte Athos. Acolo a deprins în puţină vreme toată nevoinţa duhovnicească, cunoştiinţa Sfintei Scripturi şi meşteşugul luptei cu gândurile şi duhurile cele nevăzute. Apoi s-a ostenit câţiva ani ca sihastru într-o peşteră din apropiere, răbdând grele ispite de la diavol.

Ajungând duhovnic vestit în tot muntele, a fost ales egumen al mănăstirii Hilandar, unde adună o obşte mare de călugări din toate ţările ortodoxe, căci era mare dascăl al rugăciunii şi duhovnic cu viaţă sfântă. Pentru acesta îl căutau mulţi călugări şi credincioşi ca să capete binecuvântare, sănătate şi cuvânt de folos. Dornic de mai multă linişte şi înstrăinare, Cuviosul Nicodim părăseşte Muntele Athos şi se retrage la sud de Dunăre, unde întemeiază două mici sihăstrii monahale – Vratna şi Mănăstiriţa. În urma unui semn dumnezeiesc vine în Ţara Românească cu câţiva ucenici, sub domnia lui Vlaicu Vodă (1364-1377), şi întemeiază câteva mănăstiri în nord-vestul Olteniei. Prima mănăstire întemeiată de cuviosul Nicodim a fost Vodiţa, nu departe de Turnu Severin, cu hramul Sfântul Antonie cel mare.

Apoi a înfiinţat mănăstirile Motru şi Visina , pe valea Jiului. Dar, văzând că se adună mulţi ucenici în jurul lui, cuviosul Nicodim a găsit o mică sihăstrie pe valea pârâului Tismana, pe care o măreşte şi astfel, între anii 1377-1378, întemeiază Mănăstirea Tismana cu hramul Adormirea Maicii Domnului. Timp de peste 20 de ani,cât a fost stareţ aici, Sfântul Nicodim a format o obşte de zeci de călugări, dintre care unii sihăstreau în pădurile neumblate din munţii Tismanei. Însuşi cuviosul Nicodim se retrăgea, în posturi, în anumite zile, într-o peşteră mică săpată de el în stâncă deasupra mănăstirii, care se vede până astăzi.

Prin anul 1395 marele stareţ trece în Transilvania cu câţiva ucenici şi întemeiază mănăstirea Prislop, apoi se reîntoarce la Tismana. Astfel vestea faptelor şi a vieţii sale plină de sfinţenie a ajuns în toate ţările din împrejurimi şi mulţi veneau la Mănăstirea Tismana să-l vadă, să primească sănătate, căci avea darul vindecării de boli, şi să-i ceară cuvânt de folos sufletesc.

În vremea aceea Biserica Serbiei fiind în ceartă cu Patriarhia de Constantinopol, Sfântul Nicodim de la Tismana a fost rugat să mijlocească pentru împăcare. Deci, plecând cuviosul la patriarh împreună cu ucenicii săi Isaia şi Partenie, îndată a făcut pace şi unire între cele două biserici, căci avea în inima lui darul lui Dumnezeu şi toţi se cucereau de înţelepciunea şi blândeţea cuvintelor lui. Ajungând la adânci bătrâneţi, în anul 1406, la 26 decembrie, cuviosul Nicodim

cel sfinţit s-a mutat cu pace la viaţa cea veşnică, lăsând stareţ la Tismana pe ucenicul său, Agaton.

Cinstitele lui moaşte au fost aşezate în biserică, în mormântul dinainte pregătit de el. Mai târziu moaştele cuviosului Nicodim au fost scoase din mormânt şi aşezate într-un sicriu, în naosul bisericii, spre închinarea credincioşilor. Dar, dorind unii să-i ia moaştele de la Tismana cuviosul Nicodim s-a arătat noaptea în vis egumenului şi i-a poruncit să-i aşeze moaştele într-un loc tăinuit, în munte, şi numai un deget de la mâna dreaptă să-i lase în biserică, spre mângâierea fraţilor. Cu timpul s-a pierdut taina acesta şi nimeni nu mai ştie unde se află moaştele cuviosului Nicodim.

V-am istorisit pe scurt viaţa Sfântului Nicodim de la Tismana. Despre el să ştiţi, că a fost un călugăr cu viaţă sfântă şi că a organizat mai multe mănăstiri din Oltenia, întemeind în unele viaţa de obşte cu rânduiala ca la Sfântul Munte Athos. Apoi să nu uitaţi că mănăstirea Tismana este şi astăzi tot aşa de renumită şi frumoasă ca în trecut, şi în ea se laudă neîncetat Dumnezeu, Maica Domnului şi cuviosul Nicodim. Aici se nevoiesc călugăriţe iubitoare de Hristos şi multe suflete se liniştesc şi se întăresc în credinţă în această mănăstire.

Căci mănăstirile sunt oaze duhovniceşti şi şcoli de evlavie ortodoxă pentru toţi fii neamului nostru românesc. Noi nu putem trăi fără Hristos, fără Biserică, fără sfinţi şi fără mănăstiri. De aceea nu este ţară creştină cu mai multe aşezări monahale ca România. Nu sunt munţi, dealuri, şi văi împodobite cu mănăstiri şi schituri mai frumoase ca la noi. Nu ştim creştini mai evlavioşi, mai blânzi şi mai iubitori de Hristos ca în ţara noastră pe care ne-a dat-o Dumnezeu din moşi - strămoşi.

De aceea ne sunt atât de dragi şi frumoase sfintele noastre mănăstiri. De aceea le vizităm, ne închinăm şi poposim câte o zi sau o noapte în liniştea lor duhovnicească. De la Tismana până la Putna, de la Mănăstirea Bodrog-Arad până la marea lavră de la Neamţ, de la basilicile vechi din Dobrogea până în nordul Maramureşului, întâlnim numeroase mănăstiri şi schituri. Acestea sunt perle ale neamului în care se slăveşte Dumnezeu şi se cinstesc sfinţii Lui, în care se roagă cuvioşii călugări şi se mângâie atâţia credincioşi din satele şi oraşele noastre. Păstraţi această legătură sacră dintre sate şi mănăstiri, dintre credincioşi şi monahi, dintre tradiţia ortodoxă străbună şi prezent.

Dumnezeu ieri şi azi este acelaşi în veci, spune Sfântul apostol Pavel. Cinstiţi comorile neamului şi locaşurile lui Dumnezeu în care sfintele rugăciuni se săvârşesc neîncetat şi în care se păstrează moaştele multor cuvioşi. Amintiţi-vă de Sfinţii noştri Părinţi care s-au nevoit în ele. Amintiţi-vă de smeriţii noştri rugători care, lăsând toate, şi-au luat crucea şi au urmat lui Hristos. Ei n-au adus

Domnului aur, smirnă şi tămâie, ca magii de la Betleem, ci s-au dăruit ei înşişi cu totul lui Hristos, închinându-i inimile, sufletele, dragostea şi credinţa lor.

Dar nici credincioşii noştri de la sate şi oraşe nu sunt mai puţini vrednici de cinstire. Dumneavoastră purtaţi greul şi zăduful vieţii în lume. Dumneavoastră aduceţi lui Hristos , care S-a făcut prunc pentru noi, copii frumoşi şi împreună cu ei dragostea, blândeţea şi dreapta-credinţă pe care o păstraţi cu atâta jertfă de două mii de ani. Dumneavoastră vă osteniţi pentru familie, pentru Biserică şi pentru ţară.

Deci bucuraţi-vă că Dumnezeu ne iubeşte! Bucuraţi-vă, că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut prunc pentru noi! Iată astăzi ne-am închinat la peştera din Betleem. Împreună am adus daruri, adică rugăciuni, cântări şi colinde pruncului Iisus care stă culcat în iesle. Împreună am lăudat azi pe Maica Domnului şi pe Sfântul Nicodim de la Tismana.

Fie ca smeritele noastre daruri de astăzi să ni le primească Fiul lui Dumnezeu, care S-a născut din Fecioara Maria, pentru mântuirea noastră şi a toată lumea. Amin.

(Notă: Fragment preluat din cartea " Predici la Marele praznice şi la sfinţii de peste an " de Părintele Cleopa Ilie)

Părintele Vasile Vasilache - Predică la Sfântul Nicodim de la Tismana despre valoarea Bibliei

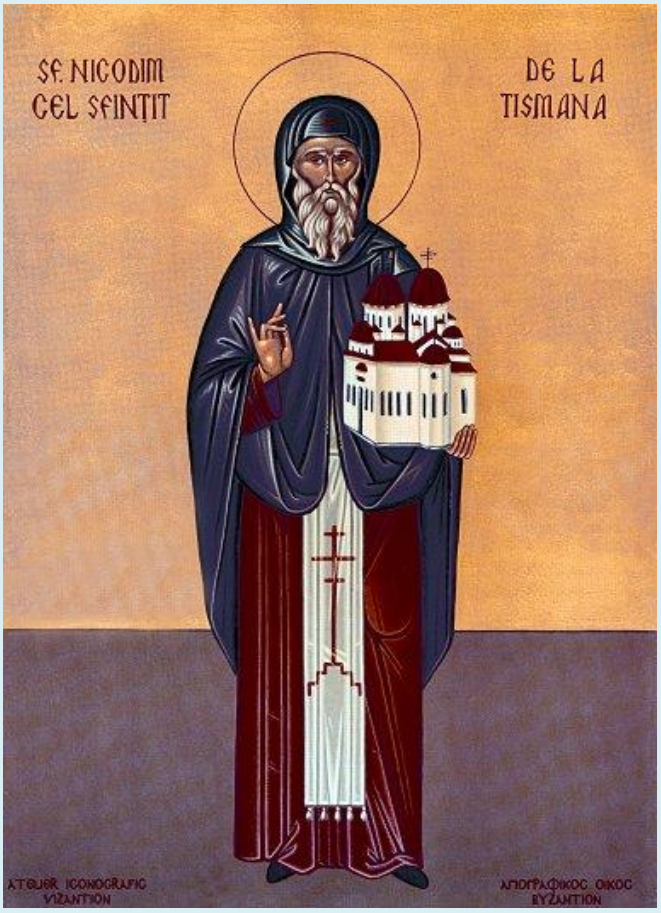

Nota red.: Această predică a fost rostită de Părintele Vasile Vasilache în Catedrala mitropolitană din Iaşi, în a doua zi de Crăciun a anului 1936, pe vremea vrednicului de pomenire Mitropolit Nicodim (cel care avea să devină mai târziu Patriarh). În ziua în care era prăznuit şi Sfântul Nicodim, zi onomastică pentru Mitropolitul Moldovei din acea perioadă, predicatorul a ales să vorbească despre Biblie, pentru că în 1936 apăruse o nouă traducere a Bibliei făcută de I.P.S. Nicodim, precum şi Biblia ilustrată.

Fraţi creştini, în aceste sfinte sărbători ale Naşterii Domnului, tot sufletul creştin din lume, de oriunde, îşi are aţintite privirile şi gândurile toate însufleţite de vesele simţiri, către Betleem. Acum, mai mult ca oricând, pe harta sufletească a omenirii creştine, centrul geografic e Betleemul. Capitala sufletească a acelor peste opt sute de mii de milioane de creştini, cât sunt pe întreg globul pământesc, e Betleemul. Acolo s-a născut pentru sutele de mii de miliarde de oameni din cursul atâtor veacuri, nu un împărat, ce a stăpânit lumea câteva decenii. S-a născut nu un înger al omenirii care să scânteieze de străluciri în lumina idealurilor omeneşti, ci ***la Betleem s-a născut Dumnezeul - Om, Creatorul şi Stăpânul tuturor din veacurile trecute şi din cele care vor veni***

fără de hotar. Împăratul întregii omeniri a coborât în împărăţia creaturilor Sale, S-a născut şi S-a întrupat asemenea nouă - în afară de păcat - pentru a da naştere şi a întrupa împărăţia duhovnicească a paradisului pierdut.

Toată omenirea creştină îşi are de Stăpân şi Dumnezeu, pe cel născut la Betleem. Prin minunea întrupării de la Betleem, se începe o eră nouă, se întrupează odată cu Dumnezeu o lume nouă renăscută în duh. Iată pentru ce Betleemul e cetatea cea mai scumpă a sufletelor noastre. Din câte cetăţi sunt pământ, nici o cetate nu se bucura de gloria Betleemului. Toate generaţiile creştine, din toate veacurile şi de oriunde, au slăvit, au cântat şi fericit şi preamăresc Betleemul.. Slava-i vine de acolo, că în el s-a născut Împăratul şi Mântuitorul lumii.

Fraţi creştini, Betleem, tălmăcit pe româneşte însemna: Casa pâinii. Ce vorbitoare este pentru noi însuşi această numire! Desigur, că acolo unde este Mântuitorul nostru Iisus Hristos, acolo e şi cuvântul lui Dumnezeu, acolo e şi hrana spirituală a omenirii, pentru că unde e învăţătorul în mod sigur e şi învăţătură, pâinea duhovnicească a omenirii.

Fraţilor, într-adevăr hrana sufletelor noastre e Cuvântul lui Dumnezeu. Pâinea îngerilor, care sunt numai suflet, e învăţătura cea dumnezeiască a Sfintei Treimi. Aceeaşi pâine îngerească e hrana sufletelor omeneşti. Aceeaşi pâine îngerească întăreşte inimile noastre, după cum însuşi şi psalmistul zice: ***"Întăreşte-mă prin cuvintele Tale, Doamne". Psalmul CXVIII, 28.***

Învăţătura cea sfântă a lui Iisus Hristos e, pentru sufletul gândurilor şi al simţirii omeneşti, o euharistie. Ceea ce este Sfânta Împărtăşanie, pentru întreaga fiinţă omenească, aceeaşi e şi învăţătura lui Hristos pentru gândul nostru. Ea sfinţeşte şi îndrumează viaţa noastră după cel mai minunat program de viaţă individuală şi socială. Gândurile noastre se împărtăşesc din cea mai sfântă şi mai înaltă înţelepciune, nu omenească, ci dumnezeiască. Cine se împărtăşeşte din învăţătura lui Hristos se sfinţeşte, după însăşi spusa Lui, căci El se roagă lui Dumnezeu Tatăl, ca pe toţi cei ce vor crede în El, ***„să-i sfinţească cu adevărul Lui" (Ioan XVII, 17),*** pentru că, ***„ei acum sunt curaţi, pentru cuvântul care li s-a grăit" (Ioan XV, 3).*** Iată cum învăţătura lui Hristos are putere de taină asupra sufletelor noastre.

Într-adevăr că, prin Sfânta Împărtăşanie şi prin Cuvântul învăţăturii sfinte, noi trăim prin Hristos, în Hristos, iar Hristos trăieşte în noi. Căci în momentul în care sufletul nostru e călăuzit de învăţătura lui Hristos, nimeni cu nimic, cu nici o momeală, nu poate veni să ne robească unei alte ascultări decât aceea a lui Hristos. Învăţătura lui Hristos e pâinea îngerească îndestulătoare, care în veacuri fără de hotar nutreşte lumea îngerilor şi care prezintă pentru omenire cele mai

înalte şi purificate idealuri, şi nimeni altul n-a putut prezenta omenirii pilde de eroism, pe orice teren de activitate omenească, căci singură această ambrozie cerească e făuritoare de eroi.

Fraţilor, Biblia e casa pâinii, pentru fiecare din noi. În Sfânta Scriptură ca în cel mai strălucit palat pământean, noi găsim pe Domnul nostru Iisus Hristos, şi apoi, în mod firesc, pâinea îngerească hrănitoare pentru sufletele noastre. ***Biblia e Betleemul sufletelor noastre.***

În Biblie noi găsim răspuns mulţumitor cu privire la toate întrebările chinuitoare ale întregii probleme a vieţii. În Biblie se dezvăluie tuturor întreaga istorie a mântuirii sufletului omenesc. Şi tot prin ea suntem îndemnaţi să ne folosim de aceleaşi mijloace salvatoare sufletelor noastre.

Mai presus de toate, în Biblie avem imaginea curată şi întreagă a Domnului nostru Iisus Hristos. În foarte puţine cuvinte se poate spune că Biblia e "Cuvântul întrupat"- după cum a spus Sfântul Ioan Hrisostom, care veşnic propovăduieşte învăţătura cea sfântă, pentru mântuire. De aceea şi îndemnul Bisericii este în a asculta, cu cel mai mare respect şi cât mai des, învăţătura Bibliei, pentru că prin ea noi ascultăm pe Însuşi Dumnezeu.

De ne este sufletul frământat de întrebări, cu privire la originea acestei lumi, a scopului pe care îl are ea şi noi, precum şi în ceea ce priveşte chinuitoarea problemă a ceea ce va fi după moarte şi altele la fel cu acestea, nu vom găsi la toate acestea un răspuns mulţumitor decât tot în Biblie. În ea ni se vorbeşte de Creatorul nostru al tuturor, în ea ni se va descoperi care e scopul cererii, care nu e altul decât fericirea noastră într-o cât mai apropiată unire cu Dumnezeu, şi tot în ea vom găsi răspuns cu privire la moarte, răspuns care sfâşie perdeaua deznădejdilor, arătându-ni-se că prin moarte noi intrăm într-o viaţă veşnică.

De eşti în deznădejdea unor suferinţe nedrepte, citeşte ce a îndurat Iov, şi toţi proorocii Vechiului Testament, precum şi sfinţii Noului Testament şi socot că îţi va înzeci puterile tale, bine ştiind că atunci te afli pe calea atâtor eroi înaintaşi. Pentru cel ce se afla împotmolit în căile păcatului, ale faptelor nelegiuite, iarăşi se va găsi în Biblie leacul salvării. În Scriptură oricine vede în mod clar întreaga istorie a mântuirii sufletului omenesc. În prima parte, în Vechiul Testament, se înfăţişează pregătirea acestei mântuiri, iar în partea a doua, în Noul Testament, realizarea ei.

Vă întreb pe voi toţi: Ce n-aţi da pe o carte în care ştii că vei găsi pilde şi sfaturi, pe care împlinindu-le, vei dobândi fericirea şi mântuirea ta, a familiei tale şi a tuturor celor dragi ţie? Şi cu cât dorinţa ta, de a avea o astfel de carte ar creşte şi nu ţi-ar da tihnă, până când o vei procura, bine ştiind că autorul acestei cărţi este

cel mai înţelept om din lume? Ei bine, iarăşi vă întreb? Cu cât e mai de aşteptat ca întreaga suflare omenească, nu numai creştinească, să se zbată pentru a avea această carte a propriei ei fericiri, care e Biblia? Ea nu-şi are de autor un geniu al omenirii, ci autorul inspirator e Însuşi Dumnezeu. Cu atât mai mult atunci e de aşteptat ca toţi şi toate, să alergăm să ne procurăm această carte, în care Însuşi Dumnezeu ne sfătuieşte ceea ce trebuie să facem pentru a dobândi fericirea... În Scriptură vezi cum, din oamenii cei mai păcătoşi, asemenea nouă, prin împlinirea sfaturilor sfinte şi prin ajutorul lui Dumnezeu, precum şi prin sforţarea lor, au ajuns până la cele mai înalte trepte de fericire omenească.

Numai cine ascultă învăţătura lui Hristos, şi numai cine îşi făureşte sufletul în această şcoală a Bibliei, acela poate să-şi recapete credinţa, dacă a pierdut-o, ori să o întărească dacă e slăbită. Căci, după cum pe bună dreptate spune Sfântul Apostol Pavel: ***„Credinţa vine din auzite" (Rom. X, 17).*** Într-adevăr, cum vei putea să năzuieşti pe căile Domnului, dacă nu ştii ceea ce vrea Domnul? Numai cine ştie, ce se cere să înfăptuieşti, trece şi la fapte. Căci „faptele izvorăsc din credinţă", iar credinţa la rândul ei e izvorâtă din auzirea învăţăturilor sfinte cuprinse în Scriptură. După cum un ostaş bun, nu poate fi decât acel ce cunoaşte toată tactica de luptă şi întreaga instrucţie militară, tot aşa şi un creştin bun nu poate fi decât acela care este şi un vrednic elev veşnic râvnitor în a cunoaşte învăţătura lui Hristos al cărui nume îl poartă. Pentru ca să poţi fi un strălucit elev şi fiu duhovnicesc al lui Hristos, se cere mai întâi să fii un sârguitor elev al Bibliei. Numai fiii Bibliei sunt şi fiii lui Hristos.

Fraţilor, mai presus de toate, în Biblie găsim înfăţişată imaginea adevărată a Mântuitorului. În ea ni se prezintă Iisus Hristos aşa precum l-au înfăţişat ***"cei ce au auzit, cei ce au văzut cu ochii lor, cei ce au privit şi au pipăit cu mâinile lor cuvântul vieţii" (I Ioan I, 1).*** În Biblie ni se oglindeşte în chip credincios imaginea reală a figurii lui Hristos. Ceea ce fac astăzi anumiţi beletrişti şi autori de vieţi romanţate, nu este decât o desfigurare pe care încearcă să o facă chipului lui Hristos. Şi prin aceasta nu fac decât să-şi ajungă cele două scopuri: crearea unui Hristos după dorinţele lor - pe care îl vor iarăşi răstignit, dar, în acelaşi timp, crearea unei literaturi de speculă, producătoare de bani grei. Între aceşti doi înfăţişători ai Domnului nostru Iisus Hristos, orice om cu judecată, cu dorinţe sincere de a afla adevărul, şi acei ce sunt în frică de adevăr, pentru a li se înfăţişa imaginea reală a Celui care înfăţişează pe Însuşi Dumnezeu, alege în mod sigur Biblia. Cine doreşte să cunoască viaţa nu a celui mai strălucit erou pământean, ci a Dumnezeului - Om Iisus Hristos, nu poate să-şi îndestuleze cunoştinţă adevărată, decât prin ceea ce îi prezintă Biblia. În ea noi găsim, şi avem aşa precum a fost, pe Domnul nostru Iisus Hristos.

O, dacă am şti noi ca cel mai mare împărat al lumii, sau cel mai iscusit medic, sau cel mai înţelept om, ori cel mai bun şi fericitor părinte al nostru atotputernic

care să ne dea orice îi vom cere, este într-un loc anumit, cum am alerga, cum am lăsa toate, cum am cheltui şi ceea ce n-avem, numai să ne ducern şi să vedem şi să cunoaştem măcar, pe acest om minune, care ne-ar putea veni în ajutorul nostru cu sfatul, cu sprijinul, cu vindecarea minunată, cu bogăţia, cu fericirea.

Iată, noi acum cu toţii ştim că viaţa Dumnezeului - Om este cuprinsă în cea mai de seamă carte a omenirii, în Biblie. Cât ar fi de aşteptat ca fiecare să caute să-şi procure această carte, să o citească şi să asculte înseşi sfaturile şi îndemnurile Acelui care nu ne vrea decât binele şi fericirea noastră! Ar fi de aşteptat ca toţi, care suntem beneficiarii unei vieţi omeneşti, să căutăm ca acestei vieţi să-i adăugăm spiritul călăuzitor al lui Iisus Hristos, pe care îl desprindem din Cartea Sfântă. Să adăugăm la viaţa noastră, viaţa din viaţa Acelui care este creditorul însuşi al vieţii.

Într-adevăr, cine cunoaşte pe Iisus Hristos, cine-i citeşte şi-i aude zilnic predica Lui, nu este decât un renăscut la o viaţă nouă. Biblia ne descoperă o lume nouă spirituală. Morala vieţii pe care ne-o scoatem din Biblie e superioară tuturor disciplinelor morale din omenire. ***Principiul de viaţă creştin, pe care l-a predicat acum două mii de ani Iisus Hristos, şi pe care de atunci veşnic îl putem citi în Sfânta Scriptură, este acela al dragostei faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele nostru. Pentru creştini aproapele e oricine, iar cu dragoste datori suntem să îmbrăţişăm pe oricine, chiar şi pe duşmanii noştri.*** Şi încă, câte nenumărate de multe sunt principiile sănătoase de viaţă, pe care avem să le desprindem din Sfânta Scriptură, prin care noi veşnic suntem inspiraţi şi îndemnaţi prin cuvânt şi pilda la tot lucrul bun, la toată fapta înţeleaptă şi la calea cea adevărată a fericirii, nu numai a noastră personală, dar şi a întregii societăţi.

Biblia, fiind cartea dumnezeiască, nu ne îndeamnă decât la un trai duhovnicesc de înaltă vieţuire omenească. Ea fiind cartea inspirată de Dumnezeu, la rândul ei nu este decât o inspiratoare la tot lucrul şi fapta cu adevărat creştinească din această viaţă. De aceea, preţuirea noastră se cere să fie cu atât mai mare, cu cât ştim că Biblia este lucrarea inspirată de Dumnezeu. În literele Scripturii noi avem imaginea sensibilă a gândului şi a voii lui Dumnezeu. De voieşti să te bucuri în a afla care este voia lui Dumnezeu, şi care este programul de viaţă pe care ţi-l prezintă ca un Părinte bun, Dumnezeu, străduieşte-te şi-l citeşte din Biblie.

O, cât ne zbatem, şi cât ne muncim şi cheltuim, până şi viaţa noastră, pentru a cunoaşte principiile abstracte ale cutărui filosof, matematician ori istoric... şi când e vorba oare ca să cunoaştem care sunt gândurile lui Dumnezeu, ale Creatorului nostru cu privire la viaţa noastră, oare înţelept lucru este ca să nu ne străduim în a afla cele ce sunt cuprinse în Biblie? O, de ar fi ascunse în tainiţele

pământului, cu atât mai mult ar trebui să ne străduim şi să scoatem la iveală, pentru cunoştinţa tuturor, acest tezaur al tuturor fericirilor noastre. Căci, dacă aceasta o facem când este vorba de gaz şi de păcură şi de metale, cu atât mai mult s-ar cere când este vorba să aflăm însuşi elixirul vieţii, fericirea sufletească după care atâta alergăm sufocaţi, ca să o dobândim şi... totuşi n-o dobândim. Dar iată, că nu ni se cer atâtea sforţări pentru a afla taina gândurilor cereşti. Ele sunt puse la îndemâna oricui, numai cine nu vrea să întindă mâna nu le află, dar cine-şi doreşte fericirea, repede poate afla totul din Biblie, care e tradusă în atâtea limbi, pe înţelesul fiecăruia.

Cine îşi procură Biblia şi o citeşte, intră deodată în şcoala virtuţii, în şcoala celei mai înalte înţelepciuni, în şcoala celui mai mare Profesor al omenirii, care e Hristos. Aşa că, pe drept spune un fericit scriitor bisericesc: ***"cine nu cunoaşte Scriptura, nu ştie ce e virtutea nici înţelepciunea; necunoaşterea Scripturii e necunoaşterea lui Hristos" (Fericitul Augustin).***

Iată valoarea Bibliei. Ea e Betleemul zilelor noastre. Ea e casa pâinii noastre sufleteşti. În ea şi prin ea cunoaştem învăţătura lui Hristos, prin ea învingem pe duşmanii credinţei noastre, în ea avem pâinea îngerească de care avem atâta nevoie, dar mai presus de toate, în ea avem pe Iisus Hristos, supremul nostru Părinte, Atotputernic, Atotbun şi Atoatefericitor.

Fraţilor, Biblia e cartea al cărui preţ nu trece cu ziua de ieri, ci ea are aceeaşi valoare astăzi ca şi ieri şi în veci. Cine se leagă sufleteşte de ea se uneşte cu veşnicia prin ea. Acela care o va citi va fi, după cum spune psalmistul, ca un pom sădit la izvoarele apelor, care-şi dă rodul lui la timp. Pe când acei ce nu o cunosc, sărmanii sunt sterpi şi nimicitori ai propriei lor vieţi. Numai cine adăugă la înţelepciunea raţională şi la experienţa lucrurilor, spiritul rector, desprins din învăţătura Bibliei, cu adevărat e un erou al tuturor învingerilor în viaţă, pe care încă de aici o încununează cu strălucirile unei fericiri pe drept râvnite de toţi aceia care nu le au. Tuturor acelora care nesocotesc Biblia, deci învăţătura lui Iisus Hristos cuprinsă în ea, noi le spunem împreună cu psalmistul David: ***"Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul, şi fericiţi sunt cei ce cred în El". Psal. XXXIII, 8.***

Fraţilor, după cum mulţi Sfinţi Părinţi au spus-o : ***„Sfânta Scriptură e o epistolă trimisă de Dumnezeu oamenilor" (Macarie cel mare şi Grigorie cel mare şi alţii).*** O, de ar fi să zăbovim mai mult timp asupra acestei mărturisiri, multe ar fi de spus. Dar să-mi fie îngăduit să vă fac numai o întrebare: Oare, dacă ar primi cineva dintre noi o scrisoare de la un împărat sau rege, oare nu am căuta să o citim? Şi încă cu ce grabă şi cu ce grijă ai căuta să o deschizi, pentru a afla cât mai repede, ce-ţi scrie împăratul. Nu ar fi nimeni dintre noi care să spună că n-are timp să citească o astfel de scrisoare, pentru că are de citit alte cărţi, şi nu-i

permite timpul să mai citească şi scrisoarea împăratului adresată lui. Nu, ba din contră, el mai mult ca oricare altul, totul ar lăsa şi mai întâi ar citi cele scrise de împărat… Sau poate aţi socoti, că ar fi vreunul care pentru că nu ştie să citească ar refuza să afle cele scrise?... Nu, căci chiar acela care nu ştie să silabisească, el ar alerga în fugă mare, ca altul să i-o citească, şi încă nu numai odată, ci de două şi de trei ori încă, până când el ar învăţa-o pe de rost.

Creştine, iată Biblia e o carte pe care ţi-a trimis-o nu un oarecare împărat, ci Împăratul tuturor împăraţilor, Împăratul tuturor veacurilor, Împăratul celor văzute şi al celor nevăzute, caută şi o citeşte, căci în ea îţi vorbeşte despre fericirea ta... Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul.

Fraţi creştini, aceasta-i noua noastră casă a pâinii sufleteşti, Biblia. Şi după cum aţi văzut ea nu este fără nici o legătură cu primul Betleem. Naşterea şi întruparea lui Hristos ne-au dat naşterea şi întruparea Cuvântului pe care îl avem în Sfânta Scriptură. Dar ceva mai mult, Biblia e Betleemul întrupărilor, nu numai a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, dar şi a noastră a fiecăruia. Prin Biblie noi suntem chemaţi să întrupăm o nouă viaţă în duh, care să fie la înălţimea învăţăturii lui Hristos, curată, plină de dragostea cea creştinească şi veşnic râvnitoare către cele dumnezeieşti. De aceea am socotit, că nu de mică importantă poate fi pentru folosul nostru sufletesc, că acum când prăznuim Întruparea lui Hristos, să vorbesc de cuvântul întrupat din Biblie, care să ne înalţe gândurile, să ne lumineze conştiinţa, şi să ne facă volnici şi cu suflet înflăcărat, că fiecare citind Sfânta Scriptură să întrupeze la rându-i o nouă viaţă în Hristos. Şi iată că, prin aceasta s-a ajuns scopul pentru care a venit Hristos în lume, şi pentru care avem aceste sfinte sărbători, ca noi să fim înălţaţi din păcatele noastre, până la a fi fiii şi fraţii idealurilor vieţii pământeşti. Căci Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, spune: ***"Că toţi cei ce vor asculta şi vor împlini învăţătura Mea, îmi vor fi fraţi ai mei" (Matei XII, 49).*** Numai cine-şi altoieşte fiinţa lui cu cea a lui Hristos, ajunge să fie o făptură nouă.

Fraţi creştini, în prea frumoasa coroană de flori care alcătuiesc aceste sfinte sărbători, avem o floare a închinărilor noastre sufleteşti şi Sfântului Nicodim. De aceea eu socot, că noi nu putem întâmpina pe acest Sfânt pe care îl prăznuim la aceste sărbători ale Domnului, decât tot cu cântarea bisericească: „Binecuvântat este cel ce vine în numele Domnului”. Şi noi aceasta o putem zice, nu numai pentru că îl sărbătorim în aceste sfinte zile ale Domnului, dar şi pentru că acest Nicodim, fiind de alt neam, a venit în veacul al XIV-lea, în părţile noastre scumpe ale Olteniei, unde a organizat viaţa monahală cea închinată numai Domnului. Şi pentru această devotată servire Domnului, pentru care fusese dăruit cu darul facerii de minuni, el a şi fost trecut în rândul Sfinţilor, pentru că Însuşi Dumnezeu ne arătase nouă să facem aceasta, prin

minunile pe care le făcea Nicodim cel Sfinţit. Din acestea cunoscând viaţa lui mai bine, noi vedem că suntem şi mai mult îndreptăţiţi să-l întâmpinăm cu cântarea bisericească: "Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului”.

Şi-n sfârşit, fraţilor, socot că tot această este cea mai potrivită cântare cu care putem întâmpina noi acum, pe ierarhul nostru iubit, care-şi sărbătoreşte onomastica, în aceste scumpe zile ale Domnului: "Bine eşti cuvântat cel ce vii în numele Domnului”.

Într-adevăr, în numele Domnului Iisus Hristos şi prin puterea Lui, I. P. S. Sa îşi are arhieria lui Hristos, şi apoi tot în numele Domnului a fost pus ca ierarh conducător al acestei strălucite eparhii, şi, în sfârşit, tot în numele Domnului, Moldova toată l-a chemat, pentru că în numele Domnului să ne păstorească pe noi toţi. De aceea socot că cel mai firesc ecou al sufletelor noastre nu poate fi decât această minunată slavoslovie bisericească: „Bine cuvântat eşti Înalt Preasfinţite Nicodim pentru că vii în numele Domnului”.

Şi aceasta noi o putem zice, Înalt Preasfinţitului nostru Mitropolit, pentru că cu adevărat este binecuvântat, fiindcă omul acesta a prezentat întregului neam românesc, Biblia Cuvântul întrupat, în o nouă şi strălucită tălmăcire românească.

Socot că în aceste clipe sărbătoreşti, nu pot să fie prea mărite alte bucurii sufleteşti decât aceea că Înalt Preasfinţia Sa a fost alesul lui Dumnezeu, ca să împărtăşească gândurile şi voia Lui, poporului românesc. Înalt Preasfinţia Sa a citit nu numai pentru Înalt Preasfinţia Sa, care este voia lui Dumnezeu cu privire la fericirea omului, ci a şi prezentat-o într-un frumos veşmânt omenesc, pentru douăzeci de milioane de suflete de români, din ţară şi străinătate. Ba ceva mai mult, trebuie să o mărturisim cu toată dreptatea, că nu numai pentru douăzeci de milioane, ci pentru sute de milioane de români, bine ştiind că traducerea Bibliei apare rar, la epoci de veacuri, căci iată de când e neamul nostru românesc, avem abia trei traduceri întregi ale Bibliei şi cu aceasta a patra. Cine ştie când va mai apare de acum o altă traducere.

Iată cinstea cea mare de care s-a învrednicit ierarhul nostru, ca să prezinte milioanelor de suflete româneşti acest fagure ceresc al Sfintelor Scripturi; să prezinte Cuvântul Întrupat al lui Hristos; să prezinte mântuirea sufletească a tuturor acelor care vor citi această epistolă cerească, pe care I. P. S. Sa a tălmăcit-o pe limba românească, pe înţelesul tuturor.

Fraţilor, în aceste clipe de aleasă bucurie, când sărbătorim pe un aşa de strălucit ierarh, socot că însăşi bucuria noastră sufletească e însutit mărită, pentru că şi noi suntem fericiţi, căci prin I. P. S. Nicodim suntem generaţia Bibliei, fiindcă

avem un Mitropolit al Bibliei, care ne-a dat anul acesta nu numai o singură prezentare a Bibliei, ci două. Prin I. P. S. Sa, avem pe româneşte şi prima Biblie ilustrată. Ceea ce nu ne-am învrednicit să avem până acum, iată că I. P. S. Nicodim, pe drept numit Mitropolitul Bibliei, ne-a dat şi o Biblie ilustrată.

Socot că, dacă Dumnezeu ne-a învrednicit să ne dea un Mitropolit al Bibliei, ne va învrednici şi pe noi cei ce suntem păstoriţi de un aşa ierarh ca să fim la rândul nostru o generaţie a Bibliei, să fim fiii sufleteşti ai Bibliei.

Fraţilor, socot că sunt în voia sufletelor şi a dorinţelor d-voastră a tuturor, când îmi iau îndrăzneala de-a mă face un smerit ecou al tuturor urărilor de bine pe care dorim cu toţii să le împărtăşim I. P. S. nostru Mitropolit, grăindu-le ca pe o rugăciune către Dumnezeu: Ne rugăm Bunului nostru Părinte al luminilor, ca să dea Înaltului nostru Mitropolit, adâncile bătrâneţe ale Apostolului şi Evanghelistului Ioan mult iubit de Domnul, pentru că în acelaşi duh scripturistic ca şi el, în aceeaşi strălucire păstorească ca şi el, şi în aceeaşi dragoste ca şi acest Apostol Ioan, să ne conducă la viaţa fericirilor mult dorite. Mulţi ani fericiţi I. P. S. Stăpâne! Amin.

(Protos. Vasile Vasilache din volumul "Dumnezeu este Lumina" – Predici)

Nota red. – Părintele Vasile Vasilache a realizat la rândul său, mult mai târziu, o nouă traducere românească a Sfintei Scripturi. Ajuns pe treptele vieţii la rangul de Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din cele Două Americi, Părintele Arhimandrit Mitrofor Dr. Vasile Vasilache a consemnat într-o carte publicată în S.U.A., în 1990, câteva rânduri despre această lucrare excepţională la care a trudit 25 de ani: "Traducerea Sfintei Scripturi am început-o încă de pe când eram la Mănăstirea Antim din Bucureşti, am continuat-o apoi în munţi, la Schitul Pocrov, iar când m-au scos din mănăstire, din călugărie şi din preoţie, am tradus-o în Casa părintească, la Vutcani, Fălciu, apoi, după anii de închisoare, la Bobâlna, în Transilvania, la toată această trudă înjugând ziua cu noaptea, între anii 1944 şi 1969.

Când ne-au arestat - pe mine şi pe fratele meu, Arhimandritul Haralambie, multe volume de manuscrise ale lui şi ale mele, le-a ars securitatea, iar biblioteca toată a fost distrusă şi risipită. Sfânta Scriptură, în manuscris, ocrotită de mâna nevăzută a lui Dumnezeu, nu au luat-o. Când am avut chemarea să plec în America, nu am putut să iau cu mine această nouă traducere a Bibliei, ci ea a rămas tăinuită la un bun prieten în Bucureşti.

După 21 de ani, având şi eu slobozenie de a vizita România, am avut plăcuta bucurie să o revăd între 3 şi 23 septembrie 1990. Prima grijă a fost aceea de a lua cele 10 pachete, cu 35 de registre mari, ale traducerii Bibliei, în manuscris,

şi a le face danie Academiei Române, spre păstrare, cu clauză de a avea răspunderea personală a tipăririi ei cât voi trăi. (n.n. – Părintele Vasile Vasilache a trecut la Domnul în anul 2003).

Ce se va întâmpla cu această traducere a noastră a Sfintei Scripturi, nu e în puterea noastră de a ne gândi, ea rămânând în mâna Atotputernicului Dumnezeu, care toate câte le voieşte le face în cer şi pe pământ.

E cartea Lui, e gloria Lui pentru mântuirea noastră, eu am fost doar un smerit traducător al ei în limba română.” (Pr. Dr. Vasile Vasilache - "Întreita iubire, de Dumnezeu, Biserică şi Neam”, S.U.A., 1990.)

Preot Nicolae Tănase - Să fim fericiţi de Naşterea Domnului - Sfântul Nicodim de la Tismana şi puterea rugăciunii

26 decembrie, a doua zi de Crăciun - Puterea rugăciunii şi hoţia

După ce ieri am serbat Naşterea Domnului, astăzi, a doua zi, o serbăm şi pe cea prin care ne-a venit bucuria acestui mare praznic al creştinătăţii, Crăciunul, adică pe Maica Domnului, Fecioara în care însuşi Hristos, Fiul lui Dumnezeu, S-a întrupat, pentru a noastră mântuire. Aceasta este una din sărbătorile de astăzi.

Tot astăzi este Duminică. Şi aţi auzit cântările Învierii, pentru că Duminica prea slăvim învierea Domnului, prima zi a săptămânii, în care am fost eliberaţi de păcat.

Tot astăzi îl prăznuim şi pe Sfântul Eftimie cel nou care, alături de Sfântul Sava cel sfinţit, ne-a lăsat nouă rânduielile slujbelor. Observaţi că rânduielile slujbelor sunt deosebite, organizate, cu scop precis şi cu semnificaţie. Tot ce se-ntâmplă, tot ce se spune, toate gesturile înseamnă ceva. Ei bine, el, cel pe care-l prăznuim astăzi, a consemnat aceste rânduieli şi aşa au ajuns până la noi.

Sfântul Nicodim de la Tismana şi puterea rugăciunii

Tot astăzi prăznuim şi un sfânt din părţile noastre. Se numeşte Sfântul Nicodim de la Tismana. Acest Nicodim, trăitor în Sfântul Munte, a venit la noi şi a

organizat viaţa călugărească pe teritoriul patriei noastre. Mai întâi a zidit o mănăstire cu numele Vodiţa, undeva lângă Porţile de Fier. Ruinele ei se pot vedea şi astăzi. Apoi a zidit o altă mănăstire, Mănăstirea Tismana - pe care mulţi o cunoaşteţi, pentru că aţi vizitat-o - unde-şi are mormântul.

Moaştele lui nu sunt acolo, se păstrează numai un deget. De ce? Pentru că au fost ascunse de frica năvălitorilor, şi Sfântul, până astăzi, n-a binevoit să le descopere. Unii sfinţi sunt mai pretenţioşi. Spre exemplu nu lasă, având trecere la Dumnezeu, să se împartă corpul lor neputrezit. Alţii sunt mai binevoitori şi lasă ca o parte din corpul lor să se împartă la mai multe biserici, spre mai multă evlavie şi spre a se putea închina mai mulţi la corpul lor prea slăvit.

De ce nu putrezeşte? Pentru că nu mai poate să putrezească ceva care a fost pătruns de Duhul Sfânt. Aţi auzit astăzi, la Apostol, zicându-se aşa: „Roada Duhului este dragostea, bunătatea, îndelunga răbdare, blândeţea...”. Nu le avem pe acestea? înseamnă că n-avem pe Duhul Sfânt în noi, adică puterea lucrătoare a lui Dumne-zeu. De aceea, se cunoaşte care este creştinul care Îl are pe Duhul Sfânt şi care este creştinul care nu-L are pe Duhul Sfânt. Amândoi sunt creştini, dar unul Îl are şi altul nu-L are. Cum se cunoaşte? Din ce face el, din cum se manifestă el, din cum reacţionează el.

Sfântul Nicodim de la Tismana a făcut multe minuni. V-aş istorisi două, impresionante.

Domnitorul Ungariei de atunci, sub a cărui stăpânire eram şi noi, avea o fată bol-navă de epilepsie. Închipuiţi-vă câţi bani cheltuise cu ea şi nimeni nu putuse s-o vindece. A mers la Sfântul, Sfântul s-a rugat şi a vindecat-o.

Domnitorul i-a spus aşa: „Eu sunt catolic, vreau să trec la Ortodoxie. Ai făcut o minune pentru mine şi un bine. În Biserica Ortodoxă există puterea lucrătoare a lui Dumnezeu. Dar, pentru o mai bună încredinţare şi ca să o fac cu toată inima şi convingerea, fă te rog pentru mine o minune”.

„Ce minune?”, a întrebat Sfântul, care era stareţul Mănăstirii Tismana.

„Fă o minune. Stai în foc. Să facem un foc şi tu să stai în foc”.

Şi au făcut un foc mare. Stareţul, Sfântul Nicodim, a slujit Sfânta Liturghie, la sfârşit a luat Sfânta Evanghelie şi Crucea şi, îmbrăcat în veşminte, a intrat în foc.

Şi a stat ce a stat acolo, până când domnitorul, plângând, a zis: „Ieşi, sfinte, de acolo, şi botează-mă!”. S-a botezat şi a trecut la Ortodoxie.

Ca mulţumire, în fiecare an organiza hramul bisericii, la Adormirea Maicii Domnului. Când Adormirea Maicii Domnului pică lunea, miercurea sau vinerea, la mănăstire se mănâncă peşte, nu se mănâncă deloc carne.

Într-un an, neştiind el rânduielile, a venit pregătit să dea de mâncare la mulţime de credincioşi. Cred că vă-nchipuiţi cum arăta mănăstirea şi împrejurimile mănăstirii la vremea aceea. Cu mii, cu zeci de mii de credincioşi.

Aşa era atunci... Astăzi s-au mai răcit credincioşii şi vin mai puţini. Chiar şi de hram, chiar şi Duminica şi de sărbători, credincioşii noştri - nu numai la noi, ci în toată ţara - vin mai puţini la biserică. Spre exemplu, ieri au venit la noi 282 de persoane. Ceilalţi - 340 - au lipsit. Ori au fost în altă parte, ori au dormit, ori n-au venit. În Valea Screzii am constatat cu bucurie că două magazine erau închise. Dar, cu tristeţe, am văzut că al treilea era deschis şi acolo erau unii la băutură. Şi patronul a spus: „Părinte, noi avem de alergat. Noi nu ştim de Crăciun, de astea...”.

Închipuiţi-vă, deci, la hramul Mănăstirii Tismana, câtă lume trebuia hrănită la vremea aceea. A venit domnitorul cu tot ce trebuie şi a preparat mâncare.

A venit însă cineva şi i-a spus: „Ştie stareţul că tu ai preparat mâncăruri de carne în atâtea tuciuri, în atâtea vase?”.

Zice: „Nu ştie, dar nu trebuie aşa?”.

„Nu trebuie. Astăzi este vineri, sărbătoarea a picat vineri şi se mănâncă numai peşte”.

S-a înfricoşat el şi a ascuns fapta lui, a pus capacele peste toate vasele.

Când stareţul a venit să binecuvânteze, a întrebat: „Ce aveţi aici?”.

Domnitorul a spus: „Preacuvioase părinte, avem peşte”.

„Bine. Faceţi rugăciunea”.

Un diacon a zis rugăciunea cu tot poporul, iar Sfântul a dat binecuvântarea: „Doamne Iisuse Hristoase, binecuvântează mâncărurile acestea de peşte, care se vor da robilor Tăi, şi pe robii Tăi, că Sfânt eşti întotdeauna, acum şi pururea şi-n vecii vecilor. Amin”.

L-a salutat pe domnitor şi a urcat în peştera lui din munte, că era aşa de sfânt, puternic în rugăciune, ascet şi postitor, încât n-a rămas la masă.

Şi s-a constatat minunea aceasta că, desfăcând vasele, ele erau pline cu peşte preparat.

Vedeţi, ce mare este Dumnezeu şi lucrător prin sfinţii Săi! „Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi!”.

Şi multe alte minuni a făcut Sfântul Nicodim şi încă face.

De aceea, când avem bani de cheltuit, să mergem la iarbă verde, dar să vizităm şi mănăstirile noastre. Să ne amintim, să întrebăm: „Ce-i aici? Cum e aici? Ce s-a întâmplat aici?”. Acolo întotdeauna există o carte cu istoria mănăstirii. Toate sunt pline de minuni, pline de lucruri importante. Se cade nouă să cunoaştem toate acestea.

(Extras din cartea: Preot Nicolae Tănase - Predici si conferinţe - Să nu-L răstignim iarăşi pe Hristos)

Sfântul cuvios Nicodim de la Tismana - cuvânt al Înaltpreasfințitului părinte Calinic

Iubiţi cititori şi cititoare, Sfântul cuvios Nicodim de la Tismana, aşa cum reiese din Sinaxarul scris de Paul de Alep (1627-1669), călător prin Ţara Românească (1653-1658), inspirat din Viaţa sfântului scrisă de călugări imediat după moartea sa, s-a născut în jurul anului 1320. După unii, era grec după tată şi sârb după mamă, rudă atât cu familia cneazului Lazăr al Serbiei, cât şi cu familia Basarabilor din Ţara Românească.

Şi-a început viaţa monahală în preajma anului 1336, în Muntele Athos, probabil la mănăstirea sârbească Hilandar, unde s-a călugărit şi a fost preoţit. Tot aici a învăţat greaca, slavona şi aromâna, a cercetat scrierile Sfinţilor părinţi şi a deprins arta copierii manuscriselor, ajungând un miniaturist prin excelenţă. Despre el se spunea că era „bărbat cinstit şi sfânt, tare în cărţi şi mai tare în judecată, meşter la vorbitul cu Dumnezeu, la cuvinte şi răspunsuri pentru credincioşi, dar încă şi mai mare făcător de minuni”.
Pentru că în mănăstirea sa nu mai găsea liniştea dorită, - fiind ales între timp exarh al Muntelui Athos -, a plecat spre Serbia, iar de aici spre sudul Dunării, venind în regiunea Cladova, în oraşul Saina, aflat în faţa oraşului Drobeta Turnu-Severin de astăzi. În Saina a ridicat o bisericuţă închinată Sfintei Treimi. În regiunea Craina a întemeiat mănăstirile Vratna şi Mănăstiriţa.

În 1365, teritoriul respectiv a fost ocupat de regele Ludovic al Ungariei, fiind astfel ameninţat mai ales de prozelitismul catolic. În atari condiţii, cuviosul Nicodim şi câţiva călugări au trecut în nordul Dunării, în Ţara Românească. Aici, între 1369-1370, au construit şi zugrăvit, „cu cheltuială şi cu daruri” primite de la domnul român Vladislav Vlaicu, pe locul unei aşezări monahale mai vechi, Mănăstirea Vodiţa, considerat a fi cel mai vechi lăcaş de piatră din

Ţara Românească, aparţinând, în acea vreme, Mitropoliei Severinului. Mănăstirea Vodiţa s-a vrut a fi o fortăreaţă ortodoxă împotriva ofensivei catolice.

Prima menţiune despre prezenţa cuviosului Nicodim în Ţara Românească datează din 1372, când domnul Vladislav (Vlaicu) Vodă a oferit, printr-un hrisov, mai multe danii Mănăstirii Vodiţa şi a declarat-o „samovlastie", adică de sine stătătoare, după rânduiala Sfântului Munte.

În timpul şederii sale la Vodiţa, cuviosul Nicodim a fost solicitat să facă parte din solia trimisă de cneazul Lazăr la Constantinopol pentru a mijloci ridicarea anatemei aruncate, din cauza unor neînţelegeri, asupra Bisericii Ortodoxe Sârbe şi a poporului sârb, misiune de care s-a achitat cu succes. Preţuit de patriarhul Filotei al Constantinopolului, cuviosul a fost ridicat de acesta în rangul de arhimandrit, cu dreptul de a sfinţi biserici, şi a primit în dar părticele din moaştele Sfinţilor Ignatie Teoforul, Ioan Gură de Aur şi Teofil, odoare aflate astăzi în tezaurul Mănăstirii Tismana.

Însă, după ocuparea Ţării Severinului de către regele maghiar, cuviosul Nicodim a fost nevoit să plece din nou, în 1376, în căutarea unui loc mai liniştit. Îndreptându-se spre partea de nord a Olteniei, cuviosul Nicodim a început să urce pe valea unui pârău, spre zona satului Aninoasa, până a găsit un platou înalt, în apropierea locului numit La Cascade, datorită unei mici cascade aflate în apropiere.

Tradiţia spune că, înainte de a pleca din Muntele Athos, Sfântului Nicodim i s-a arătat Maica Domnului, poruncindu-i să construiască o mănăstire, în cinstea ei, pe locul numit La Cascade.

Făgăduind că va împlini acest lucru, cuviosul Nicodim a plătit unui fierar să-i facă o cruce de plumb, grea de şapte ocale (aproximativ 7 kg), pe care să o poarte până va vedea ridicată mănăstirea închinată Adormirii Maicii Domnului. Şi pentru că platoul pe care a construit mănăstirea era străjuit de un arbore falnic de tisă, pe locul căruia a făcut masa altarului, atât ctitoria, cât şi pârâul - şi întreaga zonă din jur - s-au numit Tismana.

Construcţia a durat mai mulţi ani, sub domnii Radu I (1377-1383), Dan I (1383-1386) şi Mircea (1386-1418). Cuviosul Nicodim a fost numit stareţ. Prima menţiune despre Tismana apare în actul de danie al lui Dan I, din 3 octombrie 1385.

Reintrând Severinul în stăpânirea Ţării Româneşti, în anii 1383-1384, cuviosul Nicodim a preluat şi conducerea Mănăstirii Vodiţa. Tradiţia îi mai atribuie construirea mănăstirilor Topolniţa, Cosuştea-Crivelnic, Gura Motrului şi Vişina

(în Oltenia), precum şi Prislop (în Ţara Haţegului). Ele au fost ridicate probabil de ucenicii săi, urmând regulilor stabilite de cuviosul Nicodim.

În timpul lui Mircea cel bătrân, cuviosul Nicodim s-a bucurat de o poziţie privilegiată, primind numeroase danii.

Cuviosul Nicodim este menţionat pentru ultima dată într-un hrisov din 23 noiembrie 1406, dat de Mircea cel bătrân mănăstirii şi „părintelui şi rugătorului domniei mele, popii Nicodim". Cuviosul Nicodim s-a mutat la cele veşnice la 26 decembrie 1406, fiind înmormântat lângă biserica Mănăstirii Tismana.

Întrucât la mormântul său s-au petrecut nenumărate minuni, moaştele sale au fost puse într-o raclă şi aşezate spre cinstire în biserică. Numai că, fiind în pericol de a fi furate sau profanate, moaştele au fost ascunse, ulterior, într-o peşteră, pierzându-li-se urma. Nu a rămas decât degetul arătător de la mâna dreaptă, care se păstrează într-o mică raclă de argint, alături de crucea lui de plumb, un epitrahil şi o bederniţă.

Despre Sfântul cuvios Nicodim se spune că a trecut Dunărea ca pe uscat. A transformat şarpele din zona numită La Cascade în stană de piatră. Împreună cu diaconul său, Antonie, a trecut de trei ori prin foc, îmbrăcat în veşminte, fără a fi atins de acesta. A tămăduit şi mulţi demonizaţi, pentru a menţiona doar câteva dintre minunile săvârşite de el.

Referitor la activitatea cărturărească, s-a păstrat o corespondenţă purtată de cuviosul Nicodim cu Eftimie, patriarhul de Târnovo - pe care îl cunoscuse la Mănăstirea Hilandar - pe tema existenţei îngerilor şi a curăţiei morale a celui ce doreşte hirotonia.

La Tismana, el a întemeiat vestita şcoală de caligrafi şi copişti de cărţi bisericeşti, prima de acest fel la noi, în diferite limbi.
La Mănăstirea Prislop, cuviosul Nicodim a caligrafiat pe pergament, în anul 6913/1405, un Tetraevangheliar, în limba slavonă, aflat astăzi în expoziţia permanentă a Muzeului Naţional de Artă al României, fiind considerat cel mai vechi manuscris datat care a fost scris pe teritoriul ţării noastre, având totodată şi cea mai veche ferecătură. Realizarea artistică este una de excepţie, cu multe frontispicii, iniţiale şi titluri scrise cu litere aurite. Ferecătura în argint prezintă scenele Răstignirii şi Învierii Domnului.

Pentru viaţa sa sfântă, cultul său a fost generalizat în şedinţa Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 28 februarie 1950, în timpul păstoriri patriarhului Iustinian Marina, care avea mare evlavie la cuviosul Nicodim, pe care l-a

invocat în momentele grele prin care a trecut Biserica noastră la cumpăna dintre deceniile cinci-şase ale secolului trecut.

Drd. Stelian Gomboş - Sfântul Nicodim de la Tismana - Model al rugăciunii lui Iisus în lumea post - modernă şi impactul acesteia asupra vieţii secularizate de astăzi

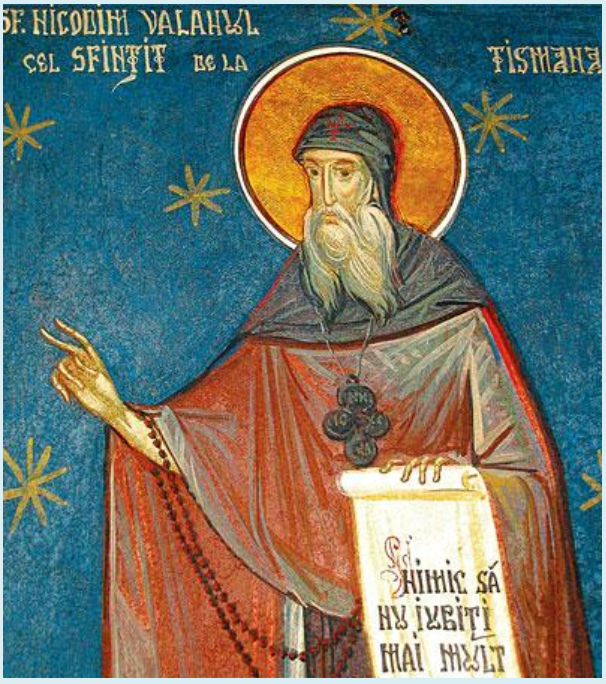

Moto: „Rugăciunea lui Iisus face din inima fiecăruia o chilie monahală unde se află „singur cu Singurul”, în tăcere. Nevoitorul învaţă să tacă. Dar tăcerea creştină nu poate fi despărţită de un cuvânt mereu reînnoit. La un moment dat, cel tăcut, isihastul, primeşte harisma cuvântului de viaţă, care merge de la inimă la inimă, cuvântul – sămânţă”. Olivier Clement

Astăzi, a vorbi despre rugăciune, într-o lume în care avem atât de multe alte preocupări mult mai „palpabile şi mai rentabile”, constituie, de cele mai multe ori, un „nonsens” datorită gândirii noastre foarte pragmatice în urma căreia aşteptăm, în cel mai scurt timp, lucruri şi rezultate foarte „concrete” şi foarte „eficiente”!... Pentru foarte mulţi dintre noi, cei aşa zişi credincioşi, a ne ruga înseamnă a depune un efort prea mare şi pentru o lungă durată de timp (de fapt ar trebui să fie pentru toată viaţa) pentru care noi nu mai avem vreme sau, cu alte cuvinte, nu reuşim să ne facem suficient timp!... Ne comportăm, în acest fel, în raport cu rugăciunea fiindcă foarte mulţi dintre noi, nu (re)cunoaştem autenticul motiv şi scop al vieţuirii noastre pe acest pământ!...

În altă ordine de idei, nevoia de rugăciune a omului credincios este în afară de orice îndoială. Cu cât este mai puternică credinţa, cu atât este mai puternică şi nevoia sa de rugăciune. Dar în societatea de astăzi constatăm o slăbire a credinţei. Prin urmare şi un fel de indiferenţă faţă de rugăciune. Poate că noţiunea de societate secularizată nu indică, totuşi, o societate total

necredincioasă, ci o societate în care majoritatea membrilor nu mai practică rugăciunea decât foarte rar, în momente excepţionale, nemaiavând puterea necesară de a se raporta la Sfinţii Părinţi ai Bisericii – care ar trebui să le fie exemple, în acest sens!...

„Pentru cel care doreşte să-şi menţină vigoarea credinţei prin rugăciune se pune, astăzi, o dublă problemă: aceea de a-şi apăra credinţa împotriva influenţelor nefaste a unui mediu slăbit în credinţă şi aceea de a apăra practica rugăciunii în cadrul unei societăţi care a pierdut în mare parte uzul acesteia. În timp ce omul de odinioară găsea în mediul social un factor prin care îşi întărea credinţa şi practica rugăciunii, astăzi acest mediu este un factor de răcire, un factor împotriva căruia cel care vrea să-şi menţină credinţa şi rugăciunea trebuie să se apere." – ne relatează Părintele Dumitru Stăniloae în lucrarea sa „Rugăciunea lui Iisus şi experienţa Duhului Sfânt".

Şi în această împrejurare ne poate veni în ajutor unul din Sfinţii noştri Părinţi, şi anume Sfântul Nicodim cel Sfinţit de la Tismana – originar din Serbia, care s-a călugărit la Mănăstirea Hilandar din Sfântul Munte Athos - unde se află centrul trăirii spirituale şi al gândirii profund şi autentic ortodoxe dintotdeauna, şi care apoi, a venit şi a întemeiat mai multe mănăstiri la noi, pe locurile vechilor sihăstrii şi pustnicii, fiind considerat, din acest motiv, unul dintre principalii (re)organizatori ai monahismului românesc.

Sfântul Părintele nostru Nicodim a adus din comunitatea athonită a Hilandarului practica rugăciunii isihaste, practică ce va fi instaurată mai târziu în cealaltă parte a plaiurilor româneşti, de către Sfinţii Paisie Velicicoski ori Vasile de la Poiana Mărului. Acest Sfânt al Bisericii noastre a adus această rugăciune cu toate roadele şi foloasele ei, ce se cere şi astăzi a fi reevaluată şi reactivată, nu doar în mediile monahale, unde ea este practicată, ci şi în societatea laică şi laicizată a lumii post-moderne, în care ea trebuie cultivată în egală măsură, deoarece între viaţa monahală şi cea din lume nu trebuie să existe diferenţieri şi despărţituri, din punctul de vedere al săvârşirii şi rostirii rugăciunii.

Astăzi, ca întotdeauna, omul credincios trebuie să caute într-o mare măsură el însuşi motivaţii care să-i poată susţine credinţa şi propria sa practică a rugăciunii. Şi tocmai acest lucru ar putea face credinţa sa mai profundă, raportarea la modelele vii ale Părinţilor – între ei numărându-se şi Sfântul Nicodim, precum şi rugăciunea sa mai fierbinte, dat fiind că, într-o mare măsură, ele nu mai sunt susţinute de mediul social, ci pot fi luate, cel mai bine, din mediul Tradiţiei patristice, aghiografice şi patericale.

Prin urmare, omul care reuşeşte să-şi întărească credinţa şi rugăciunea prin motivaţii personale, corect reflectate, poate deveni el însuşi un focar pentru

consolidarea credinţei şi înnoirea rugăciunii în mediul său social, fiindcă la viaţa cea sfântă suntem chemaţi cu toţii, fără a face însă din dobândirea sfinţeniei, un scop în sine. Prin aceasta el poate ajuta societatea să iasă din viaţa superficială, saturată de o continuă plictiseală şi permanentă monotonie, care sunt două din cauzele slăbirii credinţei şi a rugăciunii, urmări ce duc, în fond, la vlăguirea şi la secătuirea noastră duhovnicească; cu alte cuvinte – spune tot Părintele Stăniloae în aceeaşi lucrare – el poate ajuta să regăsească un conţinut mai substanţial, să-şi întărească rădăcinile adânci înfigându-le într-o mai mare profunzime a vieţii, fără de care existenţa umană este de o uniformitate monotonă şi lipsită de semnificaţie.

O trăsătură caracteristică a acestei societăţi este aceea că omul se simte în ea mult mai singur, decât în societatea de ieri în care nu lipsea preocuparea pentru Dumnezeu, lipsindu-se aşadar, de comuniunea sfinţilor, a Sfântului Nicodim, căruia, oare câţi dintre noi îi cunoştem viaţa sau îi urmăm credinţa, în duhul rugăciunii!... Credinciosul simte astăzi nevoia de a se ruga poate mai mult decât în trecut, pentru că prin rugăciune se salvează de singurătatea care este atât de greu de suportat.

„El găseşte în rugăciune mijlocul de a fi în comuniune cu Dumnezeu, cu Sfinţii Săi şi ai Bisericii noastre, între care la loc de cinste se află Sfântul Nicodim. În acest fel îl are în rugăciune pe Dumnezeu Însuşi şi pe Sfinţii Săi, în dialog cu el prin toate lucrurile şi lucrările ajungând, astfel, ca el însuşi să îl vadă şi să-l înţeleagă pe Dumnezeu prin toate. Cel ce se roagă ia cunoştinţă de rădăcinile sale în realitatea personală, infinită a lui Dumnezeu şi nu se lasă pradă valurilor superficiale ale vieţii, ale unei vieţi închise doar în orizontul pământesc. Îşi poate umple viaţa cu un conţinut infinit” - susţine acelaşi părinte în aceeaşi lucrare.

În Ortodoxie se practică o formă de rugăciune permanentă, rugăciunea inimii sau a minţii pe altarul inimii ori a sensibilităţii pline de iubire şi de milă în care se află Hristos cu iubirea şi cu mila Sa. Este adevărat că în această rugăciune pare că cerem mila lui Hristos numai pentru persoana noastră: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul”. Se pare, aşadar, că prin aceasta ne interesăm doar de noi înşine. Dar în măsura în care mă consider păcătos, în mod sigur mă gândesc la toate păcatele pe care le-am săvârşit faţă de Dumnezeu şi faţă de fraţii mei, deci mă rog, în virtutea dorinţei de realizare a comuniunii, şi pentru relaţii mai bune cu aceştia sau pentru ca ei să nu rămână pentru totdeauna afectaţi de nedreptăţile mele faţă de ei, aşa cum procedau şi Sfinţii Părinţi cu toţi semenii lor, în virtutea dragostei şi a corectitudinii lor, alăturându-se acestora şi Părintele nostru Nicodim.

În acest sens, Sfântul Isaac Sirul spune: „Cel care, pomenind pe Dumnezeu, cinsteşte pe tot omul, află ajutor de la tot omul prin voinţa cea ascunsă a lui Dumnezeu. Şi cel ce îl apără pe cel nedreptăţit Îl are pe Dumnezeu luptând pentru sine. Cel ce-şi dăruieşte braţul său spre ajutorul aproapelui primeşte braţul lui Dumnezeu în ajutorul său”.

Rugăciunea este, aşadar, un factor de însănătoşire şi întărire spirituală a fiinţei mele, dar şi o însănătoşire şi consolidare a coeziunii sociale într-un plan mai profund. Cel ce se roagă îi are pe ceilalţi în inima lui iar ei simt aceasta şi vin spre el. ***Sfântul Serafim de Sarov a spus: „Împacă-te cu Dumnezeu şi mulţi oameni vor veni să se împace cu tine”.*** Reproducând aceste cuvinte, ***Arhimandritul Gheorghios Kapsanis, egumenul Mănăstirii Grigoriu din Sfântul Munte Athos adăuga: „În tradiţia isihastă a Bisericii se observă că pe măsură ce Părinţii care se împăcau cu Dumnezeu şi se afundau în pustie, mulţimi tot mai numeroase veneau la ei pentru binele lor”.***

Rugăciunea lui Iisus - „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul” - se poate rosti oricând şi oriunde, potrivindu-se la fel de bine şi nevoitorului din pustie, şi creştinului care vieţuieşte în tumultul cetăţii. Căci amândoi poartă acelaşi război nevăzut, cu aceleaşi „duhuri ale răutăţii” (cf. Efes. 6, 12), şi amândoi au trebuinţă de aceeaşi armă nebiruită: Numele lui Iisus pentru care ambii trebuie să se „roage neîncetat” deoarece au de atins aceeaşi ţintă: - a mântuirii sufletului şi a trupului.

Problema care a frământat spiritualitatea răsăriteană, deci şi pe Sfântul Nicodim care a căutat răspunsul în moştenirea athonită, se rezumă la această întrebare: ***Cum să te rogi neîncetat? Cum să fii nu doar un om care participă în fiecare duminică sau mai des la Sfânta Liturghie, la Slujba Euharistică, ci, potrivit îndemnului paulin citat mai sus să fii un „om euharistic?”*** Nu doar un om care sfinţeşte timpul, rugându-se la principalele „ceasuri” ale zilei ci un „om liturgic”, capabil să sfinţească fiecare moment. Un răspuns potrivit ar fi să faci totul având sentimentul prezenţei lui Dumnezeu, fiind cu recunoştinţă faţă de El şi cu dragoste şi grijă faţă de aproapele, aşa cum au fost aceşti Sfinţi bineplăcuţi lui Dumnezeu, printre care şi Sfântul Nicodim.

„În orice gând sau faptă prin care sufletul aduce închinare lui Dumnezeu, el se află cu Dumnezeu” – spune Sfântul Macarie cel mare.

Rugăciunea neîncetată, potrivit Sfântului Maxim Mărturisitorul, „este să-ţi sileşti sufletul către Dumnezeu, cu multă evlavie şi cu multă dragoste… să te încredinţezi lui Dumnezeu în toate faptele şi în tot ce ţi se întâmplă”.

Unul dintre interlocutorii Pelerinului rus îi explică acestuia că rugăciunea lăuntrică este celebrarea însăşi a vieţii şi a universului, entuziasmul care poartă toate lucrurile către plenitudine şi către frumuseţe şi că este de datoria omului să descătuşeze acest suspin universal al Duhului. ***Părintele Stăniloaie spunea, tot aşa, că trebuie să primim lumea ca pe un dar al lui Dumnezeu, pe care toţi laolaltă să I-L înapoiem, după ce am pus pe ea pecetea iubirii noastre creatoare.***

Toate acestea sunt adevărate, toate sunt importante. Dar dacă nu vrem să rămânem în stadiul de bune intenţii, ne trebuie o unealtă prin care să le putem pune în practică. Iar aceasta este rugăciunea lui Iisus, pe care Sfântul Nicodim a împlinit-o cu prisosinţă. Şi pentru aceasta trebuie să pornim la drum căci orice destin creştin este un pelerinaj către „locul inimii", unde Domnul ne aşteaptă, către care ne atrage. Călătoriile nu fac decât să exprime, să înlesnească, prin întâlnirile prilejuite, prin înrâuririle resimţite, această călătorie lăuntrică. Căutăm omul, oamenii care să ne dea „cuvinte de viaţă", aceştia fiind Sfinţii şi îndrumătorii duhovniceşti, care să ne trezească la ceea ce ne este cel mai apropiat şi totuşi atât de departe…

Iată, Pelerinul a întâlnit un astfel de om: „Am intrat în chilia lui, iar bătrânul mi-a spus: „Rugăciunea lui Iisus lăuntrică şi neîncetată este chemarea continuă şi neîntreruptă a Numelui lui Iisus, cu buzele, cu inima şi cu mintea, având simţământul prezenţei Sale, oriunde şi oricând, chiar şi în timpul somnului. Ea se exprimă prin cuvintele: Doamne Iisuse Hristoase miluieşte-mă. Cel care se obişnuieşte cu această chemare dobândeşte o mare mângâiere şi nevoia de a o rosti mereu. După câtva timp, nu mai poate trăi fără această rugăciune, care curge în el de la sine, pretutindeni, mereu" – conform relatărilor din cartea „Povestea unui Pelerin". „Doamne Iisuse Hristoase" sau „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu", se spune odată cu inspiraţia. „Miluieşte-mă" sau „Miluieşte-mă pe mine, păcătosul" o dată cu expiraţia. Aceasta se face odată cu lepădarea de sine, din dragoste. Astfel vom ajunge a vorbi de rugăciunea neîntreruptă, pe care au dobândit-o Părinţii bisericeşti, ştiuţi sau neştiuţi.

La unii mari Părinţi Duhovniceşti rugăciunea lui Iisus devine „spontană", „neîncetată". Chemarea Numelui Său se identifică cu bătăile inimii. Ritmul însuşi al vieţii, respiraţia, bătaia inimii, este ceea ce se roagă în ei sau, mai curând, în perspectiva începutului şi sfârşitului, se recunoaşte ca fiind rugăciune. Dar, îndeosebi în zilele noastre, aceasta nu trebuie voit, ci descoperit printr-o smerită lepădare de sine, într-o încredere deplină, prin har.

„Atunci când Duhul Se sălăşluieşte în cineva, acesta nu se mai poate opri din rugăciune, căci Duhul nu încetează de a Se ruga în el. Fie că doarme sau este treaz, rugăciunea nu se mai desparte de sufletul său. În timp ce doarme,

mănâncă, bea, munceşte, mireasma rugăciunii se răspândeşte din sufletul său. De acum înainte nu se mai roagă în anumite momente, ci mereu. Mişcările minţii curăţite sunt glasuri tăcute care cântă, în taină, o cântare Celui nevăzut" – spune Sfântul Isaac Sirul.

Iar pelerinul ne mărturiseşte: „M-am învăţat atât de bine cu rugăciunea inimii, încât o lucram neîncetat, iar, în cele din urmă, am simţit că mergea de la sine, fără nici o lucrare din partea mea; rugăciunea izvora în mintea şi în inima mea nu numai când eram treaz, ci şi când dormeam, şi nu s-a mai întrerupt nici o clipă" adică a ajuns la „starea de rugăciune", împlinind, în acest fel, îndemnul paulin de a se „ruga neîncetat".

Prin urmare, „actului rugăciunii îi urmează starea de rugăciune. Iar starea de rugăciune este adevărata fire a omului, adevărata fire a fiinţelor şi a lucrurilor. Lumea este rugăciune, celebrare, aşa cum o arată atât de admirabil Psalmii şi Cartea lui Iov. Dar această rugăciune tăcută are nevoie de gura omului pentru a răsuna. Este ceea ce anumiţi Părinţi greci numesc „contemplarea firii": omul adună raţiunile (logoi) lucrurilor, esenţele lor spirituale, nu pentru a şi le însuşi, ci pentru a le aduce lui Dumnezeu ca pe o jertfă din partea creaţiei. Vede lucrurile, structurate de Cuvânt, însufleţite de Duhul vieţii şi al frumuseţii tinzând către Obârşia paternă, care le primeşte, în distincţia lor.

„Căci unirea, desfiinţând separarea, nu dăunează câtuşi de puţin deosebirii" spune Sfântul Maxim Mărturisitorul. Toată această relatare avându-o din lucrarea „Rugăciunea lui Iisus" a lui Olivier Clement. De aceea se refugia Sfântul Nicodim în peştera Tismanei şi în alte crăpături ori în „cela mai de jos ale pământului" pentru a ajunge la această stare de rugăciune neîncetată - aceasta rămânând moştenire şi temei pentru viaţa monahală, cenobitică de mai târziu.

Sfântul Nicodim a ajuns la concluzia şi la certitudinea că rugăciunea lui Iisus deşteaptă în inimă o dragoste fără margini. Tot în continuarea acestei idei ***se întreabă şi Sfântul Isaac Sirul: „Ce este, oare, o inimă iubitoare? Şi iată cum răspunde tot el: „Este o inimă care arde de dragoste pentru toată zidirea, pentru oameni, pentru păsări, pentru fiare, pentru diavoli, pentru toate făpturile… Iată de ce un astfel de om se roagă neîncetat… chiar şi pentru duşmanii adevărului, şi pentru cei care-i fac rău… se roagă chiar şi pentru şerpi, însufleţit de mila nesfârşită care ia naştere în inima celor care se unesc cu Dumnezeu!".*** Şi tot el: ***„Ce este cunoaşterea? – simţul vieţii nemuritoare. Şi ce este viaţa nemuritoare? – să simţi totul în Dumnezeu. Căci dragostea vine din întâlnire. Cunoaşterea legată de Dumnezeu unifică toate dorinţele, iată observaţia şi concluzia la care au ajuns Sfinţii Părinţi ai Bisericii; Iar pentru inima care o dobândeşte, ea este numai dulceaţă revărsându-se pe***

pământ. Căci nimic nu se poate asemui cu dulceaţa cunoaşterii lui Dumnezeu”, Care a semănat ale Sale în toate cele ce sunt, încât prin ele, ca prin nişte deschizături, să Se arate minţii într-o lumină a înţelegerii, cucerind-o, luminând-o şi atrăgând-o spre Sine, după cum aflăm scris în Filocalia – Vol. 8, pag. 421.

Totul culminează cu adevărata iubire de aproapele. Mă gândesc la acel frumos text al unui „nebun pentru Hristos” rus de la începutul veacului XX : ***„Fără rugăciune, toate virtuţile sunt ca nişte copaci fără pământ; rugăciunea este pământul care îngăduie tuturor virtuţilor să crească… Ucenicul lui Hristos trebuie să trăiască numai prin Hristos. Atunci când îl va iubi în aşa măsură pe Hristos, va iubi fără îndoială şi toate făpturile lui Dumnezeu. Oamenii cred că mai bine trebuie să-i iubeşti pe oameni şi apoi pe Dumnezeu. Şi eu am făcut aşa, dar nu ajută la nimic. Dar când, dimpotrivă, am început să–L iubesc pe Dumnezeu, în această iubire pentru Dumnezeu mi-am aflat aproapele. Şi în această iubire pentru Dumnezeu, vrăjmaşii mi-au devenit şi ei prieteni, făpturi ale lui Dumnezeu”*** – După cum aflăm consemnat în aceeaşi carte a lui Olivier Clement.

Drept măritorii noştri Părinţi subliniază faptul că trebuie evitat proiectarea propriului tău psihism asupra celuilalt. Trebuie să-l înţelegi pe celălalt într-o deplină lepădare de sine, până când ajungi să afli în el chipul lui Dumnezeu. Atunci descoperi cât de mult poate fi întunecat, deformat acest chip de către puterile răului. Atunci poţi vedea inima omului ca loc în care binele şi răul, Dumnezeu şi diavolul, duc o luptă neîncetată. În această luptă trebuie să se intervină nu prin forţă exterioară, care nu poate duce decât la acel „coşmar al binelui nefast, cu sila” de care vorbea Berdiaev, ci prin rugăciune. Poţi interveni dacă-ţi pui toată încrederea, dacă te lepezi de orice dorinţă interesată, dacă asemenea lui David, îţi arunci armele şi intri în luptă fără altă armă decât Numele Domnului. Şi atunci Numele, devenit Prezenţă, ne inspiră cuvintele, tăcerile, gesturile cu adevărat necesare.

Celor care ajung în această „stare de rugăciune”, totul le este „înapoiat însutit”: „Ei cunosc transfigurarea erosului, căutată cu atâta disperare de adepţii freudo-marxismului!... Percep cu o „plenitudine” extraordinară taina fiinţelor şi a lucrurilor, faţa ascunsă a lumii. Primesc harismele paternităţii spirituale, darul vindecării, darul proorociei sau darul facerii de minuni, pe care-l avea şi Sfântul Nicodim.

Andrei Scrima, în cartea sa „Despre Isihasm”, citându-l pe Sfântul Ioan Cassian, susţine că „pot contempla divinitatea numai aceea care, cu ochi foarte puri, se înalţă deasupra acţiunilor şi gândurilor joase şi pământeşti, se retrag şi urcă împreună cu El (cu Iisus Hristos) pe acel munte înalt al singurătăţii, acolo unde

Iisus Hristos, desfăcând sufletele din tumultul pasiunilor şi separându-le din amestecul tuturor viciilor, le statorniceşte într-o credinţă vie şi le face să urce pe cea mai înaltă culme a virtuţilor unde El îşi arată mai apoi, neacoperită, slava… şi strălucirea chipului Său celor care au ochii inimii destul de puri pentru a le contempla…"

Mintea, unită cu inima, accede la o formă înnoită de înţelegere, la o gândire plină de pace şi de dragoste, purtată de rugăciune, căci de acum înainte aceasta nu se mai întrerupe în timpul gândirii. Practica invocării Numelui lui Iisus nu are, contrar unor păreri, nimic antiintelectual, căci Sfântul Nicodim, de pildă, nu era un antiintelectual, dimpotrivă: ea răstigneşte şi învie mintea. Inima eliberată fiind de închipuiri ajunge să producă în ea însăşi tainice şi sfinte gânduri, aşa cum pe o mare liniştită vezi peştii mişcându-se şi delfinii dănţuind.

În rugăciunea curată este vorba de unirea minţii (nous) cu inima. Nu trebuie ca mintea să rămână singură, nici ca inima să rămână singură. O rugăciune care se face numai cu mintea este o rugăciune rece, o rugăciune care se face doar cu inima este pur sentimentală care ignoră tot ceea ce Dumnezeu ne-a dat, ceea ce ne dă şi ne va mai da în Iisus Hristos. ***„Este o rugăciune fără orizont şi fără perspectivă, o rugăciune în care nu ştim de ce să-i mulţumim lui Dumnezeu, pentru ce îl lăudăm, nici ce anume să-i cerem. Omul care se roagă are sentimentul că se pierde într-un infinit impersonal. E un sentiment care ignoră faptul că el face experienţa unui Dumnezeu personal. Şi deci nu este rugăciune" – afirmă Părintele Dumitru Stăniloae.***

Trebuie să precizăm, încă o dată, că această întâlnire a minţii cu inima nu se face prin ridicarea inimii în minte, ci prin coborârea minţii în inimă. Aceasta înseamnă că nu inima îşi află odihna în minte, ci mai degrabă mintea îşi află odihna în inimă adică în adâncul inimii strâns unite cu adâncul lui Dumnezeu, obiectul căutării sale. Uneori, celor înduhovniciţi li se dezvăluie tainele începuturilor şi ale sfârşitului omenirii şi universului. Ei participă la trecerea istoriei către Împărăţie, aşa cum a făcut-o şi Sfântul nostru din Tismana Olteniei, devin părtaşi la naşterea noului Ierusalim; îşi află locul în comuniunea „păcătoşilor conştienţi", cei care se roagă pentru mântuirea tuturor. Dacă Biserica a condamnat apocatastaza origenistă ca certitudine doctrinală şi ca automatism cvasiciclic, ea a încredinţat, în schimb, celor înduhovniciţi taina rugăciunii pentru mântuirea universală, activitate pe care Părinţii noştri duhovniceşti şi-au asumat-o cu multă largheţe a inimii!...

„Rostind în rugăciunea lui Iisus „miluieşte-ne", ne amintim că nu te mântuieşti de unul singur, ci numai în măsura în care devii o persoană în comuniune, care nu mai e despărţită de nimic. Cel care invocă Numele devine prietenul Mirelui, se roagă ca toţi să fie uniţi cu Mirele: „Acela trebuie să crească iar eu să mă

micşorez”. Nu mai vorbeşte de iad decât pentru el însuşi, cu o smerenie fără margini. Ca acel cizmar din Alexandria, care i-a dat o lecţie Sfântului Antonie, dezvăluindu-i că se roagă ca toţi să fie mântuiţi, el fiind singurul care merită să fie osândit. Ca Simeon Noul Teolog care spunea că trebuie să-ţi priveşti toţi semenii ca pe nişte sfinţi şi să te consideri drept singurul păcătos, „spunându-ţi că în ziua judecăţii toţi vor fi mântuiţi, numai tu vei fi osândit” – Ne spune tot Olivier Clement. Şi atunci, Domnul i-a spus stareţului Siluan: „Ţine-ţi mintea în iad şi nu deznădăjdui”. Această întâlnire în iubire dar şi acest sentiment al diferenţei infinite dintre Dumnezeu şi mine, această necesitate a milei lui Dumnezeu pe care o simte omul, se exprimă în rugăciunea lui Iisus. Inima este izvorul sentimentelor, deci şi al iubirii. Iar iubirea înseamnă întâlnire cu celălalt. Şi fiindcă iubirea este animată de un avânt infinit, ea nu ar putea fi pe deplin satisfăcută decât în întâlnirea cu Dumnezeu, Cel infinit.

Părintele Profesor Dumitru Stăniloae în lucrarea deja citată ne spune că ***„în întâlnirea cu Dumnezeu - Infinitul este perceput ca o bucurie nesfârşită, ca o lumină. Exprimându-le prin cuvinte, omul sugerează această bucurie care depăşeşte orice limite. Deşi încă foarte slab, cuvintele rugăciunii lui Iisus exprimă acest sentiment de bucurie, de recunoştinţă şi de smerenie infinită. Dar lucrul principal nu e să rostim cuvinte. Principalul se află în această experienţă a bucuriei, a recunoştinţei, a iubirii, a smereniei şi chiar a durerii nesfârşite care provoacă păcatul. Cuvintele nu mai formează un obiect de reflexie pentru cel care le pronunţă. Ele nu se mai interpun între om şi Dumnezeu, ci prin ele omul se adresează lui Dumnezeu Care este de faţă. Prezenţa lui Dumnezeu copleşeşte totul”.***

Aşadar, trecând noi prin gama aceasta de stări sufleteşti, la ce ajungem? Cu ce ne alegem? Ce roade culegem? Cu ce ne alegem de la Sfinţii noştri, de la Sfântul Nicodim acum la împlinirea a 600 de ani de naşterea sa în Ceruri? Dobândim linişte aducătoare de bucurie şi reconfortare sufletească, împăcare cu Dumnezeu şi cu sine. Minunea rugăciunii nu constă atât în împlinirea ei, în înduplecarea lui Dumnezeu, ci în atingerea tainică ce se efectuează între sufletul nostru limitat şi Duhul nemărginit al lui Dumnezeu, experienţă pe care au trăit-o şi Sfinţii, din belşug.

„Inima omului se află într-o stare prielnică primirii harului şi binecuvântărilor lui Dumnezeu. Din această atingere odrăslesc o serie de transformări binefăcătoare în fiinţa noastră. Rugăciunea se face între noi şi Dumnezeu în viaţa noastră umană. În adâncurile serafice ale interiorului nostru se produce, prin rugăciune, o comuniune discretă şi rodnică între noi şi Dumnezeu. Fără această relaţie personală cu Dumnezeu prin rugăciune, credinţa rămâne o convingere teoretică, cultul o lucrare de formă externă, cercetarea Părinţilor o cronologie seacă. Fără rugăciune, lucrării noastre

morale îi lipseşte profunzimea religioasă, fără rugăciune iubirea lui Dumnezeu nu se manifestă în toată plenitudinea ei, se deschide un abis între Dumnezeu şi om" – reliefează Părintele Ioan Bunea în cartea sa „Psihologia Rugăciunii".

Ţinând seamă de faptul că, prin rugăciune omul păşeşte înaintea lui Dumnezeu, pentru a vorbi cu El despre sufletul său, despre desăvârşirea şi despre mântuirea sa, rugăciunea rămâne suprema datorie a noastră, a tuturor creştinilor, văzând şi constatând din cele enunţate aici importanţa şi actualitatea ei, fiind ieri, azi şi în veci aceeaşi; ea fiind semnul supremaţiei morale şi duhovniceşti în lume. Dacă, prin absurd, ar fi să înceteze, la un moment dat, rugăciunea pe pământ, nevinovăţia ar rămâne fără ocrotire, păcatul fără iertare, virtutea fără putinţa desăvârşirii şi lumea ar intra în întunericul stricăciunii şi a morţii care ar duce la noaptea veşnică a iadului, iar existenţa Sfinţilor ca vase vii ale Bisericii în care descoperim lucrarea Duhului Sfânt, sau pomenirea contemporană a Sfântului Nicodim nu ar avea nici un sens, nici un folos!... Nădejdea sporeşte prin rugăciune: nădejdea Zilei neînserate, când adierea Duhului va împrăştia cenuşa şi va arăta ca un „rug aprins" întru Hristos. Risipirea amăgirii şi zdrobirea morţii nu se vor săvârşi fără mari încercări. Atunci, cine va chema Numele Domnului se va mântui, aşa cum au făcut Sfinţii – care au fost oamenii unui loc şi a unui timp dat şi bine delimitat dar care au ajuns locuitorii veşniciei, ai metaistoriei, ai timpului şi ai spaţiului universal.

Aşadar, rugăciunea este o minune ce face minuni: Îl coboară pe Dumnezeu şi înalţă sufletul către El. Este o minune pe care o putem săvârşi şi de care ne putem împărtăşi zilnic, plecând genunchii trupului dar, mai ales, ai sufletului şi înălţând mintea noastră spre Domnul şi spre „casnicii Săi" – care sunt Sfinţii, între ei sălăşluind şi Părintele nostru Nicodim cel Sfinţit de la Tismana, căruia îi aducem în aceste vremuri binecuvântate, prinosul nostru de cinstire, preţuire şi recunoştinţă. Urmează doar să-i înţelegem rugăciunii sensul, şi să o cultivăm spre şi pentru desăvârşirea noastră căci ea este semnul omenităţii şi izbăvirii noastre, de-a lungul tuturor veacurilor!...

Din minunile Sfântului Nicodim cel sfinţit de la Tismana (1310-1406)

Călătorind prin ţara Sfântului Nicodim de la Tismana

Mânăstirea Tismana

Grupul de pelerini care an de an reface un traseu „pe urmele sfinţilor“, prin Macedonia („nici un an nu seamănă însă cu altul“), a poposit şi la Nicodin, lângă Prilep, satul natal al Sfântului Nicodim (1320-1406). Aici mica biserică veche, biserica nouă şi fântâna Sfântului Nicodim păstrează toate amintirea celui ce a plecat din Macedonia pentru a întemeia în Ţara Românească mănăstirile Vodiţa (1369), Tismana (1377), Vrana, Mănăstiriţa, Gura Motrului şi Visina, iar în Ţara Hategului - Prislopul. Despre Nicodim tradiţia spune că l-ar fi învăţat să scrie chiar pe voievodul Mircea cel Bătrân (drept pentru care de curând a şi fost pictată o frescă reprezentativă în acest sens în incinta Mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului“ - Izvorul Mureşului).

Probabil că mulţi au auzit despre Ohrid, sau Ohrida, ca despre un centru important al culturii bizantine. Despre oraşul Ohrid, situat pe malul lacului cu acelaşi nume, tradiţia spune că în vechime ar fi fost împodobit cu 365 de biserici mici, adică o biserică pentru fiecare zi a anului. Pe o culme a oraşului, urcând nişte străzi şerpuite, cu case albe (unele în stilul arhitecturii macedonene locale: „asemeni unor inimi deschise către cer“), drumul duce către biserica Sfântul Clement, cu un ansamblu pictural complex, datând din secolul 13. Alături, în galeria de icoane, lucrări de dimensiuni mari, unele cu două feţe, realizate cu multă migală, recreează crâmpeie dintr-o lume a duhului. În vale, pe malul lacului, străjuieşte biserica Sfânta Sofia, împodobită cu picturi în frescă datând din secolele 11-13. De aici, un vapor de croazieră porneşte zilnic spre insula Mănăstirii „Sfântul Naum“, un mic paradis în mijlocul lacului, spre graniţa cu Albania. Şi tot pe malul lacului, la Struga, alături de bisericile „Sfântul Antonie“ şi a Maicii Domnului, datând amândouă din secolul 14, chiliile călugărilor isihaşti stau mărturie a vieţii de rugăciune.

Creştinism milenar

Prin aceste locuri, un mileniu de istorie creştină poate fi recompus la nivel simbolic din mărturii în piatră. Biserica de la Curbinovo, spre exemplu, este un model de smerenie. Din afară duce cu gândul, poate, la umilul loc de naştere al Mântuitorului, înăuntru însă adăposteşte picturi originale de secol 11, printre care şi cunoscutul arhanghel de la Curbinovo, devenit simbol al spaţiului macedonean. Poate puţini ştiu că în satul Varos, cunoscut pentru Mănăstirea „Sfântul Arhanghel Mihail“, mai există o biserică, „Sfântul Nicolae“, păstrând picturi de secol 14, printre care se remarcă scena Răstignirii - cu Mântuitorul urcându-Se singur pe cruce! Teologia imaginii continuă şi la Mănăstirea „Ioan Bigorski“ (Botezătorul), considerată cea mai importantă din Macedonia. Iconostasul marii biserici de aici, sculptat, după măsura timpului de demult, cu numeroase scene din Vechiul şi Noul Testament, este o adevărată istorie a mântuirii.

Între Cruce şi Semilună

Dincolo de porţile mănăstirii începe însă o lume care în Macedonia avansează încet, dar sigur - atât cât Dumnezeu va îngădui: mahomedanismul. Minaretele mai vechilor şi mai noilor moschei se regăsesc atât în îndepărtate sate montane, cât şi în mijlocul oraşelor. În acest context cultural, biserica din Bitolia poartă o istorie aparte. În vremea stăpânirii otomane creştinilor cu greu li se îngăduia să-şi ridice biserici, şi în orice caz acestea trebuiau să fie cât mai mici. De aceea Biserica „Sfântul Dumitru“ din Bitolia, situată în vecinătatea unor moschei, s-a dezvoltat mai degrabă în adâncime. Părintele paroh a studiat la Bucureşti şi ştie română, dar mai sunt şi alţi preoţi macedoneni care s-au orientat, pentru desăvârşirea studiilor teologice, spre România. De altfel, oamenii de aici au ceva din felul de a fi al românilor şi sunt foarte primitori, mulţi dintre cei care te-au cunoscut o dată aşteptându-te şi la anul. Atât la Bitolia, cât şi la Crusevo, o localitate tipic montană, sunt comunităţi de aromâni, comunităţi care se regăsesc şi dincolo de graniţă, în Grecia - mai ales în Munţii Pindului.

Răscumpărând „teroarea istoriei“

Macedonia este o ţară mică, dar de veche tradiţie ortodoxă. Împreună cu Macedonia grecească, în acest spaţiu s-a dezvoltat o şcoală oarecum unitară a picturii bizantine, impunându-se până astăzi ca exemple reprezentative mai ales mari ansambluri iconografice, precum „Adormirea Maicii Domnului“, „Punerea în mormânt“ sau Sfinţii Militari.

Aceasta este Macedonia, tara munţilor prin excelenţă, ţara Sfântului Nicodim de la Tismana. Căci aşa a rânduit Dumnezeu, ca sfântul acesta de origine macedoneană să rămână în istoria spiritualităţii ortodoxe universale drept Sfântul Nicodim de la Tismana.

Teodora Roşca, Lumea credinţei, anul II, nr. 9(14)

Prof. Nicu Tomoniu - Unde s-a născut Nicodim?Am aflat după şase secole!

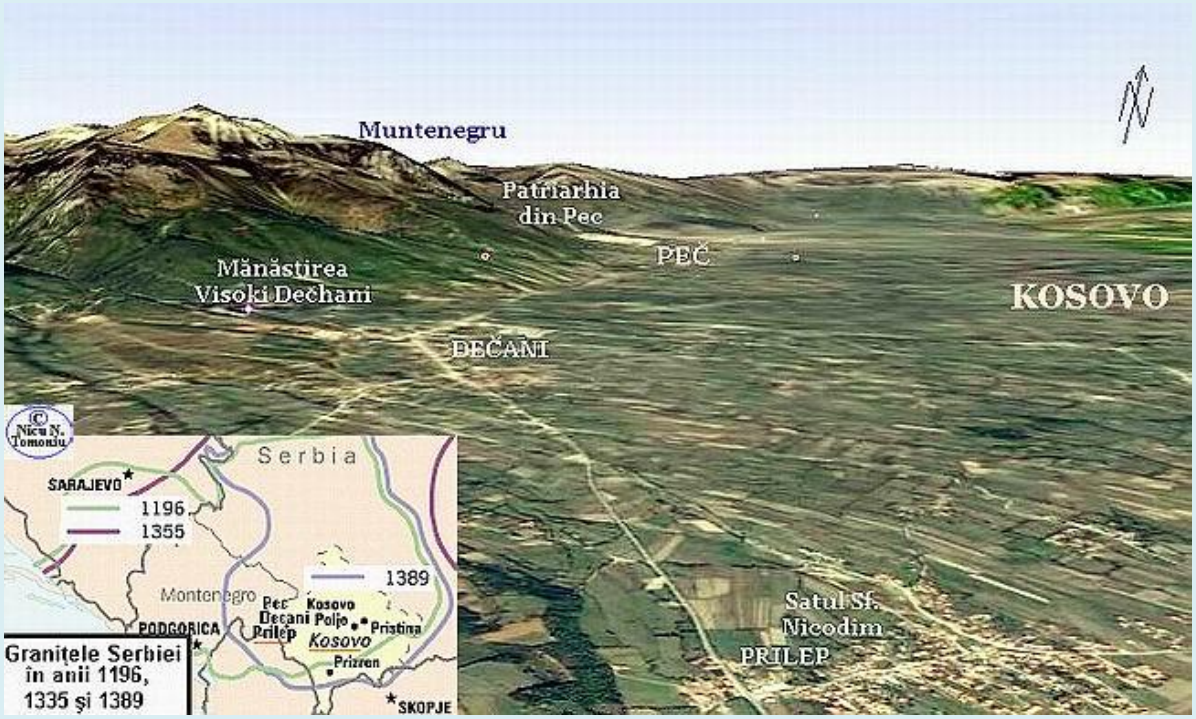

Localitatea Prilep locul naşterii lui Nicodim şi a vărului său Ştefan Lazăr (1371-1389) cneazul sârbilor, căzut în lupta de la Câmpia Mierlei (1389)

Despre originea etnică a prea cuviosului părintelui nostru Nicodim Sfinţitul nici un istoric nu a fost ferm ci destul de evaziv: vlah, sârb, grec, macedonean, albanez, aromân…. iar primul său biograf, Ştefan Ieromonahul scria, la 1835, într-un mod foarte enigmatic: „de neam slovian”.

Locul naşterii lui Nicodim era bănuit a fi în inima Macedoniei, în oraşul Prilep. Se credea că există o singură localitate cu acest nume în Balcani şi nimeni nu mai auzise de altă localitate Prilep!

Până când, urmărind în aprilie 2006, procesul lui Slobodan Miloşevici de la Haga, auzim pentru prima oară de mica localitate Prilep din Kosovo! De atunci, toate eforturile Fundaţiei Tismana, s-au concentrat pentru aflarea răspunsului la întrebarea: „Nu cumva această localitate este legată de locul de naştere a prea cuviosului nostru părinte Nicodim?”

Această întrebare, naşte cel puţin, alte trei întrebări importante:

- Mai există în Kosovo această mică localitate Prilep?
- Ce concordanţe şi neconcordanţe ar exista în sintagma „Nicodim, ctitorul Tismanei s-a născut în această localitate Prilep din sudul Serbiei tradiţionale”?
- Există motive de reevaluare a anumitor date din biografia părintelui nostru Nicodim cel Sfinţit de la Tismana?

Să analizăm pe rând toate acestea.

Există localitatea Prilep în Kosovo?

Mai întâi, să spunem că precis, a existat. Şi să sperăm că mai există, în urma evenimentelor din anii 1998-1999 din Kosovo, când multe sate din această regiune au fost distruse.

Să ne mai punem încă o întrebare simplă: de ce nu s-a ştiut despre această localitate până acum? Fundaţia Tismana a organizat o masă rotundă pe această temă şi răspunsurile cel mai credibile la această întrebare au fost:
- era un cătun mic, neînsemnat, pe multe hărţi, chiar din Kosovo, el nici nu apare;
- este foarte uşor de găsit în schimb, pe toate hărţile, oraşul Prilep din Macedonia iar confuzia cu acesta s-a făcut foarte uşor având în vedere mijloacele rudimentare de informare din secolele trecute;
- s-ar fi putut întâmpla şi altceva, având în vedere că regiunea Kosovo a fost mereu un câmp de bătălie încă din secolul al XIV-lea. E posibil ca după pierderea bătăliei de la Câmpia Mierlei (1389) regiunea să fi fost pustiită de către turci, inclusiv această mică localitate. Pustiirea satelor era la turci, o practică amintită în foarte multe relatări istorice.

Inclusiv în relatările istoricului P.P. Panaitescu privind satele regiunii Branicevo dăruite lui Nicodim de către vărul său, cneazul Lazăr, după împăcarea bisericii sârbe cu Partriarhia de la Istambul. Se mai ştie că, multe sate din Serbia, distruse de turci, n-au mai fost timp de secole refăcute.

Aşadar, dacă localitatea Prilep din Kosovo a fost satul natal al lui Nicodim cu greu el ar fi putut fi identificat de către istorici, în această zonă frământată mereu de conflicte. Să ne amintim că Ştefan Ieromonahul relatează în „Viaţa sântului”, punerea lui „la popreală de către turci” prin anii 1830, în momentul în care el se îndrepta spre Ipek şi îi mai rămăseseră până la Patriarhie „cale de patru ceasuri”.

Nici astăzi conflictele interetnice de acolo nu s-au terminat, regiunea fiind sub controlul forţelor internaţionale de pace.

(În fotografie, Mănăstirea Şt. Uroş de lângă Urosevac, sfinţită în decembrie 1371, distrusă cu explozibil de către organizaţia etnicilor albanezi PKK, în anul 1999)

In timpul ultimelor conflicte majore din Kosovo, o serie de biserici sârbeşti au fost distruse iar multe sate au fost incendiate.

Ne gândim dacă nu cumva şi această localitate Prilep n-a fost ştearsă de pe faţa pământului! Se pare că nu.

Pentru că iată ce citim pe fila 3035, din procesul intentat lui Slobodan Miloşevici la TPIY de la Haga:

Tribunal Pénal International pour l'ex Yougoslavie
1 (Lundi 15 avril 2002.)
2 (L'audience est ouverte a 9 heures 16.)
Page 3035

6 M. Milosevic (interprétation): Avez-vous connaissance de la déclaration de
7 Haradinaj? Nous nous sommes arretés sur ce point, car je démontre la these
8 qui vient a l'instant d'etre interprétée a sa façon par M. Nice, a savoir
9 qu'afin d'agir contre les Serbes, afin de convaincre l'opinion de façon
10 générale de la nécessité d'agir contre les Serbes, il fallait encercler
11 Kievë et d'autres endroits comme Prilep, Decani, etc.
12 Donc il s'agit ici de Kievë, Decani, Prilep qui sont des localités bien
13 connues ou ils ont provoqué des heurts d'une sauvagerie incroyable et des
14 conflits d'une sauvagerie incroyable. Et ces lieux sont connus parce que
15 l'armée yougoslave et les forces de sécurité yougoslaves sont mises en
16 accusation précisément en rapport avec ces lieux.
17 Alors la question que je pose est la suivante: est-il exact que leur rôle
18 a consisté a accroître au maximum l'effusion de sang, a intensifier le
19 conflit de façon a ce qu'ensuite, ceci puisse etre présenté comme
20 ressortant de la responsabilité des forces de sécurité yougoslave?

21 M. Drewienkiewicz (interprétation): Non.

Traducere: Domnul Miloşevici (interpretare): Dumneavoastră, aveţi cunoştinţă de declaraţia lui Haradina? Noi nu ne oprim aici, căci eu demonstrez că teza de moment interpretată în felul său de D-nul Nice, a se reţine, în scopul de a asmuţi contra sârbilor, în scopul de a convinge opinia la modul general asupra necesităţii influenţării în contra sârbilor, că trebuia să încercuim Kijevo şi alte locuri ca Prilep, Deçani etc. Deci e vorba aici de Kijevo, Deçani, Prilep care sunt localităţi bine cunoscute unde ei au provocat ciocniri de o sălbăticie incredibilă şi conflicte de o sălbăticie incredibilă. Şi aceste locuri sunt cunoscute pentru că armata iugoslavă şi forţele de securitate iugoslave sunt puse sub acuzare în mod precis în raport cu aceste locuri. Atunci întrebarea care se pune este următoarea: nu-i aşa că rolul lor consta în a ascuţi la maximum vărsarea de sânge, intensificarea conflictului în aşa fel încât la sfârşit, acestea să poată fi prezentate ca reieşite din responsabilitatea forţelor de securitate iugoslave? Domnul M. Drewienkiewicz (interpretare): Nu.

Aşadar, după aceste rânduri, putem afirma că localitatea Prilep din Kosovo există. Poate că ciocnirile violente din anii 1998-1999 au distrus o parte din clădirile ei, dar noi credem că localitatea încă mai există, de îndată ce am obţinut imaginea satului din satelit, cu ajutorul mijloacelor actuale ale reţelei Internet.

Nicodim, ctitorul Tismanei s-a născut în localitatea Prilep din Kosovo?

În privinţa locului de naştere al lui Nicodim, până la apariţia acestui articol, toată lumea era unanimă că acesta a fost oraşul Prilep din Macedonia.

În consecinţă, cuviosul Nicodim ar fi trebuit să fie macedonean.

Să trecem însă în revistă ce s-a scris până acum în privinţa naţionalităţii lui.

Ştefan Ieromonahul: *„Sfântul acesta, Prea Cuviosul Părintele nostru Nicodim sfinţitul, Archimandritul, începătorul acestei sfânte Mânăstiri Tismeana, fostau, dupre cum zic, de neam slovian; adecă din neamul slavenesc al Serviei, născut din părinţi bine credincioşi şi temători de D-zeu; de neam slăvit, rudenie cu Cniazu Lazăr, împăratul Servilor, carele a fost împărat la anii de la Christos 1374”*

Nicolae Iorga: *„Era un Macedonean fără naţie lămurită, născut la Perlepe sau Prilep, în stăpânirea sârbească, din mamă sârboaică, dar din tată grec.”* (Istoria bisericii româneşti, Cap. V. Decăderea înrâuririi greceşti. Noua înrâurire sârbească.)

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu: *„Ştirile care le avem în legătură cu originea, copilăria, tinereţea şi întreaga viaţă a lui Nicodim până la venirea lui în Ţara Românească sunt foarte sărace. Mulţi istorici l-au socotit ca fiind grec de neam, sau grec după tată şi sârb după mamă, chiar înrudit cu cneazul Lazăr al Serbiei. Alţii, între care şi marele cărturar Nicolae Iorga, susţin că se trăgea dintr-o familie de macedo-români din jurul oraşului Prilep, din Macedonia."*

"Vieţile Sfinţilor" apărute între anii 1991 şi 1998 la Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor. În volumele consacrate lunilor decembrie: *„Cuviosul Nicodim s-a născut în satul Prilep şi se trăgea dintr-o familie de aromâni."*

„Sfântul preacuviosul Părintele nostru Nicodim cel sfinţit era de neam macedo-român, născut din părinţi binecredincioşi la Prilep, în sudul Serbiei, în anul 1320, fiind înrudit cu familia despotului Lazăr şi a domnului Ţării Româneşti, Nicolae Alexandru Basarab"

„Cuviosul Nicodim cel Sfinţit era de neam macedo-român, născut la Prilep, în sudul Serbiei, prin anul 1320, fiind înrudit cu familia despotului Lazăr şi a domnului Ţării Româneşti, Nicolae Alexandru Basarab."

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu: „Era de neam valah, din sudul Dunării, fiind înrudit cu despotul sârb Lazăr şi cu domnitorul român Nicolae Alexandru Basarab. Se naşte în anul 1320 în satul Prislep din Serbia."

Pe situl http://www.hesychasm.ru/index.htm: se scrie despre Nicodim de la Tismana că e născut în Macedonia din tată grec şi mamă sârboaică:
Игумен Петр (Пиголь)
Преподобный Григорий Синаит и его духовные преемники
„Преподобный Никодим Тисманский родился в одной из центральных областей Македонии. Отец его по происхождению грек, а мать — сербка."

Aşadar, în afară de N. Iorga şi un site rus, probabil tot inspirat din opera lui Iorga, care amintesc de Macedonia, majoritatea relatărilor dau locul naşterii lui Nicodim în „sudul Serbiei". Un consens pare să existe şi în privinţa înrudirii lui Nicodim, atât cu cneazul Lazăr cât şi cu domnitorii Basarabi. Asta nu e deloc de mirare, Ştefan Uroş (1355-1371) fusese căsătorit cu Anca (poreclită Slava) fiica lui Nicolae Alexandru (1352-1364). Mai puţin ştim în ce fel erau Nicodim şi Ştefan Lazăr rude şi de aici dilema lui Nicolae Iorga care ne atenţionează: „fără naţie lămurită"!

Având în vedere însă, legăturile foarte strânse ale lui Nicodim cu despoţii sârbilor, copilăria lui cu Ştefan Lazăr, e firesc să ne întrebăm unde a putut avea

loc această convieţuire decât la poalele munţilor, pe aliniamentul Peč – Dečani – Prilep - Djakoviča regiune considerată leagănul Duşanilor? Sunt localităţi foarte apropiate, priviţi fotografia de la începutul paginii, la câteva ore de mers una de alta. De ce n-ar fi acest Prilep locul de naştere al lui Nicodim ci tocmai Prilepul macedonean aflat la două sute de kilometri depărtare?

Să lăsăm însă comentariile deşi sunt destul de pertinente şi să încercăm să cercetăm datele cunoscute, punând alături argumentele pro şi contra.

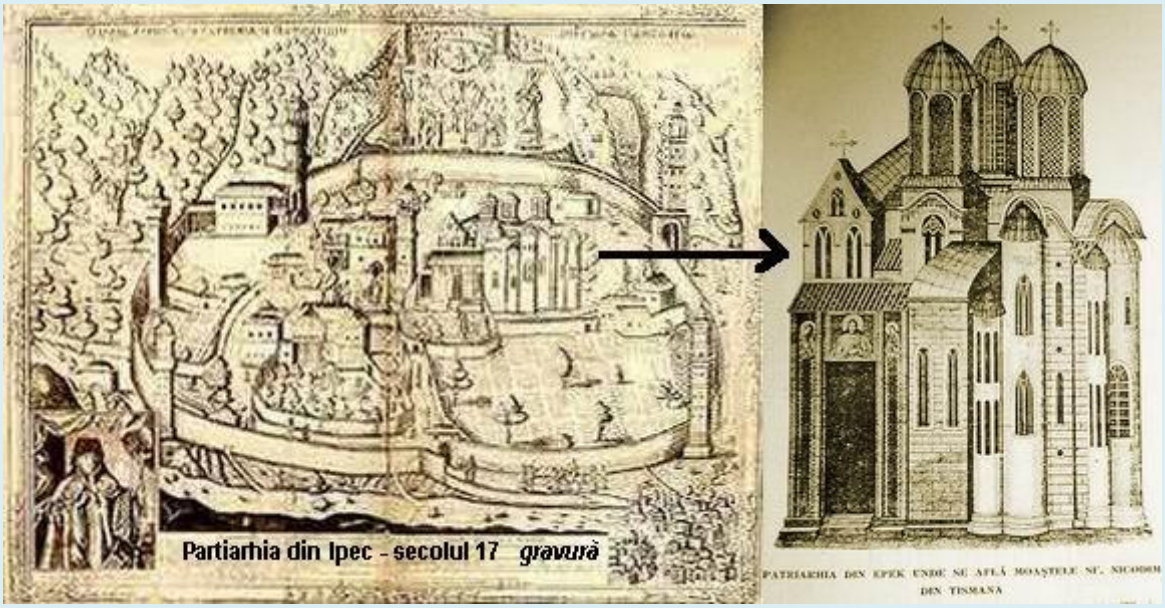

Imaginea din dreapta se află în monografia „Mănăstirea Tismana" de Alexandru Ştefulescu, anul 1909

Noi am identificat-o printre gravurile sârbeşti aflate la Patriarhia Ipec

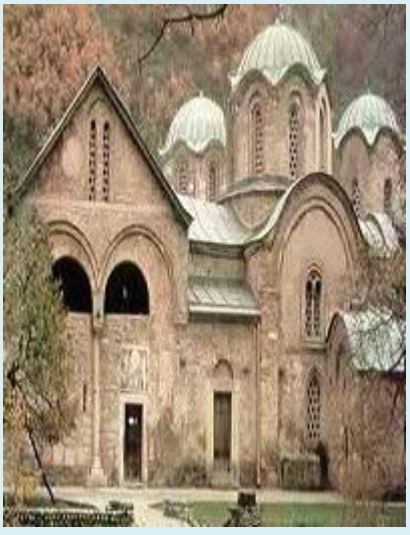

Iată şi imaginea reală, cu puţină compresie pe lăţime. Se pare că frontalul principal a fost modificat.

Argumente în favoarea ideii că micul sat Prilep din Kosovo este locul naşterii lui Nicodim:

- Oraşul Prilep din Macedonia era în secolul al XIV-lea o cetate bine dezvoltată. Menţionat încă din 1014, el se afla la intersecţia drumurilor antice din Balcani. Biserica Arhanghelul Mihail din secolul X, făcea ca de multe ori regele Samuel să rămână aici. Apoi biserica Nicola construită în secolul XIII, întăreşte şi mai mult rolul acestui oraş ca centru cultural. Cu toate acestea nici o sursă istorică din secolul al XIV-lea, nu aminteşte despre Nicodim.

La sfârşitul acelui secol, Nicodim era o personalitate binecunoscută în Balcani. Nicodim cunoştea personal pe Sigismund regele Ungariei, întreţinea corespondenţă cu egumeni şi ucenici din Athos, din Serbia şi din Ţara Românească, precum şi cu patriarhul Eftimie al Târnovei, care ar fi putut lăsa măcar o însemnare asupra faptului că Nicodim se născuse, ca şi el, în vechiul ţarat bulgar. Şi totuşi, în Macedonia, despre el nu se scrisese nimic în documentele vremii. Nici unul din profesorii macedonieni care s-au ocupat de instruirea în cultura slavă, Jordanie Konstantinov (Dzinot), Dimitar Miladinov, Rajko Zinzifov şi Kuzman Sapkarev nu amintesc nimic despre Nicodim de la Tismana. Cu atât mai mult să afirme că Nicodim s-ar fi născut în oraşul macedonean Prilep, un important centru de instruire inclusiv în cultura slavă. Nici Marko Cepenkov mare culegător de folclor, poveşti şi legende macedonene nu aminteşte nimic de legendele legate de Nicodim în căutarea locului propice pentru a ridica Mănăstirea Tismana, ceea ce ar fi fost normal, dacă Nicodim ar fi fost macedonean. El nu aminteşte nici de misiunea lui Nicodim la Constantinopol pentru ridicarea anatemei asupra bisericii sârbe.

- În Serbia dimpotrivă, sârbii au mai multe documente emise care amintesc de Nicodim, ba mai mult, unele biserici din Serbia îl au trecut şi în pomelnic. Cel mai important document rămâne însă hrisovul dat de Ştefan Lazăr prin care acesta dăruieşte stareţului Nicodim 10 sate din regiunea Branicevo, regiune locuită de vlahi asemenea regiunii Voivodina.
- Reputatul istoric sârb, Djordjie Radojicic nu aminteşte nimic despre vreo legătură a lui Nicodim cu macedonenii, pe când legăturile lui Nicodim cu sârbii sunt pe larg relatate în*„Bulgaralbanitosblahos et serbalbanitobulgaroblahos – deux caracteristiques du sud-est europeen du XIV-e et XV-e siecles”* lucrare preluată şi de către noi românii, în „Romanoslavica”, XIII, Bucureşti, 1966.
- Dacă majoritatea documentelor istorice atât româneşti cât şi cele sârbeşti leagă pe Nicodim de cneazul Lazăr, de neamul Duşanilor în general, e de înţeles să ai sentimentul că şi locul naşterii sale trebuie să fie cât mai aproape de Mănăstirea Dechani şi Patriarhia Ipek.

Imaginile din satelit ale zonei, întăresc indubitabil acest sentiment.

- Nici un document istoric nu aminteşte de vreun macedonean printre călugării care-l însoţeau pe Nicodim. In integralitate toate documentele se referă la călugări sârbi.
- Nici o sursă nu spune despre călugării sârbi că ar fi dus în Macedonia moaştele Sfântului Nicodim, din contră, toate relatările vorbesc de ducerea moaştelor Sfântului Nicodim la Patriarhia din Ipek, localitate aflată doar la 30 km de micul Prilep din Kosovo.

Argumente în favoarea ideii că oraşul Prilep din Macedonia este locul naşterii lui Nicodim:

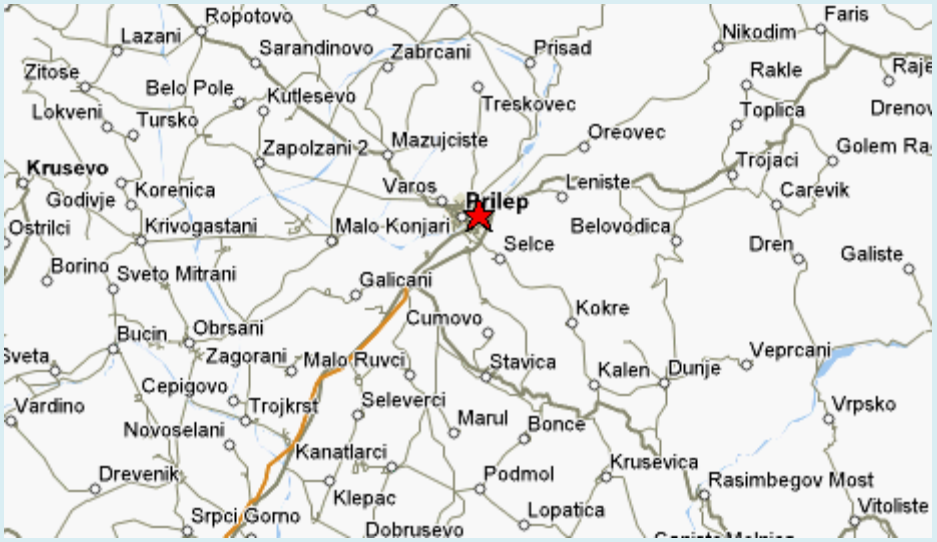

- Există şi în Macedonia multe localităţi locuite de vlahi, Mărul, Lopatica, Toplicani, Novaci, Dolneni, Leşani iar unele surse biografice presupun că Nicodim ar fi vlah. Aceasta a făcut să existe bănuiala că Nicodim s-ar fi născut în oraşul Prilep din Macedonia, „dintr-o familie de macedo-români” . Ba există în Macedonia chiar şi două localităţi, una cu numele Nikodim, alta cu numele Prilepac.
- Printre vizitatorii mănăstirii au fost şi clerici, istorici, care au argumentat ghizilor Mănăstirii Tismana că Nicodim ar proveni din căsătoria unei fiice a lui Basarab I cu Jupân Gheorghe Costariotul zis şi Scandembeg, regele Albaniei.

Ca o concluzie privind argumentele pro şi contra prezentate aici, argumentele în favoarea faptului că Nicodim s-ar fi născut în localitatea Prilep din Kosovo, sunt astăzi mai numeroase şi mai bine documentate. Spre deosebire de cele de până acum, care vizau oraşul Prilep din Macedonia şi care au fost şi rămân doar nişte supoziţii, după cum recunoşteau însăşi autorii scrierilor despre Nicodim.

Există motive de reevaluare a biografiei lui Nicodim privitor la această localitate Prilep din Kosovo?

Da, există, aşa precum s-a văzut. Iar noi am dat semnalul. Acum rămâne ca toate cele scrise aici să fie reconfirmate prin vizite la faţa locului, studierea în continuare a „pistei Kosovo”.

Deocamdată există un impediment major: regiunea nu încă sigură, mai ales în privinţa turismului ecumenic care ar renaşte iar resentimetele! În Kosovo pacea încă se menţine doar cu ajutorul forţelor de securitate ONU.

Tribunalul Internaţional de la Haga, în urma decesului lui Slobodan Miloşevici, încearcă să facă noi arestări şi să afle adevărul de la alte personaje sinistre

implicate în războiul din Kosovo. Ne trebuie acest adevăr şi aducerea acestor personaje în faţa justiţiei pentru ca niciodată, nimeni în lume să nu mai fie tentat să distrugă biserici, bunuri de patrimoniu inestimabil, locuri seculare de rugăciune pe care până şi naziştii lui Hitler le-au respectat.

Se mai speră că independenţa regiunii Kosovo va aduce liniştea aşteptată de atâtea secole. Speranţe sunt şi din faptul că mai toate noile state independente din Balcani vor dori să adere la Uniunea Europeană. După cum bine se ştie, o condiţie obligatorie pentru a fi admis, este buna înţelegere între minorităţi şi populaţia majoritară.

În încheiere, acum la şase secole de la trecerea părintelui nostru Nicodim Sfinţitul la cele veşnice, putem afirma că, datorită noilor mijloace de informare de care dispunem astăzi, am mai pus o filă la biografia sa.

Suntem convinşi că manifestările din 22-24 septembrie 2006 organizate de Sfânta Mitropolie a Olteniei vor adăuga şi ele alte file din bogata biografie a Sfântului Nicodim de la Tismana şi se va face propunerea ca un grup de cercetători să întocmească un memoriu pentru ca Sfânta Mănăstire Tismana să fie inclusă în patrimoniul UNESCO.

(Un articol scris de prof. Nicu Tomoniu, fondator Fundaţia Tismana Preşedinte al comisiei învăţământ-cultură-culte-turism a Consiliului Local Tismana în anii 2004-2008)

Prof. Nicolae N. Tomoniu - Viaţa cuviosului Nicodim în Serbia - Satele Sfântului Nicodim în Serbia

Regiunea sârbească Branicevo, văzută de peste Dunăre, de la Belobreşca

Sfântul Nicodim şi întemeierea bisericii româneşti neatârnate

Biserica ortodoxă Română nu a îndeplinit decât o simplă formalitate la 26 octombrie 1955, când prea cuviosul părintele nostru Nicodim, primul stareţ al mănăstirii Tismana, a fost canonizat ca „Sfântul Nicodim de la Tismana". Pentru că el a fost considerat dintotdeauna sfânt, chiar şi din timpul vieţii. Toţi românii l-au preţuit, deoarece întărirea Bisericii Ortodoxe Române se leagă şi de viaţa lui Nicodim, de lucrarea lui sfântă pentru a ridica împreună cu domnitorii Basarabi în Ţara Românească, o salbă de mânăstiri, puternice centre monahale după modelul Sfântului Munte.

Întemeierea Mitropoliei Ungro-Vlahiei demarează în anul 1359 pe vremea lui Nicolae Alexandru - Vodă (1352-1364), când acesta dă asigurare scrisă Bizanţului că biserica Ţării Româneşti va fi supusă patriarhiei. Sosirea lui Nicodim în Ţara Românească amplifică însă demersurile pentru o biserică românească neatârnată. Cu „kir Nicodim" prim sfătuitor al voievozilor Ţării Româneşti, procesul se încheie în timpul lui Mircea cel Bătrân (1386-1418), acesta devenind pentru totdeauna în istorie, marele nostru întemeietor al bisericii naţionale neatârnate, total independentă, un nou titlu de glorie, pe lângă cele cunoscute ale marelui domn.

Alături de Mircea cel Bătrân istoria reţine aşadar, şi pe cuviosul nostru Nicodim, arhimandritul Lavrei Mănăstirii Tismana: „Apariţia acestei mari figuri de sfânt, care însoţeşte pe Mircea în călătoriile sale şi chiar la întâlnirea sa cu craiul Sigismund al Ungariei, dând sfat şi nădejde poporului primejduit de duşmani, luminând cu învăţătură şi cu îndemn la muncă ţara întreagă, este unică

în istoria noastră, o icoană de Ev Mediu, care ridică epoca lui Mircea la proporţii de legendă.”, spune P.P. Panaitescu.

Nicodim era o mare personalitate în Balcani, cu timpul el căpătând nimb de sfinţenie. Umblând printre oamenii vremii, ei i se închinau ca unui sfânt. „În hrisoavele lui Mircea cei ce cutezau să calce privilegiile mănăstirii Tismana erau ameninţaţi, pe lângă „blestemul Prea Curatei Născătoare de Dumnezeu, al sfinţilor şi al părinţilor purtători de Dumnezeu" şi cu „blestemul lui Nicodim", care în viaţă fiind era deci pus la rând cu părinţii bisericii din lumea cealaltă” .

Copilăria lui Nicodim în Serbia

Nicodim s-a născut în sudul Serbiei, la câţiva kilometri sud de Mănăstirea Decani, în micuţa localitate Prilep. „Sfântul acesta, prea cuviosul Părintele nostru Nicodim sânţitul, Archimandritul, începătorul acestei sânte Mânăstiri Tismeana, fostau, dupre cum zic, de neam slovian; adecă din neamul slavenesc al Serviei, născut din părinţi bine credincioşi şi temători de D-zeu; de neam slăvit, rudenie cu Cniazu Lazăr, împăratul Servilor, carele a fost împărat la anii de la Christos 1374”

Se zice că Nicodim s-ar fi născut în 1320 şi atunci ar fi avut doar 7 ani când Ştefan Deşanski (1321-1331) începe acolo construcţia marii sale mănăstiri „Visoki Decani” şi care se va termina în anul 1335, de către Ştefan Duşan. Acesta se căsătorise cu Ruxandra, fiica întemeietorului Ţării Româneşti, Basarab I (1310-1352) iar Ştefan Uroş (1355-1371) la rândul lui, fusese şi el căsătorit cu Anca, nepoata lui Basarab I şi fiica lui Nicolae Alexandru (1352-1364), din căsătoria acestuia cu bosniaca Maria. Pe de altă parte, Ştefan Uroş (1355-1371) era cumnat cu ţarul bulgar Ioan Sracimir (1355-1371) deoarece se căsătorise cu Ana, sora lui Anca. Şi pentru a încheia şirul, Nicolae Alexandru mai a mai avut o fiică, Elisabeta, căsătorită cu palatinul Ungarei, Ladislau de Oppeln.

După cum se vede, pentru familiile domnitoare ale evului mediu, regula de bază era înrudirea cu familiile de acelaşi rang din ţările vecine. Iar în tot acest fenomen general de încuscrire, istoria n-a reţinut decât că şi Nicodim făcea parte din aceste elite.

Şi făcând el parte din familia domnitoare a despoţilor sârbi, aproape întreaga sa copilărie fusese probabil influenţată nu numai de instruirea de care se bucurau, pe atunci, doar elitele dar şi de atmosfera creştinească legată de construcţia acestei mari biserici „Visoki Decani”, de pe valea râului Bistriţa, loc frumos, înconjurat de munţi şi păduri, unde se păstrează şi astăzi mormântul marelui Ştefan Duşan.

Valea Bistriţei şi Mânăstirea Decani
În fotografia din stânga, în plan îndepărtat, satele Cruşevaţ, Rznic şi Prilep.

Marea biserică purta hramul Înălţării Domnului, *„Iar sântul Botezat fiind dupre obiceiul creştinesc, şi crescut întru buna pedepsire, şi temere de D-deu şi a iubirei în tânără vrâstă a prunciei sale, dat a fost de părinţii lui la învăţătura cărţei. Şi isteţ fiind la minte, sântul în scurtă vreme a învăţat toată dumnezeeasca Scriptură, care duce întru mântuire, şi gramatica cea slovenească, foarte bine şi desăvârşit."*

Deşi ar fi putut avea o viaţă fără griji, Nicodim nu râvnea deloc la o astfel de viaţă, dorind să urmeze altă cale decât cea plină de huzur. Avea 15 ani când vizita monahilor sârbi de la Muntele Athos, la inaugurarea Mănăstirii Decani (1335), îl hotărî să-şi aleagă ireversibil destinul. Trăind într-o atmosferă de rugăciune şi evlavie, prezenţa lor trebuie că să-i fi stârnit tânărului Nicodim un foarte mare interes: " *Şi înştiinţâidu-se de toate de la dânşii, a plâns cu lacrâmi înaintea lor, după aceia a zis către dînşii : Văz părinţilor, că D-zeu cunoscându adâncurile inimii mele şi scopusul sufletului meu, v'a trimis pre Sânţia Vostră aicea la noi păcătoşii, ca să mă povăţuiţi pre mine păcătosul la calea cea D-zeească a mântuirei. Câci mult mi s'au veselit sufletul meu de vederea feţeî voastre cei cu kip îngeresc şi de D-zeeşcile voastre cuvinte, şi mai mult nu pot să mai rămâi întru această lume înşelătoare, nici să mai văz slavele şi nălucirile ei cele mincinose. Deci rogu-vă pre voi, Părinţi sânţi, să mă învăţaţi cum să fug de deşertăciunea lumei aceştia, ca să me învrednicesc şi eu aceştii vieţi, care veţuiţi Sânţia Voastră. Pentru că părinţii mei acum cugetă, de a mă da în cele politicesci şi-a mă înălţa întru cinste si boerii mari înpărăteşti, pre care acestea toate din pruncie până acum le-a urît sufletul meu, că nici să le auz nici să le văz. Şi pentru acesta am hotărât, cu un ceas mai nainte să fug şi să mă duc la sf. Munte şi acum cer sfat de la voi."*

Personalitate de frunte a Muntelui Athos

Aşadar, părăsind casa părintească, Nicodim îşi desăvârşeşte educaţia monastică şi literară la Muntele Athos. Pe lângă râvna deosebită, pesemne că şi educaţia aleasă primită în copilărie l-a propulsat rapid în vârful ierarhiilor de la Sfântul Munte. În 1338 primeşte numele Nicodim, în 1341 a fost hirotonit ierodiacon iar după doi ani preot ieromonah. Mijlocul veacului al XIV-lea îl găseşte în plină forţă de muncă, o personalitate în plină devenire aşa cum e cunoscut şi din viaţa lui Isaia (latineşte) şi din aceea a patriarhului sârb Sava II. Viaţa lui Isaia îl numeşte ,,adânc cunoscător al Sfintei Scripturi şi bun orator".

Iată ce scrie despre viaţa lui la Athos Prof. Dr. Mircea Păcurariu: „*S-a oprit la mănăstirea Hilandar, unde egumenul l-a primit ca "frate". Noul ucenic al Athosului învaţă aici temeinic limbile greacă şi slavonă, dar culege şi multe învăţături din scrierile Sfinţilor Părinţi şi ale scriitorilor bisericeşti. Credinţa lui jertfelnică, dragostea lui faţă de toţi, râvna spre cele bune şi folositoare, smerenia, posturile şi rugăciunea neîncetată, l-au făcut cunoscut tuturor, încât la vremea cuvenită, după trei ani de ucenicie, a primit îngerescul chip al călugăriei, primind numele Nicodim. A fost hirotonit ierodiacon, iar la scurt timp preot ieromonah. Preţuit de toţi, după trecerea la cele veşnice a egumenului, soborul mânăstirii l-a ales în fruntea obştii călugăreşti de la Hilandar. S-a dovedit şi în această slujire un neîntrecut gospodar şi bun îndrumător al călugărilor, ostenind zi şi noapte alături de ei, în posturi şi rugăciuni, în copierea de manuscrise şi alte îndeletniciri potrivite cinului călugăresc.*"

Dar Nicodim n-a fost numai un neîntrecut gospodar şi bun îndrumător al călugărilor. In veacul al XIV-lea a apărut în Biserica Ortodoxă – îndeosebi la Muntele Athos, o mişcare de renaştere teologică-spirituală, numită isihasm (de la cuvântul grecesc isihia = linişte). Cei mai de seamă reprezentanţi ai acestei mişcări au fost trei arhiepiscopi ai Tesalonicului, Grigorie Palama, Nicolae Cabasila şi Simeon. Această mişcare prinde rapid adepţi printre care Grigorie Sinaitul dar şi Nicodim căruia i se părea foarte nimerită retragerea totală a călugărului de lume. Prin isihie, călugărul trecea voit la meditaţie în tăcere şi rostirea neîncetată a "rugăciunii lui Iisus" sau "a inimii": "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul".

De la Muntele Athos, spiritualitatea isihastă s-a răspândit în mânăstirile din Bulgaria, Serbia şi Rusia dar şi în Ţara Românească prin Sfântul Nicodim de la Tismana, reprezentant de frunte al isihismului pe pământul românesc.

Ştefan Ieromonahul bănuieşte că tocmai din cauza acestei aplecări spre isihie, Nicodim nu a acceptat conducerea Bisericii Ortodoxe Sârbe, la propunerea Cneazului Lazăr: *„Dar sântul cunoscând cu duchul, ca într'alt-fel nu pote scăpa de acesta, adică de punerea în scaunul Archiepiscopiei Serbiei, cât şi de*

îucepătoria Ecsarchiei sântului Munte, socotindu-le acestea cu totul înprotivitoare scopusului mântuirei sufletului său, şi nespuindu nici ucenicului său, au eşit noaptea pre ascuns singur de la conacul său, ce era aproape de curţile Imperateşci, neştiind niminea, unde s'a dus şi ce s'a făcut. Apoi a început a pustnici prin pustietăţi, prin multe şi bogate locuri pusniceşci, prin ţara Serbiei, până ce a venit la locul ce se numeşce Şaina, carele este aproape de rîul Dunărei, în ţinutul Cladovei. Şi văzând sântul locul, frumos şi lesnicios pentru pustnicie, s'a sălăşluit aci"

„Şaina" sau Craina, azi denumirea nu mai există, dar numele e amintit de apa Caşaina, care se varsă în Dunăre împotriva Vârciorovei. În aceste părţi ale Crainei tradiţia spune că două biserici au fost clădite de Nicodim, una la Vratna, alta la Mănăstiriţa . O descriere a celei din urmă făcută de un istoric sârb arată că biserica e şi azi în picioare, de piatră, acoperită cu olane.

Legenda locală spune că a fost clădită de Nicodim şi de ,,Radul Beg", al cărui nume se citea cândva pe porţile altarului. Poporul spune că aci s-a refugiat Milena, fiica lui Lazăr cneazul, fugind în faţa turcilor după lupta nenorocită de la Kosovo.

Arborele genealogic al lui Nicodim

Nicodim înălţător de biserici în Serbia şi în Ţara Românească

În vremea lui Vladislav Vodă (1364-1377), fiind fratele acestuia Radu, mare Ban al Severinului iar Nicodim aflându-se dincolo de Dunăre în regiunea

Cladovei, între cei doi se înfiripă o bună prietenie liantul comun fiind ridicarea bisericii Mănăstiriţa şi legăturile de rudenie a amândoura cu ţarii bulgari. Regiunea Craina de la sud de Dunăre, se afla pe atunci sub stăpânirea ţarului bulgar de la Vidin, Straţimir (1355-1371), ruda lor.

Radu şi Vladislav, ar fi vrut ca şi în Ţara Românească viaţa monahală să fie organizată prin construirea unor puternice centre mănăstireşti. Pentru acest lucru, Nicodim ar fi fost omul cel mai potrivit, la cei peste 30 de ani de experienţă ai săi de la tunderea la monahism şi deplină recunoaştere şi cinstire în toate Patriarhiile din Balcani.

Tocmai de aceea, pe la 1369, Nicodim este chemat în Ţara Românească şi întemeiază cu ceata lui de fraţi călugări, mănăstirea de piatră de la Vodiţa, la Dunăre, lângă Porţile de Fier. Era o biserică frumoasă, cu plan sârbesc, asemănătoare cu cea de la Cruşevaţ a cneazului Lazăr. Bucurându-se să vadă această operă evlavioasă pe pământ românesc, Vladislav Vodă îi dărui sate şi mertic de hrană din casa domnească.

Dar din păcate, în 1375, Nicodim se întoarce iar în Serbia şi e însărcinat să ia parte la misiunea trimisă de cneazul Lazăr la Bizanţ pentru împăcarea bisericii sârbeşti cu patriarhia. Mânăstirea Vodiţa se afla însă lângă Vârciorova, deci pe teritoriul Banatului Severinului, cedat de unguri lui Vladislav Vodă. Astfel că, în scurt timp, el este pierdut din nou împreună cu Severinul, de către domnii munteni, după numai câţiva ani. La întoarcerea lui Nicodim din Serbia, el găsi pe fraţii lui călugări sub stăpânirea regatului catolic. Dar Nicodim nu vru să-şi lase fraţii sub regatul maghiar şi hotărând să-şi găsească loc nou de mănăstire, în anul 1378, întemeiază mânăstirea cea nouă de la Tismana. La data aceea nu mai domnea Vladislav, ci Radu (1377-1383), tatăl lui Mircea, hrisoavele Tismanei atestând că Radu e cel dintâi care a dăruit această mănăstire.

„Se zice că în acel loc, unde s-a clădit Tismana, erau mari pustietăţi între păduri şi stânci şi sfântul a fost călăuzit de un vis spre acele locuri. În peştera de acolo era un balaur, zice legenda, care a fost ucis când sfântul i-a înfăţişat crucea cea de plumb ce o ţinea la dânsul. Şi astfel înaintea peşterii celei mari, din care izvorăşte apa, s-a făcut întâi o biserică din lemn de tisă, dintr-un tis mare, din rădăcinile căruia s-a făcut altarul."

Astfel începe enumerarea legendelor, legate de venirea lui Nicodim la Tismana, istoricul P. P. Panaitescu dar noi recomandăm cu căldură lucrarea Ieromonahului Ştefan, care a fost şi va rămâne un povestitor de neegalat în detalierea minunilor pe care Nicodim le-a săvârşit înainte şi în timpul vieţuirii sale la Tismana.

Misiunea lui Nicodim la Bizanţ

Despre misiunea lui Nicodim la Bizanţ, în vederea ridicării anatemei asupra bisericii sârbeşti există mai multe variante, atât din surse româneşti cât şi din surse sârbeşti.

Să vedem mai întâi varianta istoricului român P. P. Panaitescu dar folosind surse sârbeşti: *În fruntea misiunii se afla stareţul Isaia, iar ca membri, Teofan fost protos la Sfântul Munte cu doi ucenici, Silvestru şi Nifon, şi la urmă e pomenit ,,şi cu aceştia şi Nicodim ca tălmaci de cuvinte" . Nicodim avea deci un rol secundar în această misiune, fusese luat ca un cunoscător al limbii greceşti. Misiunea călători întâi la Athos şi de acolo cu corabia la Bizanţ, unde fu primită de împăratul Ioan V Paleolog, de fiul său Manuel şi de patriarhul Filotei. Ea avu succes deplin şi blestemul aruncat asupra bisericii sârbeşti a fost ridicat.*

Să extragem şi câteva fragmente din varianta lui Ştefan Ieromonahul: „*Apoi nu după multă vreme a egumeniei sale s-a pus împărat Serviei Cneaz Lazăr rudenia sa, (după feciorul silnic Ştefan) la anii, ce sau zis mai sus. Şi şciind numitul Cneaz Lazăr, că împărăţia şi toată ţara Serbiei este sub anatema Patriarchiei şi a tot soborul Bisericei cei mari a Ţarigradului, pentru o mare sâlnicie, ce a fost făcut silnic Ştefan, împăratul Serbiei...*" … „*a mers la sântul Munte, căutând mai întâi pre rudenia sa, adecă pre sântul*" … „*a făcut scrisori de rugăciune, întâi către împăratul, către Patriarchul şi către tot soborul Bisericei cei mari de acolo din partea sa. Şi alegând trei părinţi mai iscusiţi şi mai învăţaţi în sântele Scripturi d'ai sântul Munte, adică, întâii pe sântul, ca pre cel ce era învăţat desăvârşit întru amândouă sântele Scripturi şi limbi în cea slovenească a Serbiei patriei sale, şi în cea elinească (grecească): Iar mai vârtos ca pre o rudenie a numitului Cneaz Lazăr; şi doi din Părinţi anume : Isaia şi Partenie şi pe trei serbi din boerii numitului Cniaz.*"

După cum lezne se observă, în varianta românească a lui Ştefan Ieromonahul, rolul principal îl are „sântul" Nicodim, şi ca bun tălmaci, dar şi în calitate de rudenie a cneazului, lucru care-i foloseşte nu numai la ridicarea anatemei dar şi la alte beneficii personale: „*Iară pre sântul, eticii, că înţelegând Prea Sfânţitul Patriarch, că este rudenie cu numitul Cneaz l'a cinstit de l'a făcut Archimandritu, hărăzându-i şi o cârjă a sa, ce'o purta, şi trei părticele de sânte moaşte ca o părticică din sântele moaşte ale Sântului Ioan Gură de Aur, şi alta dintr'ale sântului Ignatie, purtătorul de D-zeu, şi a treia dintr'ale sântului Mucenic Theofil…*"

Şi istoricul sârb Ilarion Ruvaraţ este de părere că Nicodim ar fi fost inclus în misiune, având mai de mult timp o înţelegere cu Patriarhul Filotei şi sinodul

său, pentru ca să le fie interpret: „*Bătrânul atonit Isaia călători pe la sfârşitul anului 1374 sau la începutul anului 1375 la Constantinopol, după însărcinarea prinţului Serbiei Lazăr şi a patriarhului sârbesc Sava IV, pentru a restabili unitatea între ierarhia sârbească şi partiarhul ecumenic. Spre acest scop, el luă cu el afară de alţii şi pe ieromonahul Nicodim cu sine, care avea în tratativele de altădată cu patriarhul Philoteu şi sinodul său, să-i servească de interpret*.”

Pare sigur că sârbii deţin date exacte, mai ales în privinţa datei, pentru că într-adevăr la 1375, patriahul Filotei a ridicat anatema şi a recunoscut patriarhia sârbă. Dar Ştefan Ieromonahul mai consideră şi că misiunea a avut loc pe când Nicodim era la Athos, lucru care nu se putea întâmpla decât înainte de 1360. De unde să provină confuzia? În tradiţia monastică a Tismanei, se ştie că Ştefan Duşan, ţarul sârbesc a venit la Sfântul Munte şi a rugat, dar nu pe Nicodim ci pe Grigorie Palama, să meargă în Serbia şi să-i fie sol în Constantinopol şi mijlocitor la curtea bizantină, după care îl va face arhiepiscop. Palama a refuzat însă să meargă în Serbia. Privitor la tratativele de la Athos, Ştefan Ieromonahul ştia deci ceva vag, iar ce ştia precis, era că doar Cneazul Lazăr reuşise să ridice anatema, în misiune fiind şi Nicodim.

Un interes aparte îl au relatările istoricilor sârbi atunci când, vorbind de misiunea de la Constantinopole, afirmă că Nicodim „*Era un bărbat literat, orator şi cu viaţa sfântă şi-i de mare merit că el în Ungro-Vlahia a întemeiat două mari mănăstiri, Tismana şi Vodiţa, cu mare râvnă şi cu multă osteneală, susţinut cu sfatul şi fapta de onorabilul părinte Isaia, că a adunat mulţi fraţi călugări împrejurul său, fiind un conducător ce strălucea ca un luceafăr de dimineaţă de virtuţile duhovniceşti*.”

Aceste relatări din surse sârbeşti afirmă un lucru interesant: în 1375, cu trei ani înainte de sfinţirea din anul 1378, Mănăstirea Tismana fusese întemeiată.

Dar de unde provenea anatema asupra bisericii sârbe? In anul 1346, cu învoirea patriarhului de Târnova şi a celui din Ohrida, într-o adunare la Skoplie, Ştefan Duşan proclamase pe mitropolitul sârbesc, Ioanichie al II-lea ca patriarh sârbesc, a cărui autoritate sârbească se întindea peste toate ţările cucerite de el. Deşi Calist patriarhul Constantinopolului protestase, sârbii nu ţinură seama de el. Calist aruncă atunci anatema asupra bisericii, patriarhului, ţarului şi poporului sârb. In toamna anului următor, Ştefan Duşan întreprinde la Sfântul Munte prima tentativă (eşuată) de formare a unei solii pentru împăcarea cu Bizanţul. Ea eşuează şi ridicarea anatemei va fi împlinită abia în anul 1375 de cneazul Lazăr cu ajutorul lui Nicodim.

Satele donate lui Nicodim în Serbia

Nicodim se întoarse la Tismana pe vremea lui Radu (1377-1383), deci după 1377, păstrând legăturile şi cu ţinuturile din sudul Dunării. Cneazul Lazăr nu uitase slujbele sfântului Nicodim şi faima faptelor săvârşite de el în Ţara Românească ajunseseră şi la urechile lui. De aceea, el dădu stareţului Nicodim şi călugărilor lui un hrisov de danie, în care, pe lângă ajutorul dat pentru clădirea locaşurilor de închinare în Ţara Românească, îi dăruieşte şi zece sate în Serbia.

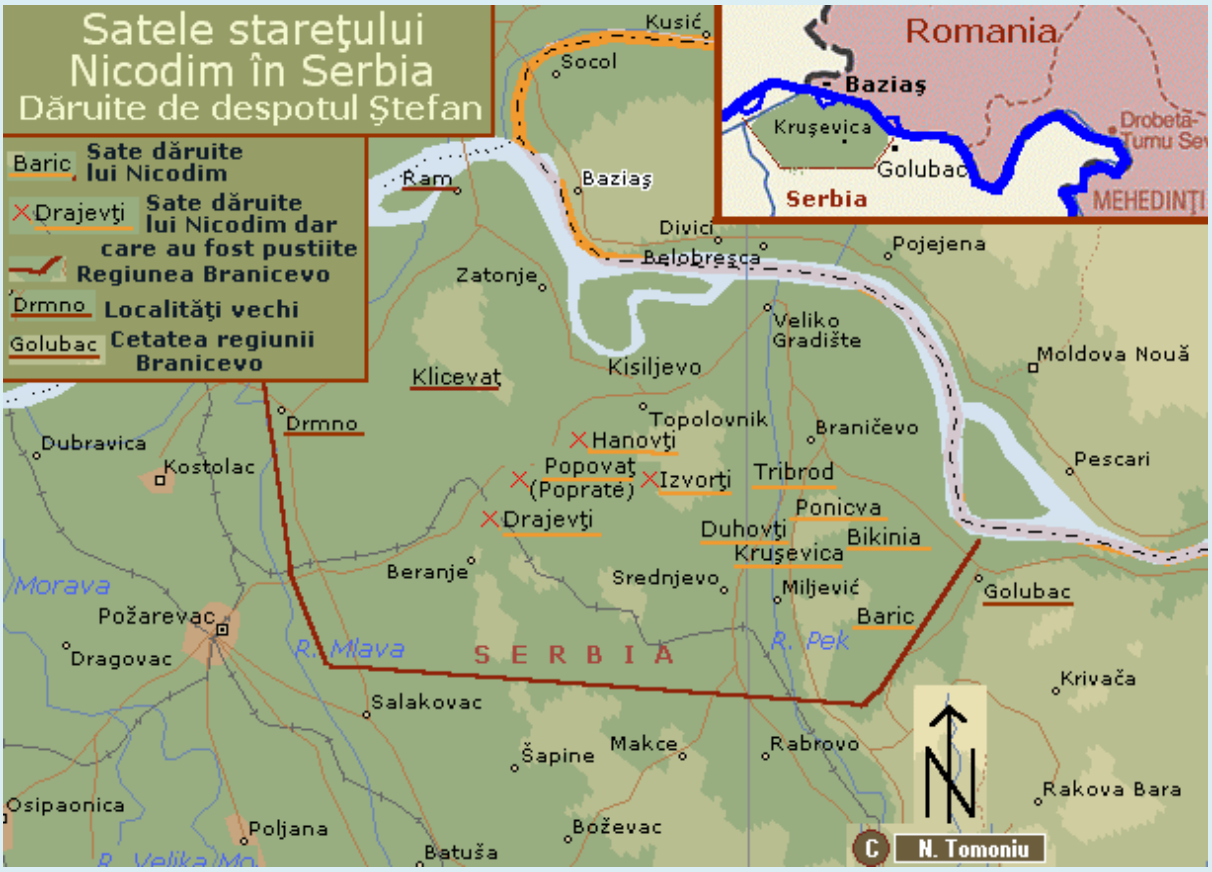

Hrisovul lui Lazăr s-a pierdut, dar la 1406, în vremea lui Mircea, fiul său, Ştefan Lazarevici (1389-1402 prinţ, 1402-1427 despot), confirmă dania tatălui său: „Am aflat şi mănăstirile în Ţara Românească, care au fost zidite cu ajutorul fericitului meu părinte, locaşul Prea Curatei Născătoare de Dumnezeu de la Tismana şi al lui Andonie cel Mare la Vodiţa. Metoaşele ce le-au avut în ţara împărăţiei mele... sunt acestea: Tri Brodi, Hanovţi, Drajevţi, Cruşeviţa cu Duhovţi, Isvorţi, Barici, Bichini, Ponicva, Poporate" . Din aceste zece sate mai sunt cunoscute azi cinci, celelalte au fost pustiite sau şi-au schimbat numele. Cele cinci sate: Tri Brodi, Crusevita, Ponicva, Bichini şi Barici se aflau în Serbia aproape de Dunăre, la apus de Craina, adică de vechea graniţă cu statul bulgar de la Vidin şi anume între cetatea Golubaţ şi râul Pek, afluent al Dunării. Această regiune purta numele de Branicevo, regiune bogată cu mine, a cărei capitală era cetatea Golubaţului.

Cât se întinsese cnezatul lui Lazăr dacă acesta putea să facă danii lui Nicodim? Dacă privim imaginea cu harta Serbiei, cnezatul lui Lazăr nu cuprindea decât valea Moravei cu lanţurile de munţi Novo Brdo şi Rudnic. Capitala era la Cruşevaţ pe Morava. Dar până în anii 1378-1379, el supune şi cnezatul lui Nicola Altomanovici spre apus, la Ipek şi pe al lui Radici Brancovici jupânul acestui ţinut, fiul lui Branco Rastislavici care este bătut şi învins de cneazul Lazăr. Tot ţinutul Branicevo începe în stăpânirea acestuia. În sud, regiunile Priştina, Prizeren, şi Kossova erau ocupate de Vuk Brancovici, ginerele lui Lazăr. Atunci Lazăr se întitulează, pentru prima oară, gospodar al sârbilor şi Podunaviei.

El nu face danii numai Tismanei dar şi mănăstirii Zdrelo Branicevska, zisă şi Gorniak, lângă vărsarea Plavei. Între satele pomenite în dania cneazului către această mănăstire la 1 august 1380, este şi Cruseviţa de pe râul Pek , acelaşi sat pe care mai târziu îl dărui Tismanei, probabil în urma unui schimb cu mănăstirea Gorniak. Istoricul P. P. Panaitescu trage concluzia că dania lui Lazăr pentru popa Nicodim s-a făcut după 1380, dar dacă sfinţirea Tismanei avusese loc la 1378, e de presupus că Lazăr n-ar fi putut lăsa neobservat evenimentul.

Mănăstirea Tismana n-avu parte însă prea mult timp de această danie. În anul 1389, o mare nenorocire se abătu asupra Serbiei ca urmare a pierderii luptei cu turcii la Câmpia Mierlei în Kossovo. Mai mult, cneazul Lazăr muri vitejeşte în luptă iar satele Tismanei în Serbia ,,au fost date uitării şi cu totul pustiite", cum spune Ştefan Lazarevici în hrisovul său. Acesta fu nevoit să reînnoiască, în vremea lui Mircea, dania cea veche către ,,popa Nicodim" şi îngăduie tuturor, ,,care au fost oameni bisericeşti înainte de pustiire... cine a fugit din ţara împărăţiei mele în ţara ungurească sau în cea bulgărească", să se poată întoarce fără grijă.

Ştefan Lazarevici muri la 1427 iar urmaşul său Gheorghe Brancovici trebuia să împlinească înţelegerea cneazului Lazăr cu regele Sigismund a Ungariei.

Potrivit acesteia, Belgradul şi Golubaţul cu ţinuturile înconjurătoare reveneau regelui ungur, lucru care nu fu pe placul lui Iremia comandantul Golubaţului. Decât să se supună ungurilor, el preferă să deschidă porţile turcilor. Încercarea lui Sigismund de a lua cetatea Golubaţ eşuă iar turcii puseră mâna pe tot ţinutul Branicevo.

Cetatea Golubaţ a regiunii Branicevo

Sigismund, ca un domn adevărat, având şi o dragoste deosebită pentru amintirea lui Nicodim, seziză că pierderile sunt şi ale Tismanei, nu numai ale lui. Aşa că, la 1428, întăreşte din Bratislava popii Agathon, urmaşul lui Nicodim, toate stăpânirile sale: ,,Şi am aflat adevăr, scrie împăratul, cum că părintele despotului Ştefan, cneazul Lazăr, a dat acelor biserici satele din ţara sârbească... satele numite: târgul Kiselevo cu vama şi viile şi livezile şi cu tot hotarul şi venitul liber, de asemenea şi alte sate, Popovţi şi Mariiani şi Dramni pe Mlava şi Clicevaţ pe Dunăre şi aceste sate le-a dat cu vii şi mori şi ogoare şi livezi şi cu tot hotarul şi venitul liber".

Sigismund, după cum se vede, dă Tismanei numai cinci sate din zece dar probabil că erau ceva mai dezvoltate. Normal ca ele că nu mai puteau fi cele dăruite de Lazăr, ci cu totul altele, mai la apus, unde Sigismund stăpânea. Kiselevo este la vărsarea râului Giurcavicica în Dunăre, Popovţi este aşezat puţin mai sus pe acelaşi râu, Clicevaţ este mai la apus pe Dunăre, între Giurcavicica şi Mlava, iar Dramni este pe Mlava. Mariiani, azi nu se mai ştie, probabil că a fost pustiit mai târziu de turci.

Astfel rămaseră aceste sate în stăpânirea călugărilor din Ţara Românească până la supunerea desăvârşită a Serbiei sub turci la 1459.

Dar deşi Mănăstirea Tismana îşi pierdu definitiv privilegiile din Serbia, ea deveni scurt timp în Ţara Românească un adevărat stat în stat. De ea ţineau cinci

munţi, Vama Vâlcan, bălţile Calafatului şi nenumărate sate de la Severin până la Novaci.
Şi totul se datora acestui mare sfânt Nicodim, care fusese o mare figură a Orientului ortodox, cunoscând personal pe toţi cnezii şi craii ţărilor vecine.

Sfântul Nicodim de la Tismana, a fost întemeietorul vieţii mănăstireşti în Ţara Românească şi poate, prin ucenicii lui, şi în Moldova. Începutul culturii noastre medievale, îşi are originea în mănăstiri. Ele au păstrat aceea atmosferă de credinţă ortodoxă fără de care neamul nostru n-ar fi trăit veacuri de-a rândul.

(Un articol scris de prof. Nicolae N. Tomoniu – Tismana - Apărut în revista „Portal MAIASTRA" din Tg-Jiu)

Înfiinţarea Mitropoliei româneşti - Şase secole de la întemeierea bisericii ortodoxe româneşti neatârnate

Cronologie

Anul 1359: Întemeierea Mitropoliei Ungro-Vlahiei. Domnitorul Nicolae Alexandru – Vodă (1352-1364), dă asigurare scrisă Bizanţului că biserica Ţării Româneşti va fi supusă patriarhiei Bizanţului. Episcopul Iachint de la Vicina pe Dunăre se strămută la scaunul domnesc din Argeş. După Iachint va urma episcop grecul Hariton, fost protos al Muntelui Athos.

Anul 1364: Soseşte în Ţara Românească prea cuviosul părintele nostru Nicodim, chemat de rudele sale domnitorul Vlaicu (1364-1377) şi Radu Vodă (1377-1383) în aceea vreme, Ban de Severin.

Anul 1369: Împăratul bizantin Ioan al V-lea Paleologul aderă la unirea cu Roma în speranţa obţinerii unui ajutor în faţa pericolului otoman.

Anul 1369, 25 noiembrie: Vlaicu Vodă (1364-1377) recunoaşte şi el liberul exerciţiu al credinţei catolice în Ţara Românească de îndată ce obţine zona Severinului. Totuşi, destul de diplomatic, în vederea stopării tendinţelor hegemonice ale regatului maghiar, asociază la domnie pe Radu până atunci Ban al Severinului.

Anul 1370: Continuând demersurile pentru a întări autoritatea asupra zonei, Vlaicu împarte în două mitropolia Ungro-Vlahiei, înfiinţându-se scaunul Severinului. Este numit mitropolit grecul Antim Critopol de către patriarh.

Anul 1381: Hariton moare, Antim al Severinului îi ia locul la Argeş. La Severin este numit mitropolit Atanasie, alt grec.

Anul 1386: Mircea cel Bătrân îi urmează lui Dan I Vodă (1383-1386) la tronul Tării Româneşti.

17 iulie 1393: – Imperiul Otoman cucereşte Ţaratul de Târnovo şi se învecinează acum cu Ţara Românească, pe Dunăre. Un context politic nefavorabil Bizanţului, tot mai ameninţat de otomani. In speranţa realizării unui front antiotoman, în cadrul căruia cele două state româneşti urmau să aibă un rol important, se prefigurează un sprijin necondiţionat dat mitropoliilor Ortodoxe ale Moldovei şi Tării Româneşti

Anul 1401: Moare grecul Antim. Sub Mircea cel Bătrân având ca duhovnic pe „kir popa Nicodim, rugătorul domniei meale” are loc înscăunarea primului ierarh român, Teodor, înscris în pomelnicul Mitropoliei Române. Biserica Ortodoxă Română devine independentă.

Mircea cel bătrân (1386-1418) şi Sfântul Nicodim de la Tismana (1320-1406)
Întemeietorii bisericii ortodoxe româneşti neatârnate

Biserica sub Mircea cel bătrân

Lectură-P.P. Panaitescu
„Mircea cel Bătrân”, Bucureşti, 1944

Coperta tetraevangheliarului lui Nicodim

Mitropolia Ungro-Vlahiei

Mitropolia Ungro-Vlahiei fusese întemeiată la 1359, la rugămintea evlaviosului domn Nicolae Alexandru voievod, prin strămutarea episcopului Iachint de la Vicina pe Dunăre la scaunul domnesc din Argeş. Patriarhul ecumenic de la Bizanţ îngăduise strămutarea şi întemeierea unui scaun nou, numai cu anume condiţii: biserica Ţării Româneşti va fi supusă patriarhiei (domnul dăduse „asigurare cu jurământ şi înscris că va rămâne... toată Ungro-Vlahia sub Marea Biserică"). Aceasta înseamnă că numai patriarhul va numi la orice vacanţă a scaunului pe noul mitropolit („să se trimită *de aci* ca păstor şi arhiereu legiuit a toată Ţara Românească"). Şi de aceea toţi mitropoliţii urmau să fie greci trimişi de la patriarhie, cum au şi fost primii ierarhi ai bisericii muntene: Iachint, Antim Critopol, Hariton fost protos al Muntelui Athos şi Atanasie. Toţi semnează în greceşte în actele cunoscute de la dânşii. De altfel, hirotonia urma s-o primească mitropolitul muntean numai prezentându-se personal la Bizanţ („ei <românii> să nu voiască vreodată a primi vreun arhiereu de aiurea, decât numai hirotonia şi trimiterea prea sfinţitei Mari Biserici"). Tot între condiţiile puse la întemeierea mitropoliei este şi aceea ca mitropolitul de la Argeş „sa facă parte din dumnezeescul şi sfântul sinod" (adică al patriarhiei), deci să călătorească regulat la Bizanţ.

Aceste condiţiuni, care însemnau o situaţie subalternă a bisericii româneşti faţă de patriarhie, au fost întocmai până în domnia lui Mircea. În adevăr, când la 1370 s-a împărţit în două mitropolia Ungro-Vlahiei, înfiinţându-se scaunul Severinului, a fost numit mitropolit Antim Critopol de către patriarh. După moartea lui Iachint, în scaunul de la Argeş a fost numit tot de patriarh grecul Hariton protosul de la Athos, iar către 1381, murind acesta, Antim de la Severin a trecut în locul său, iar Atanasie, un alt grec, e numit la Severin. Pe aceşti doi ierarhi greci îi găseşte păstorind Mircea la urcarea lui în scaunul Ţării Româneşti.

În toată această vreme mitropoliţii Ţării Româneşti, câteodată amândoi împreună, se înfăţişează regulat la Constantinopol, iau parte la şedinţele sinodului patriarhal, ale cărui hotărâri poartă iscăliturile lor şi rămân în capitala Imperiului Bizantin luni, ba chiar ani întregi. Astfel, între 1379-1383,12 acte sinodale poartă semnătura mitropolitului Antim. La 1389, din februarie până în martie, Antim este la Constantinopol, iar în iulie apare acolo, în locul lui, Atanasie al Severinului. Dacă la 1392, în ianuarie, ambii mitropoliţi ai ţării, Antim şi Atanasie, se înfăţişează ca martori în marele hrisov al lui Mircea pentru mănăstirea Cozia, Atanasie porneşte iar la Constantinopol, unde şade din noiembrie 1396 până în martie 1397 şi apoi iar din 1400 până în 140. Aceşti ierarhi greci nici nu erau exclusiv ai Ţării Româneşti, ci împlineau şi anume funcţii în Răsărit. Hariton continua sa fie protos la Muntele Athos, iar Antim poartă titlul de „locţiitor al Nicomediei" (în Asia Mică). Această situaţie a continuat în prima parte a domniei lui Mircea cel Bătrân. Mitropolitul Antim se

făcuse bătrân şi bolnav; la 1389 se retrasese din scaun şi îmbrăcase schima de pustnic, însă peste câtva timp, simţind că-i revin puterile, se instalează din nou în scaunul arhipăstoresc al ţării. Acest lucru provocase oarecare turburare, căci se călcaseră canoanele patriarhului Fotie, care nu îngăduiau aşa ceva. Totuşi, patriarhia primi reînscăunarea lui şi se pare că Antim a mai trăit până la adânci bătrâneţe, până la 1401. Aşadar, mitropoliţii noştri porneau adesea pe cale lungă cu corabia pe mare până la Bizanţ, stăteau acolo un an, doi şi se întorceau, poate mai învăţaţi.

„Adormirea Sfântului cuvios Nicodim cel sfinţit de la Tismana”
Pictură din pridvorul Sfintei Mânăstiri Tismana

Dar la un moment dat se produce o schimbare radicală în situaţia bisericii române: mitropoliţii Ungro-Vlahiei nu se mai duc la Constantinopol să ia parte la sinod, nici măcar sa fie hirotonisiţi acolo, ci sunt unşi în ţară. Mai mult decât atât: nu mai sunt numiţi de către patriarh, ci de către domn şi de către ceilalti ierarhi ai ţării şi anume nu dintre greci, ci dintre români. Aceasta este situaţia bisericii române în veacul al XVI-lea până în epoca contemporană.

Când şi de către cine s-a făcut *această mare reformă, care înseamnă independenţa scaunului muntean faţa de cel patriarhal şi în acelaşi timp romanizarea ierarhiei bisericeşti?* După 1401, nu mai avem nici o dovadă despre prezenţa vreunui ierarh român în sinodul din Bizanţ, dar aceasta nu este

o dovadă peremptorie că de atunci datează reforma, pentru că actele patriarhiei din secolul al XV-lea, de la 1402 înainte, s-au pierdut, iar istoria bisericii muntene în acel veac e foarte rău cunoscută. Fără a avea izvoare precise, credem totuşi că cel care a făcut această reformă şi a obţinut de la patriarh recunoaşterea ei este Mircea cel Bătrân şi iată pe ce temeiuri:

În iulie 1401 patriarhia recunoaşte aceste drepturi bisericii Moldovei după un lung conflict. Iosif e recunoscut ca mitropolit al Sucevei, deşi era moldovean, ales de ţară şi hirotonisit în afară de autoritatea patriarhului. E probabil ca Mircea să fi obţinut cu acest prilej aceleaşi drepturi pentru biserica lui.

Tot în acel an patriarhul recunoaşte pentru prima oară mitropolitului Ungro-Vlahiei, un nou titlu, acela de ,,exarh al plaiurilor", adică al ţinuturilor româneşti de peste munţi, poate chiar peste toţi românii ortodocşi din Ardeal, care nu aveau mitropolie . E posibil ca această înălţare în grad şi acordare de privilegii pentru mitropolia munteană, tocmai în anul când se recunoaşte independenţa celei de la Suceava, să fi corespuns şi cu recunoaşterea reformei amintite. La 1401 sau în jurul acestei date a murit bătrânul mitropolit Antim, care păstorea de la 1370. El este ultimul mitropolit grec cunoscut al ţării. După el urmează mitropolitul Teodor, însemnat în pomelnicul mitropoliei. Poate cu ocazia stingerii lui Antim s-a făcut alegerea noului ierarh român.

Mircea, luptător pentru credinţă, stăpânitor cu mare faimă, aliat cu suveranii vecini, a avut mai multă vază şi trecere ca să obţie de la patriarh recunoaşterea independenţei bisericii române, aşa cum a avut şi Alexandru cel Bun în Moldova, decât oricare din palizii lui urmaşi din veacul al XV-lea, cărora ar trebui să le atribuim, în caz contrar, această reformă capitală.

Dacă aceste deducţii sunt îndreptăţite, atunci putem să numim pe Mircea întemeietor al ierarhiei bisericii naţionale şi independente, un nou titlu de glorie, pe lângă cele cunoscute ale marelui domn.

Mânăstiri şi biserici construite de Sfântul Nicodim de la Tismana în Ţara Românească

Nimeni nu şi-a luat până acum, dificila sarcină de a identifica, foarte exact, mănăstirile construite de Nicodim în Ţara Românească. A alege din salba de peste 20 de mănăstiri şi biserici care-şi arogă onoarea de a fi construite de însuşi Nicodim (sau ucenicii lui), pe acelea care sunt cu adevărat construite de către acesta, e destul de hazardat.

Dar cu toate acestea, nu este greu de a separa pe categorii, legendele tradiţionale legate de construirea de către Nicodim a acestor mănăstiri şi biserici. Unele mânăstiri sunt construite pe vechi lăcaşuri de cult, iar bisericile lor Nicodim fie le-a reparat sau le-a adăugit, fie că le-a construit din zid dacă ele erau din lemn. Altele sunt ctitorii ale voievozilor, construite special de ei, pentru a se îngropa acolo. Mai sunt altele care de fapt sunt metoace, adică vechi fundaţii boiereşti care au fost ulterior închinate Tismanei: Gura Motrului, Cerneţi, Topolniţa, Valea cu Apă.

Un alt grup, mai ales pentru vremurile mai apropiate nouă, provenea din roirea călugărilor care, în căutare de locuri pustii, prielnice sihăstriei, părăseau incinta mănăstirii şi-şi formau chilii izolate (cele două Cioclovine, Ploştina Drăgoeştilor, schitul Aninoasa).

In sfârşit, urmează marele grup al bisericilor şi mânăstirilor aflate pe traseul urmat de Nicodim în căutarea locului sfânt de la Tismana şi descris de Ştefan Ieromonahul. De-a lungul timpului acesta s-a tot lărgit, cuprinzând o salbă de lăcaşuri de cult de la Izverna şi Ponoare până la confluenţa râului Tismana cu Jiul, ba chiar şi până în Banat.

Aceste întemeieri de legendă, ţinând deci mai mult de tradiţia orală decât de realitate, nu sunt altceva decât o probă indubitabilă a puterii şi respectului de care s-a bucurat, la început Nicodim şi ucenicii lui, apoi egumenii mănăstirii Tismana, mânăstirea însăşi ca vechi locaş de cult creştin.

În rezumat, nu toate ctitoriile lui Nicodim se confirmă prin cercetările ulterioare şi nici nu au aceiaşi importanţă.Să le trecem în revistă.

Vechi lăcaşuri de cult dinaintea venirii lui Nicodim în Ţara Românească

Cele mai vechi biserici din Ţara Românească existente până la venirea lui Nicodim se presupun a fi tot atâtea ctitorii ale voievozilor dinainte de Basarab I

Întemeietorul (1310-1352) şi anume, Câmpulung (1215), Tismana (1230), Vodiţa (1247) şi Cotmeana (1292)

Astfel, biserica lui Radu Negru (1215-1241) de la Câmpulung, a fost construită în 1215 (Ulterior, ea a fost datată la 1291 după o reparaţie provocată de un cutremur, când meşterii au rescris greşit litera omega.)

Tismana a fost şi ea începută, până la 1230, de un voievod anterior lui Litovoi sau tot de Radu Negru (1215-1241) dar distrusă la puţin timp de regele Ungariei Bela al IV-lea, în vremea cruciadei asupra lui IoanAsan al II-lea (1218-1241) la îndemnul papei Grigore al IX-lea.

Vodiţa a fost construită după 1247 de Litovoi, căruia i se confirma prin Diploma Ioaniţilor, Banatul Severinului ca recompensă pentru lupta sa, dusă alături de regatul maghiar, contra tătarilor.

Cotmeana se pare că ar fi ctitoria lui Seneslau (1247-1290) sau a lui Tihomir (1290-1310) data construcţiei, 1292, fiind avansată pe baza trăsăturilor arhitectonice ale mânăstirii.

Mânăstiri sau biserici construite de Nicodim

Vodiţa. Ruinele primei mânăstiri construite de Nicodim în Ţara Românească

Mănăstirea Vodiţa

Mănăstire de călugări, reînfiinţată in 1991, la început cu 3 vieţuitori. Are hramul "Sfântul Antonie cel Mare" (17 ianuarie) şi se află în satul Vârciorova - Municipiul Drobeta Tr. Severin, jud. Mehedinţi, la circa 20 km NV de acest oraş. Se ajunge acolo pe drumul modernizat Drobeta Tr. Severin - Orşova (25 km), 4 km N de apele Dunării.

Ctitorită de Sfântul Cuvios Nicodim, cu sprijinul material al lui Vlaicu Vodă (1364-1377). Construcţia începe în 1369 („ante 1374” spune cercetătorul

V. Drăguţ, 1976). „Pe temelia unei biserici mai vechi din secolul XIII, atribuită lui Litovoi, voievodul din 1247”, este de părere arheologul Virgil Drăghiceanu. Concluzie contestată de cercetătorii mai noi (C.C. Giurescu si Dinu C. Giurescu, 1975).

Este dărâmată în sec XV, refăcută de Radu cel Mare (cca 1500) şi de Cornea Brăiloiu, în 1689.

Biserica reconstruită în arhitectura chipului originar.

Zonă turistică importantă, în apropiere aflându-se lacul de acumulare, hidrocentrala Porţile de Fier si Defileul Dunării.

Mânăstirea Tismana

Mânăstire de călugăriţe, circa 60 vieţuitoare, cu hramul "Adormirea Maicii Domnului" (15 august). Se află la 5 km de centrul oraşului Tismana, jud. Gorj, la 37 km NV de Târgu Jiu şi la 19 km E de Baia de Aramă.

Prin tradiţia monastică, este ctitorită din lemn de tisă de Sfântul Cuvios Nicodim de la Tismana, sub Vladislav Vodă (1364-1377), apoi din zid între 1375 şi 1378,

ajutat de voievozii Radu I (1377-1383) şi Dan I (1383-1386), sub care „s-au desăvârşit” cele neterminate.

Sfânta Mănăstire Tismana este cel mai vechi aşezământ monahal din Ţara Românească – un important monument de reculegere şi închinăciune, de cinstire a credinţei noastre ortodoxe.

Construită tot prin râvna cuviosului Nicodim, sora ei Mănăstirea Vodiţa, a fost distrusă puţin timp după construire, singura citadelă a ortodoxiei noastre cu o nepreţuită şi neobosită activitate rămânând, timp de peste şase veacuri, Mănăstirea Tismana.

Deoarece cu Vladislav (Vlaicu) Vodă (1364-1377) începe pomelnicul mănăstirii, fratele lui Vlaicu, Radu Vodă asociat la domnie din 1372, fiind al doilea în pomelnic, istoricul Al. Ştefulescu susţinea că la începutul domniei lui Vlaicu Vodă între anii 1364-1366 s-au construit mai întâi biserici din lemn şi s-au făcut danii prin hrisov şi mai târziu ele s-au construit din zid.

"Tot ceea ce se făcea danie mănăstirii Vodiţa s-a dat şi Tismanei - scria istoricul - amândouă mănăstirile fiind sub conducerea unuia şi aceluiaşi stareţ, Nicodim".

Biserica din zid a fost sfinţită în 1378. În 1520 voievodul Neagoe Basarab a acoperit biserica cu plumb; în 1541 domnitorul Radu Paisie a făcut chenarele şi uşile bisericii mari; Matei Basarab a făcut biserică mică a spitalului mănăstiresc (1650), clopotniţa şi a dăruit un clopot mare; marele ban al Craiovei Cornea Brăiloiu a refăcut chiliile şi casele egumeneşti, de asemenea a făcut mari donaţii mănăstirii; Jupâneasa Stanca Glogoveanu a refăcut pictura (1733 şi 1766) şi uşile bisericii (1782). Importante danii şi obiecte de cult a făcut şi Constantin Brâncoveanu.

Alte intervenţii au fost făcute între 1844 şi 1849 iar la recenta intervenţie, i s-a asigurat înfăţişarea de astăzi, după forma avută în 1855, deosebită de ceea ce a fost în vremea lui Matei Basarab.

Picturile murale cu valoare artistică deosebită, au fost executate de Dobromir cel Tânăr din Târgovişte, în 1564, şi împodobesc pronaosul.În 1732, alte picturi sunt executate de echipa Ranite Grigorie, în naos. Fresca afost repictată în 1766 de zugravul Dumitru Diaconu.

Aici şi-a petrecut, cu mici plecări temporare, ultimii săi 30 de ani de viaţă, Cuviosul Nicodim de la Tismana (†1406), prăznuit la 26 decembrie, reorganizatorul monahismului românesc.

Locul de rugăciune, priveghere şi odihnă al Cuviosului, a fost în grota aflată pe stânca de lângă mănăstire.

Cuviosul Nicodim a fost solicitat să mijlocească pentru Serbia la Constantinopol, în anul 1375 ridicarea anatemei, datorată conflictului dintre aceste două Biserici din anul 1346. Patriarhul Filotei al Constantinopolului la apreciat foarte mult pe Sfântul Nicodim, i-a dăruit cârja sa, trei părticele de sfinte moaşte şi l-a făcut arhimandrit, Mănăstirea Tismana devenind „Mare Lavră” şi prima arhimandrie din ţară.

La Mănăstirea Tismana, cuviosul Nicodim a întemeiat o vestită şcoală de caligrafie cu copişti de cărţi bisericeşti în diverse limbi. El însuşi în anul 1405 a caligrafiat şi miniat un Tetravanghel pe pergament pe care l-a ferecat cu coperte de argint aurit, măiestrit lucrate, o capodoperă a epocii. Este cea mai veche carte datată din Ţara Românească cu cea mai veche ferecătură şi se află la Muzeul Naţional de Istorie din Bucureşti.

Mănăstirea Tismana a fost cel mai bogat aşezământ al Ţării Româneşti găzduind părticele din moaştele Sfântului Ioan Gură de Aur, ale Sfântului Ignatie Teologul şi ale Mucenicului Teofil aduse de la Constantinopol de cuviosul Nicodim.

Pe lângă nenumăratele sate ce le avea în Ţara Românească mănăstirii i-au fost dăruite de cnezii sârbi şi 10 sate în Serbia.

Muzeu cu obiecte de artă, icoane, argintărie, vitralii, bedereniţe din sec. XIV şi alte odoare, paraclis din piatră cu o turlă, clădit în vremea lui Matei Basarab, două frumoase schituri pe muntele Cioclovina, atelier de covoare şi de icoane pe sticlă, toate acestea o îndreptăţesc a fi cel mai important centru mănăstiresc al Olteniei.

Mănăstirea Cozia

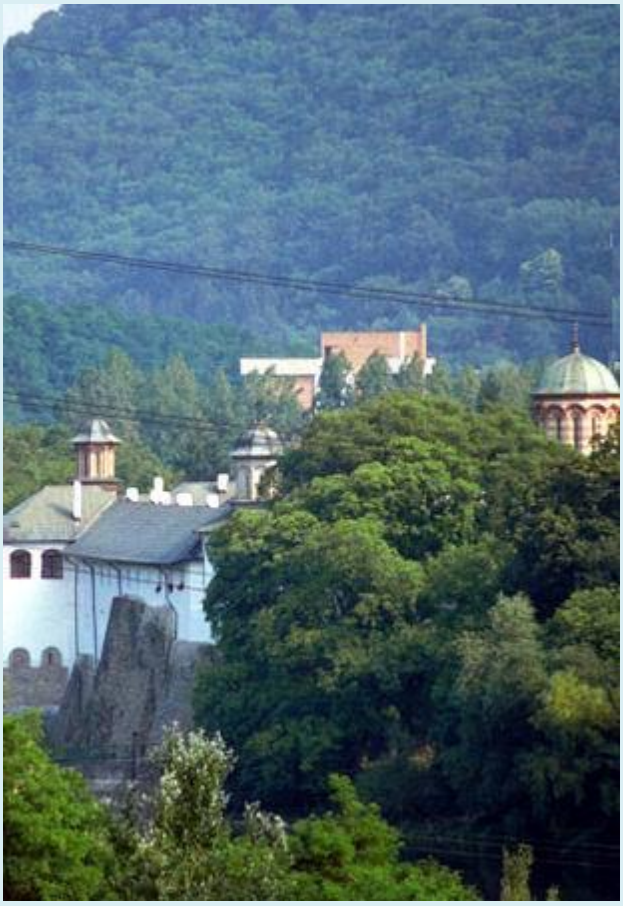

Mănăstirea Cozia, ctitorie a lui Mircea cel bătrân, a fost zidită între anii 1386-1388 şi 1393.

De pe situl mânăstirii se poate afla că Mircea şi-a ales locul de odihnă veşnică, în biserica mănăstirii precum şi loc pentru portretul votiv de "mare voievod şi domn" pictat în partea dreaptă a naosului. La 20 mai 1388 voievodul Mircea scrie: "De aceia, am binevoit domnia mea să ridic din temelie o mânăstire în numele sfintei şi de viaţă începătoarei şi nedespărţite Troiţe, dumne-zeire nezidită… la locul numit Nucet pe Olt, adică Cozia…"

Cel care l-a sfătuit pe Mircea să ridice ctitoria de la Cozia pe locul unde se află astăzi, a fost călugărul cărturar Nicodim de la Tismana "sfetnicul lui Mircea întru cele dumnezeieşti".

"Nicodim sfinţitul" a fost duhovnicul lui Mircea încă din tinereţe iar mai târziu, când Mircea a ajuns domn, era mâna lui a dreaptă luându-l cu el peste tot.

De aceea Mănăstirea Cozia a fost târnosită de însuşi Nicodim al cărui chip este zugrăvit în partea de sud a pronaosului şi s-a organizat ca mănăstire, sub directa supraveghere a lui Nicodim de la Tismana. El numeşte şi pe cel dintâi stareţ cunoscut din documente, Ieromonahul Chir Gavriil, fără îndoială un ucenic al său.

Vechile fresce au păstrat chipul lui Mircea cel mare zugrăvit în naos, pe zidul din dreapta, în înfăţişarea sa de ctitor, îmbrăcat în costum de mare cavaler medieval apusean, alături de fiul său Mihail. În hrisovul dat de Mircea cel Bătrân Mănăstirii Cozia în anul 1406, se pot vedea titulatura voievodului român şi graniţele stăpânite de el: "Eu cel în Hristos Dumnezeu, bine credinciosul şi bine cinstitorul şi de Hristos iubitorul şi singur stăpânitorul, Io Mircea, mare voievod şi domn, din mila lui Dumnezeu şi cu darul lui Dumnezeu, stăpânind şi domnind peste toată ţara Ungrovlahiei şi a părţilor de peste munţi, încă şi către părţile tătăreşti şi Herţeg al Almaşului şi Făgăraşului şi domn al Banatului Severinului şi pe amândouă părţile, pe toată Podunavia, încă şi până la Marea cea Mare şi stăpânitor al cetăţii Dîrstorului...".

Mănăstirea, cu hramul Sfânta Treime, se află în comuna Cozia, 23 km de Râmnicu Vâlcea şi 5 km de Călimăneşti.

Biserica sinteză arhitecturală sud-est europeană din veacul al XIV-lea, a fost sfinţită în 1388, pictată între 1390-1391, modificată, ca şi Tismana, sub Neagoe Basarab (1517).

Şerban Cantacuzino, mare ban, aduce alte îmbunătăţiri. Sub Constantin Brâncoveanu (1706-1707), se execută picturile din naos şi pridvor (1708). Bolniţa cu hramul Sfinţii Apostoli este ctitorită de Radu Paisie (1542-1543), cu fresce interioare executate de David şi Rodoslai. Paraclisul sudic cu hramul Adormirea Maicii Domnului, este ctitorit în 1584 de Amfilihie, egumenul Coziei, paraclisul nordic, cu hramul Duminica Tuturor Sfinţilor, este zidit în 1710 de arhimandritul Ioan de la Hurez.

Muzeu cu valoroase seturi de odăjdii din secolele XVI-XIX, vechi manuscrise, tipărituri, broderii, obiecte de cult, mormântul lui Mircea cel Bătrân (1418) şi al monahiei Teofana (1605), mama lui Mihai Viteazul, Cerdacul lui Mircea la

Cozia, fântâna lui Neagoe (sec. XVI), Cozia Veche 1km N, ctitorită de Radu, tatăl lui Radu cel Mare, la sfârşitul sec XIV - începutul sec. XV sunt principalele repere de atracţie ale mănăstirii.

Mănăstirea Prislop

Astăzi Mănăstirea Prislop este o mănăstire de călugăriţe, cu 28 de vieţuitoare. Are hramul "Sfântul Evanghelist Ioan" (26 septembrie), sărbătorit cu pelerinaj pe 14 septembrie. Ea se află în satul Silvaşu de Sus, localitate componentă a oraşului Haţeg, 14 km NV de Haţeg şi 19 km S de Hunedoara.

Ctitorie atribuită de tradiţie cuviosului Nicodim de la Tismana (conform cercetătorului V. Drăguţ, 1976) sau ucenicilor lui, cu sprijinul material dat de Mircea cel bătrân şi de românii din Ţara Haţegului.

Cercetând biografia Sfântului Nicodim de la Tismana, este de presupus însă, că lăcaşul de cult exista înainte ca Nicodim să se ascundă la Prislop. Se ştie că el a scris tetraevangheliarul său slavon aici şi pe ultima filă şi-a notat: "Aceasta sfântă evanghelie a scris-o popa Nicodim în Ţara Ungurească în al 6-lea an al acestei persecuţii, (şesto togova gonenia) iar socotit de la începutul lumii 6913 (1404-1405)".

Nu e vorba însă de o "gonire" a lui Nicodim din Ungrovlahia. Mircea cel Bătrân pierduse alături de Sigismund bătălia de la Nicolole iar aceasta a permis năvălirea turcilor în Serbia la 1398/99 iar până la 1404/1405 când Nicodim revine la Tismana, sunt exact şase ani! Se ştie că după pierderea luptei de la Câmpia Mierlei (1389) Nicodim ascunsese în mănăstirile sale pe Milena fiica cneazului Lazăr. Cum turcii porniseră persecuţiile şi erau la Dunăre, Mircea consideră că ar fi bine să-l trimită peste munţi. E de înţeles că în afară

de tetraevangheliar el a organizat acolo şi o viaţă de obşte după modelul de la Tismana (inclusiv cu retragerea într-o peşteră din apropiere pentru rugăciune). Era cel de-al treilea lăcaş zidit de el pe pământ românesc, primele două fiind monastirile Tismana şi Vodiţa.

Mânăstirea este zidită într-o poiană din apropierea munţilor Retezat, în care izvora un mic fir de apă, care în 1564 se dovedeşte a fi făcătoare de minuni şi o vindecă pe Domniţa Zamfira, fiica domnitorului valah Moise Vodă Basarab. Astfel, o domniţă din Ţara Românească devine cel de-al doilea ctitor al mânăstirii ardelene. Ea restaurează biserica, reface picturile, dăruie mânăstirii o icoană a Maicii Domnului făcătoare de minuni. În 1580, ea se săvârşeşte din viaţă. Piatra sa funerară cu stema Ţării Româneşti, aflată aici, nu este scrisă, după obiceiul vremurilor, în slavonă, ci în latină, limba din care s-a născut graiul românesc.

Arhitectura are structuri asemănătoare bolniţei de la mânăstirea Cozia. Picturile murale interioare în frescă din anul 1759 au fost realizate de meşterii Simion şi Nicolae ot Piteşti. Şcoala de cultură bisericească din a doua jumătate a sec. al XVI-lea, reşedinţă a Episcopilor de Silvaş în sec. al XVI-lea.

Într-o peşteră din apropiere se află lăcaşul de nevoinţă şi pustnicie a Cuviosului Ioan de la Prislop, prăznuit pe 13 septembrie. Sfântul Ioan de la Prislop fusese pe la jumătatea secolului al XVI-lea stareţ al acestei mânăstiri şi în memorabilul an 1600, îl întâmpinase pe Mihai Viteazu cu ocazia intrării sale triumfale în Alba Iulia. Ioan de la Prislop va deveni apoi, mitropolit al Transilvaniei.

Mânăstiri sau biserici a căror organizare sau întemeiere este, probabil, legată de activitatea Sfântului Nicodim

Mânăstirea Cotmeana

Mânăstire cu hramul Buna Vestire, aflată în comuna Cotmeana, judeţul Argeş, la 30 km. E de Râmnicu Vâlcea şi 32 km NV de Piteşti, pe drumul modernizat Piteşti - Râmnicu Vâlcea.

Ctitorită pe locul unei construcţii mai vechi, de Radu I Voievod în 1385 şi terminată în vremea lui Mircea cel bătrân (1386-1418). A fost reînfiinţată în 1991fiind un monument de sinteză reprezentativ pentru asimilarea şi dezvoltarea arhitecturii munteneşti din sec. 14.

Prima atestare documentară a Mânăstirii Cotmeana datează din 20 mai 1388, din timpul lui Mircea cel Bătrân, care printr-un hrisov anunţă existenţa acestui sfânt lăcaş odată cu ridicarea Coziei. Se presupune însă că mânăstirea este mult mai veche, însuşi termenul Cotmeana provine, pare-se, de la hoardele cumane care au trecut prin aceste locuri. Reconstruită de Radu I (1377-1383), biserica era una dintre ctitoriile de seamă ale voievodului Mircea cel bătrân până la ridicarea mânăstirii Cozia. Probabil că obştea a fost organizată aici de ucenicii Sfântului Nicodim având în vedere că săpăturile arheologice din jurul bisericii au scos la iveală morminte de tip athonit, de o mare sobrietate, călugării fiind înmormântaţi doar cu o cărămidă drept căpătâi.

Sub faima Coziei, Cotmeana a apus din strălucire, devenind, timp de secole, metoc al celebrei mânăstiri de pe valea Oltului. Totuşi, ea a fost restaurată în 1711 de Constantin Brâncoveanu (1699-1714), iar în timpul ieromonahilor Ilarion şi Sofronie de la Cozia se lărgeşte pronaosul şi se adaugă un pridvor cu arcade pe latura nordică.

În patrimoniul mânăstirii se află cel mai vechi clopot din Ţara Românească, dăruit de jupânul Dragomir în anul 1385. După mai mult de 600 de ani, sunetul clopotului este şi astăzi o frumuseţe, dar şi un simbol, o pagină de istorie, de rezistenţă împotriva păgânilor de orice fel.

Mănăstirea Topolniţa

Mănăstire de călugări, cu 8 vieţuitori, cu hramul "Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul" (29 august). Se află în comuna Izvorul Barzii, jud. Mehedinţi, la 27 km N de Drobeta Tr. Severin, cu ramificaţie din DN Drobeta Tr. Severin – Motru.

Tradiţia o atribuie lui Radu I Voievod dar ea e ctitorită de boierii Craioveşti, în sec. XVI. Se mai spune că a fost ridicată pe locul unei biserici din lemn întemeiată de Sfântul Cuvios Nicodim.

Biserica a fost reconstruită între 1645 şi 1646 de marele căpitan Lupu Buliga. Biserica are picturi murale în frescă în stil bizantin, la iniţiativa fiului său Curia vel paharnic, realizate de Gheorghe "grecul" şi Dima"românul" în 1673. Se remarcă tabloul "Judecata de Apoi" de pe faţada de vest, rar întâlnit în iconografia Ţării Româneşti (V. Drăguţ, 1976).

Catapeteasma din lemn a fost executată în 1762. Turnul-clopotniţă şi încintă din zid datează din sec. XVII.

Pietrele funerare ale ctitorilor sunt împodobite cu înaltă măiestrie.

Mânăstirea Gura Motrului

Mânăstirea Gura Motrului, cu hramul cuvioasa Paraschiva, se află în comuna Butoieşti, la 62 km est de Tr. Severin şi la 50 km vest de Craiova, aşezată pe malul Motrului, la vărsarea acestuia în Jiu.

Tradiţia zice că iniţial a fost un schit atribuit Sfântului Nicodim de la Tismana. Oficial, s-a construit prin contribuţia unui logofăt, al lui Neagoe Basarab, Harvat, care a fondat biserica în 1515.

Actuala mânăstire a fost ctitorită în 1653 de Preda Brâncoveanu şi pictată prin dania lui Constantin Brâncoveanu.

Mânăstirea este înconjurată de un zid cu porţi ferecate, elemente de fortificaţie adăugând şi Tudor Vladimirescu în anul 1821.

Alte refaceri au fost întreprinse în anii 1841-1853, graţie lui Eufrosin Poteca, filosoful iluminist exilat aici în 1830. Sfinţind locul prin prezenţa sa, mânăstirea a devenit un centru de învăţătură şi spiritualitate emulativă.

Se păstrează aici o colecţie de icoane pe lemn, cărţi vechi şi obiecte de cult, multe provenind din donaţii ale domnitorilor.

Mănăstirea Vişina

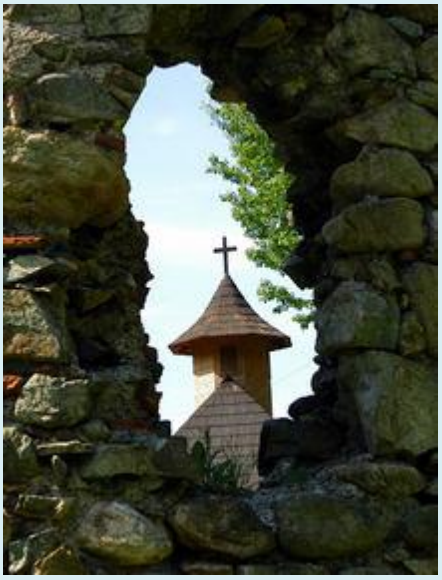

Mănăstirea Vişina face parte din mănăstirile şi bisericile aflate de-a lungul defileului Jiului. Dintre aceste lăcaşe de cult, Mânăstirea Lainici este liantul credincioşilor din Oltenia cu cei din Ardeal şi face parte, jurisdicţional, din Arhiepiscopia Craiovei, fiind cea mai mare mânăstire de călugări din această eparhie.

În marea Sa milă faţă de poporul român, Dumnezeu l-a trimis în secolul al XIV-lea în Ţara Românească pe Sfântul Nicodim cel Sfinţit de la Tismana, pentru a da un suflu nou Bisericii, a o reînvia şi a o organiza.

Cu sprijinul nemijlocit al domnitorilor Ţării Româneşti, Vladislav Vodă (1364-1377), Radu I (1377-1383), Dan I (1383-1386) şi Mircea cel Bătrân (1386-1418), Sfântul Nicodim a ctitorit o mulţime de mânăstiri de la poalele Carpaţilor, ce au constituit adevăraţi piloni de susţinere ai Ortodoxiei şi românismului în faţa prozelitismului catolic de după Marea Schismă.

Începând cu cruciadele, în secolul al XIII-lea, invazia de catolicizare a Ardealului de către Biserica Catolică se afla în plin avânt.

Marele apărător al ortodoxiei noastre a fost Sfântul Nicodim de la Tismana, duhovnicul voievodului Mircea cel Bătrân amândoi realizând acum şase secole un vis de libertate al locuitorilor Ţării Româneşti: Biserica Ortodoxă Română neatârnată, independentă de Bizanţ. Este pentru prima dată când nu mai sunt numiţi de la Constantinopol, mitropoliţi greci care conduceau de departe, din ţara lor, Mitropolia Română.

Cronica rimată de la Mânăstirea Prislop arată că Sfântul Nicodim s-a aşezat într-o peşteră pe Valea Jiului, la Surduc, deci lângă Mânăstirea Lainici şi a ctitorit Vişina. Istoricul I. Donat este cel care, în lucrarea „Fundaţiile religioase ale Olteniei" a emis ipoteza că Mânăstirea Vişina a fost ctitorită de Nicodim.

Documentul din 14 decembrie 1514 semnat de Neagoe Basarab aminteşte de primul egumen cunoscut al Mânăstirii, Grigorie.

Reconstrucţia Mânăstirii, aşezată pe malul drept al Jiului la intrarea din Gorj în defileu, a început după anul 1990, sub străduania stareţului Melchisedec Suparschi.

Hramul Mânăstirii este la Sfânta Treime.

Prof. Nicu Tomoniu, fondator Fundaţia Tismana
Preşedinte al comisiei pentru învăţământ, cultură, culte şi turism a Consiliului Local Tismana
Tismana, 12 august 2006

Mănăstirea Tismana

Mănăstirea Tismana

Mănăstirea Tismana, situată la 30 de kilometri vest de oraşul Târgu Jiu şi la 5 kilometri N de comuna Tismana, acest aşezământ monahal este printre cele mai vechi din ţara Românească, având un rol primordial în menţinerea credinţei ortodoxe de-a lungul veacurilor. Toponimul cuvântului Tismana vine de la "loc fortificat de ziduri". Însă, numele poate fi luat şi de la arborele "tuia" care împădurea pe vremuri aceste locuri.

Mănăstirea Tismana este "cea mai veche şi mai măreaţă dintre mănăstirile de peste Olt" (cum a numit-o Grigore Alexandrescu), "măreţ cuib al Basarabilor" (cum a socotit-o George Coşbuc), "o lume de închipuiri, de basme" (cum a desluşit-o Alexandru Vlahuţă), “fără seamăn nici în această ţară, nici în alta, prin frumuseţea locului şi a aşezării, prin mulţimea apelor sale şi întărirea naturală pe care o are, ajutată şi de ocrotirea zidurilor sale înconjurătoare" (cum a descris-o celebrul călător Paul de Alep - arhidiaconul şi însoţitorul Patriarhului Macarie al Antiohiei în călătoria din 1657).

În stânca din sudul bisericii se află şi peştera Sfântului cuvios Nicodim (26 dec. 1406), care a dus viaţa de schimnic. Acesta a întemeiat mănăstirea în secolul al XIV-lea cu sprijinul material al domnitorilor Basarabi, Radu I (1374-1385) al

fiilor săi, Dan I (1385-1386) şi Mircea cel bătrân (1386-1418), fiind ridicată pe locul unui schit din lemn.

Mănăstirea Tismana - istoricul complexului monahal

Istoria celei mai vechi mănăstiri din Ţara Românească - Tismana - ca şi viaţa ctitorului ei Sfântul cuvios Nicodim, au intrat de mult în legendă. La faima de care s-a bucurat neîntrerupt mănăstirea a contribuit în mare parte şi farmecul aşezării sale.

Tradiţia susţine chiar că frumuseţea împrejurimilor a fost hotărâtoare în alegerea locului şi că Sfântul Nicodim a căutat timp îndelungat pe valea "râului cu apă vie" stânca Starminei cu cascada sa. Într-adevăr, toate frumuseţile şi bogăţiile naturii par să se fi strâns aici: şiruri de culmi cu reliefuri capricioase, râuri bogate în păstrăvi, nuceturi şi livezi de castani care aveau să intre pe rând în domeniul manăstiresc. Alegerea cuviosului Nicodim a fost determinată, însă, şi de raţiuni mai importante.

În desişul legendelor care învăluie atât întemeierea mănăstirii, cât şi personalitatea întemeietorului ei, în datele adesea contradictorii cuprinse în primele studii asupra monumentului, cercetătorul poate face cu greu lumină.

Deşi documente legate de monument s-au păstrat cu prisosinţă, mai cu seamă pentru vremurile mai apropiate nouă, Tismana nu are nici pisanie săpată în piatră - actul de naştere al bisericilor noastre - nici primul hrisov domnesc de înzestrare. Cât despre cuviosul Nicodim, datele legate de activitatea sa înainte şi după venirea pe pământ românesc sunt extrem de sărace, iar redactările legendei vieţii lui, cu totul târzii.

Documentele Tismanei trebuie considerate nu în mod izolat, ci strâns integrate complexului de evenimente care străbat istoria Ţării Româneşti în ultima treime a veacului al XIV-lea. Pentru această vreme, însăşi întemeierea unei mănăstiri nu este decât reflectarea unuia din aspectele luptei pentru păstrarea independenţei naţionale şi pentru stăvilirea penetraţiei catolicismului la sud de Carpaţi.

Ultimele trei decenii ale secolului al XIV-lea reprezintă tocmai momentul în care domnul grupează sub conducerea sa acţiunile de rezistenţă ale popoarelor ortodoxe din sud-estul Europei împotriva încercărilor de ocupare şi catolicizare forţată ale regatului maghiar, încurajat de papalitate.

În aceste condiţii, orice efort de întărire a vieţii bisericeşti, fie şi sub aspectul ei monastic, însemna implicit o măsură de contra ofensivă ortodoxă. Aşa se explică sprijinul deosebit pe care Vladislav-Vlaicu l-a acordat călugărului greco-sârb Nicodim refugiat din sudul Dunării, de-a lungul întregii lui activităţi pe pământul ţării noastre.

Din cercetări rezultă că viitorul stareţ al Tismanei a trecut în Ţara Românească din ţinutul Crainei, pe atunci în taratul bulgăresc al Vidinului, unde desfăşurase o bogată activitate pe tărâm monastic, în momentul în care acest ţinut cade - temporar - sub ocupaţia regatului catoloc maghiar - 1370. O dată cu el a trecut Dunărea o mică obşte de 11 călugări.

Vladislav-Vlaicu primeşte pe cuviosul Nicodim ca pe reprezentantul opoziţiei ortodoxe din Balcani, şi, când i se solicita, acorda sprijin pentru întemeierea unei mănăstiri la nord de Dunăre. Această primă fundaţie, Vodiţa, a fost bogat înzestrată de domn cu sate şi venituri.

Colaborarea dintre conducătorul statului şi reprezentantul monahismului sud-dunărean are o explicaţie simplă. Aşezarea unei fundaţii ortodoxe la marginea vestică a ţării, în acel Banat al Severinului atât de disputat de Ţară Românească şi Ungaria, trebuia să joace rolul unui punct de sprijin al religiei de stat printre supuşii ortodocşi ai ţinutului, reprezentaţi prin cnezii români din Banat, pe care documentele vremii îi semnalează într-o stare de continuă neascultare faţă de coroană maghiară.

Dar numai peste câţiva ani de la aşezarea lor aici, "cinstitul între călugări Nicodim" şi obştea sa, sunt siliţi să-şi părăsească ctitoria deoarece Banatul de Severin şi o dată cu el Vodiţa cu toate posesiunile ei, sunt pierdute vremelnic de Ţara Românească în favoarea regatului maghiar, probabil către 1375.

Pierzând speranţa continuării activităţii pe pământ unguresc şi catolic, rămas totodată fără resurse materiale, cuviosul Nicodim trece în Serbia. Peste mai puţin de un an revine în Ţara Românească şi se adresează din nou domnului - de data aceasta Radu I - cerându-i ajutor pentru a întemeia un alt lăcaş monastic pe pământul românesc. Sprijinul i-a fost acordat de îndată şi pentru motive uşor de intuit: noua mănăstire trebuia să preia rolul care fusese încredinţat Vodiţei.

Lui Nicodim "i s-a poruncit ca să meargă deci mai înăuntrul ţării aceştia a Ungro-Vlahiei, Băniei Severinului", nu numai pentru a alege un loc frumos, potrivit "intru vieţuirea de obşte". Locul aşezării trebuia să fie în acelaşi timp mai puţin primejduit ca cel al Vodiţei şi nu prea depărtat de graniţa Banatului, la care domnul român nu renunţase de fel la acea dată.

Radu I acordă cuviosului Nicodim o serie de danii ca despăgubire pentru posesiunile pierdute pe teritoriul unguresc şi mica obşte, numărând acum numai 10 călugări, începe să zidească biserica pe apa Tismanei, la locul ales după îndelungi căutări, lângă o cascadă.

Legenda, pe deplin constituită încă din secolul al XVII-lea, susţine că primul lăcaş ridicat pe stâncă de sub Stârmina a fost construit din lemnul unui tis, o specie de conifer cu lemn tare, roşietic, de la care ar proveni şi numele mănăstirii. Este însă mai probabil, dată fiind importanţă ce i se acorda, că biserica a fost de la început o construcţie de zid care trebuie să fi avut mari asemănări cu cea a Vodiţei.

Ridicarea ei se poate plasa între anii 1375 - momentul refugierii obştei călugăreşti de la Vodiţa - şi 1377- 1378 dată sfinţirii ei, cunoscută dintr-o notiţă scrisă pe spatele unui document de la Dan al II-lea. Acesta consemnează două date care pot fi luate ca sigure: "S-a sfinţit biserica în anul 6886 (1377-1378); a murit sfânt părintele nostru Nicodim în anul 6915 (1406)".

Domnul a înzestrat încă din primele momente fundaţia cu danii în pământ şi venituri care să asigure întreţinerea fraţilor conduşi de cuviosul Nicodim. Un hrisov de la Radu I însă nu s-a păstrat, fie că donaţia nu a primit o confirmare în scris, fie ca aceasta s-a pierdut. Se cunoaşte însă în ce au constat acele donaţii dintr-un hrisov de la 1385 al fiului lui Radu I, Dan I.

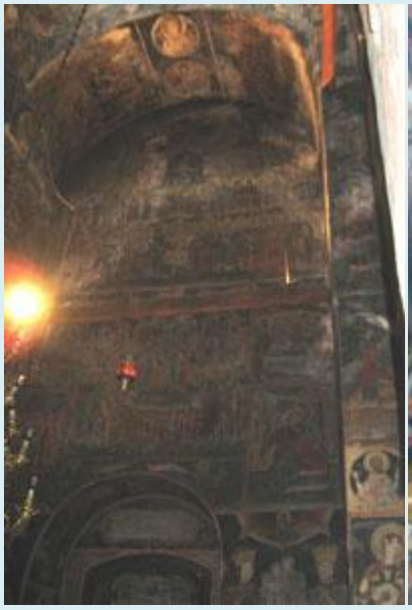

Din acelaşi hrisov reiese că "am aflat în ţara domniei mele, la locul numit Tismana, o mănăstire nu întru toate părţile ei terminată, pe care sfânt răposatul, binecredinciosul voievod Radu, părintele domniei mele, a ridicat-o din temelie, dar n-a sfârşit-o din pricina scurtimii vieţii. De aceea a binevoit domnia mea ca, precum în domnie, să-i fiu urmaş şi în aceasta, aşadar să înnoiesc pomana părintelui meu şi să-i întăresc cu toate darurile şi veniturile, nu numai acestea, dar şi câte au fost dăruite mănăstirii în vremea părintelui meu, pe toate să le întăresc şi să le împuternicesc."

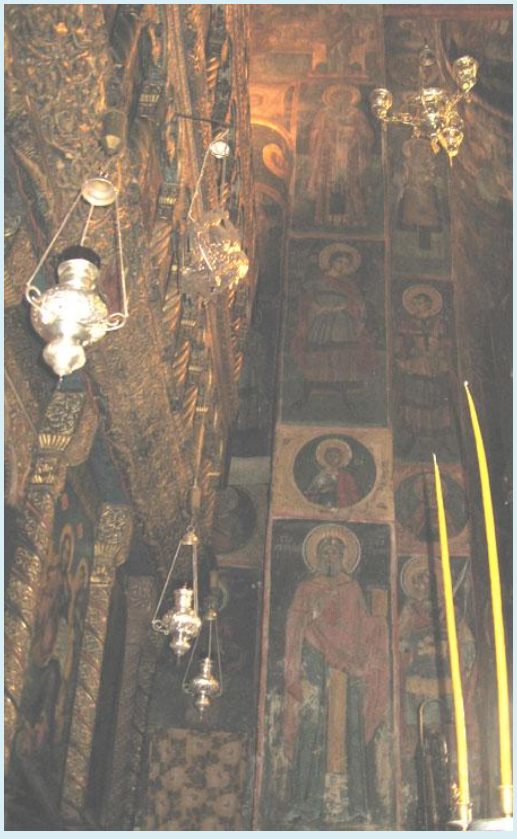

Tot prin acest document Tismanei i se întăreşte stăpânirea asupra tuturor posesiunilor pe care le-a avut Vodiţa în ţinutul Severinului recucerit de Dan I în preajma acelui an. Astfel obştea devenea posesoarea unor întinse domenii şi administratoarea ambelor fundaţii (Vodiţa şi Tismana), iar cuviosul Nicodim, stareţ al amândurora.

Următorul document referitor la Tismana este datat 1387, primul an al domniei lui Mircea cel mare. Reconfirmându-i posesiunile şi drepturile, Mircea adaugă faptul că lui i-a revenit datoria de a împlini "cele nedesăvârşite", formulare neclară care se referă probabil la terminarea chiliilor sau a altor construcţii monastice.

Sub conducerea "părintelui şi rugătorului, popa Nicodim", colaborator preţios a trei voievozi, care întrunea calităţi de cunoscător în meşteşugul zidirii, de caligraf şi miniaturist, cu cele de organizator de viaţă bisericească, dar şi de bun gospodar al averii mănăstireşti, comunitatea de la Tismana se întărea an de an.

Mănăstirea Tismana - important centru cultural şi religios

Ca instituţie religioasă, Tismana s-a bucurat încă de la început de o situaţie aparte. Ea reprezenta o samovlastie, adică o comunitate monahală de sine stătătoare, nesupusă nici mitropolitului Ungrovlahiei, nici celui de Severin, fiind condusă numai de propriul ei sobor, rânduială pe care cuviosul Nicodim a adus-o de la Muntele Athos: "după moartea lui chir Nicodim să nu fie volnic a pune în locul acela stareţ nici domnul, nici arhiereul, nici alt careva; ci cum va zice chir Nicodim şi cum va aşeza, aşa să ţină călugării care sunt acolo şi ei singuri să-şi pună stareţ".

Această rânduială se păstrează până târziu, fiind reamintită în toate hrisoavele domneşti. În afară de aceasta, stareţului Tismanei i s-au conferit distincţii speciale: Cuviosul Nicodim a primit de la patriarhul Constantinopolului, Filotei, rangul de arhimandrit, precum şi dreptul de a face slujbă cu bederniţă (mică piesă de broderie liturgică cu semnificaţie specială în ierarhia preoţească).

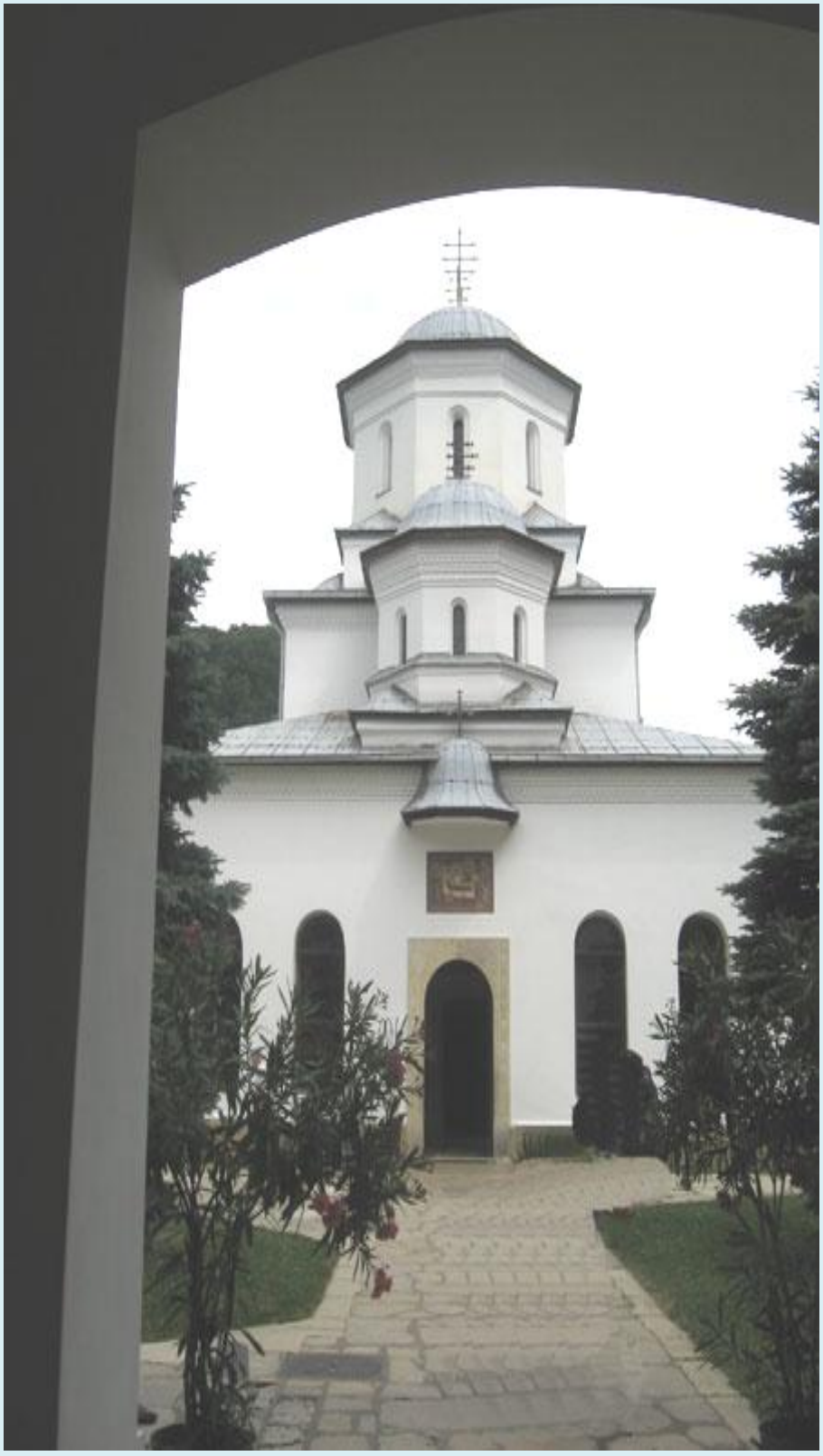

Până în secolul al XVI-lea, când aceeaşi distincţie este acordată Episcopiei de la Curtea de Argeş, Mănăstirea Tismana este unica arhimandrie din Ţara Românească. În ceea ce priveşte averea mănăstirii, Tismana era posesoarea, la un veac de la întemeiere, a celui mai mare domeniu mănăstiresc din voievodat.

Călugării ei stăpâneau 10 sate pe pământul Ţării Româneşti şi alte 10 sate în Serbia (donaţii ale cneazului Lazăr), 40 sălaşe de "atigani", grâul din judeţul Jaleşului (Gorjul de azi), veniturile vămilor de la Calafat, Balta Bistreţului şi Vâlcan, zeciuiala minelor de aramă de la Bratilovo, iazuri de peşte, monopolul păşunatului în munţii Sorbele, Oslea, Boul şi Parângul, precum şi o serie de venituri anuale din casa domnească.

Ca un adevărat stăpân feudal, Nicodim cere sprijinul domniei pentru a-i apăra bunurile. Chiar din timpul lui Mircea cel mare anumite sate mănăstireşti sunt scutite de dări în schimbul obligaţiei de a "face de strajă" la mănăstire.

Existenţa bisericii cuviosului Nicodim nu a fost de prea lungă durată. Deşi din marele număr de hrisoave de întărire păstrate din secolul al XV-lea (de la Vlad Ţepeş, Radu cel frumos, Vlad călugărul) reiese că mănăstirea şi-a continuat neîntrerupt activitatea ca instituţie, o cauză nedesluşită până acum a dus la ruinarea lăcaşului şi a făcut necesară o refacere totală a lui.

De altfel, însăşi "Viaţa preacuviosului Nicodim sfinţitul" scrisă în mănăstire în 1839 de Ştefan ieromonahul, consemna tradiţia orală conform căreia "nu este aceasta cea din întâi care s-a făcut prin strădania Sfântului Nicodim, de către Radu Vodă Negru" (adică Radu I). În privinţa acestui al doilea ctitor există multe discuţii. Pisania pictată în naos, la zugrăvirea noii biserici în 1564, aminteşte de un domn tot cu numele Radu. Dar de care Radu poate fi vorba?

El este identificat când cu Radu I, întemeietorul primei biserici, când cu Radu cel frumos (în "Viaţa prea cuviosului Nicodim sfinţitul" scrisă de Ştefan iero-

monahul), când cu Radu Paisie (consemnat în inscripţia din 1541 a chenarului uşii principale).

Ştefan ieromonahul reţine însă un preţios element de identificare: acest Radu era tatăl lui Mircea ciobanul, pe care-l cunoaştem a nu fi altul decât Radu cel mare. Coroborând datele istorice cu argumentele de ordin stilistic, se poate afirma că cea de-a doua construcţie de la Tismana datează din vremea domniei lui Radu cel mare (1495-1508). Ea reprezenta unul din monumentele de seamă ale arhitecturii munteneşti de la începutul secolului al XVI-lea, o biserică de mari dimensiuni pentru acele vremi, compusă din altar, naos, pronaos şi exonartex deschis, încununată cu trei turle.

Dar Radu cel mare nu a reuşit probabil să termine construcţia. Numai aşa se explică cea de-a doua lacună în istoria monumentului - lipsa pisaniei cioplită în

piatră încastrată după obicei pe faţadă, cum se vede spre exemplu la Mănăstirea Dealu, ctitorie a aceluiaşi voievod. Lucrările de construcţie la Mănăstirea Tismana au continuat deci şi sub următorii domni.

Neagoe Basarab "toată biserica o au acoperit cu plumb şi alte lucruri au obârşit". Cum tot el a dăruit Tismanei şi o serie de obiecte necesare cultului, se poate presupune că în timpul domniei lui a început să se slujească în noua biserică, deşi interiorul nu fusese încă zugrăvit. Pentru a-i da o podoabă provizorie, pe tencuiala încă udă fuseseră desenate dungi de culoare roşie.

În vremea lui Radu Paisie (numit în documente şi Petru Vodă), egumenul Vasile aşează frumoasele chenare de piatră ale uşilor (1541). În anul 1564, în timpul domniei lui Petru cel Tânăr, vornicul Nedelco Bălăceanu zugrăveşte interiorul bisericii. Atunci se aşează şi pisania pictată, importantă atât pentru faptul că este cea mai veche atestare privind numele ctitorilor, cât şi pentru faptul că a consemnat numele meşterului zugrav "Dobromir ot Târgovişţea".

La 1610-1611, o cumplită prădăciune a oştilor principelui Gabriel Bathory a adus stricăciuni zidurilor înconjurătoare ale mănăstirii. Înainte de a lua domnia, închis între zidurile Tismanei, Matei Basarab a rezistat victorios asediului oştilor trimise împotriva lui de Leon-Vodă.

Cronica spune că "Matei aga şi cu ceilalati s-au închis în Mănăstirea Tismana şi trei zile stând împrejurul mănăstirii gonacii, nimic nu le-au putut strica, ci noaptea au ieşit şi au trecut din nou Transilvania".

De îndată ce devine domn, Matei Basarab reface incinta şi clădirile mănăstireşti (1646-1651). Tot el construieşte paraclisul, aşezat în afara incintei, la marginea platoului de răsărit. Câţiva ani după aceste transformări, în 1657, Paul de Alep, ucenicul, arhidiaconul şi secretarul Patriarhului Macarie al Antiohiei, vizitând aşezările monastice româneşti, face o primă desriere a Tismanei. Însemnările

sale de călătorie sunt preţioase informaţii despre multe din monumentele acelei vremi.

Descriind intrarea în mănăstire, Paul de Alep spune că a mers "pe o potecă îngustă de jur împrejurul clădirii, înainte de a ajunge la prima fereastră cu fier. În acest loc este o fântână cu apă ţâşnitoare, şi de deasupra unui turn mare care slujeşte de poartă, sunt numeroase creneluri. După ce am trecut prin această poartă, am ajuns la o a doua, tot de fier, deasupra căreia este clopotniţă". La 1698 Cornea Brăiloiu, banul Craiovei, construieşte casele egumeneşti.

O epocă de primejdii şi pustiiri repetate începe pentru Tismana odată cu conflictele dintre turci şi austrieci. În 1716 mănăstirea este jefuită de turcii întorşi de la asediul Timişoarei.

Mai târziu, între 1718 şi 1739 Tismana cade, o dată cu întreaga Oltenie, sub ocupaţie austriacă. Echipe de ingineri militari ai armatei imperiale inspectează provincia pentru a alege punctele strategice care urmau să fie întărite cu fortăreţe. Planul şi vederea de ansamblu făcute cu această ocazie de inginerul Johann Weiss, reprezintă primul document grafic cunoscut asupra incintei Mănăstirii Tismana (1728-1731).

Mănăstirea a fost silită de împrejurări, mai ales în secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea, când vechile fortăreţe ale Ţării Româneşti fuseseră distruse din ordinul Porţii, să servească şi drept cetate. Începând cu anul 1605, documentele menţionează existenţa armelor la Tismana. La 1600, 1614, 1784, 1793 sunt reînnoite scutirile de dări ale unor sate care aveau în schimb dublă obligaţie de a "păzi plaiul", adică hotarele dinspre Transilvania şi de a apăra mănăstirea de tâlharii care încercau adesea să o prade.

La începutul secolului al XVIII-lea, vechea zugrăveală a lui Dobromir din Târgovişte "se foarte învechise". Egumenul Ioan, ajutat de jupâneasa Stanca Glogoveanu, care a dat "aorul şi văpseli", reface în întregime pictura bisericii. Pisania din 1732 pomeneşte pe zugravii Ranite, Gligorie, Ghiorghie şi Tudor.

Trei ani mai târziu, alţi meşteri printre care Vasile Diaconu, s-au iscălit pe turla principală a bisericii. Tot în decursul secolului al XVIII-lea s-au efectuat o serie de lucrări mai mărunte, ca aşezarea rozetelor de la absidele laterale, mărirea unor ferestre, precum şi dotarea bisericii cu uşi din lemn sculptat, cu tâmplă şi diferite obiecte de mobilier.

În 1766 se execută, într-o a doua campanie, o nouă serie de picturi, probabil cele din pronaos şi din exonartexul ulterior dispărut. Ctitoriţă este şi de data aceasta Stanca Glogoveanu, iar meşterul zugrav Dimitrie Diaconu.

Între anii 1787 şi 1792, când au loc noi conflicte între turci şi austrieci, ostaşi turci sunt "orânduiţi în mănăstire spre iernatic şi pentru paza despre munţi". Tismana suferă cu acest prilej pagube însemnate: uşile ferecate ale clopotniţei sunt luate şi duse la cetatea Vidinului, plumbul de pe acoperiş (4600 de oca) este ridicat, tezaurul de obiecte de preţ este ascuns în peşteri. Multe dintre acestea s-au pierdut. Călugării au trăit aproape 10 ani risipiţi de groază pe

muntele Cioclovina. Abia în 1798 egumenul Ştefan Mănăstireanu reuşeşte să facă unele reparaţii la zidurile incintei şi să reorganizeze viaţa monahilor.

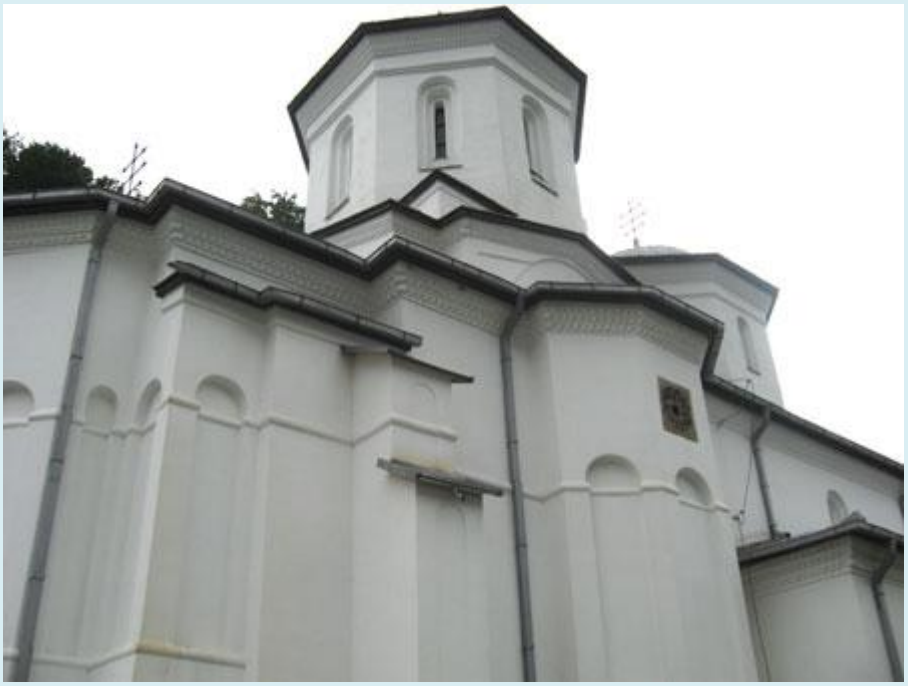

Peste două decenii, la începutul mişcării pandurilor, Tudor Vladimirescu foloseşte zidurile mănăstirii pentru a "ţine în pază" pe ispravnicii din plăşile Olteniei. Mai târziu aici se vor uni două detaşamente de panduri conduse de D. Macedonski şi D. Garbea, însumând vreo 3500 de oameni. Dacă la anul 1821 multe mănăstiri ca Strehaia, Cozia, Bistriţa, Polovragi, au servit ca baze de rezistenţă ale răsculaţilor, Tismana a fost fără îndoială cea mai importantă dintre ele.

La 1 iunie 1971, cu prilejul aniversării unui secol şi jumătate de la revoluţia lui Tudor Vladimirescu, aici s-a fixat o placă comemorativă cu următoarea inscripţie: "Tudor Vladimirescu a organizat la Mănăstirea Tismana o bază de pregătire a mişcării revoluţionare din 1821".

În 1844 începe o epocă de mari transformări pentru vechiul monument, care n-au avut însă cel mai fericit rezultat. Pornite din iniţiativa domnului Gheorghe Bibescu de a restaura cele mai vechi şi însemnate monumente istorice ale ţării, aceste lucrări au fost executate de arhitecţi străini şi într-o vreme când în Europa preponderent era stilul neogotic, de asemenea străin şi fără rădăcini în tradiţiile noastre. Bibescu năzuia să transforme partea de sud a incintei mănăstirii în palat domnesc.

Arhitectul Schlatter şi meşterii săi au ridicat pe locul vechilor clădiri în stilul arhitecturii monastice tradiţionale, faţade încărcate cu ornamentica neogotică apuseană, în vădit contrast cu lăcaşul din centrul incintei.

Mănăstirea Tismana - biserica centrală

Cât despre biserica propriu-zisă, prin dărâmarea în 1855 a exonartexului deschis, ciuntind trupul bisericii şi eliminând camerele şi gangul ce sprijinea de ambele părţi pronaosul şi o parte din naos, Schlatter a provocat o pierdere ireparabilă.

În afară de acesta el a dărâmat contraforturile altarului, a cioplit vechea modenatură a faţadelor înlocuind-o cu o tencuială inexpresivă imitând piatra, a mărit ferestrele, a deschis altele noi, a modificat aşezarea firidelor de pe abside şi a construit o intrare nouă, nepotrivită cu vechiul monument.

Numai comparând aspectul rezultat cu desenul în peniţă executat de Dionisie diadoh ieromonahul pe pomelnicul mănăstirii din 1840 şi cu vederea de ansamblu a inginerului Weiss, se poate constata cât de schimbată a ieşit Tismana în urma acestei campanii. Nici pictura monumentului nu a rămas neatinsă. În 1844 un zugrav fără talent, Alecsie din Câmpulung, a repictat în ulei registrele inferioare până deasupra ferestrelor.

Comisia Monumentelor Istorice a efectuat primele cercetări în spiritul restaurării ştiinţifice moderne în anul 1934. Ele au avut ca rezultat precizarea vechilor forme ale bisericii.

Lucrările de restaurare au fost reluate abia în 1954. În răstimpul unei decade, Direcţia Monumentelor Istorice cu sprijinul Mitropoliei Olteniei, sub arhipăstoria mitropolitului Firmilian, a terminat decapările faţadelor şi a dat la iveală picturile lui Dobromir din Târgovişte din pronaosul bisericii, procedând

în acelaşi timp la extragerea şi expunerea muzeală a picturilor stratului suprapus din secolul al XVIII-lea. Numai din sinaxar au fost recuperate 304 tablouri.

În 1970 s-au făcut importante săpături arheologice de sondaj, prilej cu care s-a descoperit temelia unui alt locaş de cult de plan trilobat, construit din bolovani de râu şi cărămidă romană, anterior construcţiei cuviosului Nicodim.

S-au făcut lucrări de restaurare a celor două biserici, a chiliilor, a acoperişului şi pardoselilor sub directa supraveghere şi îndrumare a mitropolitului Olteniei Dr. Nestor Vornicescu, cercetător istoric şi pasionat descoperitor al trecutului.

Prin reconstituirea pridvorului bisericii mari în 1983, Mănăstirea Tismana a revenit la forma arhitecturală originală, autentic românească. Cu acest prilej s-au refăcut acoperişurile turnurilor, au fost îndepărtate elementele decorative străine arhitecturii româneşti, s-au consolidat aripile de sud şi vest, s-au modernizat condiţiile de găzduire a credincioşilor şi a personalului monahal.

Mănăstirea Tismana - arhitectură şi podoabe

Arhitectura mănăstirii Tismana este în stil bizantin, specific secolului al XIV-lea, apropiindu-se ca arhitectură de bisericile contemporane din Macedonia şi Muntele Athos, reprezentând caracteristici constructive româneşti.

Actuala biserică a mănăstirii este zidită direct pe stâncă în plan triconic, cu turle pe naos, pronaos şi pridvor. Catapeteasma este din stejar (1765-1766), în stil post-brâncovenesc, cu ornamente florale suflate în aur.

Altarul este luminat de o fereastră mare în centrul peretelui dinspre răsărit, de alta mai mică pe dreapta aceluiaşi perete şi de încă o fereastră dublă pe fiecare parte, prevăzută cu grilaj metalic, şi de câte o fereastră mică pe fiecare perete, sub boltă.

Pronaosul este slab luminat pentru că cele două ferestre sunt aşezate în partea superioară a zidurilor. Pridvorul are câte patru ferestre mari pe fiecare perete din vest, nord şi sud. Faţadele exterioare nu au pictură, sunt văruite în alb ca şi pereţii clădirilor din jur.

Biserica mare a fost pictată în 1564, de zugravul Dobromir din Târgovişte, acţiune subvenţionată de marele vornic Nedelea. Este stil bizantin, în fresca aplicată peste prima tencuială cu fresca monocromă. În anul 1732 a fost refăcută pictura din altar şi naos.

În pronaos, fresca din 1564 n-a fost distrusă, ci peste ea a fost aplicată noua frescă datată 1766, pictor fiind Dimitrie Diaconul. În anul 1814, primul registru din altar şi naos, icoanele şi uşile împărăteşti au fost pictate în ulei peste pictura din 1732, de Alexe Zugravul din Câmpulung Muscel.

Începând cu anul 1955, s-a decapat pictura din pronaos executată în 1766 şi s-a încastrat pe pereţii din muzeul mănăstirii şi pe coridoarele chiliilor. Paraclisul, care deţine câteva vitralii donate de poetul George Coşbuc, a fost pictat în 1948 de pictorul Dimitrie Nicolaide. În anul 1994 este pictat pridvorul bisericii de pictorul Grigore Popescu din Câmpulung Muscel, în stil bizantin. Aici, pentru prima dată sunt pictaţi sfinţii straromânii descoperiţi şi canonizaţi în ultimii ani.

În anul 1979, prin osârdia soborului de maici şi a maicii stareţe Ierusalima Gligor, s-a realizat o raclă din argint, executată de artistul plastic Gheorghe Stoica, din Bucureşti. În interiorul ei se găsesc trei părticele din sfintele moaşte ale Sfântului Nicodim (degetul), Sfântului Ignatie Teoforul şi Sfântului Ioan Gură de Aur, împreună cu crucea de plumb purtată de Sfântul Nicodim. Pe capac sunt prezentaţi în medalioane emailate aceşti sfinţi. în exterior, pe raclă, sunt redate scene din viaţă şi minunile Sfântului Nicodim. Racla este aşezată în naos pe partea stângă, în faţă.

În pronaos se află mormintele a doi fondatori: Matei Gloveanu (+1731), în dreapta, şi Rositei Brăileanu (+1747), pe stânga. Mormântul Sfântului Nicodim, trecut la cele veşnice în 26 decembrie 1406, este în pridvorul bisericii la această dată sărbătorindu-se al doilea hram al bisericii.

O mare parte din obiectele de valoare ale Mănăstirii se găsesc la Muzeul de Artă al României, printre care cel mai important este Tetravanghelul Sfântului Nicodim. Muzeul mănăstirii are o bogată colecţie de picturi murale (pictură din 1766, provenită din pronaos), icoane vechi pe lemn, obiecte de cult, cărţi vechi, un orar, bederniţa şi un epitrahil ce a aparţinut Sfântului Nicodim.

Mănăstirea Tismana - localizare şi căi de acces

Către Mănăstirea Tismana duc drumuri desfătătoare, de neuitat. Unul din aceste drumuri porneşte din Drobeta Turnu-Severin, prin poarta Motrului. Din cetatea de pe malul Danubiului, pe DN 67 se ajunge la noua aşezare minieră Motru.

Un drum judeţean face legătura cu localitatea Apa Neagră aflată la o distanţă de 29 de kilometri, de unde se urmează ramificaţia spre dreapta, până în zona Tismanei. Celălalt drum porneşte din Craiova spre Târgu-Jiu şi în continuare pe DN 67. La kilometrul 82 se face ramificaţia spre Tismana şi Baia de Aramă.

Mănăstirea Tismana

Mănăstirea Tismana, cunoscută şi ca "Steaua Ortodoxiei", este una dintre cele mai vechi şi cele mai reprezentative mănăstiri ortodoxe din România.

Cuvântul "Tismana" este de origine traco-dacică şi înseamnă "loc fortificat cu ziduri". Sfântul Nicodim (1310-1406) este cel care a fondat această mănăstire; el a decis locul construcţiei, arhitectura, precum şi decoraţiunile specifice care au individualizat mai târziu această mănăstire.

Originar din sudul Dunării, dorinţa Sfântului Nicodim a fost să facă ceva pentru Dumnezeu, ceva care va dura şi va fi amintit. Dorinţa de a-şi dedica viaţa lui Dumnezeu îl determină să îşi părăsească casa din Prilep, Macedonia, de la vârsta de 16 ani. Ajutat de nişte călugări generoşi, el a parcurs drumul spre Mănăstirea Hilander de pe Muntele Athos. Aici, Sfântul Nicodim a învăţat greacă, slavă şi a devenit iniţiat în arhitectură, caligrafie, pictură, argintărie, zidărie şi fabricarea barilului. Sfântul Nicodim a venit în Ţara Românească cu misiunea de a construi aici o mănăstire.

După o stăpânire temporară maghiară a Severinului, Sfântul Nicodim şi un grup de călugări de la Mănăstirea Vodiţa au venit la Tismana. Aici, în Tismana, pe ruinele unei foste biserici distruse de invadatori, Sfântul Nicodim a construit ceea ce putem vedea azi ca Mănăstirea Tismana. Desigur, nu a reuşit s-o

construiască pe baza posesiunilor sale materiale. Voievodul Radu (1377-1383) i-a oferit sprijinul material necesar.

Mănăstirea Tismana, mănăstire ortodoxă reprezentativă în România

La 15 august 1378, Mănăstirea Tismana a fost oficial sfinţită. Iniţial, biserica a avut o pictură monocromă de desene simple, geometrice sau florale, care poate fi încă văzută. După ce mănăstirea a fost construită, Sfântul Nicodim a iniţiat o "scenă culturală". Iniţiatorul acestui proiect, Sfântul Nicodim, a fost şi o minte strălucită, care a ştiut să folosească resursele disponibile. El este, de asemenea, fondatorul unei şcoli de caligrafie unde cărţile ecleziastice au fost copiate în diferite limbi, aducând o mare binecuvântare pentru cei interesaţi de ele la momentul respectiv. Pe lângă organizarea şi activitatea spirituală, Sfântul Nicodim a ţinut corespondenţa cu mulţi oameni. Aceasta nu este păstrată, cu excepţia scrisorilor primite din partea Patriarhiei din Târnovo şi a discursului scris care impresionează cititorul prin stilul cultural şi teologic.

Moaştele Sfântului Nicodim de la Tismana

Însă a apărut un conflict între Mitropolitul Athanasie al Severinului şi Sfântul Nicodim. Acesta din urmă a trebuit să părăsească mănăstirea pe care a fondat-o; acesta este motivul pentru care s-a îndreptat spre Prislop, un centru român în Ţara Haţegului. Acolo, pe fundaţia unei biserici mai vechi, el a construit o nouă biserică, singurul monument din Transilvania proiectat cu "trei conuri".

Moartea mitropolitului Athanasie al Severinului a avut loc în 1404, astfel Sfântul Nicodim întorcându-se la Tismana în anul 1406. Şederea sa în mănăstire nu a fost menită să fie de lungă durată deoarece nu după mult timp a murit, pe 26 decembrie în acelaşi an. A fost îngropat în mormântul din pridvorul bisericii, care a fost săpat de el.

Persecuţia nu a ajuns în jurul mănăstirii Tismana, astfel că, după numeroase distrugeri provocate de turci, mănăstirea a cunoscut mai multe perioade de restaurare şi schimbări realizate cu ajutorul conducătorilor basarabi.

Mai multe personalităţi importante au participat la restaurarea mănăstirii de-a lungul timpului. Neagoe Basarab (1520) a fost cel care a sponsorizat acoperirea bisericii cu plumb. Radu Paisie (1541) a finalizat cadrele şi uşile mănăstirii. Matei Basarab a fost cel care a construit o biserică mică pentru bolnavii mănăstirii în anul 1650. El a făcut, de asemenea, turla mănăstirii Tismana şi a oferit un mare clopot.

Cornea Brăiloiu a fost o altă personalitate care a contribuit la reconstrucţia mănăstirii Tismana. Stanca Glogoveanu a restaurat pictura de două ori: o dată în anul 1733 şi a doua oară în 1766. Constantin Brancoveanu, care a domnit între 1688 şi 1714, a contribuit financiar la restaurarea acestei mănăstiri. Acesta este locul unde Tudor Vladimirescu a conceput Proclamaţia de la Padeş (22 ianuarie 1821) a legii justiţiei.

Tezaurul Mănăstirii Tismana

O mare parte din tezaurul mănăstirii Tismana s-a pierdut; tezaurul său a constat în arta complexă implicată în decorarea bisericii. După cum probabil aţi văzut, bisericile ortodoxe tradiţionale sunt decorate cu măiestrie, iar pictura de icoane joacă un rol important în credinţele creştinismului ortodox. Obiectele de cult, unele din argint şi aur, sunt, de asemenea, o parte semnificativă a moştenirii de artă. Obiectele de cult care au fost conservate de la Mănăstirea Tismana pot fi văzute la Muzeul Naţional de Artă. În Muzeul Mănăstirii se găseşte o colecţie vastă de picturi murale, icoane vechi din lemn, obiecte de cult, cărţi vechi, veşminte şi vechile uşi ale bisericii care datează din 1782.

Celebrul poet român George Coşbuc a asigurat două ferestre de sticlă colorată pentru Capela mănăstirii, care a fost construită de Matei Basarabov. George Coşbuc a fost, de asemenea, implicat în traducerea operei lui Dante, "Divina Comedie", la această mănăstire finalizând munca laborioasă de traducere, stimulat de strălucirea mediului natural al acestei regiuni.

În 1949, mănăstirea Tismana a devenit o comunitate de coabitare pentru călugăriţe, care duc o viaţă comunală ce îmbină munca cu rugăciunea. Slujbele se desfăşoară în conformitate cu ritualul tradiţional: zilnica Liturghie Sfântă, seara Vecernia, la miezul nopţii slujba Miezonoptica.

Istoria

Între linişti şi vifore, în matca verdelui înconjurător, stă MănăstireaTismana, ca una dintre cele mai luminoase vetre de cultură veche românească, ca un uriaş muzeu al trecutului, cu inegalabile mărturii de iscusinţă umană şi glorie istorică.

Tismana nu este o mănăstire construită întâmplător sau în urma unui sfat lumesc, ci este zidită prin descoperire dumnezeiască şi numai după zeci de ani de căutări ale unui om sfânt, Cuviosul Nicodim cel sfinţit.

Sfântul Nicodim, copil

Este îndeobşte cunoscut că Sfântul Nicodim, plecat din tinereţile sale în Sfântul Munte (de la 16 ani), ajunsese repede - datorită sfinţeniei vieţii sale - proto-epistat al Hilandarului.

Mănăstirea Hilandar, Sfântul Munte Athos

El a lăsat toate ale Athosului şi a plecat din Sfântul Munte la îndemnul Maicii Domnului, care i s-a arătat în chip minunat şi i-a cerut să-i zidească mănăstire „lângă cascadă”.

Descoperirea făcută de Maica Domnului Sfântului Nicodim

Tot căutând locul arătat de Maica Domnului, Sfântul Nicodim a zidit în Krajna sârbească cel puţin două mănăstiri: Vratna şi Mănăstirica şi o biserică închinată Sfintei Treimi. Se spune că în acele vremuri i s-a arătat chiar Sfântul Antonie cel mare care l-a sfătuit să treacă Dunărea la poporul său. Negăsind locul căutat cuviosul Nicodim lasă ţinutul vlahilor sârbi din Krajna şi întră în ţara noastră în chip minunat: trece Dunărea de la Tekija mergând pe ape, dar, ca să nu-i fie spre oarece ispitire şi să-i aducă aminte de umblarea pe mare a Mântuitorului, el şi-a întins mai întâi rasa pe ape şi apoi păşind pe ea, a purces spre pământul românesc!

Arătarea Sfântului Antonie şi trecerea Dunării pe rasă a Sfântului Nicodim

Vladislav I, doar ce-şi începea domnia sa şi avea deci toate motivele să susţină ortodoxia în ţinutul de graniţă al Severinului, unde latinii catolici făceau presiuni puternice asupra poporului, pentru lepădarea dreptei-credinţe.

Ceas de taină cu Voevodul Vladislav I

Este lesne de înţeles de ce Vladislav îl va fi ajutat pe cuviosul Nicodim să clădească mănăstiri şi sfinţenie ortodoxă pe aceste pământuri. Aşa a apărut samovlastia Vodiţei - cu hramul Sfântul Antonie cel mare - în 1370, prin osârdia Sfântului Nicodim şi a celor 11 ucenici ai săi, dar şi prin purtarea de grijă şi daniile voievodului Vladislav I.

Sfântul însă va părăsi mănăstirea în 1375, alegând să-şi ajute „ruda sa”, cneazul Lazăr Hrebeljanović (1371-1389), în încercarea de a ridica anatema aruncată asupra noii Patriarhii sârbe de către Patriarhia de Constantinopol. Va pleca

astfel la Ţarigrad, dimpreună cu egumenul Isaia de la Hilandar şi alţi părinţi îmbunătăţiţi sârbi şi athoniţi şi va restabili comuniunea cu Bizanţul creştin, întreruptă în 1346. Fiind bărbat cinstit şi sfânt, tare în cărţi şi mai tare în judecată, cuvinte şi răspunsuri (cum îl descrie cronica vieţii lui Isaia de la Hilandar), cuviosul Nicodim va fi hirotesit arhimandrit, având drept de a sfinţi biserici şi de a purta nabederniţă, patriarhul ecumenic Filotei Kokkinos (+1379) dăruindu-i părticele din sfintele moaşte ale Sfântului Ioan Gură de Aur, Sfântul Ignatie Teoforul şi Sfântul mucenic Theofil. Desigur că această preţuire sfântă nu va fi trecut neobservată astfel că însuşi cneazul Lazăr a insistat ca Sfântul Nicodim să accepte păstorirea întreagii Biserici sârbe, dar Cuviosul va trece din nou Dunărea cu câţiva ucenici şi va căuta din nou pe pământul Ungro-Vlahiei acel loc „de lângă cascadă", unde-i ceruse chiar Maica Domnului - pe când era egumenul Hilandarului - să-i înalţe lăcaş de închinăciune.

Având sprijin material valah, dar şi sârbesc, şi ajutat fiind de Dumnezeu, el va reuşi să ridice prima arhimandrie din Valahia ctitorind mănăstirea Tismana.

Tradiţia Tismanei spune însă că atunci când cuviosul Nicodim a ales locul pentru mănăstire, pe platou exista un copac mare de tisă, pe care l-a tăiat şi din lemnul căruia a construit prima biserică, trunchiul retezat folosindu-l drept prima masă a altarului. Mănăstirea îşi trage numele de la acest arbore de tis, conifer ce împădurea pe vremea aceea aceste locuri.

Oprindu-ne asupra bisericii mănăstirii Tismana, toate ştirile istorice concordă în sensul că biserica actuală este zidită de Radu-Vodă, tatăl lui Mircea cel bătrân, la finele veacului al XIV-lea.

Ridicarea bisericii cu ajutorul domnitorilor Basarabi

Clădirea întemeiată de Radu Negru Basarab, fiinţează de pe la sfârşitul domniei acestuia, rămânând neterminată. Deşi o inscripţie din biserică a lui Nedelecu Bălăceanu din 1564 spune că Radu voievod a zidit-o din temelie până la sfârşit,

totuşi hrisovul lui Dan I din 1385, arată lămurit că mănăstirea a rămas neisprăvită şi că a continuat-o el mai departe.

„Pentru că eu, cel întru Hristos Dumnezeu, binecredincios Io Dan Voievod şi cu mila dumnezeiască, domn a toată Ţara Românească, la începutul domniei dăruite mie de Dumnezeu, am aflat în ţara domniei mele, la locul numit Tismana, o mănăstire întru toate neisprăvită pe care răposatul întru fericire piosul voievod Radu, părintele domniei mele, a înălţat-o din temelii, dar scurtându-se viaţa, n-a săvârşit-o.

Ridicarea bisericii cu ajutorul domnitorilor Basarabi

De aceea, am binevoit domnia mea, după cum i-am urmat în domnie, tot aşa să-i fiu următor şi la această faptă, pentru înnoirea pomenirii părintelui meu şi pentru mântuirea sufletului meu, isprăvind cu zidirea şi întărind cu daruri şi venituri acest hram al Prea Sfintei Stăpânei Născătoarei de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria …. dar încă şi a confirma şi a întări mănăstirii şi toate câte s-au dăruit….”

Ba chiar Mircea cel bătrân, spune hrisovul din 1387 că „a mai avut de isprăvit cele nesăvârşite”:

hrisovul lui Mircea cel bătrân

„Pentru că eu, cel în Hristos Dumnezeu, binecredincios Io Mircea Voievod, din mila lui Dumnezeu…. am aflat în ţara domniei mele, la locul numit Tismana, o mănăstire pe care sfânt răposatul părinte al domniei mele, Io Radu Voievod a ridicat-o din temelie şi sfânt fratele domniei mele Io Dan Voievod a întărit-o cu multe lucruri. De aceea am binevoit domnia mea ca să le fiu urmaş precum în domnie ăi în aceasta….. şi să întăresc cu toate darurile şi veniturile şi cele neterminate să le împlinesc.

Mircea cel mare (1386-1394 şi 1397-1418) – singurul domnitor valah care a încheiat numai tratate de alianţă nu şi de vasalitate şi singurul om din istorie care l-a înfrânt pe Bayazid Yldârâm de două ori – confirmă darurile făcute de mama sa Calinichia şi mai acordă mănăstirii şi o parte însemnată din veniturile minelor de aur şi aramă ale ţării.

Aşadar Radu I Basarab este începătorul din temelie al Tismanei pe care, cu dărnicie o va înzestra cu multe sate şi moşii, case, vămi, odoare şi veşminte liturgice, întărind de asemenea şi daniile fratelui său Vladislav făcute Vodiţei, ce se afla sub ocârmuirea aceluiaşi sfânt stareţ. Cuviosul a fost ajutat şi de daniile „rudeniei sale”, cneazul Lazăr, care, neuitând binele pe care i l-a făcut Sfântul Nicodim a înzestrat Tismana cu zece sate din Serbia.

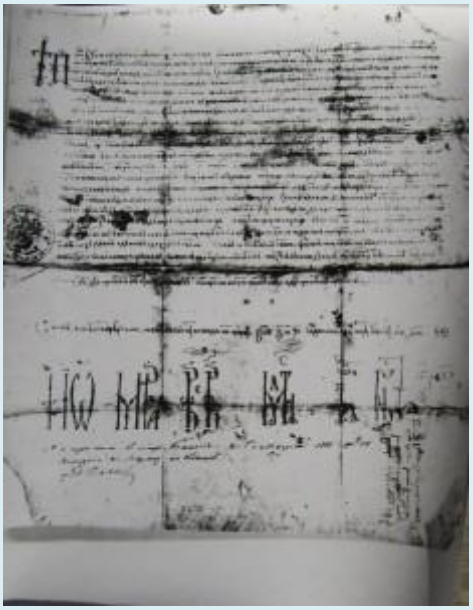

Hrisovul lui Mircea cel bătrân

Ultimul hrisov care-l pomeneşte pe sfânt în timpul vieţii lui este cel al voievodului Mircea care, la 23 noiembrie 1406, dădea un ucaz „părintelui şi rugătorului domniei mele, popii Nicodim”. Peste o lună, la 26 decembrie 1406, se năştea în cer un sfânt al neamului acesta: cuviosul Nicodim cel sfinţit de la Tismana, „bărbat literat, orator şi cu viaţa sfântă”, care cu „cu mare râvnă şi cu multă osteneală, a întemeiat două mari mănăstiri în Ungro-Vlahia: Tismana şi Vodiţa”. Sfânt fiind încă din timpul vieţii, acestui călugăr de „os domnesc” tradiţia îi mai atribuie ctitorirea câtorva mănăstiri: Topolniţa, Coşuştea-Crivelnic, Gura Motrului şi Vişina, în Ungro-Vlahia, iar în Ardeal, Prislopul Ţării Haţegului.

De la Tismana, prin Sfântul Nicodim şi ucenicii săi a pornit o mişcare de reorganizare a vieţii monahale din Muntenia, Moldova şi Transilvania, întemeindu-se de aceştia adevărate centre de viaţă duhovnicească şi culturală în mai toate ţinuturile locuite de români.

Cetatea Tismanei a suferit în cursul atâtor veacuri de la fundaţie o mulţime de prefaceri, până când, în ziua de astăzi nu i se mai văd urmele. Deşi monumentul este departe de a ne fi predat tainele pe care le ascunde în bătrânele lui ziduri, cert este că biserica de astăzi este cea de la Radu I, însă transformările şi remanierile, mai ales cele din faţade, refăcute de atâtea ori, i-au schimbat înfăţişarea arhitectonică.

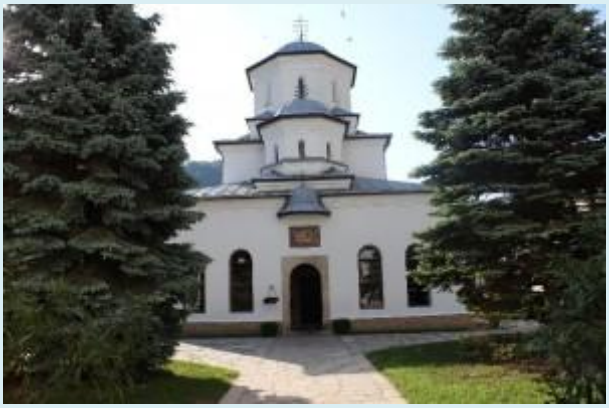

Biserica Mănăstirii Tismana

Se aminteşte doar de cetatea Tismanei, fără altă indicaţie din care s-ar putea deduce forma ei, într-un document din 1493 al lui Vlad Vodă, călugărul. În jumătatea a doua a secolului XV, toată Valahia a suferit jafuri şi prădăciuni din partea otomanilor şi ungurilor şi tot Vlad, călugărul amintea în 1491, întărind stăpânirea mănăstirii Tismana peste mai multe sate olteneşti, de dezastrul abătut asupra românilor: „ iar ce-au luat turcii şi ungurii … domnia mea nu am ce face”.

După orice invazie, călugării coborau din ascunzişurile munţilor şi îşi reluau viaţa monahală obişnuită.

Radu cel frumos (1462-1475), fratele lui Vlad călugărul, se îngrijeşte să restabilească starea mănăstirii şi a hotarelor ei, la stăruinţa egumenului de la acea dată, care i se plânsese că marea lavră fusese jefuită de otomani şi de unguri, iar satele îi fuseseră cotropite. La porunca domnului, Detcu paharnicul, cercetează să reaşeze hotarele pe locurile dinainte. Începând cu 1475, ultimul an al domniei lui Radu cel frumos şi până la 1488 poate chiar până la 1491 mănăstirile de zid au fost în parte distruse, în special porţile, zidurile incintelor şi uşile bisericii.

După cum relatează Gavriil Protul, unele lucrări de restaurare la Tismana au fost executate din iniţiativa Sfântul Neagoe Basarab (1512-1521). Cronicile menţionează însă lapidar că la „arhimandria sfântului şi purtătorului de Dumnezeu, părintelui nostru Nicodim [..], toată biserica o au acoperit cu plumb şi alte lucruri au obârşit”. Gavriil Protul, autorul cronicii principale, nu ne spune în ce au constat celelalte lucrări pe care le’ a făcut marele voievod şi doamna sa Despina. Afirmaţia cronicarului că „şi alte lucruri au făcut de la început”, fără îndoială că se referă la clădirile anexe, la fortificaţiile de centură, cum şi la unele reparaţii făcute bisericii mari, catapetesmei (ce fusese arsă) şi bisericii spitalului mănăstiresc.

Împodobită la sfinţire numai cu desene simple, în ocru, biserica închinată

Adormirii Maicii Domnului va fi zugrăvită policrom în 1564, în timpul domniei lui Petru cel tânăr, de către Dobromir din Târgovişte cu cheltuiala marelui vornic al voievodului, Nedelcu Bălăceanu.

Frescă pronaos – ansamblu

Mănăstirea a fost silită de împrejurări, mai ales în secolele al XVII lea şi al XVIII lea, când vechile fortăreţe ale Tării Româneşti fuseseră distruse din ordinul Porţii, să servească şi drept cetate. Începând cu anul 1605, documentele menţionează existenţa armelor la Tismana. La 1600, 1614, 1784, 1793 sunt reînnoite scutirile de dări ale unor sate care aveau în schimb dubla obligaţie de a „păzi plaiul", adică hotarele dinspre Transilvania şi de a apăra mănăstirea de tâlharii care încercau adesea să o prade.

În urma conflictului dintre boierii olteni şi Leon Vodă, care venise domn în Ţara Românească (cca 1629), o cronică spune că „ Matei Aga şi cu ceilalţi s-au închis în mănăstirea Tismana şi trei zile stând împrejurul mănăstirii gonacii, nimic nu le-au putut strica, ci noaptea au ieşit şi au trecut din nou în Transilvania prin canalele subterane din pivniţa mănăstirii". Letopiseţul Cantacuzinesc spune că „boierii olteni, în frunte cu Matei aga, au stat în Tismana 10 zile, după care asediaţii s-au retras la munte".

Hrisovul lui Matei Basarab

Ajuns domn, Matei Basarab, ca o recunoştinţă pentru locul ce îi oferise adăpost, cât şi pentru a întări cetatea Tismana pentru eventualele vremuri grele, a făcut aici o serie de îmbunătăţiri: a consolidat vechile fortificaţii ale cetăţii Tismana şi a refăcut din piatră actuala biserică a spitalului mănăstiresc. Matei Vodă Basarab, dăruieşte mănăstirii Tismana şi numeroase obiecte de valoare. În urma luptelor purtate în Oltenia împotriva otomanilor şi tătarilor în prima jumătate a sec al XVIII-lea, dar mai ales în urma luptelor dintre otomani şi austrieci, mănăstirea Tismana a suferit multe stricăciuni. În 1716, ea „a fost centrul de operaţie al oltenilor", care sub conducerea serdarului Barbu Brăiloiu (frate al monahului Dositei) şi a căpitanului Rosseti, au izbutit în acest an să cureţe ţara până la Olt de otomani şi tătari. În acelaşi an 1716, Mănăstirea Tismana a fost ocupată de austrieci iar Oltenia era administrată de un ban cu reşedinţa la Craiova şi 4 boieri sub denumirea de consilieri împărăteşti – toţi ctitori ai mănăstirii Tismana.

După ce prin pacea de la Passarowitz în 1718, austriecii iau în stăpânire Oltenia pe care au guvernat-o până în 1739, aceştia se gândesc să fortifice această provincie, în eventualitatea unor atacuri din partea turcilor şi a tătarilor. Releveul întocmit de maiorul austriac Johan Weiss în 1730, compus dintr-un plan şi o vedere de ansamblu, furnizează o imagine veridică şi elocventă asupra caracterului de cetate puternic fortificată pe care îl prezenta mănăstirea la acea vreme.

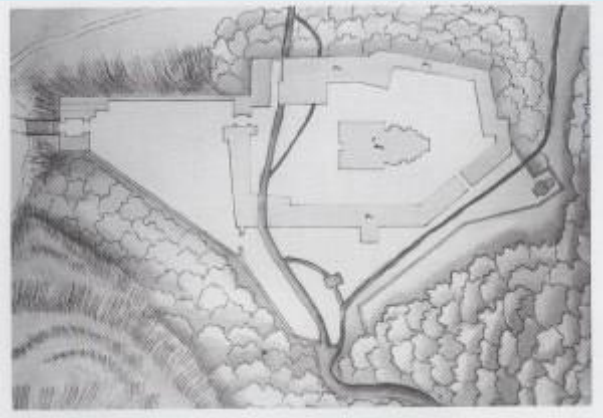

Releveul lui Johan Weiss – 1730

Un document din acea vreme menţionează însă că mănăstirea fusese arsă de tătari în luptele cu austriecii, înainte de 1720. În urma incendiului, chiliile au fost aduse în stare de ruină, iar biserica a fost avariată, pictura a fost afectată atât datorită incendiului, cât şi de suliţele cu care păgânii au scos ochii sfinţilor.

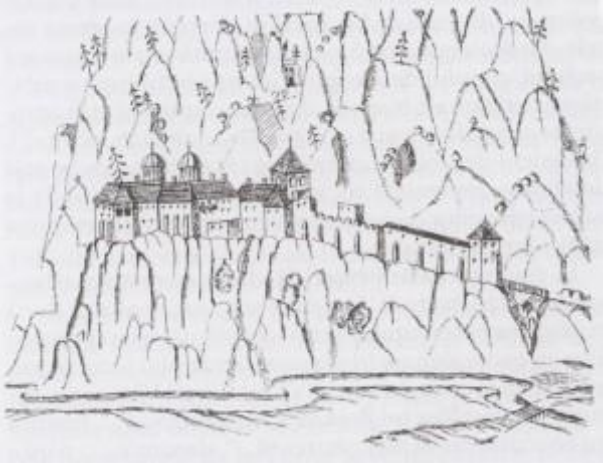

Releveul lui Johan Weiss – 1730

În Sfântul Atlar şi în naos, după ce fresca împreună cu tencuiala din 1563-1564 a fost decupată şi aruncată, s-a aplicat o tencuială nouă peste cea cu ornamentaţia în ocru, pe care s-a executat fresca din 1733 de către un colectiv de pictori formaţi în şcoala de la Hurezi.

În februarie 1788 Austria aliată Rusiei, a declarat război Turciei şi luptele s-au dat, ca de obicei, pe teritoriu românesc. Mănăstirile de sub munte, între care şi Tismana, au fost ocupate de trupele austriece. În urma luptelor din august aceste armate se retrag fiind învinse şi turcii ocupă şi cetatea Tismanei, provocându-i cele mai mari pagube. Pagubele ocazionate atunci, ne pot da o idee aproximativă de pierderile colosale pentru istoria şi arta română, dacă ne gândim prin câte invazii năprasnice şi războaie necurmate a trebuit să treacă neamul acesta. Tot atunci a fost luat şi plumbul de pe biserica cea mare şi de pe

biserica bolniţei, toate obiectele de valoare şi armele ce se găseau la acea vreme în mănăstire.

Placa comemorativă

În cetatea Tismana, Tudor Vladimirescu a organizat o bază de pregătire şi rezistenţă a mişcării revoluţionare din 1821. Aici s-a scris şi s-a multiplicat Proclamaţia de la 1821. După înfrângerea răsculaţilor, la Tismana s-au regrupat şi consolidat forţele rămase, mănăstirea căpătând astfel rolul unui puternic centru de rezistenţă, în mănăstire rămânând numai un călugăr care să oficieze serviciile divine ca preot al taberei. Mănăstirea Tismana a fost ultimul bastion de care s-au izbit armatele otomane. Aici s-au dat ultimele lupte între panduri şi otomani, când mănăstirea a fost asediată. În acele vremuri grele, schiturile Tismanei, au fost adăpost pentru călugări, dar şi pentru pandurii învinşi. De-abia în 1822 biserica a fost redeschisă cultului.

În 1843-1844, s-au efectuat importante reparaţii bisericii, sub ocârmuirea arhimandritului Spiridon, consemnate în inscripţia din 1844 a lui Alexie zugravul din Câmpulung. Tot în 1843, piatra de pe mormântul Sfântului Nicodim, spartă de otomani şi austrieci la finele sec. XVIII, în căutare de comori, va fi înlocuită cu cea actuală.

Mănăstirea Tismana la timpul reparaţiunilor de la 1844.

Mănăstirea Tismana înainte de restaurarea de la 1844

În 1844 începe o epocă de mari transformări pentru vechiul monument, care n-au avut însă cel mai fericit rezultat. Pornite din iniţiativa domnului Gheorghe Bibescu de a restaura cele mai vechi şi însemnate monumente istorice ale ţării, aceste lucrări au fost executate de arhitecţi străini şi într-o vreme când preponderent în Europa era stilul neogotic, de asemenea străin şi fără rădăcini în tradiţiile noastre.

Mănăstirea Tismana după restaurarea de la 1844

Bibescu dorea să transforme partea de sud a incintei mănăstirii în palat domnesc. Arhitectul Schlatter şi meşterii săi Scarlat Benis şi Olein au ridicat faţade încărcate cu ornamentică neogotică apuseană, în vădit contrast cu lăcaşul din centrul incintei. Cât despre biserica propriu-zisă, prin dărâmarea în 1855 a exonartexului deschis, ciuntind trupul bisericii şi eliminând camerele şi exonarthexul ce sprijinea de ambele părţi pronaosul şi o parte din naos, Schlatter i-a provocat o pierdere ireparabilă.

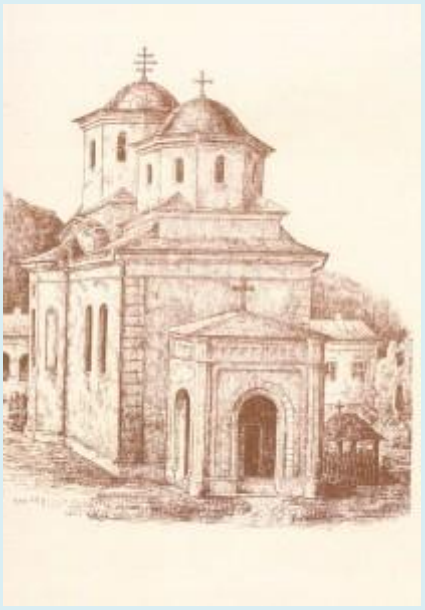

Biserica Mănăstiri Tismana după 1855

Restaurările lui Schlatter abia se terminaseră când au fost înghiţite în mare parte de un incendiu în 1861 (în special casele „domneşti” au fost grav afectate).

Aripa de sud după incendiul de la 1861

Au urmat reformele în timpul domnului Al. I. Cuza, Războiul de independenţă şi abia în anul 1888, statul a început restaurarea palatului ars. Tot acum, acoperişul bisericii, sfărâmat de o grindină puternică a fost refăcut. Aceste lucrări s-au terminat în anul 1891.

Mănăstirea Tismana la sfârşit de secol XIX

Spitalul mănăstiresc de la Tismana a rămas în ruină până în 1909, dată la care s-au început reparaţiile, dar lucrările au fost întrerupte până în anul 1915. Nu s-au putut continua nici de data aceasta întrucât în 1916 a intervenit „marele război”, aşa încât abia în 1919 ctitoria basarabă a fost târnosită ca paraclis.

Paraclisul

Îndurerata familie a poetului George Coşbuc a oferit bisericii cu vechiul hram al Sfântului Nicolae, trei vitralii - care actualmente se află în colecţia muzeistică a mănăstirii.

detaliu din vitraliu dăruit de George Coşbuc

detaliu din vitraliu dăruit de George Coşbuc

În 1934 au fost întreprinse săpături arheologice, care au cuprins o mare parte din interiorul edificiului şi s-au extins ulterior şi în afara sa.

Între anii 1943-1947 mareşalul Antonescu ascunde o parte din tezaurul României la Tismana. Au fost depozitate mai întâi în beciul mănăstirii, iar mai apoi în stânca Stârminei 212 tone de aur. Pe lângă comoara românilor mai fusese tăinuită aici şi o parte din tezaurul polonezilor – pe care ni-l încredinţaseră în 1939, când Germania invadase Polonia.

Intrarea in peştera din muntele Stârminei

După al doilea război mondial, călugării Tismanei au sprijinit rezistenţa anti-comunistă, drept pentru care au fost siliţi să părăsească mănăstirea. Ultimul egumen, ieromonahul Gherasim Iscu, a murit mucenicește în închisoare.

Soborul Sfintei Mănăstiri Tismana – 1936

Pentru a nu fi închisă Tismana devine chinovie de maici.

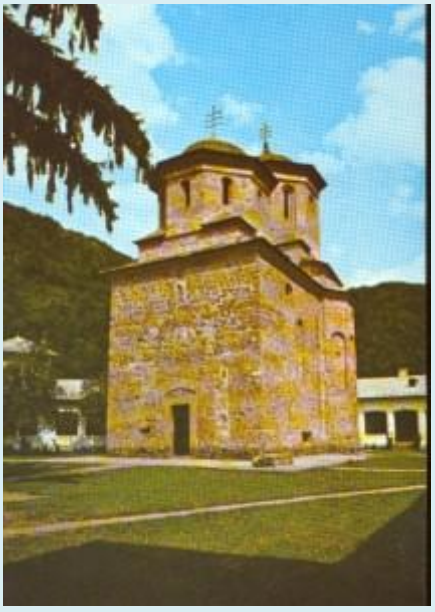

Biserica Mănăstiri Tismana – după 1950

Timp de zece ani, între 1954-1964, Arhiepiscopia Craiovei a susţinut lucrările de reconstituire a vechii înfăţişări a Tismanei.

Incinta în timpul lucrărilor de restaurare

Elementele decorative străine arhitecturii româneşti, au fost deci îndepărtate, redându-i-se Tismanei o înfăţişare cât mai apropiată de cea de odinioară.

Turnul clopotniţă şi intrarea în mănăstire

Tot în acea perioadă, 1955, fresca lui Dimitrie diaconul din 1766, a fost îndepărtată din pronaos, scoţându-se la iveală pictura lui Dobromir din Târgovişte. Fresca decupată împodobeşte friza ce înconjoară astăzi parterul clădirilor incintei şi pereţii muzeului.

Interior muzeu

Începând cu 1970, s-au reluat lucrările arheologice la mănăstirea Tismana, lucrări ce au scos la iveală zece morminte, în afara celor două cunoscute (Dositei Brăiloiu şi Mihai Glogoveanu). În colţul de sud-est al pronaosului se află un mormânt – construit din piatră de sigă cu acoperişul în pantă pe care cei mai mulţi cercetători l-au identificat ca fiind al lui Vladislav I, fapt întărit de coroana de aur găsită aici cu câteva zeci de ani în urmă. Tradiţia îl ştie îngropat la Tismana, iar Pomelnicul mănăstirii Tismana începe şirul domnitorilor cu Vladislav voievod.

În 1983 se reconstruieşte pridvorul bisericii pe vechile temelii, conducătorul lucrărilor fiind inginerul Ioan Sălăjan, actualul episcop al Harghitei şi Covasnei. Acesta a fost pictat în tehnică al fresco, între 1994 şi 1996, de către maestrul Grigore Popescu-Muscel.

Ansamblu pronaos

Cetate şi mănăstire, sediu al mitropoliei Severinului (un timp scurt), arhimandrie, sediu politic al mai multor domni, spital, şcoală, lăcaş de rugăciune şi apărare, loc de refugiu în vreme de restrişte pentru obidiţi şi răsculaţi şi vatră de cultură, Tismana a fost o prezenţă statornică în istorie.

Mănăstirea Tismana iarna

Ea îşi etalează statutul de „monument de artă” prin tot ceea ce reprezintă şi există în ea; a fost şi rămâne cea mai veche vatră de cultură, un uriaş muzeu al trecutului, un sanctuar al marilor arderi ale prezentului şi o fereastră deschisă spre aspiraţiile viitorului.

Tezaurul Mănăstirii Tismana

Gustul pentru frumos se manifestă nu numai în ornamentarea interioară şi exterioară a monumentelor, ci şi prin mulţimea obiectelor – broderii liturgice, argintării, obiecte de mobilier, scluptură în lemn sau piatră, manuscrise etc. – care până astăzi, rămân piese doveditoare a unei rare şi strălucite puteri de creaţie.

Cum la 13 decembrie 1863 se secularizează mănăstirile, toată averea acestora a intrat în bugetul statului.Tot atunci din marile mănăstiri ale ţării au fost ridicate de Tocilescu toate obiectele de valoare pentru înfiinţarea Muzeului de Antichităţi. Dar tezaurul României a fost trimis în Rusia în toamna anului 1916. În acest scop se încheie în grabă o convenţie cu Rusia din acele vremuri, urmând ca aceste comori să-i fie încredinţate spre păstrare, până la sfârşitul războiului şi aşa se strâng la repezeală, se împachetează în lăzi, tot ce se găsesc în muzee şi în colecţiile publice, precum şi unele instituţii şi chiar de la particulari şi se expediază dincolo de Prut.

În urma revoluţiei din octombrie 1917, situaţia Rusiei, luând o nouă întorsătură, relaţiile dintre guvernele burghezo-moşiereşti de la noi şi vecina de la Răsărit, s-au rupt cu totul. Nimeni nu s-a mai interesat de tezaur; dar acesta a fost păstrat, îngrijit şi bine conservat, unele piese chiar remaniate, până în anul 1956, când o foarte mică parte a fost restituit României şi expus în Muzeul de Artă în vara aceluiaşi an.

Dintre operele de mare valoare ale Tismanei revenite în ţară, remarcabile sunt: cădelniţa şi tetraevanghelia Sfântului Nicodim ambele din secolul al XIV–lea, epitrahile de secol XV, chivotul şi racla Sfintelor Moaşte ale Cuviosului Nicodim din 1670–1671, epitaful lui Şerban Cantacuzino, candela dăruită de Matei Basarab în 1650, ripide făcută din chiar argintul mănăstirii în anul 1639, un taler de la Neagoe Basarab din 1514, panaghiare, căţui şi multe altele.

Este lesne de imaginat ce imens tezaur de obiecte de cult – cărţi liturgice, argintării, broderii – s-a putut aduna între zidurile Mănăstirii Tismana în decurs de şase secole. Dacă toate s-ar fi păstrat, colecţiile mănăstirii ar fi putut înfăţişa, ele singure, o istorie a tuturor genurilor de arte minore pentru tot acest interval de timp. Din nefericire, multe s-au pierdut în timpul deselor războaie şi bejenii. Unele dintre obiectele acestui tezaur se găsesc astăzi în colecţiile Muzeului de Artă al României şi numai o foarte mică parte se mai află în colecţia mănăstirii.

Nabedernița mitropolitului Antim Critopulos

În vechime preoţii purtau la brâu un ştergar ajutător, ca să-şi păstreze mâinile curate; în timp acesta a devenit veşmânt preoţesc şi simbolizează ştergarul pe care l-a folosit Mântuitorul ca să şteargă picioarele ucenicilor săi.

Nabederniţa este o distincţie oferită de Biserică preoţilor şi constă dintr-o bucată de stofă preţioasă, de formă romboidală, care se atârnă la coapsa dreaptă, cu o panglică trecută peste umărul stâng.

Nabederniţa de la Tismana, lucrată la sfârşitul secolului al XIV-lea, se păstrează fără panglică şi măsoară 32,5 cm pe fiecare latură. Această odajdie înfăţişează scena Coborârii la Iad a Mântuitorului sau Învierea, fapt întărit şi de cuvintele greceşti brodate: „Sfânta Înviere a lui Hristos”.

Broderia este realizată din fir de aur, argint şi mătase colorată pe fond de mătase albastră. Contururile sunt realizate din mătase roşie şi verde iar nimburile păstrează încă perle. Marginea nabederniţei, este împodobită cu motive florale, sub forma unor vrejuri întoarse în chip de opt. Semi-palmete sunt aşezate câte patru pe fiecare latură. În colţuri, patru rotocoale încadrează monograma mitropolitului Antim Critopulos, de fiecare din acestea - mai puţin cel de sus - atârnând câte un ciucure făcut din fire de argint şi aur, cu franjuri de mătase cafenie, printre care sunt presărate fire de aur foarte subţiri.

Din tradiţia mănăstirii Tismana, ştim că Sfântul Nicodim a purtat nabederniţa aceasta. El primise de la patriarhul Filotei cinstirea cu nabederniţă ca o recompensă pentru sprijinul dat în aplanarea conflictului cu Biserica sârbă.

Se pune firesc întrebarea, când şi cum a putut ajunge la Mănăstirea Tismana, nabederniţa lui Antim Cristopulos?!

Se ştie că Daniil Cristopulos, dicheofilaxul Patriarhiei ecumenice, a fost ales mitropolit al unei părţi din Ungrovlahia şi locţiitor al scaunului Meletinei, luând la călugărie numele de Antim. El ajunge mitropolit a toată Ungrovlahia abia în 1381, dar după câţiva ani, în 1389, se îmbolnăveşte şi pregătindu-se de moarte, se retrage din arhierie pentru a se face schimonah cu numele Timotei şi astfel şi-a dăruit toată averea - deci şi odăjdiile sale arhiereşti - Mănăstirii Tismana.

Orarul Sfântului Antonie, ucenicul Sfântului Nicodim

Pe o hârtiuţă prinsă pe spatele acestei odăjdii, o mână din veacul trecut a lăsat aceste rânduri: „Orarul Sfântului Antonie, ucenicul Sfântului Nicodim care au trecut prin foc cu el înaintea regelui Sigismund cu Sfântul Nicodim”.

Însă în 1657, patriarhul Macarie al Antiohiei şi Paul de Alep, au văzut un omofor, după cum era cunoscută odăjdia în acel timp de călugării din Tismana; cu alte cuvinte, broderia nu era pusă încă pe seama unui ierodiacon, ea fiind folosită numai de arhierei.

Doar o privire îţi ajunge pentru a te îndoi că este vorba de un orar, doar chipul lung de panglică a odăjdiei ar îndreptăţii oarecum afirmaţia.

Reputatul specialist în domeniul broderiilor bizantine, G. Millet, a ajuns la concluzia că orarul este de fapt un epitrahil de mare valoare artistică. Această părere o împărtăşeşte şi P. Năsturel, în timp ce Al. Ştefulescu şi V. Vătăşanu consideră că odăjdia este de fapt un omofor. A. Musicescu, se mulţumeşte doar să menţioneze veşmântul liturgic sub două forme: orar / epitrahil.

Şi astăzi în B.O.R., sunt două feluri de epitrahile: o formă mai veche, ca un orar îndoit şi o alta mai nouă, dintr-o singură bucată de stofă, având o deschizătură în partea superioară.

Broderia este lucrată cu fire de mătase şi suprabrodată cu fire de aur.

Odăjdia cuprinde 80 de medalioane împletite ce cuprind busturi de sfinţi. La capete, ornamentele se compun dintru-un lănţişor purtând în centru un cap de leoaică, iar în celelalte părţi, verigi, frunze cu vârfuri ascuţite, precum şi diferite împletituri geometrice, uneori purtând cruciuliţe înscrise.

Între medalioane sunt brodaţi serafimi, iar la gât, în mici medalioane apare monograma mitropolitului Antim Critopulos. Monogramele poartă slove de aur, suprabrodate pe roşu; dreptunghiurile rotunjite dintre aceste slove sunt de asemenea de aur. Medalioanele, constau într-un rotocol brodat cu aur şi înconjurat pe dinafară cu un altul brodat cu fir de argint. Feţele serafimilor brodaţi între medalioane, sunt lucrate din fire de mătase, iar aripile lor sunt de aur.

Lucrată într-un „atelier de cultură slavonă", dar după un prototip bizantin, odăjdia este singura de acest fel ce se mai păstrează din toată arta broderiei bizantine.

Epitrahilul Sfântului Nicodim

Acest epitrahil, legat de amintirea vremurilor de început ale Tismanei, a rămas pe loc, în Mănăstirea Tismana, împreună cu celelalte odoare ce au aparţinut Sfântului Nicodim; aceste odoare au fost păstrate cu mare sfinţenie. Despre epitrahilul acesta, tradiţia mănăstirii Tismana este mută, nici o hârtiuţă nu este prinsă de el, care să ne şoptească măcar o frântură din istoria lui, dar călugării ştiu că a aparţinut Sfântului Nicodim, fapt mărturisit şi de o mică gaură făcută de un tăciune, ca mărturie a faptului că Sfântul Nicodim a stat în foc purtând acest epitrahil. Balaurii brodaţi pe epitrahil vorbesc de balaurul găsit în peşteră la venirea Sfântului în Tismana, al cărui chip a rămas săpat în piatră deasupra peşterii.

Lung de 160 cm (împreună cu franjurile) şi lat de 28,5 cm, acest epitrahil se caracterizează prin decoraţii florale şi animaliere. La mijloc este cusută o panglică brodată cu fir de aur. Şapte nasturi auriţi, aşezaţi doi câte doi, încheie

odăjdia. Fondul, dintr-o pânză roşu închis, bate spre frunze de toamnă; pe acest fond s-a brodat cu fire de mătase de un roşu când mai închis când mai deschis. Florile şi arabescurile întortochiate cu o deosebită măestrie par a fi brodate peste broderii, fiind lucrate cu fire de mătase galbenă bătând spre castaniu. În nişte hexagoane rotunjite, alternează câte unul, acvile şi balauri. Spre mijlocul epitrahilului, fiecare fâşie poartă o dungă lată de 3,5 cm, împodobită cu vrejuri – motivele entrelacului. Hexagoanele cu păsări au pe dinafara chenarului lor, câte patru medalioane din mătase.

Pentru motivele sale fitomorfe şi zoomorfe, acest epitrahil este cu totul neobişnuit şi istoricii de artă nu au izbutit să-i găsească asemănări vreunuia. Dacă acvilele ce împodobesc epitrahilul ar purta cruci în plisc, s-ar crede că este o lucrare românească.

Felonul Sfântului Nicodim

Acest veşmânt, după spusele arhimandritului Glicherie Lovin, a fost ridicat şi împreună cu alte odoare ale mănăstirii a fost trimis la Moscova în 1916 de unde nu s-a mai întors. Singura reproducere a felonului Sfântului Nicodim a fost făcută de Al. Ştefulescu în lucrarea sa „Istoricul Mănăstirii Tismana” publicat în 1909.

Deşi Nicolae Iorga nu îi acordă nici o importanţă, considerându-l doar „o bucată de stofă oarecare”, pentru cercetători rămâne unul dintre cele mai vechi veşminte din B.O.R., iar pentru cei ce cred în Hristos, stă ca o mărturie a sfinţeniei Sfântului Nicodim, căci a stat în mijlocul văpăii purtând acest felon.

După descrierea făcută de Paul de Alep în „Călătoriile patriarhului Macarie al Antiohiei”, felonul se afla în Mănăstirea Tismana la sosirea lor aici şi era „din pânză roşie ornată cu galben”.

În catagrafia Mănăstirii Tismana din anul 1735, se arată că în visteria mănăstirii s-ar fi aflat „sfita cu care Sfântul Nicodim a trecut prin foc”.

Felonul de culoare roşie, se poartă doar în timpul Postului mare. El este ultimul veşmânt şi simbolizează hlamida roşie cu care L-au îmbrăcat pe Domnul în Pretoriul lui Pilat, ca să-L batjocorească; nu are mâneci, iar Sfântul Cosma Etolianul ne spune că forma lui arată că preoţii nu au voie să se amestece în treburile lumeşti.

Nu putem spune multe despre acest felon (ne mai fiind în ţară), dar el rămâne în amintirea călugărilor cel mai preţios veşmânt al Sfântului Nicodim.

Epitrahile de sec. XV

Alte două epitrahile, de la Tismana, fără a purta vreo dată sau alte menţiuni asupra donatorilor, se situează însă, prin tehnica, compoziţia şi stilul lor, la sfârşitul secolului al XV-lea şi începutul secolului al XVI-lea.

Tratarea monumentală a figurilor, ştiinţa artistului în redarea draperiei, siguranţa liniei şi simplitatea plină de nobleţe a atitudinii personajelor sunt grăitoare pentru înţelegerea perfecţiunii pe care o atinsese broderia în Ţara Românească în această perioadă.

Epitaful dăruit Tismanei de Şerban Cantacuzino în 1681

Epitaful de la Tismana, păstrat astăzi în colecţia Muzeului de Artă al României, a fost dăruit Mănăstirii Tismana de domnitorul Şerban Cantacuzino în anul 1681, fiind lucrat de Doamna Maria şi fiii săi.

Două exemplare similare ale acestei broderii, sunt cunoscute în ţară – epitaful de la Cotroceni şi acela păstrat la Biserica Doamnei. Deşi este evidentă decadenţa artei tradiţionale, epitaful de la Tismana este superior celorlalte două similare, prin fineţea execuţiei, sobrietatea ansamblului, prin subtilitatea execuţiei de detaliu în realizarea figurilor, desenarea siluetelor şi a atitudinii personajelor.

Cele trei epitafe, ieşite din acelaşi atelier, sunt cu evidenţă, transpunerea din pictura monumentală a scenelor Coborârii de pe Cruce şi a Plângerii lui Iisus pe piatra de la Efes.

Epitaful de la Tismana este pe fond de mătase roşie brodat cu fir de aur şi argint şi mătase colorată; chenarul este din catifea verde.

În partea stângă jos, sub scena Plângerii a fost brodat tabloul votiv al familiei domnitorului Şerban Cantacuzino care apare alături de doamna Maria şi cei doi copii, Gheorghe şi Casandra. Donatorii, în costum de mare ceremonie, evocă prin atitudine personajele cizelate fin de pe piesele de argintărie.

Aparenta întoarcere către tradiţie, sugerată de sobrietatea decorativă a ansamblului este contrazisă de sensul discursiv al atitudinii personajelor.

Argintărie

Mănăstirea Tismana, a fost înzestrată odinioară cu un bogat tezaur de obiecte de metale preţioase, a căror existenţă o cunoaştem încă din secolul al XIV-lea.

Mănăstirea deţinea pe lângă obiectele de metal servind cultului (ferecături de cărţi, potire, cruci, candele, etc.) şi o serie de obiecte cu caracter laic, de uz casnic, podoabe pentru mesele ce se dădeau cu ocazia hramului sau a primirii domnitorului. Sunt daruri făcute de ctitori fundaţiei lor, fără ca ei să le fi atribuit un rol religios.

Amintim spre exemplu marea recepţie a lui Mircea cel bătrân dată în anul 1406 la Tismana, unde domnul, însoţit de toată curtea sa, a poposit în drum spre Severin însoţit de regele Sigismund de Luxemburg. Desigur că în acest cadru, pocalele luxoase, paharele, cupele şi talerele erau necesare pentru marile ospeţe. Astfel de pocale erau aşezate numai în faţa domnului sau a oaspeţilor de onoare, iar păstrarea şi folosirea lor era în grija paharnicului sau ceaşnicului.

Aceste obiecte erau legate de fastul vieţii feudale, căci alături de valoarea artistică, aveau şi o valoare intrinsecă. Din această pricină, obiectele de argintărie au reprezentat un mijloc de tezaurizare al domniilor şi marilor mănăstiri. Remarcabil este faptul că aveau valoare foarte mare în raport cu averea imobiliară (ex: un pocal mare valora 60-70 de florini – echivalent cu preţul de cumpărare a unei treimi de sat).

Făcând cunoscute câteva aspecte ale artei prelucrării metalelor preţioase, am încercat să facem inteligibilă o lume demult dispărută, cu tradiţiile, obiceiurile şi mentalităţile ei.

Cădelniţă

Cădelniţă din argint ciocănit, gravat, aurit. Statuile şi elementele gotice sunt turnate; Se păstrează la Muzeul Naţional de Artă al României Bucureşti.

În Biserica Ortodoxă, cădelniţa simbolizează umanitatea lui Hristos în pântecele Maicii Domnului; cărbunii aprinşi sunt simbol al focului dumnezeirii „rugul cel aprins şi nears", iar fumul bine mirositor - mireasma Sfântului Duh.

Cădelniţa Tismanei, datând de la sfârşitul secolului al XIV-lea şi începutul secolului al XV, este cea mai veche cădelniţă ce se mai păstrează. Ea este unică prin faptul că reproduce macheta unei biserici, de plan central, având o cupolă octogonală şi patru turnuleţe circulare la colţuri.

Absenţa unei inscripţii face dificilă cercetarea piesei. Teodora Voinescu, emite părerea că modelul cădelniţei a respectat indicaţiile Sfântului Nicodim, familiarizat cu arta athonită şi sârbo-bizantină. Vătăşanu consemnează că Sfântul Nicodim ar fi primit cădelniţa de la regele Sigismund al Ungariei în timpul călătoriei sale de la Buda în anii 1404-1405. Pe de altă parte, Paul de Alep, în „Călătoriile patriarhului Macarie", scrie în 1654 că „a văzut la Tismana o cădelniţă dăruită Sfântului Nicodim la 1390 de împăratul Sigismund, având turnuri în forma castelului de la Buda".

Piesa este un amestec de elemente de structură bizantină şi de decoraţie gotică. Prin decoraţia sa gotică târzie, ea se leagă de lumea apuseană. Prin forma şi decorul ferestrelor, turlele mici sunt aidoma castelelor medievale iar faţadele ornamentate cu ferestre geminate şi arcade gotice în acoladă, adăpostesc în nişele din partea inferioară, siluetele unor călugări, inspirându-se din decoraţia bisericilor occidentale.

Prin monumentalitatea formei, perfecţiunea execuţiei, remarcabilă pentru acea vreme, cădelniţa de la Tismana rămâne una dintre piesele cele mai valoroase, un model tipic de cunoaştere a nivelului artistic de la sfârşitul veacului al XIV-lea, lucrarea putând fi datată între 1387 – anul sfinţirii Mănăstirii Tismana şi 1390.

Tetraevanghelia Sfântului Nicodim 1404 – 1405 – ferecătura

Copiat, potrivit însemnării autografe, în anul 6913 (1404) şi ferecat imediat după aceea, tetraevanghelul Sfântului Nicodim este o operă de artă complexă, valoroasă atât prin frumuseţea scrierii şi ornamentaţiei miniate, cât şi prin legătura de argint; este în acelaşi timp o mărturie palpabilă, păstrată în forma ei originală, privind activitatea de cărturar al Sfântului Nicodim.

Ferecătura manuscrisului vădeşte prin iconografie şi inscripţii că a fost realizată în mediul călugăresc, fiind atribuită Sfântului Nicodim.

Legătura este formată din două coperţi din lemn de tisă îmbrăcat în argint. Ferecătura metalică este din argint ciocănit în relief (repousse) suflat în aur, iar cotorul şi el din argint este realizat în tehnica „za”.

Ferecătura manuscrisului, reprezintă pe cele două feţe, două compoziţii diferite. Pe una din coperte, într-o compoziţie echilibrată, este reprezentată scena Răstignirii. Mai rar întâlnită în iconografia copertelor de manuscris este încadrarea scenei Răstignirii cu figurile Sfinţilor Apostoli împreună cu îngeri şi serafimi; în arcade treflate apar aici busturile a 16 apostoli dintre care lipsesc Sfântul Simeon şi Sfântul Andrei.

Excepţional, pe coperta posterioară a ferecăturii este reprezentată Învierea sub forma Coborârii la iad, având de jur-împrejur un chenar cu motiv floral şi şapte rozete în relief; o altă rozetă mică este situată central în partea inferioară.

Figurile în general, deşi tratate cu oarecare stângăcie, au o anumită expresivitate. Nasul proeminent este legat direct de fruntea mică şi teşită, uneori

aproape inexistentă, gura este redusă la o linie, bărbia este unghiulară, iar ochii, dispuşi uneori asimetric, şterşi parcă, înlătură orice notă carnală şi naturalistă. Ferecătura are o anumită expresivitate aspră, dată tocmai de adâncimea reliefului faldurilor de veşminte fără planuri intermediare, expresivitate la care contribuie masivitatea anatomică a trupului lui Hristos de pe coperta I. Contururile unghiulare, dau desenului siguranţă şi o putere de sinteză deosebită. Artistul reuşeşte în câteva linii să imprime siluetelor mişcare şi figurilor sentiment.

Considerată în ansamblu, această ferecătură are câteva însuşiri majore, care o situează printre operele de mare valoare artistică din argintăria românească.

Tetraevanghelia Sfântului Nicodim – manuscris miniat

Tetraevangheliarul Sfântului Nicodim, primul codice ornat cu dată certă, scris pe teritoriul ţării noastre se leagă de începuturile artei Ţării Româneşti.

Prin caracterul decoraţiei, acest manuscris rămâne singurul în contextul miniaturii munteneşti şi moldoveneşti din secolele XIV-XV, dar tipul de ornament ce–l prezintă, derivă din formele stabilite în arta bizantină încă din secolele X-XI perpetuate şi în manuscrisele sud-dunărene până în secolul XIV.

Scrierea este de o remarcabilă cursivitate şi eleganţă. Punerea în pagină este aerată, iar ornamentica se menţine în limitele sobrietăţii.

Codicele este scris cu o semiuncială măruntă, cu tuş negru.

Decoraţia pictată este redusă numai la paginile de titlu ale celor patru evanghelii, împodobite cu câte un frontispiciu şi o iniţială policromă ornată. Ea este remarcabilă prin bogăţia, eleganţa şi delicateţea motivelor florale şi animale - păsări - şi mai ales prin calitatea ei propriu-zis picturală.

Unii cercetători ai manuscrisului au comparat frontispiciile şi iniţialele decorate cu flori şi păsări, cu o minusculă grădină. Păsări exotice, păuni şi alte păsări de pradă, se plimbă sau se joacă, liniştit, alături sau deasupra acestei grădini în mic. În frontispiciul evangheliei lui Luca, motivul ornamental este o reţea în x-uri. Reţeaua devine doar cadrul rigid prin care îşi face loc floralul. Parcă ar vrea să fie geometrie, însă nu este altceva decât o fereastră de gineceu oriental cu ochiuri în chip de fier - de - lance, în dosul cărora nişte albăstrele îşi gugurează năstureii. De această grădină, prea înţepenită în geometric, păsările nu se apropie.

În frontispiciul evangheliei lui Ioan, construit după aceiaşi schemă a romburilor şi triunghiurilor, locul albăstrelelor l-au luat bucheţele de flori necunoscute, specifice poate îndepărtatei Armenii. Pe tulpinile cu frunze ce cresc din colţurile superioare ale frontispiciului, două păsări au poposit pentru o clipă, mirate nelămurite şi îngrijorate parcă de această floră neobişnuit îmbinată.

Iniţialele sunt vrejuri împletite şi înnodate, cu frunze şi flori pe ele, ghirlandele meşteşugit împletite de flori sau îmbinări de mari frunze exotice. O dată, în cazul k-ului cu care începe evanghelia lui Matei, un păun se caţără pe o ghirlandă şi curbele elegante ale gâtului şi cozii sale completează liniile literei.

Tetraevanghelia Sfântului Nicodim este un codice remarcabil pentru decoraţia de manuscris şi totuşi nu a făcut şcoală, nu a servit ca model copiştilor din ţările române.

Însemnarea de la sfârşitul Tetraevanghelului Sfântului Nicodim face mărturisire despre chinuitoarea năzuinţă („gonenie”) după linişte, „mai aproape de sihăstie decât de chinovie” pe care sfetnicul atâtor domni o va fi căutat în ultimi ani ai vieţii sale.

Panaghiar

Este lucrat din mai multe bucăţi deteşabile; figurile din interior şi exterior sunt turnate şi cizelate, iar ulterior aşezate pe taler, la fel ca şi motivele vegetale. Urme de smalţ colorat. Motive florale din interior şi inscripţia, sunt fin gravate.

Panaghiar este un obiect liturgic ce astăzi nu se mai foloseşte în cult, format din două discuri metalice adâncite, prinse în balamale, purtat pe piept de către arhierei.

Cele două panaghiare dăruite de fraţii Craioveşti mănăstirilor Bistriţa şi Tismana sunt asemănătoare ca decor şi manieră de execuţie, imitându-l pe cel dăruit la 1490-1491 mănăstirii Snagov.

Respectând programul iconografic, pe panaghiarul de la Tismana sunt reprezentate Înălţarea Domnului şi Iisus Emanuel - în exterior, iar în interior, Deisis şi Adormirea Maicii Domnului.

Primele trei reprezentări au semnificaţii liturgice legate de pomenirea morţilor şi mântuire şi beneficiază de aceeaşi concepţie compoziţională. Siluetele prelungi ale sfinţilor, cu fizionomii bizantine, stângaci modelate, cu drapaje în cute paralele şi surprinşi în atitudini sobre, uşor dramatizate, sunt realizate plastic în metal turnat, cizelat şi gravat şi montate pe structura piesei.

După cum aflăm din inscripţie: „Acest panaghiar l-au făcut fiii jupânului Neagoe, jupân Barbul, Pârvul, Danciul, Radul şi l-au făcut la mănăstirea Tismana”.

Ferecătura de carte

Două plăci de argint ce au aparţinut Tetraevangheliei dăruită la 1566 de Mircea Ciobanu, îmbracă scoarţele de lemn ale unei tipărituri româneşti făcută la Râmnicul Vâlcea, în 1794.

Considerată în ansamblu, ferecătura evangheliei de la Tismana (1566) se caracterizează prin modelajul discret, dar expresiv, prin accentuarea efectelor grafice şi mai ales, prin viziunea prevalent decorativă de nuanţă orientalizată.

Pe faţa ferecăturii, sub scena „Adormirii Maicii Domnului”, sunt îngenuncheaţi Mircea ciobanul şi Chiajna de o parte şi de alta a arborelui vieţii.

Chivot

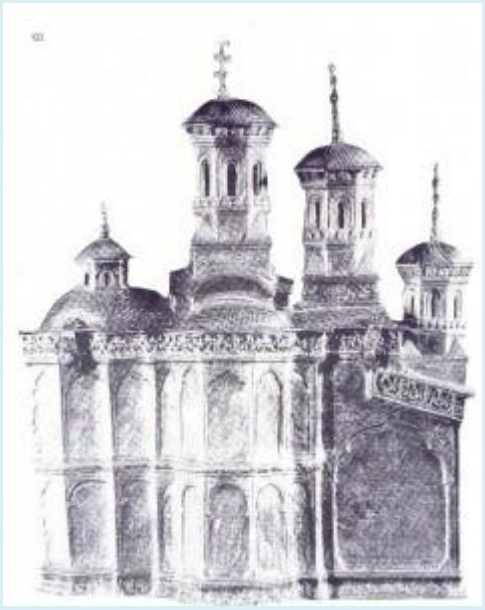

Acest chivot are forma unei biserici pe plan treflat cu absidele pentagonale, precedată de un pridvor, încununată de o cupolă centrală pe naos, două cupole

pe pronaos şi câte o turlă mai mică pe pridvor şi pe altar. Faţada absidelor este împărţită în două registre de un brâu decorat cu motive vegetale. În fiecare registru sunt nişe – cele de jos semicirculare, cele de sus în arc trilobat – în care este gravat câte un sfânt.

Soclul decorat cu flori de lalea prinse de un vrej, în partea superioară o cornişă formată din fleuroni ajuraţi.

Pe laturile pridvorului sunt gravate scene din viaţa Maicii Domnului; în nişe Apostoli, Sfinţi militari, Episcopi şi părinţi ai bisericii.

Din inscripţie aflăm că: „Acestu chivotu alu Sfintei Mănăstiri Tismenii făcutu-l-au Egumenu Petronie cu a totu argint şi cheltuiala Mănăstirii… în anul 7179", de la naşterea lui Hristos 1671.

Raclă pentru Sfintele Moaşte

Raclă pentru Sfintele Moaşte lucrată de meşteri din Chiprovăţ. Atelier din Ţara Românească.

Aceasta a fost dăruită Tismanei de egumenul Petronie şi de arhidiaconul Nicodim. Cel dintâi egumen al mănăstirii, a fost un sprijinitor al culturii; aprecierea de care s-a bucurat a determinat chiar, desemnarea sa printre cei trei candidaţi la Scaunul mitropolitan al Ţării Româneşti. Cel de al doilea donator, Nicodim, este viitorul egumen al mănăstirii.

Forma asemănătoare unui sarcofag antic dată mai ales de linia capacului. Fiecare latură este împărţită în panouri prin colonete legate între ele prin arcade trilobate. În aceste panouri sunt gravate scene din viaţa Sfântului Nicodim, însoţite de inscripţii.

Cutia în forma unei lădiţe din vremea renaşterii, a fost destinată a păstra Sfintele Moaşte ale Sfântului Nicodim, după cum arată inscripţiile sale.

Aceasta a făcut parte din patrimoniul Tismanei până la primul război mondial. În 1956, o parte din tezaur revine în ţară, iar cutia, ca atâtea opere de valoare, intră în patrimoniul Muzeului de Artă.

Cercetarea acestui odor de argint, prezintă un interes aparte: el cuprinde cea mai veche ilustrare a tradiţiei despre întemeierea Tismanei cât şi a vieţii Sfântului Nicodim, cu pitoreşti detalii din viaţa societăţii secolului al XVIII-lea (costume, vase pentru masă, mobilier);

Opera de artă, datorată unui argintar anonim, îmbină elementele tradiţionale şi înnoitoare, ilustrând totodată influenţa meşterilor de argintărie munteană, din a doua jumătate a secolului XVII.

Pe suprafaţa laterală a cutiei, mărginite de arcade lobate de factură orientală şi coloane bogat ornamentate se înşiruie opt scene din viaţa Sfântului Nicodim. Concluzionând, putem afirma că, iconografia scenelor şi a figurilor ţine în mod precumpănitor de aceea bizantino-slavă, legând argintăria Tismanei şi prin această latură, de cea a Ţării Româneşti (din Evul Mediu).

Alături de ilustrarea vieţii Sfântului Nicodim, ornamentica formează trăsătura principală a cutiei. Ea se compune din motive vegetale, frunze şi flori pe tije subţiri sau pe vrejuri ondulate şi îmbracă întreaga suprafaţă dintre gravuri, formând un cadru şi un fundal, bogat împodobit.

Cutia dăruită Tismanei în 1670-1671, rămâne o operă valoroasă în argintăria secolului XVII; ea cuprinde ilustrarea unei vechi tradiţii a Ţării Româneşti, în care faptul istoric se îmbină cu tradiţia şi cu reprezentările consacrate ale iconografiei bizantino-slave, realizate într-un armonios decor de motive ornamentale vechi şi noi în care, prin măiestria meşterilor munteni, se însumează şi tendinţe noi, aduse în nordul Dunării de argintarii chiproviceni.

Argintăria laică

Pocale

După formă şi ornamentaţie – având cupa ca un clopot, decorată au repousse în formă de ciorchine de strugure, cu piciorul canelar sau tors sprijinit pe o bază hexagonală, pocalele de la Tismana îşi găsesc modele în argintăria germană a secolelor XIV-XVI. Piese asemănătoare se păstrează în Ungaria şi Austria.

Pahar

Inscripţie de danie slavonă ne spune că: „Acest pahar l-a făcut jupân Arsenie, fiul lui Mihail şi l-a dat Sfintei Mănăstiri numită Tismana”.

Cupa are formă conică şi în cea mai mare parte este decorată cu trei frunze mari, festonate, model de sorginte orientală, formând în restul spaţiului triunghiuri în care sunt reprezentate compoziţiile: doi păuni afrontaţi bând dintr-un caliciu, doi cu gâturile încolăcite şi un urs faţă în faţă cu un leu, hrănindu-se reciproc.

Piciorul tronconic are acelaşi décor de frunze şi motive florale. În concepţia şi ornamentaţia paharului se îmbină elementele de origine orientală cu cele balcanice (reprezentările zoomorfe).

E posibil ca donatorul să fi destinat această piesă cultului. Ursul şi leul, simboluri complementare în tradiţia orientală, fac un gest de împăcare; păunii sunt simbol al luminii şi vieţii veşnice iar în iconografia creştină, reprezentarea păunilor bând dintr-un caliciu semnifică mântuirea.

Tetrapoadele

Tetrapoadele de la 1732, 1734, din lemn sculptat şi policromat au o decoraţie de motive vegetale în relief mărunt… Autorul, monahul Ghenadie, dovedeşte înaltul nivel artistic atins de atelierul mănăstirii.

Analoghionul sau Iconostas mic

Cel mai vechi iconostas cunoscut la Tismana, este cel din 1742, făcut din lemn de stejar în stil post-brâncovenesc, elegant sculptat, având inscripţia în relief aurită. Caracteristic este iconostasul aflat în faţa tâmplei pentru expunerea icoanei zilei**,** aici ornamentul lasă loc unor panouri pictate şi aurite, adevărate icoane. Ca şi la tetrapoduri, literele inscripţiei din partea superioară sunt perfect integrate ansamblului ornamental Coroana de deasupra iconostasului este făcută de monahul Gavril la 1844.

Catapeteasma

Actuala catapeteasmă, existentă în biserica mănăstirii, este cea de la 1766, sculptată de egumenul Gherasim; icoanele ce împodobesc tâmpla sunt realizate în ulei de Alexie zugravul din Câmpulung la 1844.

Uşile

Vechile uşi ale bisericii dăruite Tismanei de domnul Brâncoveanu la 1698, sunt opera meşterului Nichita; astăzi ele sunt expuse în MNA.

Uşile bisericii din veacul al XVIII- lea expuse în muzeului Mănăstirii Tismana

Uşile sunt din lemn de stejar, în două canaturi şi închid chenarele de piatră. Cele vestice sunt o donaţie a Stancăi Glogoveanu iar cele nordice ale egumenului Mihail. Actualmente, ambele sunt înlocuite pe monument cu copii, pentru a se asigura păstrarea în condiţii muzeale a originalelor.

Uşile de pe faţa de vest sunt ornamentate nu numai cu vrejuri şi flori, în stil brâncovenesc contaminat cu multe motive baroce târzi, dar şi cu medalioane figurative, dispuse perechi între care ultimele îl reprezintă pe Sfântul Nicodim - fondatorul mănăstirii - faţă în faţă cu Sfântul Antonie (hramul mănăstirii Vodiţa).

Canaturile intrării nordice sunt împodobite numai cu vrejuri şi flori, îmbinate cu aceleaşi elemente baroce târzi, tratate într-un spirit mai apropiat de ornamentul popular.

Toaca

Toaca metalică, din faţa bisericii mari are forma unui vultur bicefal cu aripile întinse şi cuprinde trei medalioane, câte unul pe fiecare aripă şi altul pe piept. Vulturul ţine cu ghearele câte o filacteră ce ne spune că „această toacă s-a făcut pentru Sf(â)nta Mănăstir(e) Ti(s)ma(n), p(r)in osârdia şi kiă(l)tuiala lu(i) Ştefan Ieromonahul, la anul 1840”.

Inscripţiile au literele în relief şi la turnare s-au produs unele deformări care îngreunează citirea. Acesta este şi motivul pentru care nu a fost publicată decât în parte. Piesa este un unicat, de o originalitate şi frumuseţe deosebită, în patria noastră.

Racla Sfintelor Moaşte

În biserica mare se găseşte o raclă de argint, executată de meşterul Gheorghe Stoica din Bucureşti în 1980 care conţine degetul arătător al Sfântul Nicodim, crucea de plumb ce sfântul o purta la gât, precum şi părticele din sfintele moaşte ale Sfântului Ioan Gură de Aur şi ale Sfântului Ignatie Teoforul.

Racla are pe capac, în interior, prezentaţi în medalioane sfinţii ale căror sfinte moaşte sunt venerate, iar în exterior sunt scene din viaţa şi minunile Sfântului Nicodim.

Viaţa şi minunile Sfântului Nicodim în pictura Sfintei Mănăstiri Tismana

Naşterea, botezul, hirotonisirea ca diacon, apoi hirotonisirea ca arhimandrit

Viziunea dumnezeiască

Dumnezeu îi dă lui arhimandritului Nicodim puterea să facă minuni

Încearcă puterea dată de Dumnezeu: „ a rostit cu voce tare cuvintele lui Hristos din Evanghelie: "Trebuie să fac până este ziuă lucrurile Celui Ce M-a trimis pe Mine, că vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze. Facă-se voia Ta, Doamne!"

După care s-a închinat, a aruncat rasa călugărească pe suprafaţa apei, a păşit pe ea, şi a plutit astfel pe valurile mărunte ale Dunării până la malul celălalt!”

Aceasta a fost prima minune a Sfântului Nicodim.

Clericii catolici ai lui Sigismund aducând vasul acoperit cu carne de porc

Sigismund: ”Binecuvântează cinstite părinte păstrăvul acesta!”

Sfântul Nicodim: „Fie după cuvântul tău împărate!”

Când au descoperit tava, înăuntru nu mai era purcel, ci păstrăv… şi tare s-a înspăimântat împăratul de această minune!

Minunea trecerii prin foc. În stânga Sigismund iar în dreapta Mircea cel bătrân

Sigismund: ”Am citit în Sfintele Scripturi că Dumnezeu pe cine iubeşte îl scoate nevătămat din foc şi din apă!”

Sfântul Nicodim: „Îl voi ruga pe Stăpânul să facă milă de tine şi cu toţi cei împreună cu tine şi să-Şi arate puterea.”

Atunci împăratul Sigismund a cerut sfântului să-l boteze în legea ortodoxă…

Apoi Sfântul Nicodim blagoslovind pe împărat, se retrase să-şi scrie tetraevanghelul …

Mănăstirea Tismana, ctitoria Sfântului Nicodim - galerie foto

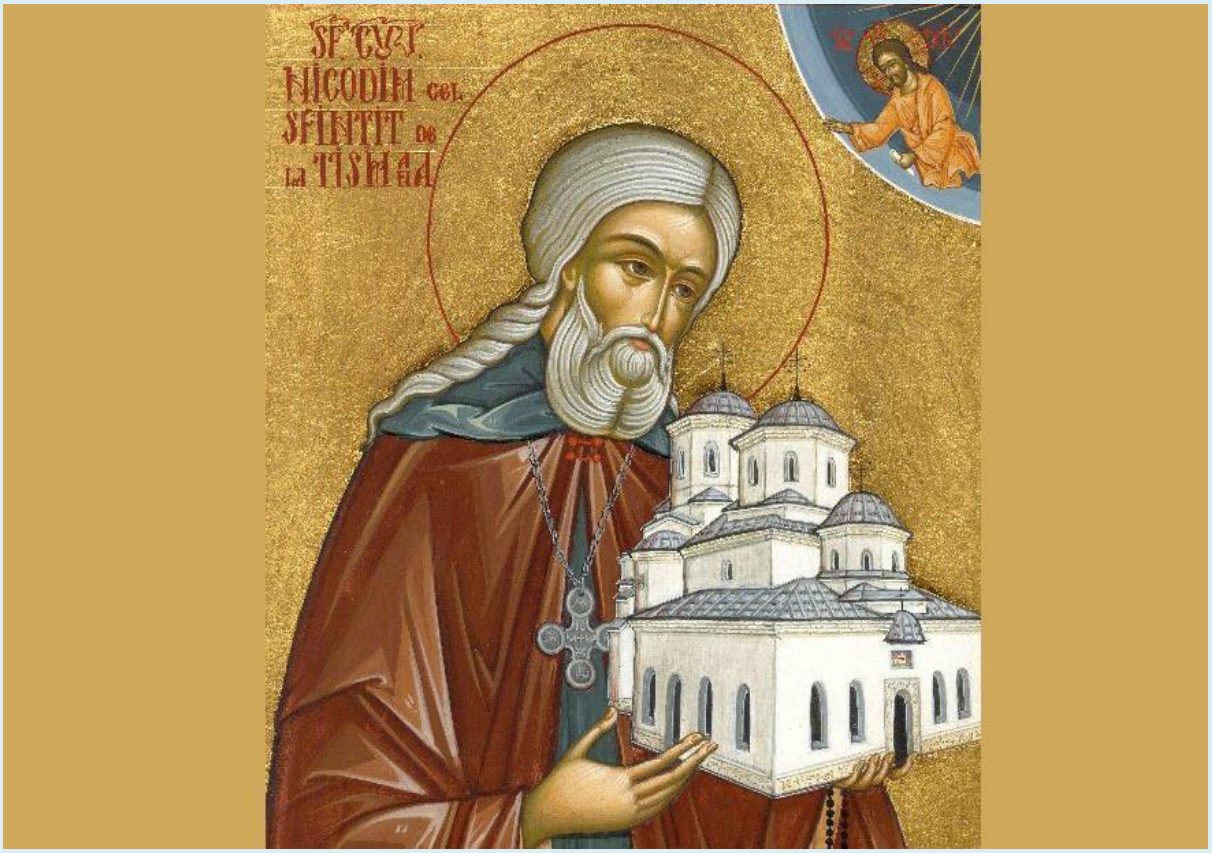

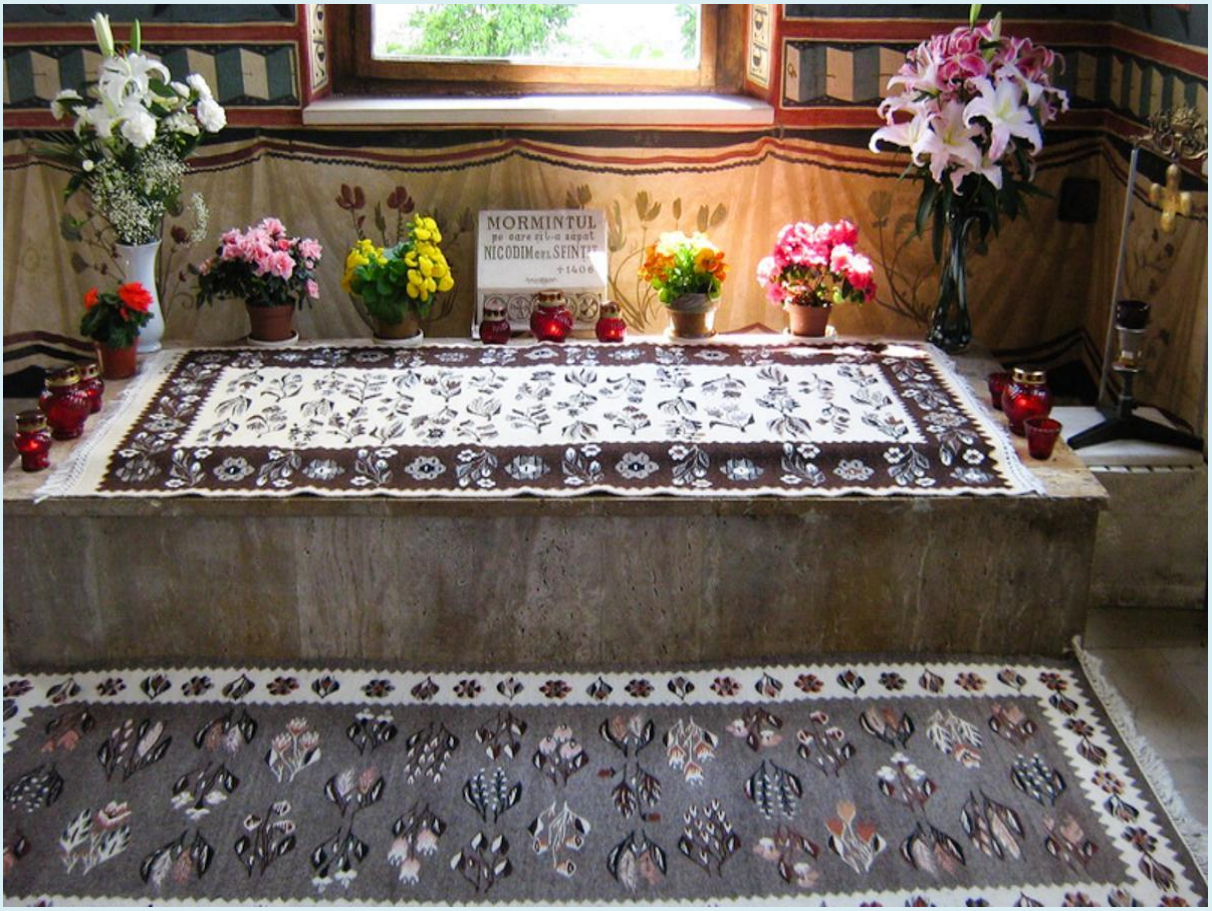
MORMINTUL
pe care s-a săpat
NICODIM cel SFINT
+1406

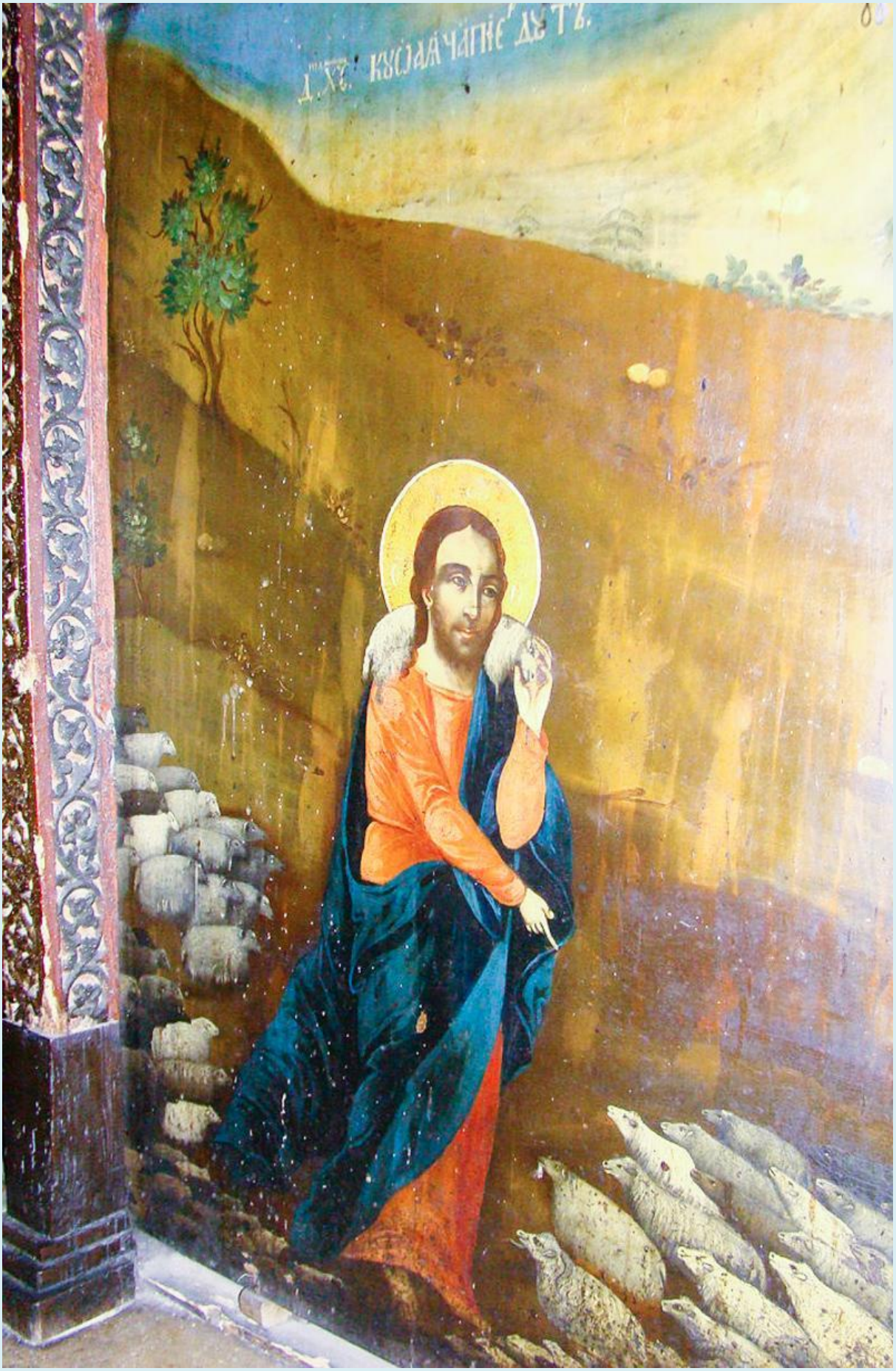

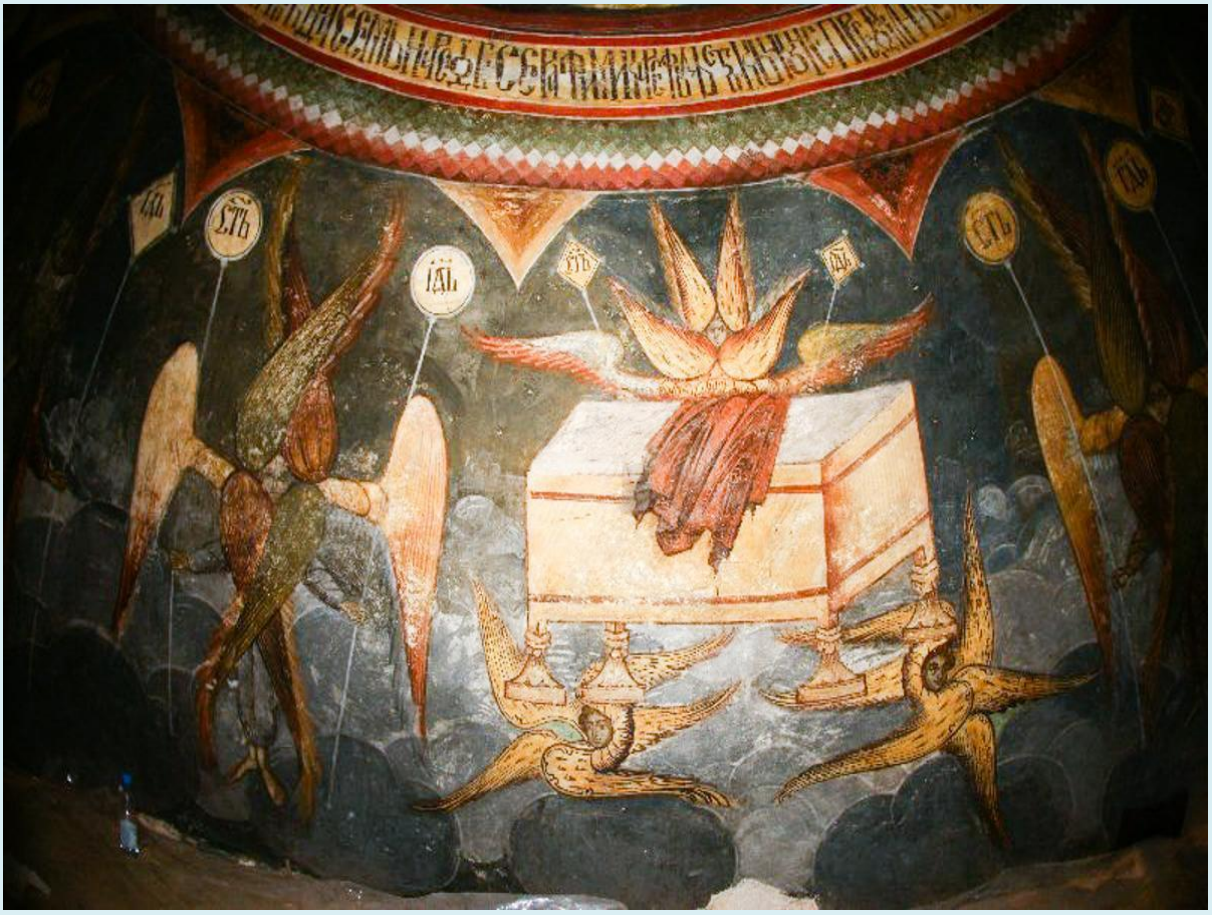

ΜΗ
ΘΥ
ΜΡ
ΘΥ

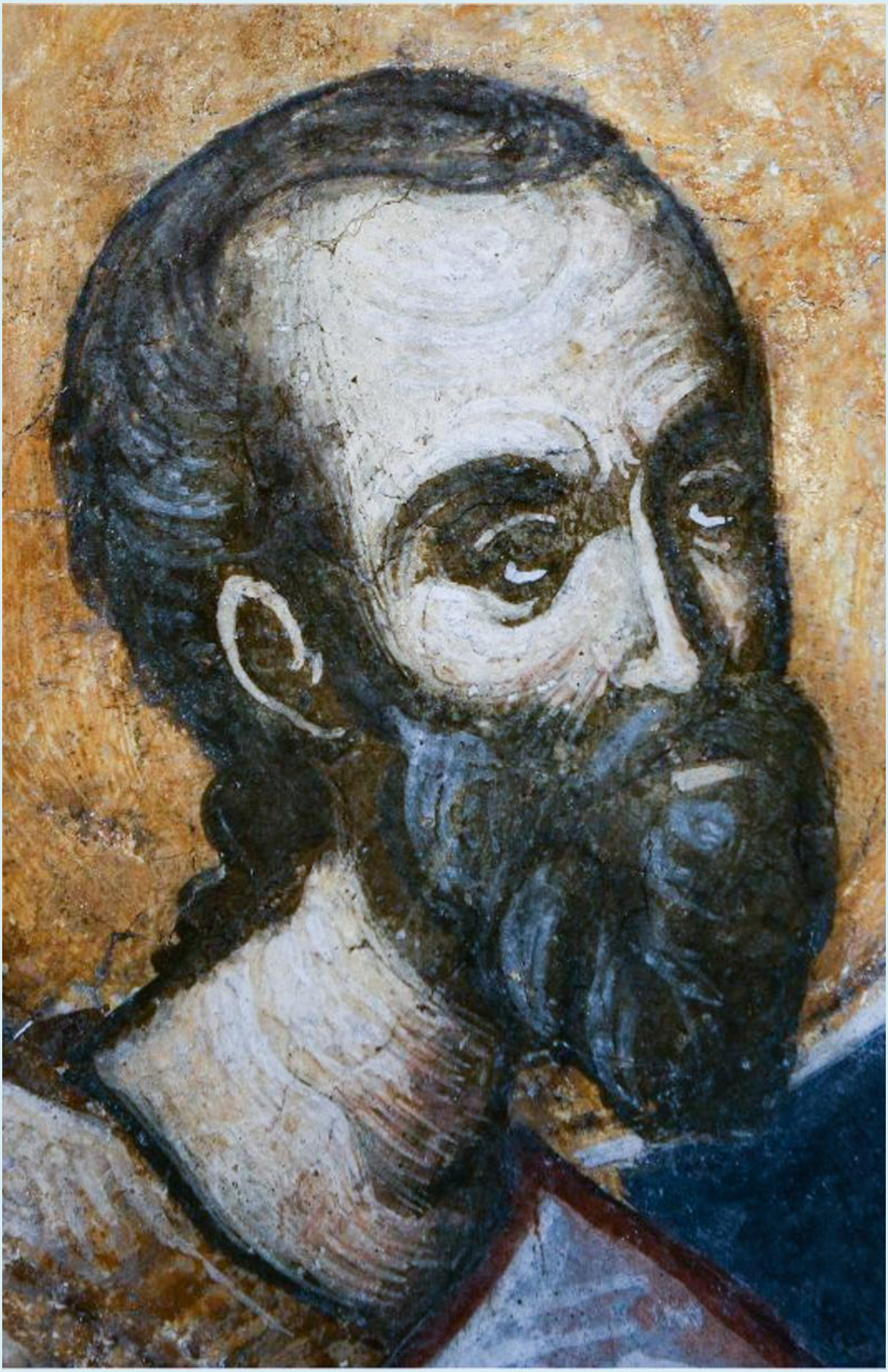

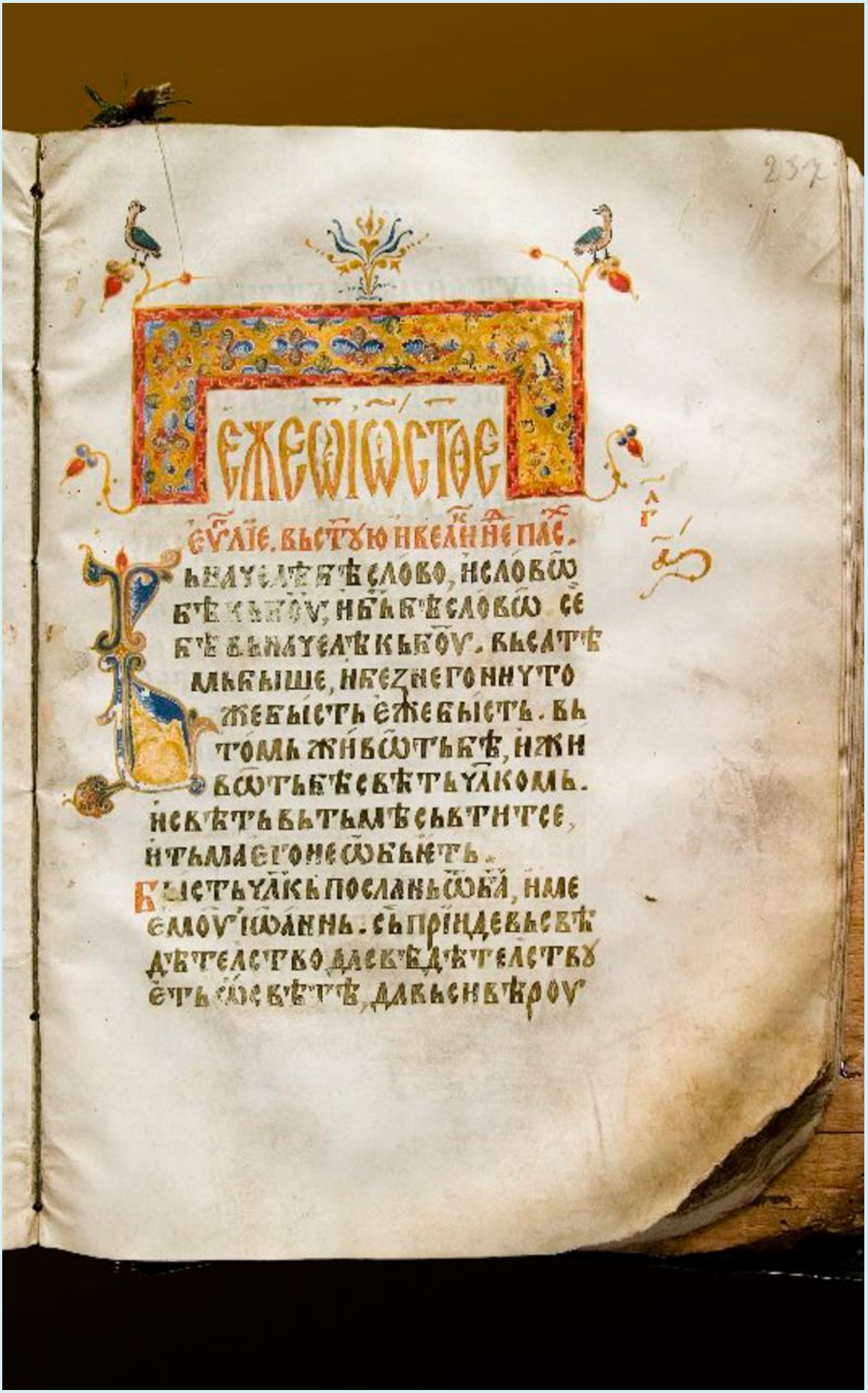

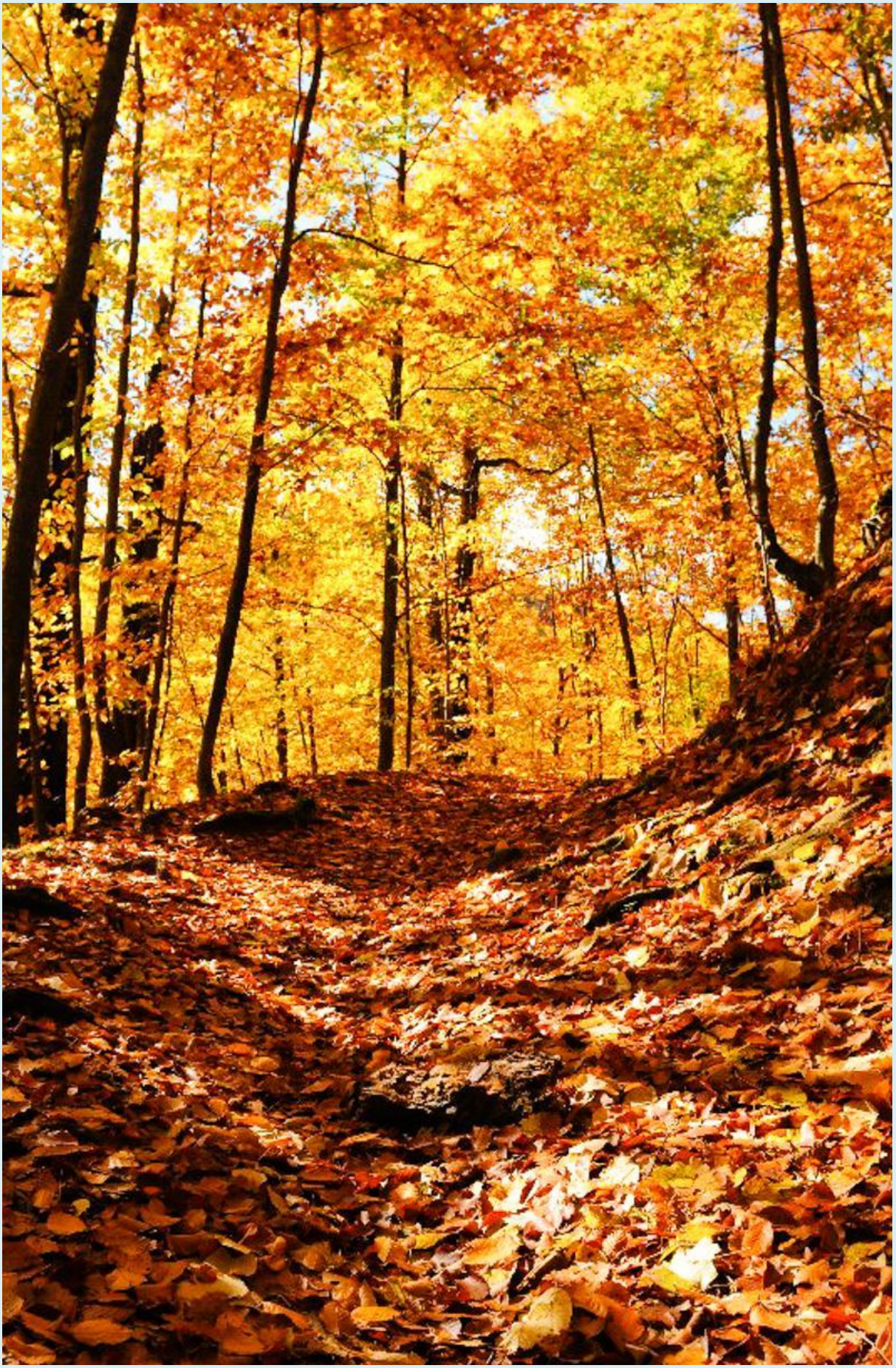

IO MATEI
BASARAB
JUPAN
-CTITORUL PARCLISULU

https://doxologia.ro/imagine/manastirea-tismana-ctitoria-sfantului-nicodim-galerie-foto

Raclă pentru moaștele Sfântului cuvios Nicodim de la Tismana, confecționată din argint, cizelată manual, aurită. Dimensiuni L 92 / l 35/ H 44 cm.

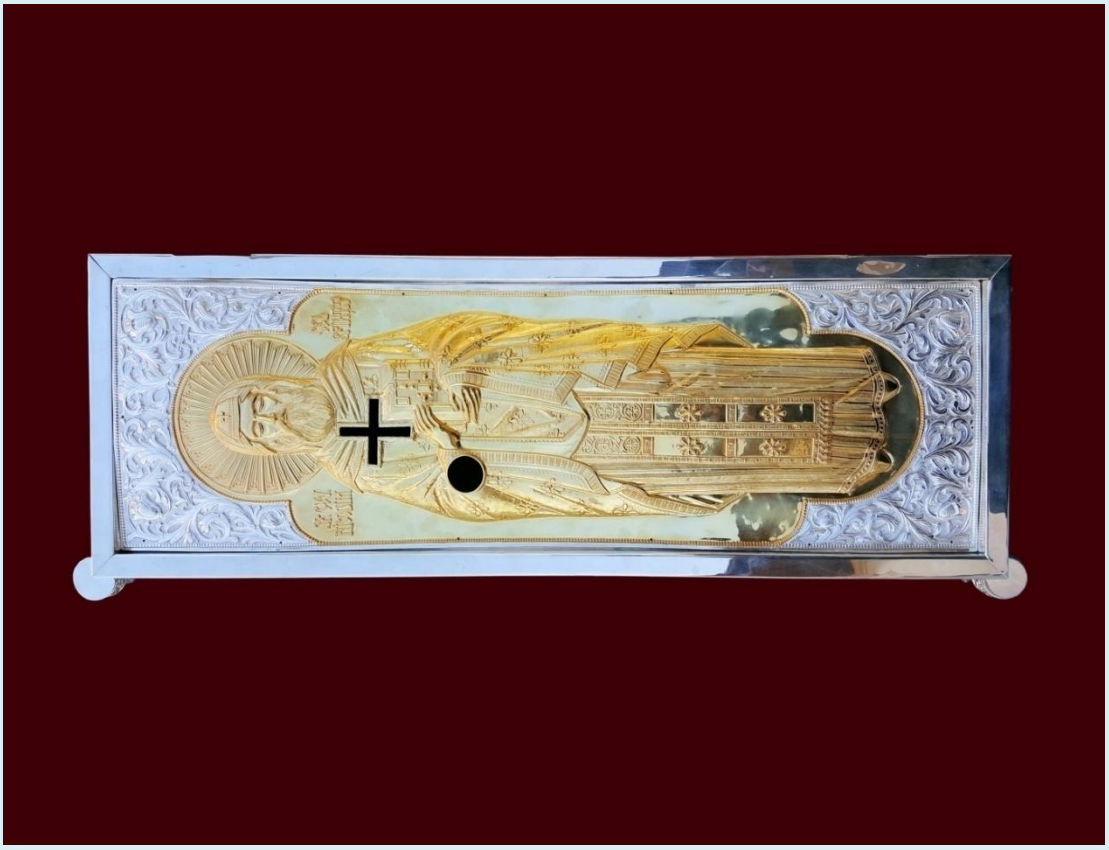

http://atelierelepatriarhiei.ro/product_info.php?products_id=588

Paraclisul cuviosului Nicodim cel sfinţit de la Tismana (CD audio)

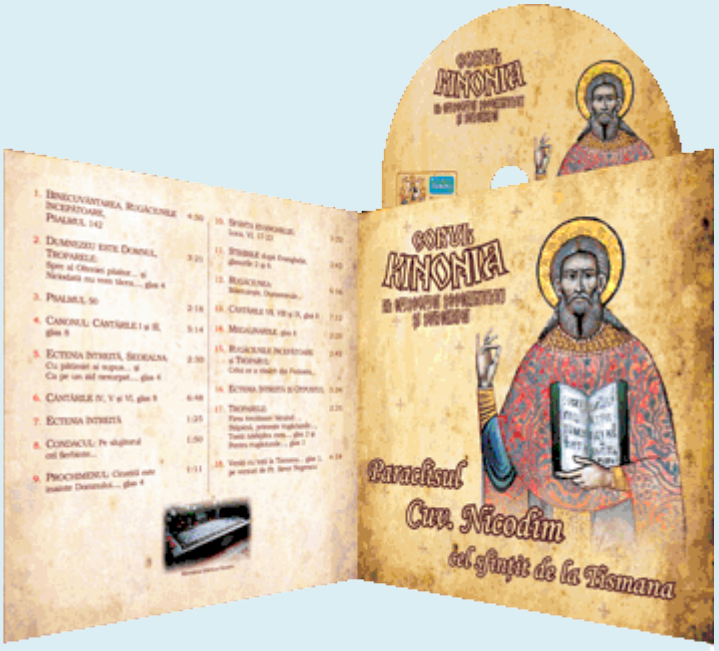

Cu o origine controversată, ce oscilează între rădăcinile sârbeşti, valahe şi greceşti, prea cuviosul şi de Dumnezeu purtătorul Părintele nostru Nicodim, sfinţitul arhimandrit, cel din Lavra Sfintei Mănăstiri Tismana, s-a născut, după cele mai multe ipoteze, în localitatea Prilep din sudul Dunării (Macedonia Sârbească), în jurul anului 1310. În sânul familiei are parte de o educaţie aleasă, atât referitor la ştiinţele vremii, dar mai cu seamă în ceea ce priveşte latura sa spirituală.

Astfel, în preajma vârstei de 16 ani părăseşte casa părintească şi pleacă în Sfântul Munte Athos cu un grup de monahi sârbi. Aici ucenicește trei ani în Mănăstirea Hilandar, ctitorie a Sfinţilor sârbi Simeon şi Sava, fiind apoi tuns în monahism, hirotonit diacon şi, în cele din urmă, preot. Dată fiind râvna sa pentru cele sfinte şi arătându-se un neobosit şi înţelept cercetător al Sfintelor Scripturi, atât în limba slavonă, cât şi în cea greacă, a fost ales ca egumen de către părinţii mănăstirii, împotriva voii sale, după trecerea la Domnul a înaintaşului său. Atunci când pe tronul Serbiei a venit împărat cneazul Lazăr, considerat a fi văr cu sfântul, acesta din urmă este trimis la Patriarhia Ecumenică de Constantinopol, mijlocind şi reuşind să obţină ridicarea anatemei sub care se afla poporul sârb. Întors în Serbia, Sfântul Nicodim află planurile vărului său de a-l aşeza ca arhipăstor al Bisericii poporului sârb, şi, nedorindu-i acest lucru, ia drumul sihăstriei prin ţinuturile Cladovei, construind mai multe mănăstiri.

În jurul anului 1370, trece Dunărea în Ţara Ungrovlahiei, prin dreptul localităţii Orşova, începând şirul de nestemate monahale valahe cu construcţia Sfintei

Mănăstiri Vodiţa, prima sa ctitorie. Pe firmamentul monahal al Olteniei, documente palpabile sau care ţin de tradiţie îi atribuie Sfântului Nicodim Mănăstirile Mraconia, Topolniţa, Coşuştea-Crivelnic, Gura Motrului, Corcova, Vişina, Tismana şi, dincolo de munţi, Prislop. Dintre toate acestea, cea mai strălucitoare rămâne Mănăstirea Tismana, locul unde sfântul şi-a petrecut cea mai mare parte din anii săi de monahism valah şi de unde a fost chemat de Domnul la Sine în cea de-a doua zi a praznicului Întrupării Sale, din anul 1406.

După o viaţă sfântă pe altarul slujirii neîncetate, încununată de laurii facerii de minuni, Sfântul Nicodim de la Tismana s-a bucurat de o cinstire neîntreruptă în rândul a zeci de generaţii, de-a lungul celor aproximativ 550 de ani care separă naşterea sa în ceruri de canonizarea sa oficială în Biserica Ortodoxă Română, din anul 1955.

Îndeplinind toate cele trei condiţii pentru a fi trecut în rândul Sfinţilor (viaţa sfântă, dăruirea cu sfinte moaşte şi cinstirea neîntreruptă în conştiinţa populară), marelui monah Nicodim i s-a atribuit calitatea de “cel sfinţit” încă din timpul vieţii, în cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea tipărindu-i-se slujba şi fiind aşezată chiar şi în Mineiul lunii decembrie, începând cu anul 1846 (Mineiul tipărit la Neamţ), Sfântul fiind astfel cinstit în Sfintele lăcaşuri cu mai bine de un secol înaintea canonizării sale.

Făcând referire la Slujba Paraclisului Sfântului Nicodim, aceasta este alcătuită încă de la început, fiind tipărită alături de cele ale Vecerniei (mari şi mici) şi Utreniei, în “Slujba osebită a Sfântului prea cuviosului Părintelui nostru Nicodimu sfinţitulu, celu dinu lavra Sfintei Mânăstiri a Tismeanei”, apărută la Râmnic în anul 1767. Alcătuitorul ei este necunoscut, la început, tipăritură având doar însemnarea: “Acumu întâi tipărită, în zilele luminatului şi preaînvăţatului domn:/Io Alexandru Scarlat Ghica Voievod/Cu blagoslovenia şi osârdia şi cu toată cheltuiala Sfinţii sale iubitoriului/de Dumnezeu Kiru Parthenie episcopulu Râmnic:/În sfânta episcopie a Râmnicului:/la anul de la Hristos 1767/S-au tipărit de popa Kostandinu Tipo(graful).” Acest lucru ne face să credem că slujba a fost alcătuită cu mult mai înainte. Cert este faptul că Paraclisul Sfântului Nicodim nu aparţine Sfântului Calinic de la Cernica, după cum mulţi cred astăzi, acesta doar retipărindu-l în anul 1857, la Bucureşti.

Având ca temelie tipăritură de la 1767 şi îndrumarea Părintelui Arhid. Lect. Univ. Dr. Gabriel Constantin Oprea, precum şi sprijinul ostenitorilor din Sfânta Mânăstire Stavropoleos, prin lucrarea de faţă s-a încercat completarea, potrivirea şi aşezarea pe note a Paraclisului, după regulile tipiconale şi modelele imnografice tradiţionale ale Bisericii noastre Ortodoxe, spre folosul creştinilor şi spre lauda Sfântului Nicodim de la Tismana.

Piesa nr. 18 de pe acest disc,“Veniţi cu toţii la Tismana…” este alcătuită în 2006, cu ocazia împlinirii a 600 de ani de la trecerea la cele veşnice a Sfântului Nicodim, ocrotitorul Olteniei. Versurile sunt alcătuite de Pr. Sever Negrescu şi aşezate pe melodia colindului: “Veniţi cu toţii dimpreună…”, glas 1, după Anton Pann, din culegerea Ierom. Dometie Ionescu.

Sursa: http://www.sinaxar.ro/comenzi.html

COLECȚIA ACATISTE ȘI VIEȚI DE SFINȚI

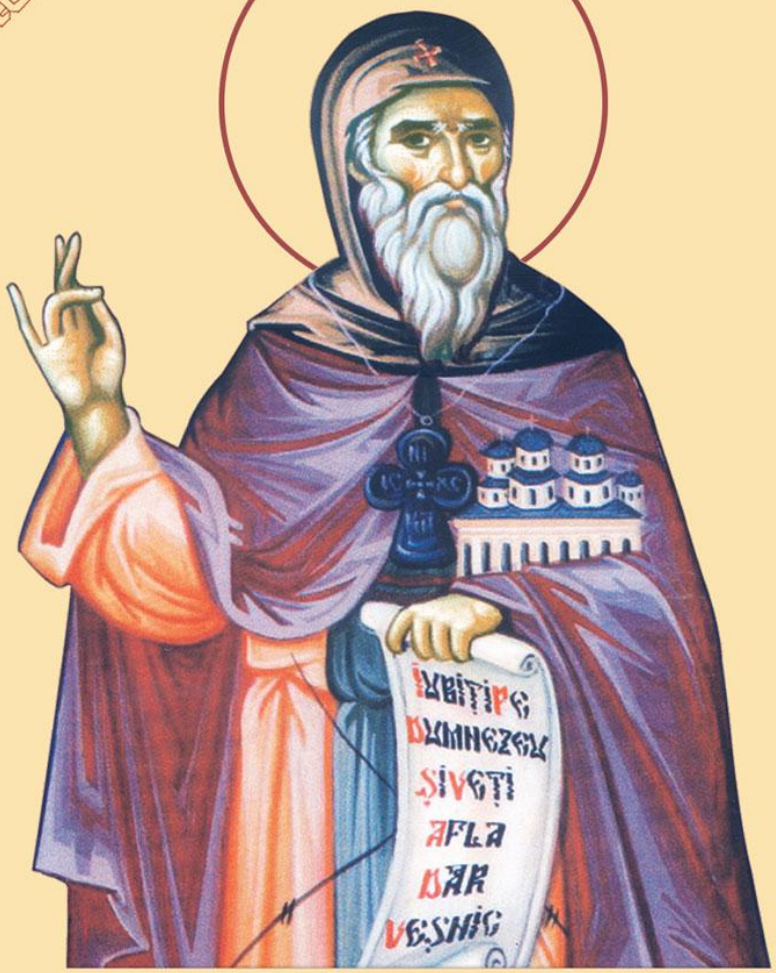

Viața și Acatistul Sfântului Cuvios

NICODIM

de la Tismana

Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

„Celui ce a răsărit din Fecioara, Mai-marelui păstorilor, ca o oaie de turmă ai urmat, Părintele nostru Nicodim. Cu postul, cu priveghe-rea și cu rugăciunile, te-ai făcut lucrător sfințit de cele cerești, tămă-duind sufletele celor ce aleargă la tine cu credință. Pentru aceasta grăim: Slavă Celui ce te-a prea-slăvit pe tine! Slavă Celui ce ți-a dat ție putere! Slavă Celui ce a arătat tuturor prin tine îndreptare!”

Troparul Sfântului Cuvios
Nicodim de la Tismana

www.editurapatriarhiei.ro
ISBN 978-973-616-253-4

Icoane

SF. CUV.
NICODIM
CEL. SFINȚIT
DE LA TIS-
MANĂ
„IUBIȚI PE
DUMNEZEU ȘI
VEȚI AFLA ODI-
HNĂ SUFLETELOR
VOASTRE.”

SFÂNTUL
CUVIOS
NICODIM
DE LA TISMANA
26 decembrie

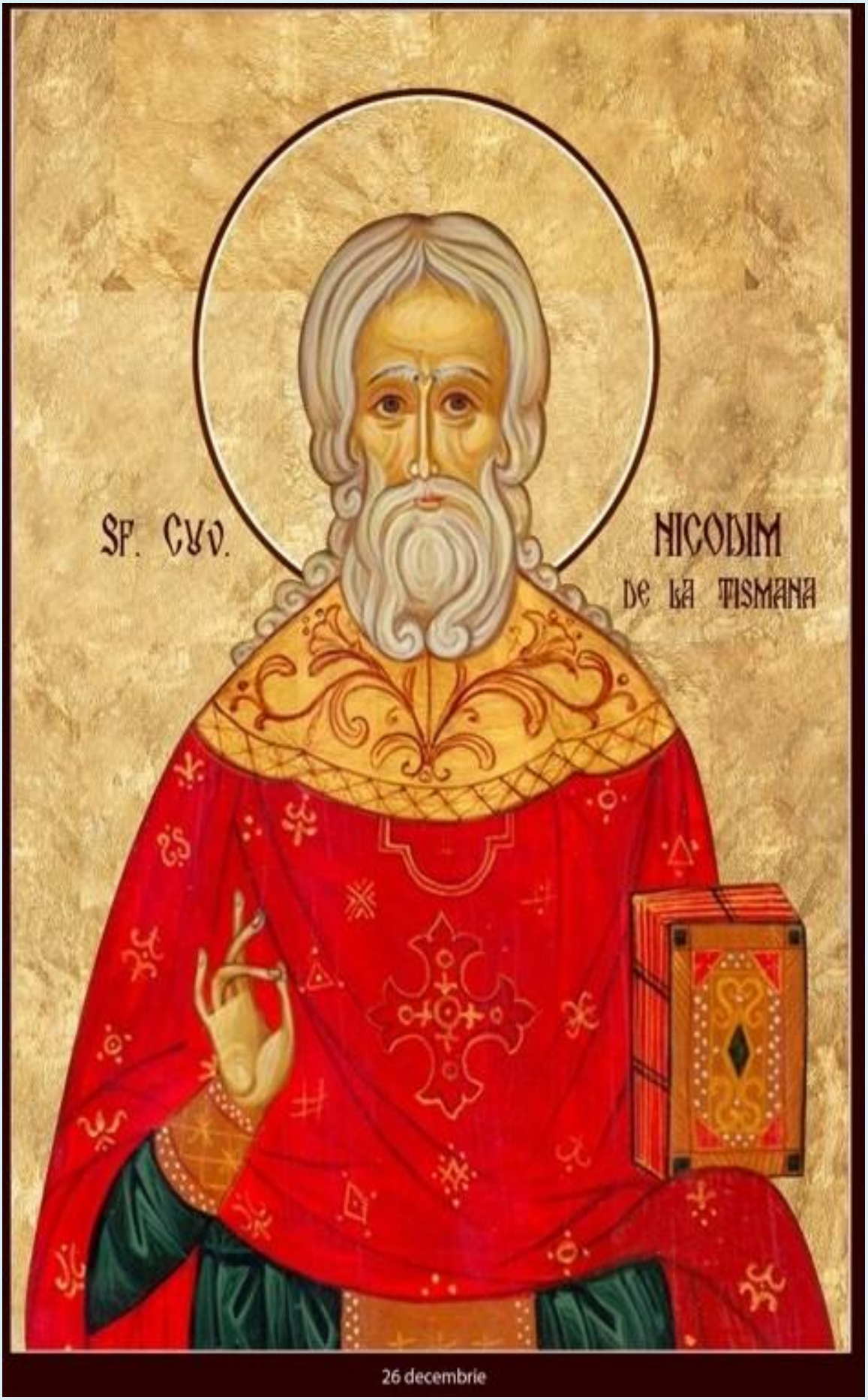
SF. CUV.
NICODIM
DE LA TISMANA
26 decembrie

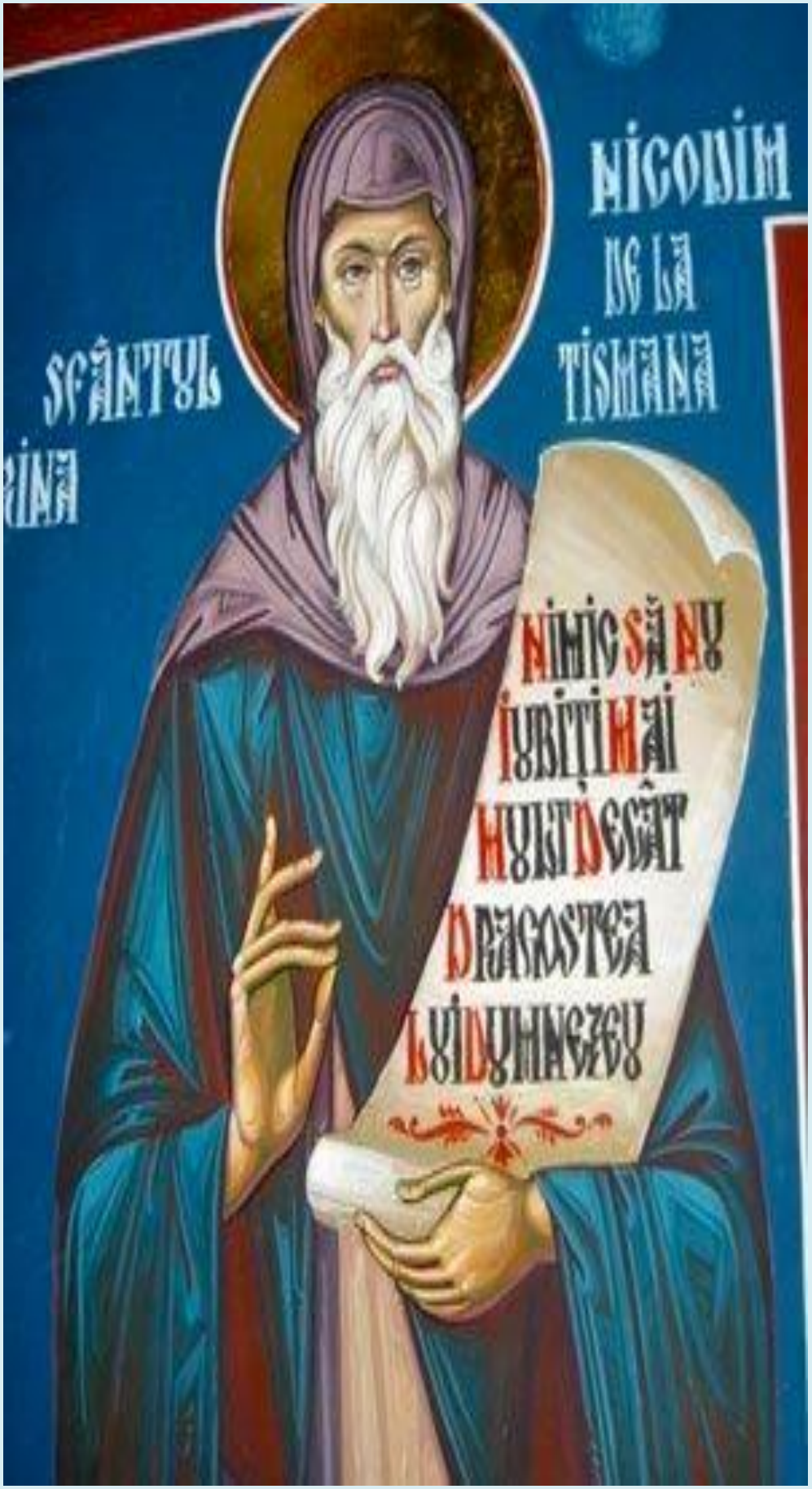
SFÂNTUL
NICOLAIE
DE LA
TISMANA
NIMIC SĂ NU
IUBIȚI MAI
MULT DECÂT
DRAGOSTEA
LUI DUMNEZEU

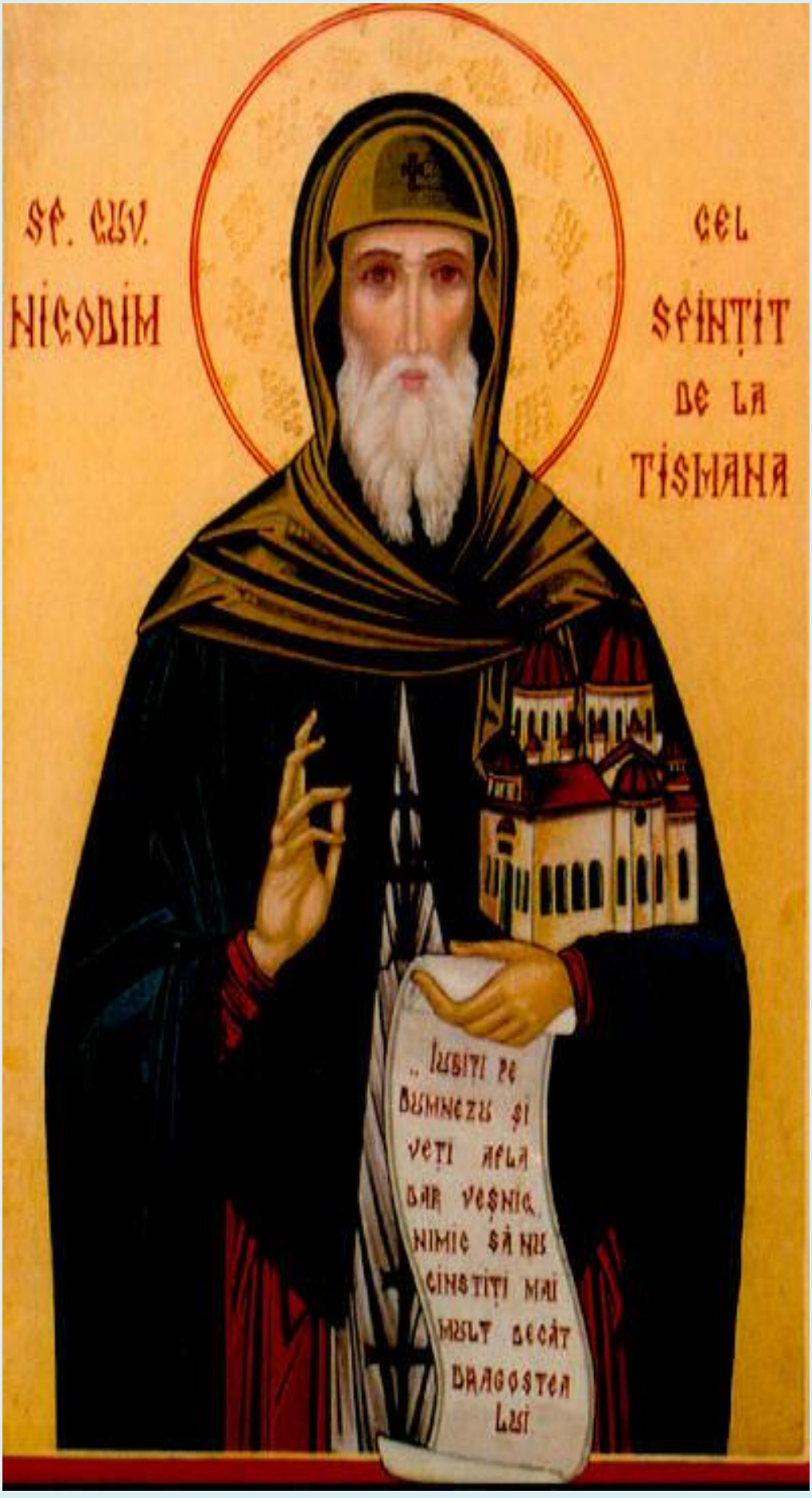
SF. CUV.
NICODIM
CEL
SFINȚIT
DE LA
TISMANA
„IUBIȚI PE
DUMNEZEU ȘI
VEȚI AFLA
DAR VEȘNIC,
NIMIC SĂ NU
CINSTIȚI MAI
MULT DECÂT
DRAGOSTEA
LUI.

SF. CUV.
NICODIM
CEL
SFINȚIT
DE LA
TISMANA
„IUBIȚI PE
DUMNEZU ȘI
VEȚI AFLA
DAR VEȘNIC.
NIMIC SĂ NU
CINSTIȚI MAI
MULT DECÂT
DRAGOSTEA
LUI

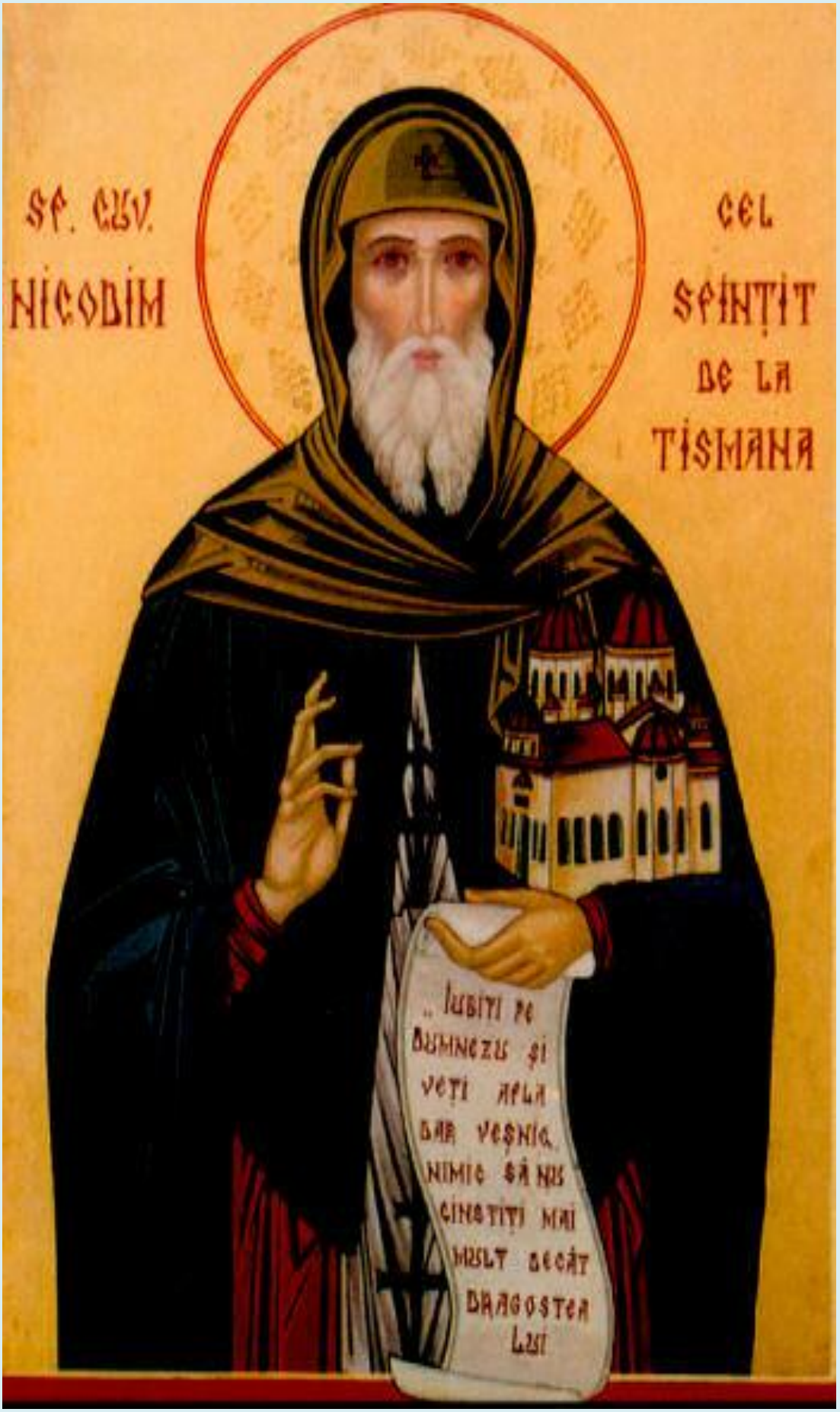
SF. CUV.
NICODIM
CEL
SFINȚIT
DE LA
TISMANA
„IUBIȚI PE
DUMNEZEU ȘI
VEȚI AFLA
DAR VEȘNIC.
NIMIC SĂ NU
CINSTIȚI MAI
MULT DECÂT
DRAGOSTEA
LUI

SF CUV
NICODIM
CEL
SFINTIT
DE LA
TISMANA
„ IUBIȚI PE
DUMNEZEU ȘI
VEȚI AFLA
DAR VEȘNIC,
NIMIC SĂ NU
CINSTIȚI MAI
MULT DECÂT
DRAGOSTEA
LUI.

SF CUV NICODIM
CEL SFINȚIT DE LA TISMANA

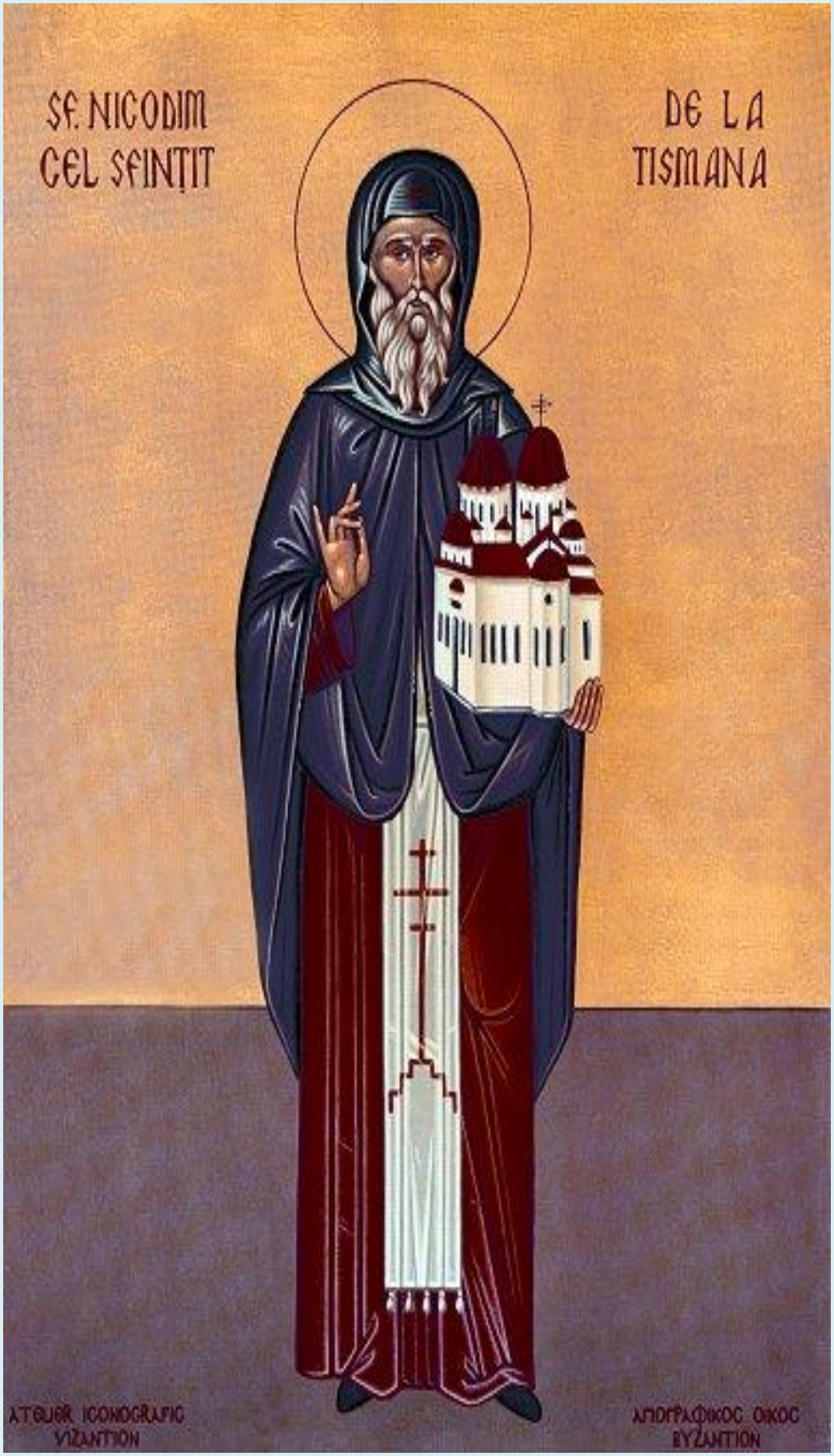
SF. NICODIM
CEL SFINȚIT
DE LA
TISMANA
ATELIER ICONOGRAFIC
VIZANTION
ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
BYZANTION

SF. CUV. NICODIM
DE LA TISMANA

SFÂNTA MC. FILOFTEIA
SF. CUVIOS DANIIL SIHASTUL
SF. IERARH PETRU MOVILĂ
SF. CUV. NICODIM DE LA TISMANA

SF. CAV.
NICONIM
NE LA MIS-
MANA

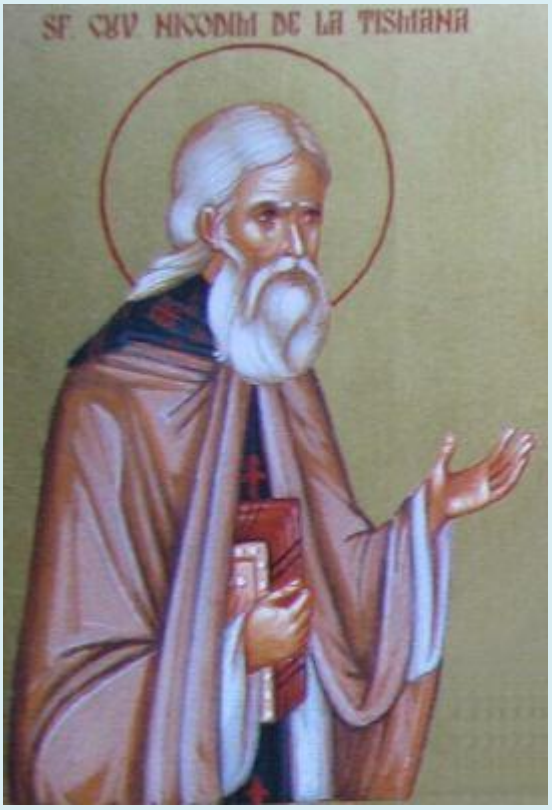

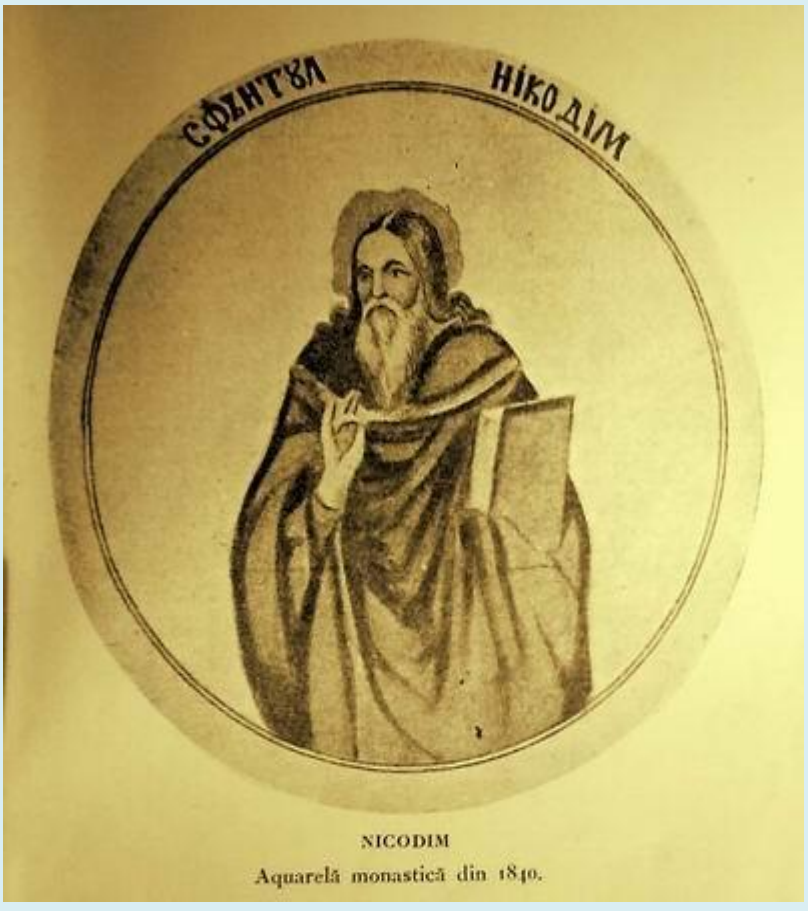

Sfântul Nicodim. Acuarelă din anul 1840

SF. CUV.
NICODIM CEL
SFINTIT DE LA
TISMANA

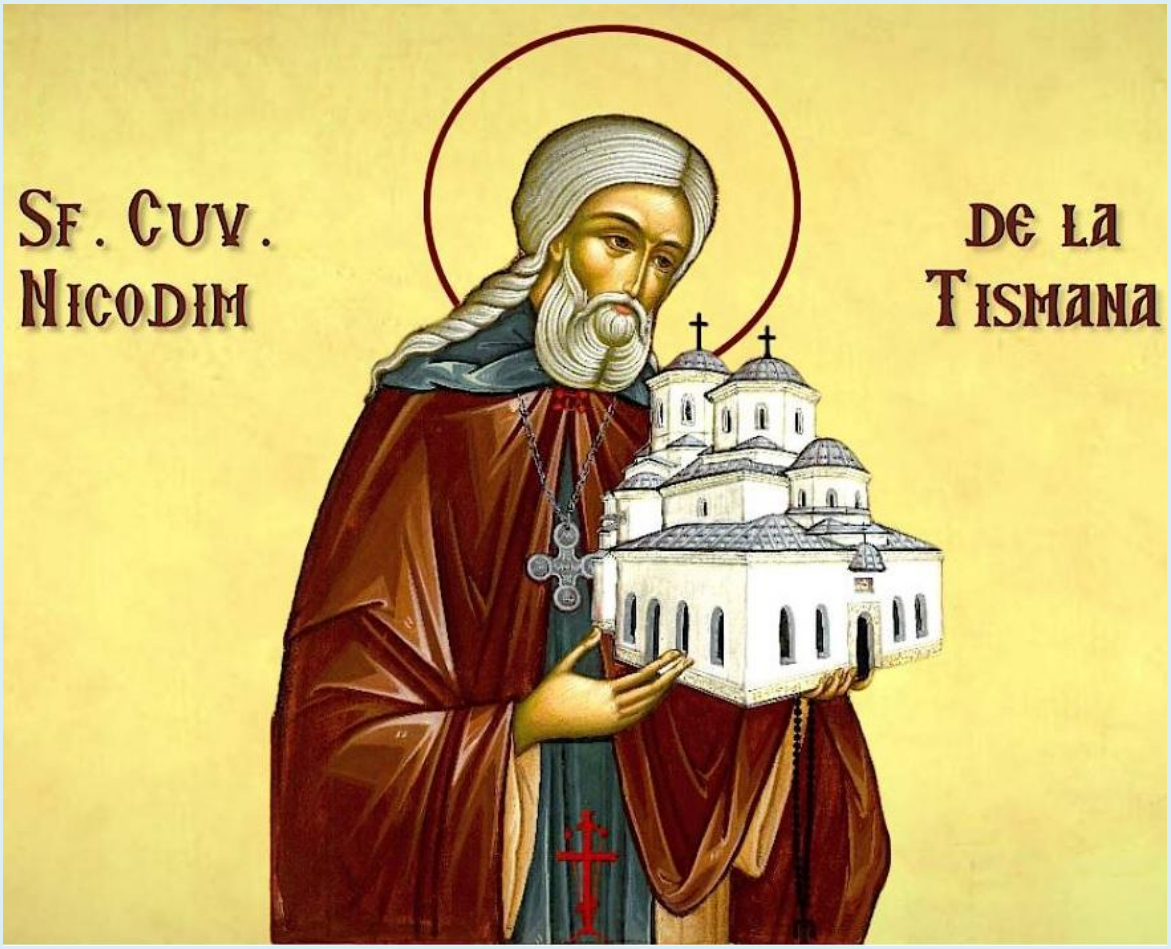
Sf. Cuv.
Nicodim
de la
Tismana

SF. CUV.
NICODIM

Troparul Sfântului Cuvios Nicodim de la Tismana

26 Decembrie - Glasul 1

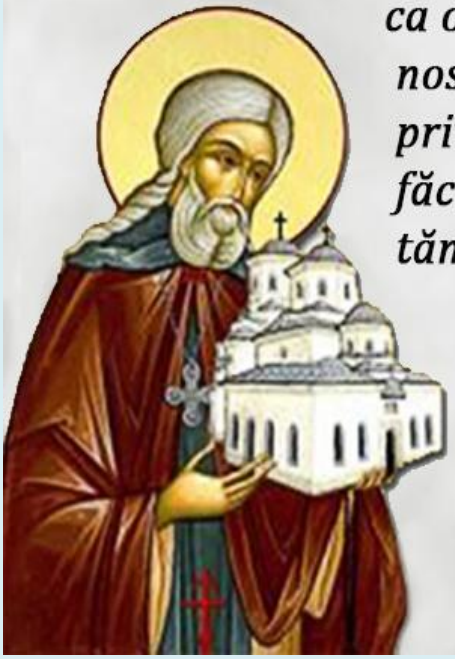

Celui Ce a Răsărit din Fecioara, Mai Marelui Păstorilor, ca o oaie de turmă ai urmat, Părinte al nostru Sfinte Nicodim. Cu postul, cu privegherea şi cu rugăciunile, te-ai făcut lucrător sfinţit de cele cereşti, tămăduind sufletele celor ce aleargă la tine cu credinţă. Pentru aceasta strigăm: Slavă Celui Ce te-a preaslăvit pe tine; Slavă Celui Ce ţi-a dat ţie putere; Slavă Celui Ce a arătat tuturor prin tine îndreptare.

Sfântul
NICODIM

cel Sfinţit
de la Tismana

Bucură-te, Sfinte cuvioase Nicodim de la Tismana!